KURT VONNEGUT

KÖR NİŞANCI

Çeviri: HANDAN BALKARA

can roman

KURT VONNEGUT

KÖR NİŞANCI

Deadeye Dick, Kurt Vonnegut
© 1982, The Ranjae Corporation
© 2016, Can Sanat Yayınları A.Ş.
Bu eserin Türkçe yayın hakları Anatolialit Telif ve Tercümanlık Hizmetleri Ltd. Şti. aracılığıyla alınmıştır.
Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Haziran 2016, İstanbul
Bu kitabın 1. baskısı 3000 adet yapılmıştır.

Editör: Berrak Göçer

Düzelti: Ebru Aydın
Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)
Kapak resmi: © Kurt Vonnegut

Kapak baskı: Azra Matbaası
Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2
Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul
Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Yıldız Matbaa Mücellit
Davutpaşa Cad. Emintaş Kazım Dinçol San. Sit. No: 81/25-26
Topkapı-İstanbul
Sertifika No: 33837

ISBN 978-975-07-3246-1

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.
Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33
canyayinlari.com
yayinevi@canyayinlari.com
Sertifika No: 31730

KURT VONNEGUT

KÖR NİŞANCI

ROMAN

İngilizce aslından çeviren

Handan Balkara

can

Kurt Vonnegut'un Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Allah Senden Razı Olsun Bay Rosewater, 2015
Mavi Sakal, 2015
Galápagos, 2016
Maymun Evine Hoş Geldiniz, 2016

KURT VONNEGUT, 1922'de, Alman asıllı anne babanın oğlu olarak Indianapolis'te dünyaya geldi. Cornell Üniversitesi'nde kimya okurken orduya yazıldı ve II. Dünya Savaşı'nda yer aldı. Dresden'de tutsak düştü ve bombardımandan, tutukevi olarak yeraltındaki bir mezbaha kullanıldığı için kurtuldu. Bu tecrübesi, en meşhur romanlarından *Mezbaha No. 5*'in yanı sıra başka birçok eserine konu oldu. Savaştan sonra Chicago Üniversitesi'nde antropoloji yüksek lisansı yapmaya başladı. Gazetecilik ve reklamcılık gibi çeşitli işler yaparken yazmayı sürdürdü. Chicago Üniversitesi'nin *Kedi Beşiği*'ni yüksek lisans tezi olarak kabul etmesi üzerine 1971'de mezun oldu. Diğer eserlerinin arasında *Şampiyonların Kahvaltısı*, *Galápagos*, *Kodes Kuşu*, *Mavi Sakal* ve *Allah Senden Razı Olsun Bay Rosewater* sayılabilir. Savaş karşıtı söylemini hayatı boyunca sürdüren Vonnegut, 2007'de New York'ta öldü.

HANDAN BALKARA, 1967'de İstanbul'da dünyaya geldi. Üsküdar Amerikan Lisesi'nden mezun olmasının ardından eğitimini Boğaziçi Üniversitesi Mütercim Tercümanlık Bölümü'nde tamamladı. Çeşitli yayın kuruluşlarının editöryal kadrolarında yer aldıktan sonra Koç Üniversitesi'nde idari görevler üstlendi. Başlıcaları Daniel Goleman, Bill Bryson, Martin Kemp, Toksöz B. Karasu, R.L. Stevenson, Russell Banks, Don DeLillo, Kurt Vonnegut, John Updike, Ali Smith ve Dave Eggers olmak üzere birçok Amerikalı ve İngiliz yazarın yapıtlarını Türkçeye kazandırdı.

Jill için

Önsöz

"Deadeye Dick"[1] tıpkı "Barnacle Bill" gibi, denizcilere has bir lakap. Genelde halat veya zincir bağlamak için kullanılan, yuvarlak, delikli tahta parçalarına *deadeye*[2] deniyor. Eskinin yelkenli teknelerinde muhtelif halatlar, genellikle de çarmık veya ıstralya gergileri, bu deliklerden geçirilip sabitlenirmiş. Ama gençliğimin Ortabatı Amerika'sında "Deadeye Dick" çoğunlukla silah virtüözlerine bahşedilen bir onur unvanıydı.

Dolayısıyla "Deadeye Dick" lakapların akciğerli balığı sayılır. Okyanusta doğup karada yaşamaya uyum sağlamıştır.

* * *

Bu kitapta, tükürük bezlerine müzik arası verdirmesi amaçlanan bazı yemek tarifleri var. Tarifler *James Beard's American Cookery* [James Beard'ın Amerikan Mutfağı] kitabından, Marcella Hazan'ın *The Classic Italian Cookbook*'undan [Klasik İtalyan Yemekleri Kitabı] ve Bea Sandler'ın *The African Cookbook*'undan [Afrika Yemekleri Kitabı] esinlenilerek hazırlandı. Orijinal tarifleri biraz elden geçirdim yalnız – yani kimse bu romanı yemek kitabı niyetine kullanmasın.

1. Aynı zamanda orijinal kitabın adı olan bu lakap, hedefi rastlantıyla vuran kimse anlamına gelen "kör nişancı" deyimiyle karşılandı. (Y.N.)

2. Denizcilik dilinde "boğata"; eski gemilerde sabit donanımın güverteye tutturulup gerdirilmesine yarayan, etrafı yağlanmış, ortasında üç delik bulunan yuvarlak tahta parçası. *Deadeye* aynı zamanda "keskin nişancı" anlamına gelir. (Ç.N.)

Tariflerin güvenilir orijinalleri her ciddi aşçının kitaplığında mutlaka vardır nasılsa.

* * *

Bu kitapta gerçek bir otel var: Haiti'nin Port-au-Prince kentindeki Grand Hotel Oloffson. Orayı çok severim, zaten kim görse büyük ihtimalle sever. Sevgili karım Jill Krementz' le bu otelin "James Jones Kulübesi" denilen bungalovunda kalmıştık. Amerika'nın Haiti'deki mali çıkarlarını korumak amacıyla orayı 1915'ten 1934'e kadar işgal altında tutan ABD Deniz Piyadeleri Birliği'nin oteli karargâh olarak kullandığı zamanlarda, bungalov ilkin bir ameliyathane olarak inşa edilmiş.

Bu basit tahta kutu sonradan, otelin geri kalanı gibi girift süslemelerle bezenerek zencefilli kurabiyeden evlere çevrilmiş.

Unutmadan söyleyeyim, Haiti parasının değeri Amerikan dolarına bağlı olarak değişir. Bir Amerikan dolarının değeri neyse, bir Haiti dolarının değeri de odur; piyasada Haiti dolarlarıyla birlikte Amerikan dolarları da dolaşır. Görünüşe bakılırsa, Haiti'de yıpranmış kâğıt dolarların tedavülden kaldırılıp yenileriyle değiştirilmesini sağlayan hiçbir uygulama yok. Dolayısıyla orada, incele incele sigara kâğıdı kıvamına gelmiş, ufala ufala uçaklı posta damgası boyutuna inmiş bir dolara kırılacak eşya muamelesi yapmak gayet normal.

Birkaç sene önce Haiti'den eve döndüğümde cüzdanımda tam bu anlattığım gibi bir kâğıt para bulunca onu postayla Oloffson'ın sahipleri ve işletmecileri olan Al ile Sue Seitz'e geri yollayarak doğal ortamına salınmasını rica ettim. O para New York şehrinde bir gün dayanamazdı.

* * *

Amerikalı romancı James Jones (1921-1977), bungalovun adının "James Jones Kulübesi" olmadığı bir tarihte, karısı Gloria'yla orada evlenmiş. Dolayısıyla o bungalovda kalmak edebî bir onur vesilesi.

Söylendiğine göre orada bir hayalet var – James Jones'un değil, başka birinin hayaleti. Biz onu hiç görmedik. Görenler beyaz ceketli genç bir beyaz adamı tarif ediyor, muhtemelen bir hastane görevlisini. Bungalovun yalnızca iki kapısı var, ana otel binasına açılan arka kapı ve bir verandaya açılan ön kapı.

Bu hayaletin birilerine her göründüğünde aynı yolu izlediği söyleniyor. Arka kapıdan içeri girip artık orada olmayan bir mobilyada bir şey aradıktan sonra ön kapıdan çıkıp gidiyormuş. Ön kapıdan geçerken yok oluyormuş. Ana otel binasında ya da verandada görüldüğüyse hiç olmamış.

Bungalov ameliyathane olarak kullanılıyorken yaptığı ya da gördüğü bir şeyden dolayı vicdan azabı çekiyordur belki.

* * *

Bu kitapta dört gerçek ressam var, biri hâlâ hayatta, üçüyse ölü. Hayatta olanı Ohio'nun Athens kentinde yaşayan arkadaşım Cliff McCarthy. Ölü olanlarsa John Rettig, Frank Duveneck ve Adolf Hitler.

Cliff McCarthy benimle aşağı yukarı aynı yaşta, ayrıca onunla Amerika'nın aynı bölgesinden olduğumuz söylenebilir. Sanat okuluna devam ettiği sıralar, en kötü ressam türünün eklektik olduğu, oradan buradan ödünç alan cinsten ressamlar olduğu fikri Cliff'in beynine işlenmiş. Ama şimdi, Ohio Üniversitesi'nde otuz yıllık çalışmalarından oluşan bir sergisi açıldıktan sonra, "Fark ettim ki ne zamandır eklektikmişim ben," diyor. Etkili ve güzel eserleri var. Benim favorim *Ressamın Annesinin 1917'deki Gelin Hali* adlı tablosu. Tabloda annesi iki dirhem bir çekirdek, yılın ılık bir zamanı, biri onu sandalın pruvasında poz vermeye ikna etmiş. Çarşaf gibi durgun, daracık bir su kütlesinin, muhtemelen küçük bir nehrin üzerinde duruyor sandal; yapraklarla örtülü karşı kıyı yalnızca elli metre ötede. Anne gülüyor.

John Rettig diye biri gerçekten vardı, Cincinnati Sanat Müzesi'ndeki *Roma'da Çarmıha Germe* adlı tablosu tam bu kitapta tarif ettiğim gibidir.

Frank Duveneck diye biri gerçekten vardı, aslına bakarsanız onun *Küçük Bir Oğlanın Başı* adlı tablosuna sahibim. Babamın bana bıraktığı bir hazinedir o. Eskiden onun erkek kardeşim Bernard'ın portresi olduğunu zannederdim, o kadar benzer ona yani.

Adolf Hitler diye biri de gerçekten vardı, Birinci Dünya Savaşı'ndan önce Viyana'da sanat okumuştu, en iyi resminin ise *Viyana Minorit Kilisesi* olduğu söylenebilir aslında.

* * *

Bu kitapta yer alan çok sayıdaki simgeyi de izah edeyim.

Kıymeti bilinmemiş, küre şeklinde, boş bir sanat merkezi var. Bu, altmışıma merdiven dayadığım şu günlerdeki kafam oluyor benim.

Kalabalık nüfuslu bir yerde bir nötron bombası patlıyor. Yazar olmak niyetiyle yola çıktığım zamanlar Indianapolis'te yaşayan değer verdiğim pek çok insanın yok oluşu anlamına geliyor bu. Indianapolis yerli yerinde; ama o insanlar yok artık.

Haiti, New York oluyor, şimdi yaşamakta olduğum yer yani.

Hikâyeyi anlatan kısır eczacı, düşüşe geçen cinselliğim oluyor. Eczacının çocukken işlediği suç ise yapmış olduğum tüm kötü şeyler.

* * *

Bu bir kurmaca, tarihçe değil, dolayısıyla bir referans kitabı olarak kullanılmamalı. Bu kitapta, Birinci Dünya Savaşı patlak verdiğinde Birleşik Devletler'in Avusturya-Macaristan'daki büyükelçisinin Ohio'lu Henry Clowes olduğunu söylüyorum mesela. Aslında o tarihte büyükelçilik makamında Connecticut'lı Frederic Courtland Penfield vardı.

Nötron bombasının insanları ânında öldüren ama mala mülke hiç zarar vermeyen bir tür sihirli değnek olduğunu da söylüyorum. Üçüncü bir dünya savaşına heves edenlerden ödünç alınmış bir fantezidir bu. Kalabalık nüfuslu bir yerde patlatılan gerçek bir nötron bombası bu kitapta anlattığımdan çok daha fazla acıya ve yıkıma sebep olur.

Kreolceyi de burada yanlış açıkladım, anlatıcı karakter Rudy Waltz'un o Fransız diyalektini öğrenirken yapabileceği gibi aynı. Bu diyalektte tek bir fiil zamanı olduğunu söylüyorum – geniş zaman. Halbuki Kreolce ancak onu öğrenmeye yeni başlayan bir *acemiye* tek fiil zamanı varmış gibi görünür, hele ki bu acemiyle o diyalektte konuşan kişiler geniş zamanın acemi için en kolay zaman olacağının farkındaysalar.

Aramızda kalsın.

–K.V.

"Kimdir bu Celia? Neyin nesidir?
Neden tüm âşıkları onu över durur?"

OTTO WALTZ
(1892-1960)

1

Henüz doğmamışlara, farklılaşmamış tüm masum hiçlik tutamlarına sesleniyorum: Savulun, hayat geliyor!

Ben hayata yakalandım. Can bulup dünyaya geldim. Ben de farklılaşmamış bir hiçlik tutamıydım, derken durup dururken küçücük bir gözetleme deliği açılıverdi. İçeriye ışık ve ses doldu. İnsan sesleri beni ve etrafımdakileri tanımlamaya başladı. Söyledikleri hiçbir şeye itiraz edilemiyordu. Dediler ki Rudolph Waltz adında bir erkek çocuğuymuşum, konu kapanmıştır. Dediler ki yıllardan 1932'ymiş, konu kapanmıştır. Dediler ki Ohio'da, Midland City'deymişim, konu kapanmıştır.

Hiç susmuyorlardı. Her geçen yıl ayrıntı üstüne ayrıntı yığdılar önüme. Hâlâ da yığıyorlar. Şimdi ne diyorlar biliyor musunuz? Yıllardan 1982'ymiş ve ben elli yaşındaymışım.

Bıdı bıdı bıdı.

* * *

Babamın adı Otto Waltz'tu, onun gözetleme deliği de 1892'de açılmıştı ve ona söylenenler arasında, çoğu "Aziz Elmo'nun Şifası" diye bilinen sahte bir ilaçtan kazanılmış bir servetin mirasçısı olduğu da vardı. Mora bo-

yanıp karanfil ve saparna köküyle tatlandırıldıktan sonra içine afyon ve kokain katılmış ispirtoydu bu ilaç. Şaka yollu bir ifadeyle: Aniden bırakılmadığı sürece kesinlikle zararsızdı.

O da benim gibi, Midland City'nin yerlisiydi. Ailesinin tek çocuğuydu ve annesi, böyle düşünmesi için ortada hiçbir sebep olmadığı halde, onun yeni bir Leonardo da Vinci olabileceği sonucuna varmıştı. Babam henüz yalnızca on yaşındayken annesi onun için aile konağının arkasındaki ahır evinin asmakatına bir atölye kurdurtmuş ve gençliğinde Berlin'de sanat okumuş hayta bir Alman marangozu, ona hafta sonları ve okul sonraları çizim ve resim dersleri vermesi için işe almıştı.

Öğretmen için de öğrenci için de kıyak işti bu. Öğretmenin adı August Gunther'dı, gözetleme deliği 1850'lerde Almanya'da açılmış olmalıydı. Bu öğretmenlik işi marangozluk kadar iyi para getiriyor, ayrıca marangozluktan farklı olarak, gönlünce sarhoş olmasına da olanak sağlıyordu.

Dahası, babamın sesinin değişmesinden sonra Gunther, resim galerilerini ve ressam atölyelerini gezdirme bahanesiyle onu trenle Indianapolis, Louisville, Cleveland ve başka yerlerde tek gece konaklamalı gezilere götürebilmeye başladı. İkisi birlikte sarhoş olup Ortabatı'nın en şaşaalı genelevlerinin gözde müşterileri olmayı da başardılar.

İkisinden biri babamın iki ekşi elmayı dahi çizip boyamaktan âciz olduğunu hiç fark eder gibi olmuş mudur merak ediyorum.

* * *

Bu sahtekârlığın farkına varabilecek başka kim vardı? Hiç kimse. Babamın kabiliyetli olup olmadığını anlayabilecek kadar sanatla ilgilenen kimse yoktu Midland

City'de. Kasabanın geri kalanına sorarsan, babam bir Sanskritçe öğrencisi de olabilirdi.

Midland City bir Viyana, bir Paris değildi. Bir St. Louis ya da Detroit bile değildi. Bir Bucyrus'tı. Bir Kokomo'ydu.

* * *

Gunther'ın ihaneti keşfedildi keşfedilmesine ama çok geç. Babamla ikisi Chicago'daki bir genelevde kayda değer miktarda mal zararına sebep olduktan sonra aynı şehirde tutuklandılar ve babamın belsoğukluğuna yakalandığı anlaşıldı, falan filan. Fakat o güne gelinene kadar babam on sekizinde tutuklanıp hapse atılmış bir sefa pezevengi olup çıkmıştı çoktan.

Gunther ifşa edildi, işinden kovuldu, kara listeye alındı. Büyükbaba ve büyükanne Waltz'lar, Aziz Elmo'nun Şifası sayesinde olağanüstü nüfuz edinmiş vatandaşlardı. Midland City'deki nitelikli insanlardan hiçbirinin Gunther'ı bir daha asla marangoz olarak çalıştırmaması, başka bir işe de almaması gerektiği haberini bütün şehre yaydılar.

Babam belsoğukluğu tedavisi görmek ve dünyaca ünlü Güzel Sanatlar Akademisi'ne yazdırılmak üzere Viyana'daki akrabalara yollandı. Ancak kendisi Lusitania gemisinin birinci mevkisindeki bir kabinde açık denizlerde yol almaktayken annesiyle babasının konağı yanıp kül oldu. Herkes bu güzelliğiyle ünlü binanın August Gunther tarafından kundaklandığından şüpheleniyordu ama bu yönde hiçbir kanıt bulunamadı.

Babamın annesiyle babası, konağı yeniden inşa ettirmek yerine –ahır evini ve konaktan geriye kalan mahzen çukurunu arkalarında bırakarak– Shepherdstown yakınlarındaki dört bin dönümlük çiftliklerine yerleştiler.

Bunlar 1910'da oluyordu – Birinci Dünya Savaşı'nın patlak vermesinden dört sene önce.

* * *

Böylece babam Midland City'de yaptığı resimleri içeren bir portföyle Güzel Sanatlar Akademisi'ne başvurdu. Onun ölümünden sonra annemin bakıp bakıp ağladığı gençlik yapıtlarından bazılarını benim de incelemişliğim var. Kumaş kıvrımlarını çapraz tarayarak gölgelendirmekte ustaydı ki herhalde August Gunther'ın da ustası olduğu bir alandı bu. Fakat birkaç istisna haricinde, babamın resimlediği her şey, sonunda betona benzeyip çıkıyordu – beton bir köpeği sokakta dolaştıran beton elbiseli beton bir kadın, beton sığırlardan oluşan bir sürü, beton perdeleri olan bir pencere önüne yerleştirilmiş beton meyvelerle dolu beton bir kâse, gibi gibi.

Portre çizimlerinde de hiç iyi değildi. Akademiye annesinin birkaç portresini göstermişti; lakin bu resimlerdeki kadının neye benzediği konusunda hiçbir fikrim yok. Annesinin gözetleme deliği benimkinin açılmasından çok önce kapanmıştı. Ama babam tarafından yapılmış olan portrelerinin hiçbir çifti arasında en ufak bir benzerlik olmadığını biliyorum.

Babama iki hafta sonra tekrar akademiye gelmesi söylenmişti, onu kabul edip etmeyeceklerini o zaman söyleyeceklerdi.

Babam o sıralar yırtık pırtık giysiler içinde dolaşıyordu, bir ipi kemer niyetine beline bağlamıştı, pantolonu yamalıydı falan filan – halbuki evden gelen yüklüce bir harçlığı vardı. Viyana o zamanlar büyük bir imparatorluğun başkentiydi, o kadar süslü üniformalar, o kadar egzotik kostümler, o kadar çok şarap ve müzik vardı ki babam kendini çılgın bir maskeli balodaymış gibi hisse-

diyordu. O da baloya açlıktan ölmek üzere olan bir ressam kılığında gelmeye karar verdi. Ne eğlence ama!

O zamanlar çok da yakışıklı olmalıydı; zira onu çeyrek yüzyıl sonra tanıdığım zaman bana göre Midland City'nin en yakışıklı adamıydı. Dal gibi, dimdik duruşluydu. Bir seksen boyundaydı. Mavi gözlüydü. Altın sarısı, dalgalı saçları vardı ve gözetleme deliği kapandığında, Otto Waltz olmayı bırakmasına izin verilip farklılaşmamış sıradan bir hiçlik tutamı olmaya geri döndüğünde, hemen hiç saçı dökülmemişti.

* * *

İki hafta sonra tekrar gittiğinde profesörün biri portföyünü ona geri verip yapıtlarını gülünç bulduğunu söyledi. Yırtık pırtık giysiler içinde bir adam daha vardı orada, onun portföyü de aynı şekilde aşağılanarak kendisine iade edildi.

Adamın adı Adolf Hitler'di. Doğma büyüme Avusturyalıydı. Linz şehrinden gelmişti.

Babam profesöre o kadar kızmıştı ki intikamını hemen oracıkta aldı. Profesörün gözleri önünde, Hitler'in resimlerinden bazılarına bakmak istedi. Aralarından gelişigüzel bir tanesini seçip muhteşem bir eser olduğunu söyledikten sonra profesörün belki ancak birkaç ayda kazanabileceğinden daha fazla miktarda parayı şak diye ödeyerek resmi Hitler'den satın aldı.

Bundan yalnızca bir saat önce Hitler, yiyecek bir şeyler alabilmek için kış geliyor olmasına rağmen paltosunu satmıştı. Yani şöyle bir ihtimal de var: Babam olmasaydı Hitler 1910'da zatürreeden ya da gıdasızlıktan ölmüş olabilirdi.

Babamla Hitler, böyle durumlarda herkesin yapacağı gibi –birbirlerini teselli edip güldürerek, onları geri

çeviren sanat kurumuyla dalga geçerek filan– bir süre beraber takıldılar. Baş başa bir-iki uzun yürüyüşe çıktıklarını biliyorum. Birlikte geçirdikleri güzel zamanları annemden dinledim ben. Babamın geçmişini merak edecek kadar büyüdüğümde İkinci Dünya Savaşı patlak vermek üzereydi ve söz Hitler'le arkadaşlığından açıldığında babam dut yemiş bülbüle dönüyordu artık.

Düşünsenize: Babam asrın en feci canavarının başını ezmiş olabilirdi, en azından açlıktan ölmesine ya da soğuktan donmasına izin vermiş olabilirdi. Ama öyle yapacağına, onunla kanka olmayı seçti.

Benim hayata başlıca itirazım bu galiba: Korkunç hatalar yapmak, hayattayken çok kolay.

* * *

Babamın Hitler'den satın aldığı resim, canavarın bir ressam olarak ömrü hayatında yaptığı en iyi şey olduğu günümüzde genel kabul gören bir suluboyaydı ve uzun yıllar boyunca annemle babamın Midland City'deki yataklarının üzerinde asılı durdu. Adı *Viyana Minorit Kilisesi* idi.

2

Babam pejmürde bir deha kılığına girmiş Amerikalı bir milyoner olarak herkesçe tanındığı Viyana'da o kadar hoş tutuldu ki yaklaşık dört sene boyunca orada gününü gün etti. Ağustos 1914'te Birinci Dünya Savaşı patlak verince, çılgın maskeli balonun artık çılgın bir maskeli pikniğe dönüşeceği, partinin taşraya kayacağı zannına kapıldı. Öyle mutlu, öyle naif, öyle gözleri kamaşıktı ki nüfuzlu arkadaşlarına kendisini Macar Özel Muhafız Birliği'ne sokup sokamayacaklarını sordu; birlik subaylarının üniformalarında panter derisi vardı çünkü.

Babam panter derisinin hastasıydı.

Bunun üzerine Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'ndaki Amerikan Büyükelçisi Henry Clowes tarafından görüşmeye çağrıldı; Clowes, Cleveland'lıydı ve babamın annesiyle babasını tanıyordu. Babam o zamanlar yirmi iki yaşındaydı. Clowes babama, başka bir ülkenin ordusuna katıldığı takdirde Amerikan vatandaşlığını kaybedeceğini söyledi; dediğine göre babam hakkında soruşturma yaptırmış, göründüğü gibi ressam filan olmadığını, ne zamandır sarhoş bir denizci gibi para harcamakta olduğunu öğrenmiş, babamın annesiyle babasına mektup yazarak oğullarının gerçeklikle bağlantısını yitirmiş olduğunu, dolayısıyla artık eve gönderilip doğ-

ru dürüst bir işe yerleştirilme vaktinin geldiğini anlatmıştı.

"Ya reddedersem?" dedi babam.

"Annenle baban harçlığını kesmeyi kabul ettiler," dedi Clowes.

Bunun üzerine babam eve döndü.

* * *

Çocukluk evinden geriye kalan şu çılgın ahır evi olmasaydı, babam hiç zannetmiyorum ki Midland City'de yaşamaya devam etmiş olsun. Altıgen şeklinde bir yapıydı bu ev. Taştandı. Konik bir arduvaz çatısı vardı. İçeride soylu meşe kirişlerden oluşan çıplak bir iskeleti vardı. Güneybatı Ohio'da küçük bir Avrupa parçasıydı. Büyük büyükbabam Waltz'un sıla hasreti çeken Hamburglu karısına bir armağanıydı. Karısının en sevdiği Alman masalları kitabının illüstrasyonlarında yer alan bir yapının taşa taş kopyasıydı.

Hâlâ ayakta.

Bir keresinde onu Ohio'nun Athens kentindeki Ohio Üniversitesi'nden bir sanat tarihçisine gösterdim. Orijinalinin, Julius Caesar zamanından kalma bir Roma gözetleme kulesinin harabesi üzerine inşa edilmiş bir Ortaçağ ambarı olabileceğini söyledi. Caesar günümüzden iki bin yıl önce öldürülmüş biri.

Düşünün artık.

* * *

Babamın bir ressam olarak bütünüyle kabiliyetsiz olduğunu düşünmüyorum. Arkadaşı Hitler gibi o da romantik mimariye doğuştan yetenekliydi. Onu taparcasına seven annesi, Leonardo da Vinci'nin ruhunun oğlun-

da tekrar bedenlenmiş olduğuna hâlâ inanıyordu, babam da ahır evini bu ruha yaraşır bir resim atölyesine dönüştürmek üzere kolları sıvadı.

Babamın annesi zırdeliydi, kendi annemin dediğine göre.

* * *

Sıradan, küçük bir Amerikan evinde büyümüş olsaydım –evimiz yayla gibi olmasaydı yani– başka türlü bir ruha sahip olurdum, diye düşünürüm bazen.

Babam ahır evindeki tüm atlı taşıtlardan kurtuldu – bir atlı kızak, bir üstü açık at arabası, bir fayton, bir üstü kapalı at arabası ve daha kim bilir neler. Sonra on at bölmesini ve eyer odasını söktürüp attırdı. Böylece, o dönemde Midland City'de herhangi bir ibadethane veya kamu binası için temin edilebilecek olandan çok daha yüksek bir tavanın altında, özel zevkleri için kullanabileceği daha kesintisiz bir taban alanı kazanmış oldu.

İçinde basketbol oynanabilecek kadar büyük müydü bu alan? Bir basketbol kortu yirmi sekiz metreye on beş metre genişliğinde olur. Çocukluk evim yalnızca yirmi dört metre çapındaydı. Demek ki hayır – içinde basketbol oynanabilmesi için gereken uzunluktan dört metre kısaydı.

* * *

Ahır evinde atlı bir arabanın atlarıyla birlikte geçebileceği genişlikte iki devasa ikili kapı vardı. Biri kuzeye, biri güneye bakardı. Babam kuzeye bakan ikili kapıyı adamlarına yıktırmış, yaşlı üstadı August Gunther da onları iki masaya çevirmişti: bir yemek masası, bir de üzerinde babamın boyalarının, fırçalarının, palet bıçak-

larının, füzen çubuklarının ve diğer malzemelerinin sergileneceği bir masa.

Sonra bu kapı boşluğu, şehrin halen en büyük penceresi olan ve tüm büyük ressamların arayıp da bulamadığı kuzey ışığını bol miktarlarda içeriye alan bir pencereyle doldurulduu.

Babamın şövalesi işte bu pencerenin önünde dururdu.

* * *

Doğru duydunuz, babam o dönemde altmışlarının ortasına gelmiş olması gereken şu rezil August Gunther' la yeniden bir araya gelmişti. Yaşlı Gunther'ın tek bir çocuğu vardı, Grace adında bir kızı; dolayısıyla babamı oğlu gibi görüyordu. Gunther'a oğul olarak babamdan daha uygununu hayal etmek zordu.

Annem o zamanlar küçücük bir kızdı, bitişikteki konakta yaşıyordu. Yaşlı Gunther'dan ödü kopardı. Bir keresinde bana, tüm iyi küçük kızların ondan kaçmaları gerektiğini söylemişti. Annem öldüğü güne kadar August Gunther'ın her adı geçtiğinde korkuyla ürperdi. Annem için o bir gulyabaniydi. Bir öcüydü.

Güneye bakan büyük ikili kapıya gelince: Babam onları sürgülerle kapattırıp kilitletti; içeriye rüzgâr işlememesi için adamlar kapıların etraflarını da doldurup sızdırmaz hale getirdiler. Sonra August Gunther onlardan birinin içine bir ön kapı oydu. Babamın atölyesinin, benim de müstakbel çocukluk evimin girişi buradan olacaktı.

Altıgen şeklinde bir asmakat, o koca odayı yukarıdan çepeçevre kuşatıyordu. Bu kat bölme duvarlarıyla yatak odalarına, banyolara ve küçük bir kütüphaneye ayrılmıştı.

Asmakatın üstünde, konik arduvaz çatının altında da bir tavan arası vardı. Babamın tavan arasına acil ihtiyacı olmadığından, orayı olduğu gibi bırakılmıştı.

Her şey son derece kullanışsızdı – ki sanırım maksat da buydu.

Babam kum serilmiş zemin üstüne küptaş döşettiği giriş katının genişliğinden o kadar memnundu ki mutfağı asmakata almayı bile düşündü. Ama o zaman hizmetçileri de bütün harala güreleleriyle, yemek kokularıyla beraber yatak odalarının arasına almış olurdu. Onlara ayrılabilecek bir bodrum katı yoktu evde.

O da istemeye istemeye mutfağı giriş katına, sunta levhalarla ortamdan ayrılmış bir bölmenin içine sıkıştırdı. Daracık, tıklım tepiş bir yerdi mutfak. Ben bayılacaktım oraya. Orada kendimi son derece güvende, son derece rahat hissedecektim.

* * *

Pek çok insan bizim evi tekinsiz bulurdu, tavan arası ben doğduğumda sahiden de kötülük doluydu. Üç yüzün üstünde antika ve modern parçadan oluşan bir ateşli silah koleksiyonu barındırırdı. Babam onları annemle 1922'de Avrupa'da geçirdikleri altı aylık balayları sırasında satın almıştı. Babam onları güzel bulsa da bakırkafalar, çıngıraklıyılanlar kadar tehlikeliydiler.

Cinayet aracıydılar.

3

Annemin gözetleme deliği 1901'de Midland City'de açıldı. Babamdan dokuz yaş küçüktü. O da babam gibi tek çocuktu – Midland Bölgesi Ulusal Bankası'nın kurucusu ve ana hissedarı olan Richard Wetzel'ın kızıydı. Adı Emma'ydı.

Babamın çocukluk evinin bitişiğindeki, hizmetçilerle dolu bir konakta doğmuştu ama 1978'de, yani günümüzden dört yıl önce Midland City'nin Avondale adlı bir banliyösünde benimle paylaştığı küçük bir bok kutusunun içinde öldüğü zaman beş parasız olacaktı.

* * *

Annem, kendisi dokuz yaşındayken, yani babamın Viyana'ya doğru yol almakta olduğu sıralar, babamın çocukluk evinin yanıp kül oluşuna tanıklık ettiğini hatırlardı. Lakin babam Viyana dönüşü ahır evini atölyeye çevirme düşüncesiyle incelemeye geldiğinde, annemde yangından çok daha derin bir iz bırakmıştı.

Annemin onu ilk görüşü, iki konak arasında çit oluşturan kurtbağrı çalıları arasından olmuştu. Erkeklerin bahçıvan tulumları ve kravatlı takım elbiselerden başka bir şey giydiğini daha önce hiç görmemiş, on üç yaşında,

leylek bacaklı, tavşan dişli, sıskacık bir çocuktu. Annesiyle babası babamdan övgüyle bahsetmişlerdi; çünkü zengindi ve mükemmel bir aileden geliyordu. Bir gün onunla evlenmediği takdirde aptallık etmiş olacağını şaka yollu ima etmişlerdi.

Annem şimdi kalbi deliler gibi çarparak çalılar arasından ona göz attığında ne görse beğenirsiniz? Babam bir omzunu saran panter derisi –ve başındaki mor tüylü samur kalpak– dışında baştan aşağı kırmızılar ve gümüşler içindeydi.

Viyana'dan getirdiği bir sürü hatıralık giysiden biri vardı üstünde: katılmaya can attığı Macar Özel Muhafız Birliği'nin binbaşı üniforması.

* * *

O sıralar Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nda gerçek Macar Özel Muhafızları koyu gri üniformalar giyiyor olabilirlerdi.

Babamın bir Avusturyalı olan arkadaşı Hitler, ne yapıp yapıp Avusturya ordusuna değil de Alman ordusuna girmeyi başarmıştı – çünkü Alman olan her şeye çok hayrandı. Koyu gri üniforma giyiyordu.

* * *

Babam o sıralar annesi ve babasıyla birlikte Shepherdstown'da yaşıyor ama hatıralık eşyaları ahır evinde duruyordu. Annemin onu üniformalı gördüğü o gün sandık ve kutuları açmaya başlamıştı; yaşlı üstadı August Gunther da yanında onu seyretmekteydi. Babam üniformayı Gunther'ı güldürmek için giymişti.

Bir masayı iki ucundan tutup dışarı taşımışlardı. Yaşlı bir ceviz ağacının gölgesinde yemek yiyeceklerdi. Yanla-

rında bira, ekmek, sosis, peynir ve kızarmış piliç getirmişlerdi, hepsi de yöresel ürünlerdi. Peynir Liederkranz'dı bu arada, çoğu kişinin Avrupalı sandığı bir marka. Liederkranz, Ohio'daki Midland City'de, takriben 1865'te icat edilmişti.

* * *

Babam yaşlı Gunther'la bu zengin sofraya otururken küçük bir kızın çalılar arasından her şeyi izlemekte olduğunun farkındaydı ve kız hakkında kızın işitebileceği bir sesle şakalar yapıyordu. Gunther'a Amerikan kuşlarının isimlerini hatırlayamayacak kadar uzun zamandır uzaklarda olduğunu söyledi. Dediğine göre orada çalılarda bir kuş vardı; sonra bir kuşu tarif eder gibi annemi tarif edip yaşlı Gunther'a bu kuşun adını sordu.

Babam elinde bir parça ekmekle bu küçük sözümona kuşa yaklaşarak ona benzer küçük kuşların ekmek yiyip yemediğini sorunca, annem koşarak annesiyle babasının evine kaçtı.

Bunu bana annem anlattı. Babam da anlattı.

* * *

Ama sonra annem tekrar dışarı çıkıp kendine daha iyi bir gözetleme yeri –görülmeden görebileceği bir yer– buldu. Pikniğe bazı ilginç yeni gelenler olmuştu. İki kısa boylu, esmer gençti bu gelenler, pantolonları dizlerinin üstüne kadar ıslanmıştı. Annem daha önce onların eşini benzerini görmemişti; çünkü abi kardeş olan bu iki genç İtalyan'dı ve Midland City'ye daha önce hiç İtalyan gelmemişti.

Gençlerin biri on sekiz yaşındaki Gino Maritimo, diğeri de yirmi yaşındaki Marco Maritimo idi. Başları fe-

na halde dertteydi. Pikniğe beklendikleri yoktu. Birleşik Devletler'de olmaları bile beklenen bir şey değildi. Otuz altı saat önce Virginia'nın Newport News limanından yükünü alan bir İtalyan şilebinde ateşçi olarak görevliydiler. Ülkelerine dönüşte askere sevkten yırtmak için, bir de Amerika'nın taşı toprağı altın diye gemiden atlamışlardı. Hiç İngilizceleri yoktu.

Newport News'daki diğer İtalyanlar onları ve karton valizlerini ite kaka kim bilir nereye giden bir trenin boş bir yük vagonuna bindirmişlerdi. Tren hemen hareket etmişti. Güneş batmıştı. O gece ne yıldızlar vardı ne de ay. Amerika karanlıktan ve tekerlek tıkırtılarından ibaretti.

Nasıl bir gece olduğunu nereden mi biliyorum? Gino ve Marco Maritimo, yaşlı birer adam olduklarında bana kendileri anlattılar.

* * *

Zifirî karanlığın içinde bir yerde, belki Batı Virginia'da, Gino ile Marco'nun vagonuna iki Amerikalı serseri binip bıçak zoruyla valizlerini, paltolarını, şapkalarını, ayakkabılarını aldılar.

Eğlence olsun diye boğazlarını kesmedikleri için şanslıydılar. Kesselerdi kimin umurunda olurdu?

* * *

Gözetleme deliklerinin kapanması için ah neler vermezlerdi! Ama kâbus bitmek bilmiyordu. Artık gündüzleri de sürüyordu. Tren birkaç defa durdu; ama öyle bir çirkinliğin ortasında durdu ki Gino ile Marco vagondan inip orada yaşamayı denemeye cesaret edemediler. Sonunda iki demiryolu polisi uzun coplarla gelip indirdi onları zaten, böylece ister istemez Ohio'daki Midland

City eteklerinde, Sugar Creek'in şehir merkezine göre karşı kıyısında bulmuş oldular kendilerini.

Feci şekilde aç ve susuzdular. Ya oturup ölümü bekleyecek ya da yapacak bir şey bulacaklardı. Buldular. Nehrin öbür tarafındaki konik bir arduvaz çatıyı gözlerine kestirip ona doğru yürümeye koyuldular. Yürümeye devam etme gücünü bacaklarında bulabilmek için başkasına değil, illaki o yapıya ulaşmalarının elzem olduğunu varsaydılar.

Köprüye çıkıp dikkati üstlerine çekmektense Sugar Creek'i yürüyerek geçmeyi tercih ettiler. Su yeterince derin olsaydı yüzerek geçerlerdi.

Ve işte oradaydılar, annemin genç bir adamı kırmızılar ve gümüşiler içinde, başında samur kalpağıyla gördüğü zaman olduğu kadar şaşkın.

Babam meşe ağacının altında oturduğu yerden bu ikisine kuşkuyla bakınca Gino, kardeşlerin küçük ama lider olanı yani, İtalyanca olarak aç olduklarını, karın tokluğuna ne iş olsa yapacaklarını söyledi.

Babam İtalyanca cevap verdi. Dillerle arası iyiydi. Fransızca, Almanca ve İspanyolcayı da akıcı konuşurdu. Göründüğünüz kadar açsanız her halükârda oturup yemelisiniz, dedi kardeşlere. Kimse aç kalmamalı, dedi.

Onların gözünde tanrı gibiydi. Onların gözünde tanrı gibi olmak babam için kolaydı.

Yemeklerini yedikten sonra babam onları asmakatın üstündeki tavan arasına götürdü, geleceğin silah odasına. Orada iki eski karyola vardı. Çatının tepesindeki küçük kubbenin pencerelerinden ışık ve hava giriyordu içeri. Alt ucu tavan arası tabanına vidalanmış portatif bir merdiven, kubbeye uzatılmıştı. Babam, daha iyisini bulana kadar tavan arasını mesken tutabileceklerini söyledi kardeşlere.

Aşağıdaki eşya sandıklarında eski ayakkabılar, kazaklar filan olduğunu, isterlerse alabileceklerini söyledi.

Ertesi gün de onları işe koşup at bölmelerini ve eyer odasını söktürüp attırdı.

Maritimo kardeşler sonradan ne kadar zenginleşip güçlenseler de, babam ne kadar rezil olup fakirleşse de, onlara tanrı gibi görünmeyi sürdürdü.

4

O aralarda bir yerde, Amerika'nın Alman İmparatorluğu'na, Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'na ve Osmanlı İmparatorluğu'na karşı Birinci Dünya Savaşı'na girmesinden önce, Shepherdstown yakınlarındaki çiftlik evinin arızalı ısıtma sisteminden yayılan karbon monoksit gazı yüzünden, babamın annesiyle babasının gözetleme delikleri kapandı.

Babam böylece aile şirketinin, yani alaya alınıp küçümsenmesine yol açmaktan başka hiçbir katkı sağlamadığı Waltz Kardeşler İlaç Şirketi'nin ana hissedarlarından biri oldu.

Hissedarlar toplantılarına başında beresi, üstünde boya lekeli önlüğü, ayaklarında sandaletleriyle katılır, avukatı olduğunu iddia ettiği yaşlı August Gunther'ı da yanında getirir, iki amcasını ve onların birkaç oğlunu, şirketi asıl çekip çevirenler onlar olduğu halde, dayanılmaz derecede mizahsız, dar görüşlü ve kazanç takıntılı bulduğunu söylerdi.

Onlardan yurttaşlarını zehirlemeyi bırakmalarını falan isterdi. O dönemde, amcalar ve kuzenler ülke tarihinin ilk eczane[1] zincirini kurmak üzereydiler, özellikle de

1. İngilizce *drugstore*; ilacın yanı sıra gazete, yiyecek, içecek vs. satılan dükkân. (Ç.N.)

bu dükkânlardaki meşrubat otomatlarıyla gurur duyuyorlardı, otomatlarda servis edilen dondurmanın dünya üzerindeki her dondurma kadar iyi olmasını sağlamak için epey para dökmüşlerdi. Gel gör ki babam, Waltz kardeşler eczanelerindeki dondurmaların neden hep kütüphane tutkalı tadında olduğunu falan sorardı onlara.

O bir ressamdı ne de olsa, eczacılıktan daha ulvi işlerle ilgileniyordu.

Benim de hangi işle uğraştığımı söylememin vakti geldi galiba. Bilin bakalım ben neyim? Ben Rudy Waltz, o büyük ressam Otto Waltz'un oğlu, diplomalı bir eczacıyım.

* * *

O aralarda bir yerde, soylu meşe kalaslarından birinin ucu babamın sol ayağının üstüne düştü. Kazada alkolün de payı vardı. Atölyede ortalığa dağılmış aletlerin ve inşaat malzemelerinin arasında verilen çılgın bir parti esnasında, babamın aklına derhal uygulanmak zorunda olan bir yapı fikri geldi. Sarhoş konukların, sıradan işçiler gibi babamın emrinde çalışmaya başlamaktan başka çareleri yoktu. Derken John Fortune adında genç bir mandıracı, tutmakta olduğu kalası elinden kaçırıverdi. Kalas babamın ayağına düşerek tarak kemiklerini ezdi. Parmaklarından ikisinde hiç hayat kalmadığı için kesilmeleri gerekti.

Amerika Birinci Dünya Savaşı'na girdiğinde babam işte bu yüzden askerliğe elverişsiz bulundu.

* * *

Babam iyice yaşlandığında, yani iki yılını hapiste geçirdikten ve annemle ikisi bütün paralarını, bütün sanat

hazinelerini bir hukuk davasında kaybettikten sonra bir gün, hayattaki en büyük hayal kırıklığının hiç askerlik yapamaması olduğunu söylemişti bana. Bu onun kapıldığı neredeyse son sanrı oldu, gerçi bunda –bir savaş meydanında cesurca ve ustaca hizmet etmek için yaratılmış olduğu vehminde yani– doğruluk payı olabilirdi.

John Fortune'a derinden imrendiğine şüphe yoktu. Ayağının ezilmesine sebep olan bu adam ileride Birinci Dünya Savaşı'na katılarak siperlerde destan yazmıştı. Babam onunla omuz omuza savaşmış –ve evine onun gibi göğsü madalyalarla dolu dönmüş– olmak için neler vermezdi. Babamın hayatı boyunca alıp alabileceği, askeriyeyle uzaktan da olsa alakalı yegâne onur nişanı, İkinci Dünya Savaşı sırasında Midland bölgesinde hurda metal toplama kampanyalarına yaptığı önderlikten ötürü Ohio valisince verilen bir takdirname olmuştu. Merasim filan yapılmamıştı. Belge bir gün pat diye postayla gelivermişti.

Belge geldiğinde babam Shepherdstown'daki hapishanedeydi. Annemle, görüş günü onu babama götürmüştük. O zaman on üç yaşındaydım. Belgeyi yakıp küllerini Sugar Creek'in sularına serpelemiş olsaydık babama iyilik etmiş olurduk aslında. O belge, babamın gözünden bakıldığında, ironinin daniskasıydı.

"Sonunda ölümsüzler kervanına katılmış oldum," demişti. "Göz koyabileceğim yalnızca iki onur nişanı kaldı şimdi." Biri kimlik etiketli bir köpek olmaktı. Diğeriyse noter olmak.

Sonra babam belgeyi kendisine vermemizi istedi; ilk fırsatta poposunu onunla silebilmesi içinmiş, eminim yapmıştır da.

O gün bize hoşça kalın demek yerine parmağını kaldırarak şöyle dedi: "Tuvalete gitmem lazım."

* * *

Yine o aralarda bir yerde, net konuşmak gerekirse 1916 güzünde, yaşlı serseri August Gunther son derece esrarengiz koşullar altında öldü. O gün seher vaktinden iki saat önce kalkıp hazırlanmış, karısı ve kızı hâlâ uykudayken sağlam bir kahvaltı yapmıştı. Babamın verdiği on kalibrelik çift namlulu tüfeği kuşanıp yayan yola koyulmuştu. John Fortune'un babasının mandıra çiftliğindeki meralardan birinin kıyısındaki avcı çukurlarında babam, John Fortune ve başka bazı gençlerle buluşacaktı. Geceyi Sugar Creek'in durgun sularında ve Crystal Lake'te geçirmiş olan kazları vuracaklardı. Meraya tuzak yemi olarak kırık mısır serpilmişti.

Gunther avcı çukurlarına hiç ulaşamadı, daha doğrusu efsaneye göre ulaşamamış. Demek ki aradaki –Sugar Creek Köprüsü'nü de içeren– sekiz kilometrelik mesafe içinde bir yerde ölmüş olmalı. Bir ay sonra başsız vücudu, Sugar Creek'in Cincinnati'nin hemen batısındaki ağzında, Mississippi, Meksika Körfezi ve ötesine doğru seyahate çıkmak üzereyken bulundu.

Midland City'den ne acayip bir kaçış!

Küçükken, August Gunther'ın kaç zaman önce, benim doğumumdan on altı yıl önce kafası koparılarak öldürülüşü, memleketimde işlenmiş tüm faili meçhul suçların en efsanevisiydi. Bununla ilgili korkunç bir hayalim vardı. August Gunther'ın kayıp başını bir bulabilsem, ünlü ve beğenilen biri olurum, diye düşünürdüm. Baş bulununca katil her ne hikmetse suçunu itiraf etmek zorunda kalır, yakalanıp cezasını çekmeye götürülürdü, falan filan – vali de bana bir madalya takardı.

Günün birinde kendimin, ben Rudy Waltz'un da, "Kör Nişancı" lakabıyla anılacak namlı bir katil olacağım hiç aklıma gelmezdi o zamanlar.

* * *

Annemle babam Birinci Dünya Savaşı'nın bitiminden dört yıl sonra, 1922'de evlendiler. Evlendiklerinde babam otuzunda, annem yirmi birindeydi. Annem üniversite mezunuydu, Ohio'nun Oberlin kentindeki Oberlin Üniversitesi'nin Temel Bilimler Fakültesi'nde okuyup mezun olmuştu. İnsanları büyük ve köklü bir Avrupa üniversitesinde vakit geçirmiş olduğuna inanmaya tabii ki teşvik eden babamsa aslında yalnızca lise mezunuydu. Çok az kitap okuduğu halde, tarih, ırklar, biyoloji, sanat ve politika hakkında saatlerce nutuk atabilirdi.

Sahip olduğu fikir ve bilgilerin hemen hepsini, Birinci Dünya Savaşı'ndan önce Viyana'daki şamatacı arkadaşlarından yalan yanlış kaptıkları oluşturuyordu.

O arkadaşlardan biri de Hitler'di elbette.

* * *

Nikâh ve kabul töreni, atölyenin bitişiğindeki Wetzel konağında yapıldı. Wetzel'lar da Waltz'lar da bilinemezcilikleriyle gurur duyan aileler olduğundan, nikâh bir yargıç tarafından kıyıldı. Babamın sağdıcı, savaş kahramanı ve mandıra çiftçisi John Fortune oldu. Annemin nedimeleriyse Oberlin'den arkadaşlarıydı.

Babamın birinci dereceden akrabaları, yani babamın geçimi için çalışıp para kazanan amcaları ve kuzenleri, nikâha eşleriyle birlikte katıldılar; fakat kabul töreninde saygılı ama soğuk tavırlarla yalnızca birkaç dakika kaldıktan sonra topluca kalkıp gittiler. Babam onları kendisinden nefret ettirmek için ne gerekiyorsa yapmıştı.

Babam buna güldü. Annemin anlattığına göre, konukların geri kalanlarına, üzgünüm ama akrabalarım muhasebe ofisine dönmek zorunda, diyerek açıkladı durumu.

Böyle de bohem bir adamdı!

* * *

Sonrasında annemle ikisi Avrupa'da altı aylık bir balayı seyahatine çıktılar. Onlar yokken Waltz Kardeşler İlaç Şirketi, halihazırda bir kozmetik fabrikası, üç de eczane işletiyor olduğu Chicago'ya taşındı.

Annemle babam eve döndüklerinde şehirde Waltz ailesinden geriye onlardan başka kimse kalmamıştı.

* * *

Babam meşhur silah koleksiyonunu ya da onun büyük bölümünü işte o balayı sırasında edindi, hem de tek hamlede. Annemle ikisi, babamın Viyana'daki eski güzel günlerinden arkadaşı olan Rudolph von Furstenberg'in ailesinden geriye kalanları Avusturya'nın Salzburg kenti dışlarında ziyaret ettiler. Rudolph, tıpkı babası ve iki erkek kardeşi gibi, savaşta öldürülmüştü ve sonradan bana onun ismi verilecekti. Annesi ile küçük erkek kardeşi hayatta kalmayı başarmış ama iflas etmişlerdi. Konaktaki her şey satışa çıkarılmıştı.

Babam böylece ateşli silahların takriben 1914'e kadar neredeyse bütün tarihini kapsayan bu üç yüz küsur silahlık koleksiyonu satın aldı. Aralarında .45'lik bir Colt tabancanın ve .30-06'lık bir Springfield tüfeğin de bulunduğu silahlardan birkaçı Amerikan yapımıydı. Babam her biri bu ikisi kadar güçlü olan silahları nasıl ateşleyeceğimi, şiddetli çifteleriyle nasıl başa çıkacağımı, onları nasıl temizleyeceğimi ve gözüm kapalı parçalarına ayırıp sonra tekrar nasıl birleştireceğimi henüz on yaşındayken öğretti bana.

Elleri dert görmesin.

* * *

Annemle babam, von Furstenberg'lerin eşyaları ara-

sından bir sürü mobilya, örtüler, kristaller, savaş baltaları, kılıçlar, zincirli gürzler, miğferler, kalkanlar satın aldılar.

Abim de ben de, karyola başlığına bir arma işlenmiş, yukarısındaki duvara ise Adolf Hitler'in *Viyana Minorit Kilisesi* adlı tablosu asılmış bir von Furstenberg yatağında ana rahmine düştük.

* * *

Annemle babam balaylarında Hitler'i de aradılar. Ama o hapisteydi.

Savaşta onbaşı rütbesine yükselmiş, ateş altında mesaj götürüp getirmesinin karşılığı olarak bir Demir Haç kazanmıştı. Anlayacağınız, savaşın iki tarafında da kahraman olmuş yakın arkadaşları vardı babamın.

* * *

Annemle babam von Furstenberg konağının giriş kapısındaki devasa rüzgârgülünü de satın alıp döndüklerinde, onu kendi çatılarındaki kubbenin tepesine taktılar; böylece atölyeyi, bölge adliyesinden, birkaç silodan, Fortune'ların mandıra ahırından ve Midland Bölgesi Ulusal Bankası'ndan sonra bölgenin en yüksek yapısı haline getirmiş oldular.

Rüzgârgülü ânında Midland City'nin en meşhur sanat eseri oldu. Tek rakibi Fairchild Parkı'ndaki yaya Birlik Ordusu askeri heykeliydi. Rüzgârgülünün yalnızca oku bile üç buçuk metre uzunluğundaydı ve o korkunç şaftında, içi boş bir bakırdan atlı bir diğer bakırdan atlıyı kovalamaktaydı. Arkadaki atlı, mızraklı bir Avusturyalıydı. Öndeki ise can havliyle kaçmakta olan palalı bir Türk.

Bir Detroit tarafına, bir Louisville tarafına dönüp

duran bu aygıt, Viyana'nın 1683'teki Türk kuşatmasından çıkışını temsil ediyordu.

Küçükken, yedi yaş büyüğüm olan ve bana yalan söylemek için hiçbir fırsatı kaçırmayan abim Felix'ten, rüzgârgülünün önemini bana ve bir oyun arkadaşıma izah etmesini istemiştim. Felix o sıralar liseye gidiyordu. Daha o zamandan, ileride iletişim sektöründe şansını döndürecek olan o güzel, davudi sese sahipti.

"Avusturyalılar kazanmış olmasaydı," demişti heybetle gürleyerek, "annem şimdi bir haremde olurdu. Babamsa bir hamamda havlu dağıtıyor olurdu. Senin, benim ve şu arkadaşının da muhtemelen hayalarımız kesilmiş olurdu."

O zaman ona inanmıştım.

5

Adolf Hitler 1933'te, yani ben bir yaşındayken Almanya'nın şansölyesi oldu. Onu 1914'ten beri görmemiş olan babam, ona en içten tebrikleriyle birlikte bir de armağan gönderdi: Hitler'in kendi suluboya yapıtı *Viyana Minorit Kilisesi*'ni.

Hitler mest olmuştu. Babamla çok değerli anılarının olduğunu söyleyip onu özel konuğu olarak Almanya'ya gelmeye, inşa etmekte olduğu ve yüzlerce yıl sürmesini beklediği yeni toplum düzenini görmeye davet etti.

Annem, babam ve o zaman dokuz yaşında olan Felix, beni hepsi siyahi insanlar olan hizmetkârların himayesine bırakıp 1934'te altı aylığına Almanya'ya gittiler. Benim de gitmeme hiç lüzum yoktu. Yalnızca iki yaşındaydım. Hizmetkârların en yakın akrabalarım olduğu fikrine kesin o zaman kapılmış olmalıyım. Böylece onların çok iyi yaptıkları işleri yapmaya heveslendim – yemek pişirmeye, ekmek fırınlamaya, bulaşık yıkamaya, yatak yapmaya, çamaşır yıkayıp ütülemeye, bahçeyi bellemeye falan filan.

Sayemde tertemiz, pırıl pırıl olmuş bir evde güzel bir yemek hazırlamak beni hâlâ çok çok mutlu eder.

* * *

Gerçek akrabalarımın Almanya dönüşü nasıl göründükleri hakkında bilincimde hiçbir hatıra yok. Belki bir hipnozcu o hatırayı bulup çıkarmama yardımcı olabilir. Gerçi ne zamandır –annemin o heyecan verici günlere dair resimleri sakladığı bir albümde, ayrıca *Midland City Bugle-Observer* gazetesinin eski kopyalarında– fotoğraflarını görüp duruyorum onların. Annem bir *dirndl*[1] giymiş. Babamın üstünde bir *lederhosen*[2] ve dize kadar çoraplar var. Felix ise aslında buna hakkı olmadığı, çünkü söz konusu örgüte hiç katılmadığı halde, Hitler Gençliği'nin o haki üniformasını giymiş; belinde omuzdan çapraz askılı deri bir kemer, kolunda gamalı haç pazıbendi, elinde süs bıçağı var. Felix bir Alman çocuğu olmuş olsaydı dahi böyle bir kıyafeti giymeye yaşı elvermezdi ama babamın Berlin'de gereken tadilatı yapabilecek bir terzisi vardı nasılsa.

Neden olmasın?

* * *

Gerçek akrabalarım eve varır varmaz, gazetenin dediğine göre, babam Hitler'den aldığı en sevgili armağanını rüzgârgülünün yatay şaftından dalgalandırmıştı. Yatak çarşafı büyüklüğünde bir Nazi bayrağıydı bu armağan.

Tekrar edeyim. Yıllardan henüz yalnızca 1934'tü, İkinci Dünya Savaşı'na daha çok vardı; beş sene uzun zaman sayılabilirse tabii. Anlayacağınız, Midland City'de Nazi bayrağı dalgalandırmak, Yunan bayrağı, İrlanda bayrağı ya da Konfedere bayrağı dalgalandırmaktan daha rahatsız edici değildi. Gayet esprili, coşkulu bir davranıştı ve annemin dediğine göre şehir halkı babamla, annem-

1. Bavyeralı kadınların giydiği, üstü dar, eteği büzgülü, geleneksel elbise. (Ç.N.)
2. Bavyeralı erkeklerin giydiği, deriden yapılmış askılı kısa pantolon. (Ç.N.)

le ve Felix'le gurur duyuyor, onlara gıpta ediyordu. Midland City'de bir devlet başkanıyla samimiyeti olan onlardan başka kimse yoktu.

Gazetedeki resimlerden birinde ben de varım. Ailecek atölyenin önünde, sokakta durmuş yukarıya, Nazi bayrağına bakıyoruz. Ben aşçımız Mary Hoobler'ın kucağındayım. Aşçılık ve fırıncılık hakkında bildiği her şeyi bana ileride yavaş yavaş o öğretecek.

* * *

Mary Hoobler'ın mısır ekmeği: Yarım bardak un, bir buçuk bardak sarı mısır unu, bir çay kaşığı tuz, bir çay kaşığı şeker ve üç çay kaşığı kabartma tozunu bir kâsenin içinde karıştırın. Üç çırpılmış yumurta, bir bardak süt, yarım bardak krema ve yarım bardak eritilmiş tereyağı ekleyin.

Tereyağıyla iyice yağlanmış bir tavaya bu karışımı döküp iki yüz derecede on beş dakika fırınlayın.

Soğutmadan kare kare kesin. Ekmekleri sofraya sıcak sıcak ve bir peçeteye sarılı olarak getirin.

* * *

Gazetede yayımlanan resmimiz için sokakta hep birlikte poz verdiğimizde babam kırk iki yaşındaydı. Annemin dediğine göre Almanya'da derin bir tinsel değişim geçirmişti. Hayatta yeni bir amacı vardı. Ressam olmak artık ona yetmiyordu. Bundan böyle bir öğretmen ve bir politik aktivist olacaktı. Almanya'da doğan ama zamanla dünyayı kurtaracak olan yeni toplum düzeninin Amerika'daki sözcüsü olacaktı.

Fena halde yanılıyordu.

* * *

Mary Hoobler'ın barbekü sos tarifi: Bir bardak doğranmış soğan ve üç diş doğranmış sarımsağı yüz yirmi beş gram tereyağında pembeleşene kadar kavurun. Yarım bardak ketçap, çeyrek bardak esmer şeker, bir çay kaşığı tuz, iki çay kaşığı taze çekilmiş karabiber, bir-iki damla Tabasco sosu, bir çorba kaşığı limon suyu, bir çay kaşığı fesleğen ve bir çorba kaşığı acı toz biber katın.

Beş dakika kısık ateşte kaynatın.

* * *

İki seneden biraz daha uzun bir süre babam Ortabatı'nın dört bir yanında konuşmalar yaparak yeni Almanya'nın filmlerini ve diyaları gösterdi. Arkadaşı Hitler hakkında sempatik hikâyeler anlattı, onun üstün ve aşağı insan ırklarına dair teorilerini basit bir kimya meselesi olarak izah etti. Safkan bir Yahudi şöyle olurdu. Safkan bir Alman böyle olurdu. Bir Leh'i bir zenciyle melezlediğiniz takdirde harika bir işçi elde edeceğiniz kesindi.

Feci zamanlar olmalı.

Oturma odamızın duvarında bir Nazi bayrağının asılı durduğunu hatırlıyorum – daha doğrusu hatırlar gibiyim. Anlatıldığını duyduğuma eminim en azından. Evimize gelen misafirlerin içeri girer girmez gördükleri ilk şey bu olurdu. O kadar renkliydi ki. Başka her şey –kalaslar ve taş duvarlar, ahır evinin ikili kapısından bozma büyük masalar, babamın kuzey penceresi önündeki duruşuyla bir giyotini andıran rustik şövalesi, ötede beride paslanmakta olan Ortaçağ silahları ve zırhları– onun yanında sönük kalırdı.

* * *

Gözlerimi kapatıp o bayrağı hafızamda görmeye çalışıyorum. Göremiyorum. Ürperiyorum gerçi – çünkü evimiz, mutfak kısmı dışında, kışları hep çok soğuk olurdu.

* * *

O orospu çocuğu ev ısınmak bilmezdi. Babam duvarların çıplak taşlarını ve silah odasının üstündeki arduvaz çatıyı destekleyen çıplak kirişleri görmek isterdi.

Hayatının sonunda bile, ısıtma faturasını abim Felix'in ödediği zamanlar yani, babam evde yalıtım bahsi işitmek istemedi.

"Ben öldükten sonra," derdi.

* * *

Annem, babam ve Felix soğuktan hiç şikâyet etmezlerdi. Evin içinde kat kat giyinerek dolaşır, Amerika'da bütün evlerin gereğinden fazla ısıtıldığını, o kadar sıcağın kanı yavaşlatıp insanları tembelleştirdiğini, aptala çevirdiği söylerlerdi.

Bu da Nazi olayının bir parçası olsa gerekti.

Soğuğa dayanıklı büyüyeyim, dinç kalayım diye herhalde, beni de küçük mutfaktan zorla çıkarıp zemin katın engin serinliğine bırakırlardı. Ama ben az sonra mutfağa geri dönerdim, orası sıcacıktı ve çok güzel kokuyordu. Aynı zamanda komikti de; zira evin anlamlı bir çalışma sürdürülen yegâne odası olmasına rağmen bir gemi aşhanesi kadar küçük ve sıkışık bir yerdi. Evin en geniş alanları hiçbir iş yapmadan öylece oturup bekleyen insanlara bırakılmıştı.

Soğuk günlerde, hatta o kadar da soğuk olmayan günlerde, hepsi siyahi olan hizmetkârların geri kalanları,

yani bahçıvan, üst kat hizmetçisi falan da aşçı ve benimle birlikte mutfağa doluşurdu. Öyle balık istifi durmayı severlerdi. Bana anlattıklarına göre, küçükken yataklarda sürü sepet kardeş bir arada uyurlarmış. Bu bana acayip eğlenceli gelirdi. Bu bana hâlâ acayip eğlenceli geliyor.

Orada, o kalabalık mutfakta, herkes rahat rahat konuşup çan çan eder, güler eğlenirdi. Sohbetlerine beni de katarlardı. Tatlı bir ufaklıktım. Herkes beni severdi.

"Sen ne dersin bu işe Bay Rudy?" diye sorardı hizmetkârlardan biri, ben de bir şey söylerdim, herhangi bir şey; bunun üzerine herkes zekice bir laf etmişim ya da espri yapmışım gibi davranırdı.

Çocukken ölmüş olsaydım şayet, hayatın o küçük mutfak olduğunu düşünürdüm herhalde. Kara kışın ortasında o mutfağa geri dönmek için yapmayacağım şey olmazdı.

Eski Virginia'ya geri götür beni.[1]

* * *

O aralarda bir yerde, Nazi bayrağı duvardan indi. Babam seyahat etmeyi bıraktı. O zaman sekizinci sınıfa gitmekte olan abim Felix'in dediğine göre, babam üç ay, belki daha uzun bir süre evden burnunu bile çıkarmadı, ne telefonlara çıktı ne de postalarına baktı. Öyle derin bir buhrana girdi ki intihar edebileceğinden korkulduğu için annem silah odasının anahtarını onun anahtarlığından çıkarıp aldı. Babam anahtarın yokluğunu fark etmedi bile. Sevgili ateşli silahlarını ziyaret edesi hiç yoktu.

Felix, dış dünyada olaylar başka türlü gelişmiş olsaydı

1. "Carry Me Back to Old Virginny"; 1878'de Amerikalı siyahi besteci James Bland'in, yaşlı kölelerin serbest bırakıldıktan sonra yaşadıkları zorlukları anlatmak için yazdığı şarkı. (Ç.N.)

bile babamın aynı şekilde dibe vurmuş olabileceğini söylüyor. Yine de, almakta olduğu posta ve telefonlar giderek kötüleşiyordu, federal ajanlar ziyaretine gelip yabancı bir güç adına ajanlık yapmasını önermişlerdi. Düğününde sağdıcı olan adam, John Fortune, artık onunla konuşmuyordu ve babamın da mutlaka bildiği gibi, şehirde onu tehlikeli bir dangalak ilan ederek dolaşmaktaydı.

Gerçi haksız da sayılmazdı.

Aslında Fortune'un kendisi de tamamen Alman kökenliydi. Soyadı, Almancada şans anlamına gelen *Glück* kelimesinin İngilizleştirilmiş haliydi.

Fortune ilişkilerindeki kopuşu onarması için babama hiç fırsat tanımayacaktı; çünkü 1938'de, Midland City'de bulamayacağı aşikâr olan çok daha yüksek bir mutluluk ve bilgelik düzeyine erişmek umuduyla ansızın kalkıp Himalaya Dağları'na gitti. Karısı kanserden ölmüştü. Çocuğu yoktu. Ya onun ya da karısının üreme düzeneğinde bir kusur vardı. Aileye ait mandıra çiftliği iflas ederek Midland Bölgesi Ulusal Bankası tarafından devralındı.

John Fortune şimdi, üstünde bir bahçıvan tulumuyla Nepal'in başkentindeki mezarında yatıyor, Katmandu'da yani.

6

Midland City'nin nüfusu şimdilerde, şehirde patlayan bir nötron bombası yüzünden sıfırlandı. Bu olay ilk olduğunda on gün kadar manşetlerde kaldı. Hükümet bombanın Amerikan malı olduğunu derhal teslim etmiş olmasaydı olay daha da büyüyerek Üçüncü Dünya Savaşı'nı başlatabilirdi. Benim burada, Haiti'de dinlediğim bir haber bülteninde, söz konusu bombadan "dost bomba" diye bahsediliyordu.

Resmî açıklamaya göre, bir Amerikan kamyonu bu Amerikan bombasını eyaletlerarası otoban üzerinden nakletmekteyken bomba infilak etmişti. Bir ışık patlaması olmuştu. Bu bir kazaydı, sözümona. Bomba infilak ettiğinde söz konusu kamyon, gerçekte böyle bir kamyon varsa tabii, yeni Holiday Inn ile Dwayne Hoover'ın 11 numaralı çıkıştaki Pontiac Acenteliği'nin tam karşısından geçiyordu.

Shepherdstown'daki Yetişkin Islahevi'nin ölüm hücresinde idam edilmeyi bekleyen beş kişi dahil, bölgede bulunan herkes patlamada öldü. Ben de oradaki çok sayıda tanıdığımın hepsini birden kaybettim tabii.

Ama yapıların çoğu, içindeki eşyalarla birlikte hâlâ sapasağlam ayakta. Duyduğuma göre yeni Holiday Inn'deki televizyon alıcıları hâlâ tıkır tıkır işliyormuş. Tele-

fonlar da öyle. Barın arkasındaki buz yapma makinesi de öyle. Tüm o hassas cihazlar ışık patlamasının kaynağına yalnızca birkaç metre mesafedeydi.

Anlayacağınız, Midland City'de artık kimse yaşamıyor. Yüz bine yakın insan öldü. Bu rakam, Atina'nın Perikles tarafından yönetildiği Altın Çağ'ı sırasındaki nüfusuyla aşağı yukarı aynı. Katmandu'nun nüfusununsa üçte ikisi ediyor.

Şimdi şu soruyu sorma sorumluluğundan nasıl kaçabilirim bilmiyorum: Onca gözetleme deliğinin bu kadar ansızın kapanmış olmasının herhangi biri ya da bir şey açısından önemi var mı? Mala mülke hiç zarar gelmediğine göre, dünya sevdiği herhangi bir şeyi yitirmiş sayılır mı?

* * *

Midland City radyoaktif değil. Yeni insanlar hemen gelip yaşamaya başlayabilirler orada. Şehrin Haitili sığınmacılara devredileceği söyleniyor şimdilerde.

Şansları açık olsun.

* * *

Orada bir sanat merkezi var. Nötronlar herhangi bir şeyi yıkacak olsalardı şayet, o şeyin Mildred Barry Sanat Merkezi olmuş olacağını düşünebilirsiniz; son derece dayanıksız ve korunmasız bir görünüşü vardır çünkü – Sugar Creek'in ortasına çakılmış dört ince kazığın üstünde duran beyaz bir küre.

Orası hiç kullanılmamıştır. Galerilerinin duvarları çıplaktır. Dünya tarihinin en üretken ressamları ve heykeltıraşları olan Haitililer için ne şahane bir fırsat olacaktır bu kim bilir.

Haitililerin en kabiliyetlisi babamın atölyesini elden geçirebilir. Orada gerçek bir ressamın yaşamasının da vakti gelmişti zaten artık – içeriye dolan onca kuzey ışığıyla.

* * *

Haitililer Kreolce konuşur, yalnızca geniş zamanlı konuşulan bir Fransız diyalektidir bu. Son altı aydır abimle Haiti'de yaşamakta olduğum için ben de bu dili biraz konuşabiliyorum. Felix ile ben otelcilik yapıyoruz şimdi. Port-au-Prince'te bir uçurumun dibine kurulmuş zencefilli kurabiyeden bir saraya benzeyen Grand Hotel Oloffson'ı satın aldık.

Yalnızca geniş zamanlı konuşulabilen bir dil hayal et. Seksen yaşında olduğunu ve elli dokuz tane torunu olduğunu iddia eden şef garsonumuz Hippolyte Paul De Mille bana babamı sordu.

"Ölü mü?" dedi Kreolce olarak.

"Ölü," diyerek onayladım. O konuda tartışmaya yer yoktu.

"Ne iş yapar?" diye sordu.

"Resim yapar," dedim.

"Severim onu," dedi.

* * *

Hindistancevizi kremalı taze Haiti balığı: Bir kâsenin üstüne tülbent yaydıktan sonra içine iki bardak rendelenmiş hindistancevizi koy. Üstüne bir bardak sıcak süt döktükten sonra hindistancevizlerini kupkuru olana kadar tülbentle iyice sık. Aynı işlemi iki bardak sıcak sütle daha tekrarla. Kâsede biriken karışımı sos olarak kullanacaksın.

Yarım kilo dilimlenmiş soğanı, bir çay kaşığı tuz, ya-

rım çay kaşığı karabiber ve bir çay kaşığı pul biberle karıştır. Karışımı tereyağında kahverengileştirmeden, yumuşayana kadar kavur. İki kilo taze balığı iri parçalar halinde ekleyerek yaklaşık bir dakika arkalı önlü pişir.

Sosu balıkların üstüne döktükten sonra tavanın kapağını kapatarak kısık ateşte on dakika kaynat. Kapağı açıp balıkları kendi suyuyla ıslatarak pişirmeye –sos kıvam alana kadar– devam et.

Grand Hotel Oloffson'ın hafiften huysuzlanmaya başlamış sekiz konuğuna servis et.

* * *

Yalnızca geniş zamanlı konuşulabilen bir dil hayal edin. Veyahut bütünüyle geçmişte yaşayan bir mahluk olan babamı hayal edin. Neresinden bakarsanız bakın, babam yetişkinlik hayatının son on beş senesi hariç büyük bölümünü Birinci Dünya Savaşı öncesi Viyana'sının kafe masalarında geçirmiş sayılır. Yaşı, ölümüne değin yirmi civarında kaldı. Bir gün harika resimler yapacaktı. Bir gün gamsız bir asker olacaktı. Sevgili, filozof ve asilzadeyi ise çoktan olmuştu.

Benim cinayet işlememden önce babamın Midland City'nin farkında bile olduğunu sanmam. Savaş öncesi Viyana atmosferini içinde barındıran bir uzay giysisinin içinde yaşar gibiydi. Ben oyun arkadaşlarımı, Felix de okul arkadaşlarını eve getirme gafletine her düştüğümüzde, onlara olur olmaz şeyler söylerdi.

Ama ben, Felix'in ortaokula giderken yaşadıklarını yaşamadım en azından. O dönemde babam Felix'in misafirlerine, "*Heil* Hitler," der, onların da, *Heil* Hitler, diye karşılık vermelerini beklerdi; herkesin bunu müthiş eğlenceli bulduğunu zannederdi üstelik.

"Of be ya," dedi Felix geçen akşamüstü. "Herkes zor

zamanlardan geçerken bizim şehrin en zengin çocukları olmamız ve duvarlarımızda asılı duran şu paslı Ortaçağ zımbırtılarının evi bir işkence odasına benzetmesi yetmezmiş gibi, Izzy Finkelstein dahil herkese, '*Heil* Hitler' diyen bir babamız bari olmasaydı ne olurdu sanki?"

* * *

Büyük Buhran sürmekte olduğu halde neden çok paramız olduğuna gelince: Babam, Waltz Kardeşler İlaç Şirketi'ndeki tüm hisselerini 1920'lerde elden çıkarmıştı, dolayısıyla buhran sırasında zincir iflas ettiğinde babam bundan hiç etkilenmedi. Ekonomik bir buhranın varlığından bile haberi yokmuş gibi hiç istifini bozmadan yoluna devam eden Coca-Cola'dan hisse satın almıştı. Annemin de babasından miras kalan banka hisseleri hâlâ duruyordu. Bankanın icra yoluyla elde ettiği mükemmel çiftlik alanları sayesinde, bu hisseler altın değerindeydi artık.

Onlarınki düpedüz şanstı yani.

* * *

Waltz kardeşler zincirinin mahvından, buhran kadar meşrubat otomatları da sorumluydu. Zaten eczacının gıda işinde ne işi var? Onu da bırakın bilenler, sevenler yapsın.

Hatırlıyorum da, babamın yapmayı en sevdiği şakalarından biri, eczacılık okulundan atılan bir oğlanla ilgiliydi. Dediğine göre çocuk üç katlı sandviç yapmayı bilmiyordu.

* * *

Duyduğuma göre ülkede bir Waltz Kardeşler Eczanesi hâlâ varmış – Illinois'un Cairo kentinde. O eczanenin ne benimle ne de her neredeyseler akrabalarımdan biriyle hiçbir alakası yok tabii ki. Anladığım kadarıyla bu yer Cairo şehrinin merkezindeki şirin, eski moda bir kentsel dönüşüm projesinin parçası. Sokaklar küptaş döşeli, tıpkı çocukluk evimin tabanı gibi. Sokak lambaları gazlı.

Yine eski moda bir bilardo salonu, eski moda bir bar, eski moda bir itfaiye ve içinde bir de meşrubat otomatı olan eski moda bir eczane var. Biri bir Waltz Kardeşler Eczanesi'nin eski tabelasını bulmuş, onlar da alıp eczanelerine asmışlar.

Nasıl acayip anlatamam.

İçeride Aziz Elmo'nun Şifası'na methiyeler düzen bir poster de varmış duyduğuma göre.

Aziz Elmo'nun Şifası'nı bugün gerçekten stoklarında bulundurmaya cesaret edemezler tabii, insan sağlığına inanılmaz zararlıydı çünkü. O posteri sırf espri olsun diye tutuyorlar orada. Ama barbitüratlar, amfetaminler, metakualonlar alabileceğiniz modern bir reçete sayaçları var elbette.

Bilim ilerliyor.

* * *

Ben eve misafir getirebilecek yaşa geldiğimde babam insanlara Hitler'den bahsetmeyi bırakmıştı. Hangi devirde yaşamakta olduğunu şu kadarıyla da olsa idrak etmişti sonunda: Hitler ve Almanya'daki yeni düzen, insanları gün geçtikçe daha çok öfkelendirmekte olan bir konuydu, babam da hakkında konuşacak başka bir şey bulsa iyi ederdi.

Onu alaya almak gibi bir maksadım yok. O da tıpkı bizler gibi, farklılaşmamış sıradan bir hiçlik tutamıy-

dı ilkin; sonra bütün ışıklar, bütün sesler içeri sökün etmişti.

Gelgelelim babam oyun arkadaşlarımın Yunan mitolojisini, Kral Arthur'un Yuvarlak Masa efsanelerini, Shakespeare'in oyunlarını, Cervantes'in *Don Quijote*'sini, Goethe'nin *Faust*'unu ve Wagner tarzı operayı tüm yönleriyle tanıdıklarını varsayıyordu – bunların hepsi de hiç şüphesiz, Birinci Dünya Savaşı öncesi Viyana kafelerinin hararetli sohbet konularıydı.

Sözgelimi Yeşil Elmas Sabanları'nda çalışan işçinin sekiz yaşındaki oğluna, "Bana Mephistopheles'mişim[1] gibi bakıyorsun. Yoksa beni o mu sanıyorsun? Ha? Ha?" diye sorabilirdi.

Misafirimin de buna yanıt vermesini beklerdi.

Ya da YMCA'da[2] çalışan bir hademenin kızına yer gösterirken, "Otur otur, Tehlikeli Sandalye'ye[3] otur tatlım. Yoksa korkuyor musun?" derdi.

Oyun arkadaşlarımın hemen hepsi eğitimsiz ebeveynlerin çocuklarıydı; çünkü babamla annem dışında tüm zenginler gittikten sonra mahallemiz süratle fakirleşmişti.

Babam bir diğer arkadaşıma, "Ben Daidalos![4] Benimle uçabilmen için sana bir çift kanat vermemi ister misin? Kazların arasına katılıp onlarla güneye uçabiliriz! Ama uçarken güneşe fazla yaklaşmamalıyız, öyle değil

1. Faust efsanesinde Faust'un ruhunu sattığı şeytanın adı. (Ç.N.)

2. Young Men's Christian Association (Genç Adamların Hıristiyan Birliği): Yerel merkezlerde çeşitli kültürel faaliyetlere ev sahipliği yapan İsviçre bazlı, uluslararası kuruluş. (Y.N.)

3. Kral Arthur'un Yuvarlak Masa'sında Kutsal Kâse görevinde başarılı olacak şövalyenin oturması için boş bırakılan, hakkı olmadan oturanların cezalandırıldığı sandalye. (Ç.N.)

4. Yunan mitolojisinde balmumu ve tüyden yaptığı kanatlarla oğlu İkaros'la birlikte Girit'ten kaçan sanatçı. (Ç.N.)

mi? Güneşe neden fazla yaklaşmamalıyız peki, ha? Ha?" diyebilirdi.

Ve çocuğun yanıt vermesini beklerdi.

Babam Bölge Hastanesi'ndeki ölüm döşeğinde erdemlerini ve kusurlarını sıralarken, en azından çocuklarla arasının harika olduğunu, bütün çocukların onu çok eğlenceli bulduğunu söylemişti. "Onları anlıyorum çünkü," demişti.

* * *

Gelgelelim babamın en hayret verici ölçüde yakışıksız karşıladığı kişi bir çocuk değil, Celia Hildreth adında genç bir kadın oldu. Abim gibi Celia da lise sona gidiyordu – ve Felix onu mezuniyet balosuna davet etmişti. Vakit herhalde 1943'ün ilkbaharı olacak, benim bir cinayet –daha doğrusu çifte cinayet– işlememden neredeyse tamı tamına bir yıl önceydi yani. İkinci Dünya Savaşı devam ediyordu.

Felix o davudi sesi sayesinde sınıf başkanı olmuştu. Tanrı adeta onun ağzından konuşuyor, mezuniyet balosunun nerede yapılması gerektiğinden, yıllıkta insanların resimlerinin altına lakaplarının da yazılması gerekip gerekmediğine kadar her şeyi söylüyordu. Bir yandan da, henüz on bir yaşında olmama rağmen benimle paylaştığı erotik bir facianın ortasındaydı. Son bir buçuk sömestrdir sevgilisi Sally Freeman'la arasında şiddetli geçimsizlik başlamış ve Sally teselliyi basketbol takımının kaptanı Steve Adams'da bulmuştu.

Böylece sınıf başkanı damsız kalmış oldu, hem de belli bir sosyal statüye sahip her kızın mezuniyet balosu için birine söz vermiş olduğu bir dönemde.

Felix sosyolojik anlamda zekice bir hamle yaptı. Sosyal düzenin en dibinden bir kızı baloya davet etti.

Kızın annesiyle babası okuma yazması olmayan işsiz insanlardı, iki abisi hapisteydi, notları çok kötüydü, ders dışı hiçbir etkinliğe katılmazdı, gel gör ki şehrin gelmiş geçmiş en güzel kadınlarından biriydi.

Ailesi beyazdı; ama öyle yoksuldular ki siyahların mahallesinde yaşıyorlardı. Ayrıca: Sosyal sınıfına rağmen onunla takılmayı denemiş olan az sayıda genç adam, görünüşü nasıl olursa olsun onun buz gibi soğuk olduğu söylentisini yaymıştı.

Celia Hildreth işte böyle bir kızdı.

O halde mezuniyet balosuna davet edilmeyi çok bekliyor olamazdı. Ama mucizeler oluyor hayatta. Her dakika yeni bir Külkedisi doğuyor. Şehrin en zengin, en hoş delikanlılarından biri, lise son sınıfın başkanı üstelik, onu mezuniyet balosuna davet etmişti.

* * *

Böylece Felix, balo gününe birkaç hafta kala, Celia Hildreth'ın ne kadar güzel olduğunu ve kolunda bir sinema yıldızıyla salona girdiğinde ne büyük sükse yapacağını ballandıra ballandıra anlatmaya başladı. Orada bulunacak olan herkesin, Celia'yı bunca zamandır görmezden gelmekle aptallık ettiğini düşünmesi gerekiyordu.

Bu durum babamın da kulağına gidince, Felix'in baloya giderken Celia'yla birlikte atölyeye uğramaktan başka çaresi kalmadı, böylece ne de olsa bir ressam olan babam Celia'yı kendi gözleriyle görüp Felix'in dediği kadar güzel olup olmadığını anlayabilecekti. O zamana kadar Felix'le ben, her ne sebeple olursa olsun eve arkadaş getirmekten vazgeçmiştik artık. Lakin bu sefer, babamın Felix'i kendisini Celia'yla tanıştırmaya zorlamak için kullanabileceği bir koz vardı elinde. Felix bunu yapmadığı takdirde o gece arabayı alamayacaktı. Celia'yla

mezuniyet balosuna otobüsle gitmek zorunda kalacaklardı.

* * *

Haiti usulü muz çorbası: Bir kilo keçi veya tavuk etini yarım bardak doğranmış soğan, bir çay kaşığı tuz, yarım çay kaşığı karabiber ve bir tutam pul biberle ağır ağır pişirin. İki litre su kullanın. Bir saat süreyle haşlayın.

Üç tatlı patates ve üç muzu, kabuklarını soyup kuşbaşı doğradıktan sonra çorbaya katın. Etler yumuşayana kadar kısık ateşte kaynatın. Etleri çorbadan çıkarın.

Etler çıktıktan sonra geriye kalan, sekiz kişilik Haiti usulü muz çorbasıdır.

Afiyet olsun!

* * *

Giderek yaklaşan balo gecesi, yapacak işi her zamanki gibi çok olmayan babamı da en kuş beyinlisinden bir lise mezunu kadar heyecanlandırıyordu. Tekrar tekrar şöyle diyordu babam:

"Kimdir bu Celia? Neyin nesidir?
Neden bütün âşıkları onu över durur?"

Ya da akşam yemeğinde sessizliğin ortasında aniden itiraz etmeye başlıyordu: "O kadar güzel olamaz! Hiçbir kız o kadar güzel olamaz."

Felix ona Celia'nın dünya güzellik kraliçesi filan olmadığını ne kadar anlatsa boşunaydı. Kim bilir kaç defa, "O yalnızca lise son sınıfın en güzel kızı baba," demişti; lakin babamın hayalinde çok daha büyük bir rakip vardı. Şehrin en yüksek güzellik yargıcı olan kendisi ile dünya-

nın gelmiş geçmiş en güzel kadınlarından biri olan Celia göz göze gelmek üzereydiler.

Ah, doğru, hurda metal toplama kampanyalarına önderlik ediyordu o günlerde, ayrıca hava saldırılarına karşı sivil savunma amirliği de vardı. Artık cinayete eğilimli bir manyak olarak tanımladığı Hitler'in kişilik profilinin çıkartılmasında savaş bakanlığına yardımcı olmuştu. Ama gazetelerde ve radyoda bu kadar savaş haberi varken ve etrafta bu kadar üniformalı dolaşırken, o kendini hâlâ kenara atılmış, yaşlılıktan emekli olmuş gibi hissediyordu. Moralinin acilen yükseltilmesi gerekiyordu.

Bir de sırrı vardı. Felix onu tahmin etmiş olsaydı Celia'yı evin yakınından bile geçirmezdi. Onu baloya otobüsle götürürdü.

Neydi söyleyeyim: Celia'nın babamla tanıştırılacağı gün babamın üstünde Macar Özel Muhafız Birliği'nin kırmızılı gümüşili binbaşı üniforması olacaktı; samur kalpağıyla, panter derisiyle tam takım.

7

Dinleyin: Felix çıkıp Celia'yı almaya hazır olduğunda babam henüz ressam kostümünü bile giymemişti. Üstünde bir kazak, bir de pantolon vardı ve bu kıza yalnızca şöyle bir bakıvermek istediğine, ona bir oyun oynamaya filan niyeti olmadığına dair Felix'e bir kez daha söz vermişti. Görüşme gayet sıradan, kısa, hatta sıkıcı olacaktı.

Otomobile gelince: Bir Keedsler gezinti arabasıydı; 1932'de, bir Keedsler'ın bir Alman Mercedes'ine ya da bir İngiliz Rolls-Royce'una her bakımdan denk olduğu zamanlarda tam da orada, Midland City'de yapılmıştı. 1943'te bile sıra dışı ve gösterişli bir antikaydı. Felix arabanın üstünü indirmişti. Ön camdan ayrı olarak arka koltuk için de bir rüzgâr camı vardı. Motor on altı silindirliydi, iki yedek lastik ön çamurluklardaki sığ çukurlara yerleştirilip bağlanmıştı. Lastikler ileri atılan atların boyunlarına benziyordu.

Felix işte bu akla durgunluk veren makineye binip şehrin siyahi mahallesine doğru gürül gürül uzaklaştı. Kiralık bir smokin giymiş, yakasına bir gardenya çiçeği takmıştı. Yanındaki koltukta Celia için iki orkide çiçeğiyle hazırlanmış küçük bir süs buketi duruyordu.

Babam soyunup çamaşırlarıyla kalırken annem ona

üniformasını getirdi. Babamın Felix'i sırtından vurma planına annem de dahildi. Zira babamın yaptığı her şeyin harika olduğuna inanırdı. Babam tekrar giyinirken o da ışıkları kapatıp mumları yakarak etrafta dolanıyordu. O gün daha erken saatlerde babamla ikisi kimselere fark ettirmeden her tarafa mumlar yerleştirmişlerdi. Yüz mum filan kesin vardı.

Babamın kırmızılı gümüşili üniformasını kuşanmayı bitirip kalpağını takmasıyla neredeyse aynı anda annem de bütün mumları yakmıştı.

Bu arada ben de asmakattaki yatak odamdan çıkmış, balkonda dikiliyordum ve annemle babamın Celia Hildreth'ın olmasını bekledikleri kadar büyülenmiş haldeydim. Ateşböcekleriyle dolu bir arı kovanının içindeydim. Aşağıda da akşamüstünün güzel kralı vardı.

Aklım böyle düşünmeyi, aile yadigârı masal kitaplarından, babamın konuşmalarına ilham veren destan ve efsanelerden öğrenmişti. Mum alevlerini ateşböcekleri olarak görmek –ve bir "Akşamüstünün Kralı" icat etmek– benim için de Felix için de Midland City'deki başka hiçbir çocuk için olmadığı kadar kökleşmiş bir alışkanlıktı.

Şimdi de Akşamüstünün Kralı, kalpağında mor bir tüyle şu emri veriyordu: "Ana kapılar açılsın, ana kapılar açılsın!"

* * *

Hangi ana kapılardı bu açılacak olanlar? Ben yalnızca iki kapımız var zannediyordum. Güneyde ön kapı, kuzeydoğuda mutfak kapısı. Ama babam galiba o ikisinin açılmasından çok daha görkemli bir şey talep etmekteydi.

Derken ahır evinin devasa ikili kapısına, yani birinin içine şimdiki ön kapımızın monte edilmiş olduğu büyük

kapılara yöneldi. Bunlar evimin taştan değil, tahtadan yapılmış bir duvarıydı bana göre. Şimdi babam onları otuz yıldır kapalı tutan azametli sürgüyü tutmuş çekiyordu. Sürgü ona kısacık bir an direndikten sonra yapmak üzere yaratıldığı gibi kayarak geri çekildi.

O âna kadar o sürgüyü duvardaki diğer metallerden farkı olmayan ölü bir parça Ortaçağ demiri olarak görmüştüm. İşini bilen birinin elinde belki bir düşman bile öldürebilirdi.

Süslü menteşeler için de aynı şeyi hissediyordum. Ama onlar Avrupa'dan getirilmiş süprüntülerden değildiler. Hakiki Midland City menteşeleriydiler, her istendiğinde çalışmaya hazır menteşeler.

Sessizce aşağı süzülmüştüm şimdi, her adımda huşuyla ürpererek.

Akşamüstünün Kralı ahır evinin ikili kapısının önce bir kanadına, sonra diğerine omuz attı. Evimin bir duvarı yok olup gitti. Duvarın yerinde yıldızlar ve doğmakta olan ay vardı şimdi.

8

Felix, Keedsler gezinti arabasıyla Celia Hildreth'ı alıp gelene kadar annem, babam ve ben, hepimiz saklanmıştık. Evimizin enfes dönüşümü karşısında Felix'in de gözleri kamaşmıştı. Keedsler'ın rölantide çalışan motorunu kapattığı zaman motor kapatılmış olmasına rağmen çalışmayı sürdürür gibi oldu. Felix, motorun sesine çok benzeyen bir sesle Celia'ya, bu evin bir benzerini daha önce hiç görmemiş de olsa korkacak bir şey olmadığını söyleyerek onu rahatlatmaya çalışıyordu.

Kızın şöyle dediğini duydum: "Üzgünüm. Korkmaktan kendimi alamıyorum. Buradan gitmek istiyorum." Evin büyük yeni girişinin hemen içerisindeydim.

Bu kadarı Felix için yeterli olmalıydı aslında. Celia'yı derhal uzaklaştırması gerekirdi oradan. Celia, birkaç dakika sonra kendi ağzıyla söyleyeceği gibi, baloya gitmeyi bile istememişti aslında; ancak annesiyle babası gitmek zorunda olduğunu söylemişlerdi; üstündeki elbiseden nefret ediyor, birilerine o elbiseyle görünmekten utanıyordu; ayrıca zengin insanları anlamıyor, anlamak da istemiyordu; en mutlu olduğu zamanlar yalnız başına kaldığı, kimsenin gözlerini üstüne dikemediği, kimsenin ona, kırıtkan kızlar gibi hanım hanımcık cevaplar vermesi gereken şeyler söyleyemediği zamanlardı.

Felix babamın yapamadığı şeyi yapabildiğini, verdiği sözü tutabildiğini ona göstermek istediği için o gün Celia'yı alıp gitmediğini söylerdi eskiden. Oysa şimdilerde, Celia'nın o an tamamen aklından çıktığını itiraf ediyor. Arabadan inmişti inmesine; ama kapısını açıp elini uzatarak inmesine yardımcı olmak için Celia'nın tarafına geçmemişti hiç.

Yalnız başına yürüyerek evin büyük yeni girişinin tam ortasına gitmiş ve orada durup ellerini beline koyarak çepeçevre etrafını saran o minik yangınlar galaksisine bakakalmıştı.

Kızgın olmalıydı, sonradan olacaktı da. Sonradan kudurmuş bir köpeğe dönecekti. Ama o an, babasının utanç verici heveslerle ve abartılı tutarsızlıklarla doldurduğu onca yıldan sonra nihayet sanatsal bir başyapıt üretmiş olduğunu kabul etmekten alamıyordu kendini.

Midland City'de o güne kadar böyle güzellik görülmemişti.

* * *

Derken dikey duran bir kalasın, uzun zaman önce babamın sol ayağını ezmiş olan kalasın ta kendisinin arkasından babam ortaya çıkıverdi. Felix'in yalnızca bir-iki metre uzağındaydı ve elinde bir elma tutuyordu. Celia onu Keedsler'ın ön camından görebiliyordu. Evimiz bir yankı odasına dönerken babam şöyle seslendi: "Haydi, Troyalı Helene çıksın da alsın bakalım bu elmayı, cesareti varsa şayet!"

Celia olduğu yerden kıpırdamadı. Taş kesilmişti.

İşin buralara varmasına izin vermiş olan Felix ise, Celia'nın neler olup bittiği konusunda herhangi bir fikrinin olması mümkün olmadığı halde, onun belki arabadan inip elmayı kabul edebileceğini düşünecek kadar aptaldı.

Celia, Troyalı Helene ile elmalar konusunda ne biliyor olabilirdi? O bir yana, babam ne biliyordu? Şimdi fark ediyorum ki efsaneleri iyice birbirine karıştırmıştı. Troyalı Helene'ye kimse elma filan vermemiştir – ödül olarak vermemiştir en azından.

Efsaneye göre –tüm tanrıçaların en güzeli seçilmenin ödülü olarak– kendisine altın bir elma verilen kişi, Tanrıça Aphrodite olmuştur. Bir ölümlü olan Paris adındaki genç prens, yarışmanın birincisi olarak diğer iki finalistten birini –Athena'yı ya da Hera'yı– değil, Aphrodite'yi seçmiştir.

Anlayacağınız, 1943'ün o bahar akşamı babam ne dese bir şey fark etmezdi belki ama şöyle deseydi daha doğru olurdu: "Haydi, Aphrodite çıksın da alsın bakalım bu elmayı, cesareti varsa şayet!"

Mezuniyet balosunun olacağı gece kendini elini ayağı bağlı, ağzı tıkalı bir halde silah odasına kapattırmış olsaydı çok daha iyi olurdu elbet.

Celia Hildreth, Troyalı Helene'nin adını bile duymuş değildi belki ama ben yine de ona ve efsanedeki yerine değinecek olursam: Troyalı Helene dünyadaki ölümlü kadınların en güzeliydi ve Aphrodite altın elmayı kendisine vermesi karşılığında onu Paris'e bağışlamıştı.

Yalnız Helene'yle alakalı bir sorun vardı. Helene o sırada Sparta kralıyla evliydi, dolayısıyla bir Troyalı olan Paris'in onu kaçırması gerekecekti.

Troya Savaşı işte bu yüzden çıktı.

* * *

Celia arabadan indi inmesine; fakat elmayı almaya katiyen gitmedi. Felix ona doğru yaklaşırken Celia yakasındaki küçük süs buketini koparıp attı, sonra da beyaz elbisesi ve belki iç çamaşırları gibi şüphesiz büyük maddi fedakârlıklarla satın alınmış olan yüksek topuklu dore

dans ayakkabılarını ayaklarından fırlattı. Korku, kızgınlık, çoraplı ayakları ve o muhteşem yüzü, onu farklı kültürlere ait efsanelerde karşılaşmış olduğum herkes kadar çarpıcı kılıyordu.

Midland City'nin kendine mahsus bir uyumsuzluk tanrıçası vardı.

Dans edemeyen, etmek de istemeyen, lisedeki herkesten nefret eden bir tanrıçaydı bu. İnsanlar yüzüne bakıp içinde olmayan şeyler görmeyi kessinler diye yüzünü bedeninden söküp atmak istediğini söyledi bize. Ölmeye her an hazır olduğunu söyledi; çünkü genç yaşlı tüm erkeklerin kendisi hakkında düşündükleri ve kendisine yapmaya çalıştıkları şey onu fena halde utandırıyordu. Cennete gittiği zaman yapacağı ilk iş, yüzünde ne yazdığını ve bu yazının oraya neden konduğunu birine sormak olacaktı, dediğine göre.

* * *

Celia'nın o gece söylediklerinin hepsini burada, Haiti'de, Felix'le yüzme havuzumuzun başında yan yana otururken bir bir anımsıyorum.

İkimizin de hatırladığı gibi, siyahi insanların beyazlara kıyasla daha iyi kalpli olduklarını ve hayatı daha iyi tanıdıklarını söylemişti Celia. Zenginlerden nefret ediyordu. Sürmekte olan bir savaş varken zenginlerin yaşadıkları gibi yaşadıkları için vurulmaları gerektiğini söylemişti.

Sonra da ayakkabılarını ve küçük süs buketini arkasında bırakıp evine doğru yayan yola koyulmuştu.

* * *

Yalnızca on dört sokak öteye gitmesi gerekiyordu.

Felix, Keedsler'a binip arkasından yetişti, yanında ağır ağır ilerleyerek arabaya binmesi için yalvardı ona. Ama Celia Keedsler'ın giremeyeceği bir sokağa dalarak onu atlattı. Felix de o dakikadan sonra ona ne olduğunu asla öğrenemedi. 1970'e, yani yirmi yedi yıl sonrasına kadar bir daha hiç karşılaşmadılar. Karşılaştıklarındaysa Celia, Pontiac satıcısı Dwayne Hoover'la evliydi, Felix de NBC'nin başkanlığından daha yeni kovulmuştu.

Köklerini keşfetmek için eve gelmişti.

9

Çifte cinayetim şöyle gelişti:

1944 baharında Felix, Birleşik Devletler ordusunda aktif göreve çağrıldı. Ohio Eyalet Üniversitesi'nin Temel Bilimler Fakültesi'nde ikinci sömestrini daha yeni bitirmişti. Sesi sebebiyle öğrenci radyosunda çok önemli bir yere gelmiş, ayrıca birinci sınıfların başkan yardımcılığına seçilmişti.

Yemin töreni Columbus'ta yapılmıştı ama bir gecesini daha ve ertesi sabahın bir bölümünü evde geçirmesine izin vardı; çünkü ertesi gün Anneler Günü'ydü, mayısın ikinci pazarı.

Kimsenin gözü yaşlı değildi, olması da gerekmiyormuş zaten; zira ordu Felix'i radyo spikeri olarak kullanacaktı. Ama bizim bunu bilmemize olanak yoktu, ağlamıyorduysak sebebi babamın bize atalarımızın savaş zamanı ülkelerine hizmet etmekten her zaman gurur ve mutluluk duymuş olduklarını söylemesiydi.

O zamana kadar erkek kardeşi Gino'yla ortaklık kurarak şehrin en büyük inşaat müteahhidi haline gelmiş olan Marco Maritimo'nun da, hatırlıyorum da aynı dönemde askere alınan bir oğlu vardı. Marco ile karısı Anneler Günü'nden önceki akşam oğullarıyla birlikte bize uğrayıp ailecek bebekler gibi ağlamışlardı. Onları ağlarken kimin gördüğü umurlarında bile değildi.

Onlar da *ağlamakta* haklılarmış meğer. Oğulları Julio, Almanya'da öldürülecekti.

* * *

Anneler Günü şafak vakti annem hâlâ uykudayken babam, Felix ve ben, daha önce en az yüz defa yapmış olduğumuz gibi, Midland Bölgesi Balıkçılık ve Avcılık Kulübü'nün atış alanına gittik. Bu bir pazar günü ritüeliydi, oraya gidip çeşitli silahlarla ateş etmek. Henüz on iki yaşında olduğum halde denemediğim tüfek, tabanca, çifte kalmamıştı o güne kadar. Alanda bizden başka çat çat ateş edip duran başka bir sürü baba oğul vardı.

Hatırlıyorum da Başkomiser Francis X. Morissey de oğlu Bucky'yle beraber oradaydı. Morissey ta 1916'larda, yani yaşlı August Gunther'ın ortadan kaybolduğu sıralar, babam ve John Fortune'la kaz avına çıkan tayfaya dahildi. Yaşlı Gunther'ı öldüren kişinin Morissey olduğunu ben daha geçenlerde öğrendim. On kalibrelik çiftesiyle otuz santim mesafeden yanlışlıkla ateş etmiş Gunther'ın kafasına.

Ortada kafa mafa kalmamış tabii.

Babamla diğerleri, Morissey'nin hayatını herkesin başına gelmiş olabilecek bir kaza yüzünden mahvolmaktan kurtarmak için, Gunther'ın cesedini Sugar Creek'e indirip yolculuğa uğurlamışlardı.

* * *

Anneler Günü sabahı babam, Felix ve ben evdeki egzotik silahlardan hiçbirini yanımıza almamıştık. Felix savaşa gideceği için olsa gerek, yalnızca .30-06'lık Springfield'ı getirmiştik. Springfield artık standart Amerikan piyade tüfeği değildi. Yerini Garand'a bırakmıştı, M-1'e

yani. Ama üstün isabetliliğinden ötürü keskin nişancılar tarafından hâlâ kullanılmaktaydı.

O sabah hepimiz iyi atışlar yaptık; ama ben herkesten iyiydim, bu konuda çok yorum yapıldı o gün. Fakat biri beni sarsılmaz lakabımla, Kör Nişancı'yla ödüllendirmeyi ancak öğleden sonra hamile bir ev kadınını vurmamdan sonra akıl edecekti.

* * *

O sabah atış alanında hiç ödül almadım değil gerçi. Atış yapmayı bitirdiğimizde babam Felix'e şöyle dedi: "Anahtarı kardeşin Rudy'ye ver."

Felix'in kafası karışmıştı. "Hangi anahtarı?" diye sordu.

Bunun üzerine babam, benim gözümde kutsalların kutsalı olan şeyin adını zikretti. Felix on beş yaşına gelene kadar ona sahip olamamıştı, ben de ona daha elimi bile sürmemiştim. "Ver ona," dedi babam. "Silah odasının kapı anahtarını ona ver."

* * *

Silah odasının anahtarını almak için çok genç olduğuma şüphe yoktu. On beş yaşındayken Felix de muhtemelen bunun için çok gençti ama ben yalnızca on ikimdeydim. Hamile ev kadınını vurmamdan sonra anlaşıldı ki babamın benim kaç yaşında olduğum konusunda en ufak bir fikri yoktu. Polis geldiğinde ona benim on altı yaşında filan olduğumu söylediğini duydum.

Şu vardı gerçi: Yaşıma göre uzun boyluydum. Her yaşa göre uzun boyluydum; zira nüfusun geneli bir seksenin epey altındadır, bense bir seksen boyundaydım. Öyle sanıyorum ki hipofiz bezim bir süreliğine sapıtmış,

sonra kendiliğinden düzelmişti. Çifte cinayet sicilimi saymazsak öyle acibe bir yetişkinliğim olmadı gerçi, yaşıtlarım zamanla benim boyumu az çok yakaladılar.

Lakin uzunca bir süre için anormal derecede uzun ve zayıf kaldım. Kim bilir belki de bir süpermene evrilmeye çalışıyordum, sonra toplumsal itiraz karşısında bu sevdadan vazgeçmiştim.

* * *

Balıkçılık ve Avcılık Kulübü'nden çıkıp eve gelmemizden sonra, silah odası anahtarının cebimde cayır cayır yanarak kumaşı delmekte olduğunu hissedebiliyorken, Felix'in gidiyor olması sebebiyle artık büyümem gerektiğinin bir kanıtı daha ortaya çıktı: O akşamki yemek için iki tavuğun kafasını kesmek zorundaydım. Bu, normalde Felix'e tanınmış bir diğer ayrıcalıktı, bu işi yaparken bana da seyrettirirdi Felix.

İdam yeri, uzun zaman önce Maritimo kardeşlerin Midland City'ye vardıkları gün babamla August Gunther'ın altında yemek yedikleri ceviz ağacının çotuğuydu. Orada, kaidesi üzerinde duran mermerden bir büst vardı, idamı o da seyretmek zorundaydı. Avusturya'daki von Furstenberg konağından talan edilmiş bir diğer parçaydı bu. Voltaire'in bir büstüydü.

Felix bir de, o malum sesiyle, "Son diyeceğin bir şey varsa demenin tam sırası," ya da "Son bakışını atabilirsin dünyaya," türünden şeyler söyleyerek tavuklara tanrılık taslardı. Biz tavuk yetiştirmezdik. Çiftçinin biri her pazar sabahı iki tane getirir, ikisinin de gözetleme delikleri Felix'in sağ eline aldığı bir palayla neredeyse derhal kapatılırdı.

Halbuki şimdi, Columbus trenini yakaladıktan sonra otobüsle Georgia'daki Fort Benning üssüne doğru

yola çıkmak üzere olan Felix durmuş seyrederken, bu işi yapmak bana kalmıştı.

Tavuklardan birini bacaklarından yakalayıp küt diye çotuğun üstüne yatırdım ve İrlanda kavalını andıran bir sesle konuşarak, "Son bakışını atabilirsin dünyaya," dedim.

Tavuğun kafası gövdesinden ayrıldı.

* * *

Felix garda annemi öpüp babamın elini sıktıktan sonra trenine bindi. O bunu yapar yapmaz annem, babam ve ben alelacele eve dönmek zorunda kaldık; çünkü öğle yemeğine çok önemli bir misafir bekliyorduk. Birleşik Devletler başkanının karısı Eleanor Roosewelt'ten başkası değildi bu misafir. Moral dağıtmak için taşradaki savaş fabrikalarını ziyaret ediyordu.

Midland City'ye ne zaman ünlü bir misafir gelse, ziyaretinin bir noktasında genellikle babamın atölyesine de getirilirdi; çünkü şehirde görülecek çok az şey vardı. Midland City'ye çoğunlukla YMCA'da konuşma yapmak, şarkı söylemek ya da enstrüman çalmak için falan gelirlerdi. Çocuk yaşta Columbia Üniversitesi Rektörü Nicholas Murray Butler'la bu sayede tanışmıştım – mizahçı, yazar ve radyocu Alexander Woollcott, tek kişilik gösterileriyle ünlü kadın oyuncu Cornelia Otis Skinner, viyolonselci Gregor Piatigorsky ve başkalarıyla da öyle.

Hepsi de şimdi Bayan Roosevelt'in söylemek üzere olduğu şeyi söylemişti: "Ohio'da, Midland City'de olduğuma inanmak çok zor."

Ortalık aktif bir atölye gibi koksun diye babam sıcak hava menfezlerinin üstüne birkaç damla terebentin ve beziryağı serpelerdi. Misafir içeri girdiğinde gramofonda mutlaka klasik müzik çalıyor olurdu; ama babam

Naziliğin aslında o kadar da iyi bir fikir olmadığına karar verdikten sonra hiç Alman müziği çalınmadı. Sofrada ithal şarap mutlaka bulunurdu, savaş sırasında bile. Liederkranz peyniri mutlaka bulunur, babam o peynirin icadıyla ilgili hikâyesini anlatırdı.

Yemekler de mükemmel olurdu, savaş başlayıp et tüketimi katı bir karne usulüne bağlandığında bile öyle oldu; zira Mary Hoobler, Sugar Creek'ten çıkan yayınbalıkları ile kerevitlerden ve hayvanların diğer insanlarca yenilebilir bulunmayan kısımlarından yemek üretmekte çok başarılıydı.

* * *

Mary Hoobler usulü bumbar: Bir domuzun incebağırsaklarını alıp beşer santimlik parçalar halinde doğradıktan sonra, yıkama suyunu sık sık değiştirerek, hiç yağ parçacığı kalmayana kadar defalarca yıkayın.

Soğan, otlar ve sarımsakla üç-dört saat kaynatın. Yeşil sebzeler ve mısır lapasıyla servis edin.

* * *

Eleanor Roosevelt'e 1944'ün Anneler Günü öğle öğünü olarak servis ettiğimiz yemek buydu – Mary Hoobler usulü bumbar. Bayan Roosevelt son derece kadirşinas, son derece demokratça davrandı. Mutfağa gidip Mary'yle ve oradaki diğer hizmetkârlarla konuştu. Gizli Servis ajanları da hep yanındaydılar tabii, o ajanlardan birinin babama şöyle dediğini hatırlıyorum: "Duyduğuma göre esaslı bir silah koleksiyonunuz varmış."

Gizli Servis böylece bizi yoklamış oluyordu. Babamın bir Hitler hayranı olduğundan fakat artık sözümona iyileşmiş olduğundan onların da haberi vardı kuşkusuz.

Aynı adam gramofonda çalınan müziğin ne olduğunu da sordu.

"Chopin," dedi babam. Sonra da, ajan bir sorusu daha varmış gibi bakınca, babam soruyu tahmin edip hemen yanıtladı: "Leh'tir," dedi. "Leh, Leh, Leh."

Şimdi Felix'le burada, Haiti'de, hatıralarımızı paylaşırken, şehir dışından gelen tüm tanınmış misafirlerimize babamın ressamlığının bir sahtekârlıktan ibaret olduğunun çıtlatıldığını anlıyoruz. Aralarından biri bile babamın yapıtlarından örnekler görmeyi talep etmemişti.

* * *

Edecek kadar cahil ya da kaba biri çıksaydı şayet, babam öyle sanıyorum ki şövalesinin pürüzlü çerçevesine gerdirilmiş küçük bir tuvali gösterirdi. Şövalesi, tahminimce iki buçuk metreye üç buçuk metre genişliğinde bir tuvali taşıyabilecek büyüklükteydi. Daha önce de söylediğim gibi, özellikle de odanın geri kalan dekorasyonundan ötürü, bir giyotinle kolaylıkla karıştırılabilirdi.

Arkası misafirlere dönük duran küçük tuval, bir giyotin bıçağının indiği zaman duruyor olabileceği yerdeydi. Babamla aynı gezegende beraber yaşadığımız süre içinde o şövalede görmüş olduğum yegâne resim buydu. Misafirlerimiz arasında o tuvalin yüzüne bakmaya zahmet edenler olmuştur mutlaka. Bayan Roosevelt sanırım bakmıştı. Gizli Servis ajanları da eminim bakmışlardır. Her şeyi görmek istiyorlardı.

Ve o tuvalde gördükleri şey, savaş öncesi Viyana'sında, yani babamın yalnızca yirmi yaşında olduğu sıralar, cömertçe, kendinden emince, gelecek vadeden bir hünerle atılmış fırça darbeleriydi. Resim henüz yalnızca eskiz halindeydi – Viyana'daki akrabalarımızın evinden taşındıktan sonra kiraladığı atölyesinde babama poz ver-

miş çıplak bir modelin eskizi. Işık tepeden geliyordu. Ekoseli bir masa örtüsünün üzerinde şarap, peynir ve ekmek duruyordu.

Annem bu çıplak modeli kıskanmış mıydı? Hayır. Nasıl kıskansın? Resim yapılmaya başlandığında annem daha on birindeydi.

* * *

O kaba çizim, babamın hayatım boyunca gördüğüm yegâne saygıdeğer sanat yapıtıydı. 1960'ta babam öldükten sonra annemle Avondale'deki iki odalı küçük bok kutumuza taşındığımızda onu şömine rafımızın üstüne asmıştık. Rafı Manhattan Projesi'nden, yani İkinci Dünya Savaşı'ndaki atom bombası projesinden kalma radyoaktif çimentodan yapılmış olduğu için sonunda annemi öldürecek olan şöminenin ta kendisiydi bu.

Hâlâ o bok kutusunun içinde duruyordur sanırım; zira Midland City artık yağmacılara karşı Ulusal Muhafızlar tarafından korunuyor. Benim için taşıdığı özel anlam ise şu: O resim, babamın geçmişte genç mi genç bir adam olduğu zamanlar bir-iki anlığına da olsa kendini ve hayatını ciddiye almak için yeterince sebep bulabildiğini kanıtlıyor.

O gelecek vaat eden taslağı çizdikten sonra kendine şaşkınlık içinde şöyle dediğini işitebiliyorum: "Vay canına! Sahiden ressammışım meğer ben!"

Amma velakin değildi.

* * *

Böylece, kahve, kraker ve Liederkranz'la noktalanan öğle yemeği sırasında Bayan Roosevelt bize Yeşil Elmas Sabanları'ndaki tank montaj hattında çalışan erkek ve

kadın işçilerin ne kadar gururlu, ne kadar fedakâr, ne kadar gayretli olduklarını anlattı. Gecelerini gündüzlerine katarak çalışıyorlardı orada. Anneler Günü öğlen vakti bile sokaktan geçen tankların gümbürtüsü atölyeyi sarsıyordu. Tanklar, eskiden John Fortune'un mandıra çiftliği olan, ileride de Maritimo kardeşlerin küçük bok kutuları topluluğu Avondale'e dönüşecek olan deneme alanına gidiyorlardı.

Bayan Roosevelt, Felix'in evden daha o gün ayrılıp orduya katıldığından haberdardı ve sağ salim dönmesi için dua ediyordu. Dediğine göre kocasının işinin en zor kısmı, çok sayıda insanın yaralanmasına ya da ölmesine gerek kalmadan savaş kazanmanın hiçbir yolunun bulunmamasıydı.

Babam gibi o da –boyum çok uzun olduğu için– benim aşağı yukarı on altı yaşında olduğumu sanmıştı. Her halükârda, belki yakında benim de askere alınabileceğimi tahmin ediyordu. Gerçi tabii ki alınmamamı umuyordu.

Bense kendi adıma, o zamana kadar sesimin değişeceğini umuyordum.

Savaş kazanıldığı zaman dünyanın yepyeni, harika bir yer olacağını söyledi. İhtiyacı olan herkes yiyeceğe, ilaca ulaşacaktı; insanlar her istediklerini söyleyebilecek, istedikleri dini seçebileceklerdi. Liderler adaletsiz davranmaya artık cüret edemeyeceklerdi; çünkü tüm diğer ülkeler birlik olup onlara cephe alacaktı. Dolayısıyla bir Hitler daha asla çıkmayacaktı. Çıksa da fazla ileri gidemeden böcek gibi ezilecekti.

Derken babam bana Springfield tüfeği temizleyip temizlemediğimi sordu. Silah odasının anahtarıyla birlikte üstüme aldığım bir işti bu: silahları temizleme görevi.

Felix'in şimdilerde dediğine göre, babamın silah odasının anahtarını bu kadar büyük bir onur ve fetiş ha-

line getirmesi, bir silahı temizlemekle uğraşamayacak kadar tembel olmasından kaynaklanıyordu.

* * *

Bayan Roosevelt'in benim ateşli silahlara olan aşinalığımı birtakım sorularla kibarca yokladığını hatırlıyorum. Silah odasının anahtarının artık bende olması annem için de yeni haberdi.

Bunun üzerine babam ikisine de Felix'in ve benim küçük silahlar hakkında çoğu profesyonel askerden daha bilgili olduğumuzu anlattı, silahlarla aşk ilişkisi yaşamanın Amerikalılar için ne kadar doğal ve güzel bir şey olduğu konusunda da Ulusal Tüfek Birliği'nin bugün hâlâ söylediği şeylerin çoğunu söyledi. Güvenli silah kullanım alışkanlıklarımızı köklü bir alışkanlığa dönüştürmek için Felix'i ve beni silahlar konusunda küçük yaşta eğitmiş olduğunu söyledi. "Oğullarımın elinden asla bir kaza çıkmayacak," dedi, "çünkü silahlara duydukları saygı, sinir sistemlerinin bir parçası haline geldi."

Kalkıp bir şey diyecek halim yoktu tabii; fakat Felix'in ve başkomiserin oğlu olan arkadaşı Buck Morissey'nin güvenli silah kullanım alışkanlıkları konusunda o sıralar bazı şüphelerim vardı. Son birkaç yıldır en azından, Felix ile Bucky silah odasındaki silahları babamdan izinsizce alıp Calvary Mezarlığı'nda mezar taşlarına konan kargaları avlamış, Shepherdstown Otobanı boyunca uzanan kabloları vurarak birkaç çiftliğin telefon hizmetlerini kesmiş, bölgenin dört bir yanında kim bilir kaç posta kutusunu havaya uçurmuş, hatta Kutsal Mucize Mağarası yakınlarında otlayan bir koyun sürüsüne birkaç tur ateş etmişlerdi.

Dahası: Midland City ile Shepherdstown arasındaki büyük bir Şükran Günü futbol karşılaşmasından sonra, Shepherdstown'lu bir grup sert çocuk, Felix ile Bucky'yi

futbol sahasından eve yürümekte oldukları sırada yakalamışlardı. Niyetleri Felix ile Bucky'ye bir temiz dayak atmaktı; ama Felix ceketinin altındaki kemerden dolu bir 45'lik Colt otomatik çıkararak onları dağıtmıştı.

Hiç şakası yoktu.

* * *

Ama babamın, güvenli kullanım alışkanlıkları konusunda atıp tutarken bunlardan hiç haberi yoktu anlaşılan. Bayan Roosevelt gittikten sonra beni bir an önce Springfield'ı temizlemek üzere silah odasına yolladı.

Anlayacağınız, o gün çoğu kişi için Anneler Günü' ydü ama benim için, hazır olsam da olmasam da erkekliğe adım attığım gün oldu. Onca silahın, onca cephanenin efendisiydim artık. Tadı çıkarılması gereken bir şeydi bu. Oturulup düşünülmesi gereken bir şeydi ve işte Springfield kollarımdaydı. Kucaklanmaya bayılıyordu. Kucaklanmak için yaratılmıştı.

Onu o kadar çok sevmiştim, o sabah kendisini çok iyi ateşlemiş olduğum için o da beni o kadar çok sevmişti ki kubbeye çıkan merdiveni tırmanırken onu da yanıma aldım. Abimin ölmeye gidiyor olabileceğini düşünerek, aşağıdaki sokaktan tankların geçtiğini işitip hissederek orada bir süre oturup şehrin çatıları üzerinden etrafa bakmak istiyordum. Ah, hayatın tatlı gizemi.

Göğüs cebimde bir şarjör dolusu mermi vardı. Sabahtan beri orada duruyordu. Kendimi iyi hissettiriyordu. Tüfeğin bundan çok hoşlandığını bildiğim için şarjörü yuvasına taktım. İçindeki fişekleri ânında yuttu.

Mekanizmayı ileri kaydırınca fişeklerin en üstte olanı fişek yatağına yürüdü. Mekanizmayı kilitledim. Şimdi, canlı bir merminin rahatça yerine oturmasıyla tüfeğin horozu çekilmiş olmuştu.

Ateşli silahları benim tanıdığım kadar tanıyan biri için geri dönüşü olmayan bir aşama değildi bu. Fişeği ateşlemeden horozu nazikçe bırakabilirdim. Sonra da mekanizmayı geri çekerek canlı fişeği yatağından çıkarıp atabilirdim.

Ama ben öyle yapacağıma tetiği çektim.

10

Eleanor Roosevelt, şimdikinden daha iyi bir dünya hayalleriyle birlikte, o zamana kadar çoktan bir diğer küçük şehre doğru –moral dağıtmak üzere– yola koyulmuştu. Dolayısıyla ateş ettiğimi hiç duymadı.

Annemle babam ateş ettiğimi duydular. Komşulardan bazıları da öyle. Ama deneme alanına giden tanklar öyle büyük bir gürültü çıkarıyordu ki kimse ne duyduğundan emin olamadı. Tankların yeni motorları petrolün tadına ilk baktıklarında egzoz patlatıp duruyorlardı zira.

Babam benim iyi olup olmadığıma bakmak için yukarıya geldi. İyi olmak ne kelime. Evrenle bir olmuştum. Babamın yaklaştığını duyduğum halde hiç oralı olmadım – halbuki kollarımda Springfield'la kubbenin açık penceresindeydim hâlâ.

Babam bir patlama sesi duyup duymadığımı sordu. Duyduğumu söyledim.

Patlama sesinin nereden geldiğini bilip bilmediğimi sordu. "Bilmiyorum," dedim.

Aheste aheste kubbeden aşağı indim. Şehrin üzerinden Springfield'ı ateşlemek, hatıra hazinemin parçasıydı artık.

Hiçbir şeye nişan almamıştım. Merminin herhangi bir şeye çarpmış olabileceğini düşündüysem de şimdi ha-

tırlamıyorum. Muhteşem nişancıydım ne de olsa. Hiçbir şeye nişan almadıysam hiçbir şey vurmamışım demekti.

O mermi bir semboldü ve bir sembol kimseyi incitemezdi. Çocukluğuma bir veda, erkekliğimin tasdikiydi.

Neden kurusıkı kullanmadım peki? Öylesi nasıl bir sembol olurdu acaba!

* * *

Boş mermi kovanını, bir hurda metal toplama kampanyasına verilecek olan boş mermi kovanları sepetine attım. Savaş günlerinin müthiş kardeşlik kuruluşu Adsız Mermi Kovanları'nın bir üyesi oldu o da.

Springfield'ı parçalarına ayırıp temizledim. Sonra gözüm kapalı yapabileceğim şeyi yaparak tekrar birleştirdim ve raftaki yerine koydum.

Ne iyi bir arkadaş olmuştu o bana.

Silah odasının kapısını arkamdan kilitleyip aşağıdaki kibar topluluğun yanına indim. Bütün o silahlar öyle alelade birinin eline bırakılamazdı. Kimilerinin silahlar söz konusu olduğunda salaklığı tutardı.

* * *

Mary Hoobler'ın Bayan Roosevelt'in arkasından ortalığı silip süpürmesine yardım ettim. Ev işlerine olan katkım zamanla görünmezleşmişti. Bizimkilerin etrafında her zaman hizmetçiler olmuştu ne de olsa, varlığıyla yokluğu bir insanlar. Evin içinde bir şeyler getirip götürerek dolaşanların kimler olduğuna annem de babam da dikkat etmezdi.

Efemine olmadığım kesindi. Kız gibi giyinmek istediğim de yoktu; iyi nişancıydım, biraz futbol, beyzbol filan da oynardım. Yemek pişirmeyi seviyorduysam ne

olmuştu yani? Dünyanın en büyük aşçıları erkekler değil miydi?

Mutfakta, Mary Hoobler bulaşıkları yıkar, ben kurularken, Mary hayatındaki en önemli şeyin bugün gerçekleşmiş olduğunu söyledi. Bayan Roosevelt'le tanışmıştı; bunu torunlarına anlatacaktı, bundan sonra yaşayacağı hiçbir şey bundan iyi olmayacaktı. Başına bu kadar önemli bir şey gelemezdi artık.

Ön kapının zili çaldı. Ahır evinin büyük ikili kapısı, zavallı Celia Hildreth'ın geldiği gün yaşanan fiyaskodan sonra tekrar kapatılıp sürgülenmişti elbette. Şimdi yine sıradan bir kapımız vardı.

Gidip kapıyı açtım. Annemle babam kapıya asla bakmazlardı. Gelen, Başkomiser Morissey'ydi. Son derece mutsuz, sır dolu bir hali vardı. İçeri girmek istemediğini, bilhassa annemi rahatsız etmek istemediğini söyledi – babama kendisiyle konuşmak üzere kapıya gelmesini söylemem gerekiyordu. Konunun beni de ilgilendirdiğini söyledi.

Şerefim üstüne yemin ederim: Sorunun ne olabileceği konusunda en ufak bir fikrim yoktu.

Gittim, babamı aldım, geldim. Babam, Başkomiser Morissey ve ben biraz daha "erkek işi" yapacaktık anlaşılan, kadınların duymamasında yarar olan bir iş. Akılları ermeyebilirdi. Ellerimi bir mutfak havlusuyla kurulamaktaydım bu arada.

Morissey'nin kendisi de, şimdi bildiğim ama o zaman bilmediğim üzere, gençken ateşli bir silahla August Gunther'ı kazara öldürmüştü.

Fısıltıyla babama ve bana, *Bugle-Observer* gazetesinin Midland City editörü George Metzger'ın hamile karısı Eloise Metzger'ın, az önce yedi-sekiz sokak ötedeki Harrison Caddesi üzerindeki evinin ikinci katında, misafir odasını elektrikli süpürgeyle süpürürken vurulup öl-

dürülmüş olduğunu söyledi. Pencerede bir mermi deliği vardı.

Alt kattaki ailesi, elektrik süpürgesinin durmaksızın çalıştırılmakta olmasına rağmen itilip çekilerek ortalıkta gezdirildiğini gösteren bir ses çıkarmadığını fark edince endişeye kapılmışlardı.

Başkomiser Morissey, Bayan Metzger'ın acı hissetmiş olamayacağını söyledi; zira mermi iki gözünün ortasına saplanmıştı. Neye uğradığını anlayamadan ölmüş olmalıydı.

Mermi misafir odasında, yerde bulunmuştu, onca badire atlatmış olmasına karşın bakır kovanı sayesinde hemen hiç zarar görmemişti.

"Şimdi," dedi Morissey, "henüz herhangi bir resmî soruşturma başlatılmamışken, ben de karşınızda alelade bir insan gibi, sıradan bir aile babası gibi duruyorken, eski bir dostunuz olarak soruyorum size: İkinizden birinin, bundan yaklaşık bir saat önce 30 kalibrelik bakır kovanlı bir tüfek mermisinin nereden gelmiş olabileceğine dair herhangi bir fikri var mı?"

Öldüm.

Ama ölmedim.

* * *

Babam merminin nereden geldiğini çok iyi biliyordu. Patlama sesini duymuştu. Beni merdivenin tepesinde, kubbede, kollarımda Springfield'la görmüştü.

Birbirine kenetlediği dişlerinin arasından havayı içine çekerek ıslak bir tıs sesi çıkardı. Stoacıların canları çok fena yandığı zaman çıkardıkları sestir bu. "Eyvahlar olsun!" dedi.

"Evet," dedi Morissey. Herkesin başına gelebilecek talihsiz bir kaza yüzünden cezaya çarptırılmamızın kim-

seye bir faydasının olmayacağını düşündüğü her halinden belliydi. Kendisi en azından, yapmış olduğumuz şey her neyse onu ahaliye anlaşılabilir ve kabul edilebilir göstermek için elinden geleni yapacaktı. Hatta belki insanları merminin başka yerden geldiğine bile inandırabilirdik.

Şehirdeki tek 30 kalibrelik tüfek bizimki değildi ya!

Şahsen kendimi daha iyi hissetmeye başlamıştım. Karşımızdaki adam akıllı ve kudretli bir yetişkindi, az değil, başkomiserdi ve benim kötü bir şey yapmış olmadığıma inandığı belliydi. Bir daha hiç bu kadar şanssız olmayacaktım. Orası kesindi.

Derin bir nefes aldım. Orası kesindi.

11

Demek ki her şey yoluna girecekti.

Babamın buna karşılık yapmış olduğu şey olmasaydı, kendi hayatında da, annemin hayatında da, benim hayatımda da kötü bir şey olmayacaktı, en ufak bir şüphem yok bundan.

Başka türlüsünü kendine yediremediği için, asilce davranmaktan başka çaresi olmadığına kanaat getirmişti. "Oğlan yaptı," dedi, "ama kabahat onda değil, bende."

"Hey, dur bir dakika, Otto..." diyerek uyardı onu Morissey.

Ama babam çoktan koşarak eve girmiş, anneme, Mary Hoobler'a ve sesini işitebilecek herkese, "Kabahat bende! Kabahat bende!" diye bağırmaya başlamıştı.

Başka polisler de geldi, beni veya babamı tutuklamak ya da sorguya çekmek için değil, yalnızca Morissey'ye rapor vermek için. Morissey aksini söylemediği sürece bize kötü davranmaya hiç niyetleri yoktu.

Dolayısıyla babamın itiraflarını onlar da işittiler: "Kabahat bende!"

* * *

Hem zaten hamile bir kadın Anneler Günü'nde ne

demeye elektrikli süpürge çalıştırıyordu ki? İki gözünün arasından vurulmaya müstahaktı, öyle değil mi?

* * *

Felix bütün eğlenceyi kaçırmıştı tabii, askerî bir otobüsün içinde Georgia'ya doğru yol almaktaydı zira. Ses tellerinin etkileyiciliğinden ötürü otobüs sorumlusu yapılmıştı – ama babamla benim yapmakta olduğumuz şeyin yanında hayli sönük kalıyordu bu iş.

Felix o uğursuz Anneler Günü hakkında yıllardır şaşırtıcı derecede az şey söylemiştir. Gerçi demincek, burada Haiti'de yani, bana şöyle dedi: "Moruk neden itiraf etti, biliyor musun?"

"Hayır," dedim.

"Hayatın ona sunduğu, ciddi sonuçlara gebe ilk maceraydı bu. Sonuna kadar sömürecekti. Nihayet başına bir şey geliyordu. Çabuk bitmemesi için ne gerekiyorsa yapacaktı!"

* * *

Babam sahiden de bunu büyük bir gösteriye çevirdi. Gereksiz bir itirafta bulunduğu yetmezmiş gibi, sonrasında eline geçirdiği bir çekiç, bir levye, bir iskarpela, bir de benim tavukları kesmek için kullandığım palayla paldır küldür yukarı çıkıp silah odasının kapısına gitti. Onda da anahtar vardı ama o, anahtar kullanmadı. Aletleriyle kapıya saldırıp kilidi hurdahaş etti.

Herkes öyle korkmuştu ki kimse onu durdurmaya kalkmadı.

Babamın bu suçtan bana bir gıdım da olsa pay vereceği an, asla desem yerinde olur, gelmeyecekti. Suçun hepsi ona aitti, bundan sonra da yalnızca ve yalnızca ona

ait kalacaktı. Böylece annem, Mary Hoobler, Başkomiser Morissey ve sekiz kadar küçük şehir polisiyle birlikte, sıkıcı ve masum bir seyirci mertebesine indirgenmiştim.

Babam bütün silahlarını kırdı, raflarına çekiçle gelişigüzel vurup yere indirdi. Hepsini en azından yamulttu ya da zedeledi. Eskilerden birkaçı paramparça oldu. O silahlar Felix'le bana miras kalmış olsaydı bugün kaç para ederlerdi acaba? Tahminimce en az yüz bin dolar ederlerdi.

Babam merdiveni tırmanıp demin benim çıkmış olduğum kubbeye çıktı. Marco Maritimo'nun sonradan, bir adamın bu kadar küçük ve uygunsuz araçlarla başarmasının imkânsız olduğunu söylediği şeyi başardı. Kubbeyi tabanından kesip devirdi. Kubbe geriye kalan son cılız bağlantılarından da kurtularak hoplaya zıplaya arduvaz çatıdan aşağıya yuvarlandıktan sonra rüzgârgülüyle birlikte Başkomiser Morissey'nin araba yolunda durmakta olan polis arabasının üstüne düşüp parçalandı.

Bunun üzerine herkes suspus oldu.

Ben ve babamın diğer seyircileri, silah odası merdiveninin dibinden başımızı kaldırmış yukarıya bakıyorduk. Babam Midland City'ye ne tüyler ürpertici bir melodram yaşatmıştı ama! Şimdi oyun bitmişti. Başrol oyuncusu merdivenin üstünde, bizden yukarıdaydı; yüzü kıpkırmızı olmuş, nefes nefese kalmıştı; ama şimdi rüzgâra ve gökyüzüne karşı dikilirken nedense gayet tatmin olmuşa benziyordu.

12

Sonrasında ikimiz alınıp hapishaneye götürülünce babam öyle sanıyorum ki şaşırdı. Bunu doğrulayacak hiçbir şey söylememiş de olsa bence, Felix'in de katıldığı gibi, silahları mahvedip evin kellesini uçurmanın bir şekilde her şeyi halledeceğini düşünebilecek kadar dağılmıştı aklı. Daha faturası bile çıkarılmadan, işlemiş olduğu suçun, yani ateşli silahların ve hakiki mühimmatın bakımını bir çocuğa emanet etmenin bedelini ödemek istemişti. Ne klas bir davranış!

Hiç şüphesiz, onun merdivenin tepesinde gökyüzüne karşı duruşunun bana aktarmış olduğu mesajlardan biri de buydu, ben de seve seve inanmıştım ona: "Peşinen ödedim neyse ki – peşinen ödedim!"

Gel gör ki bizi götürüp kodese atmışlardı.

Annem gidip yattı ve bir hafta yataktan çıkmadı.

Emirlerinde düzinelerce işçi çalıştıran Marco ile Gino Maritimo güneş batmadan bizzat uğrayıp çatıdaki koca deliği katranlı kâğıttan bir takkeyle örttüler. Kimse onları çağırmamıştı. Başımızın nasıl bir derde girdiğinden o zamana kadar şehirdeki herkesin haberi olmuştu. Herkes daha çok, vurmuş olduğum kadının kocası ile iki çocuğuna üzülüyordu haliyle.

Üstelik Eloise Metzger hamileydi – bu da, daha

önce söylediğim gibi, beni bir değil, iki kişinin katili yapıyordu.

Kutsal Kitap'ta ne der, biliyor musunuz? "Öldürmeyeceksin."

* * *

Babam kendi kendini lanetleyip kendi kuyusunu kazmaktan memnun ve bahtiyar göründüğünden, Başkomiser Morissey onu ve beni kurtarma sevdasından vazgeçti. Havlu atıp yanımızdan ayrılarak bizi mülayim bir adam olan yaşlı komiser ile bir stenonun ellerine terk etti. Babam tüfeği tam olarak nasıl ateşlediğimi anlatmamı söyleyince basitçe ve dürüstçe cevap verdim. Steno dediklerimi bir bir yazdı.

Sonra babam kendi payına şu sözleri ekledi ve onlar da gereğince zapta geçti: "Bu gördüğünüz yalnızca bir çocuk. Annesi ve ben onun yaptıklarından ahlaken ve kanunen sorumluyuz; ama sıra ateşli silahlarla uğraşmaya geldiğinde durum değişir. Oğlumun silahlarla yaptığı her şeyden yalnızca ben mesulüm, dolayısıyla bugün öğleden sonra meydana gelen feci kazadan da yalnızca ben mesulüm. Oğlum şimdiye kadar hep iyi bir çocuk oldu, vakti geldiğinde de sağlıklı ve namuslu bir adam olacak. Şu anda onu azarlayacak halim yok. Silahla ve cephaneyle baş başa bırakılamayacak yaşta olduğu halde bu malzemeyi ona ben verdim." O zamana kadar, benim on altı filan değil, yalnızca on iki yaşında olduğumu öğrenmişti. "Oğlumu bu işe karıştırmayın. Zavallı karımı bu işe karıştırmayın. Ben, Otto Waltz, aklım başımda, yemin altında ve ruhum adına endişeli olarak, kabahatin yalnızca bende olduğunu beyan ediyorum."

* * *

Bunun üstüne eve gitmemize izin verilmeyince öyle sanıyorum ki babam bir kez daha şaşırdı. Bu kadar tantanalı bir itiraftan sonra daha ne istiyorlardı ki?

Gel gör ki kendisi emniyet müdürlüğünün bodrum katındaki hücrelere götürülürken, ben de kadınlara ve on altı yaşından küçük çocuklara ayrılmış olan en üst kata, yani üçüncü kattaki çok daha küçük bir koğuşa alınmıştım. Orada benden başka tek bir tutuklu vardı, o da bir Greyhound otobüsünün beyaz şoförünü dövdükten sonra otobüsten indirilmiş olan, şehir dışından gelme siyahi bir kadındı. Ülkenin güneydoğusundan geliyordu ve doğumun bir gözetleme deliğinin açılması, ölümünse o gözetleme deliğinin kapanması olduğu fikrinden bana ilk bahseden o olmuştu.

Geldiği yer her neresiyse orada bu fikir sıradan bir fikirdi anlaşılan. Irkı sebebiyle kendisine aşağılayıcı laflar eden otobüs şoförünü dövdüğü için üzgün olduğunu söylemişti. "Gözetleme deliğimin açılmasını ben istemedim. Bir gün kendiliğinden açılıverdi ve insanların şöyle dediklerini duydum: 'Siyahmış ne yazık. Siyah doğduğu için çok şanssız.' Hastaneye kaldırılan o zavallı şoföre gelince, onu gözetleme deliği açıldığında o da insanların şöyle dediklerini duydu: 'Beyazmış ne güzel. Beyaz doğduğu için çok şanslı.'"

Biraz sonra devam etti kadın: "Gözetleme deliğim açılınca karşımda bir kadın gördüm. 'Kimsin sen?' diye sordum ona. 'Annenim,' dedi. 'Nasıl olacağız biz anneciğim?' dedim. 'İyi olmayacağız. Paramız yok, işimiz yok, evimiz yok, baban prangalı bir mahkûm, üstelik gözetleme delikleri açılmış yedi çocuğum vardı zaten benim.' Bunun üzerine, 'Anneciğim,' dedim, 'gözetleme deliğimin tekrar nasıl kapatılacağını biliyorsan durma, kapat gitsin.' Annem dedi ki: 'Aklımı çelmeye kalkarsın ha çocuk! Ağzından yel alsın onu!'"

Böyle güzel giyinmiş beyaz bir oğlanın hapiste ne işi olduğunu sordu bana. Ben de tüfek temizlerken bir kaza yaptığımı anlattım. Tüfek nasıl olduysa ateş alıp uzaktaki bir kadını öldürmüştü. Kendime bir savunma hazırlamaya başlamıştım, babam buna lüzum görmese de.

"Eyvahlar olsun," dedi kadın. "Birinin gözetleme deliğini sahiden kapatmışsın sen. Bu kimseye iyi gelmez. Kimseye iyi gelmez."

* * *

Gözetleme deliğim daha yeni açılmış, tüm görüntülere ve seslere bile daha alışamamışken, babam şimdiden evimizin tepesini uçurmuş ve herkes benim bir katil olduğumu söylemeye başlamış gibi geliyordu o sırada bana. Her şeyin aşırı hızlı geliştiği bir gezegendi burası.

Soluk soluğa kalmıştım.

Ama emniyet müdürlüğü yeterince sessizdi. Bir pazar gecesi çok bir şey olamazdı.

Midland City'de suçu sabitlenmiş bir katilin hücreye tıkılması çok sık rastlanan bir şey miydi? O zaman bunu bilmeme olanak yoktu ama sonraları 1944 yılının suç istatistiklerini inceledim. Cinayet, oldukça yeni bir şeydi. Farklı türlerden tespit edilmiş yalnızca sekiz cinayet vardı. Üçü alkollü araç kullanmanın sebep olduğu kazalardı. Bir tanesi, aracını ayık kafayla kullanmış birinin kazasıydı. Biri siyahilerin gittiği bir gece kulübünde çıkmış bir kavganın sonucuydu. Biri de beyazların gittiği bir barda çıkmış bir kavganın sonucu. Biri hırsız zannedilen bir kayınbiraderin vurulmasıydı. Sonra bir de Eloise Metzger ile benim olayımız vardı.

Yaşım küçük olduğundan hakkımda kovuşturma açılamıyordu. Yalnızca babam dava edilebiliyordu. Başkomiser Morissey daha en başında –babam için de be-

nim için de bir hayli umut olduğunu düşündüğü bir zamanda– bunu bana açıklamıştı. Dolayısıyla utanmakla birlikte kendimi güvende hissediyordum.

Bu arada Morissey'nin, gereğinden fazlasını itiraf ederek ve benim Bayan Metzger'ı vurmamdan adeta gurur duyuyormuş gibi gözükerek şimşekleri üstümüze çekmeye kararlı olduğumuz için babamla benim tehlikeli embesiller olduğumuza kanaat getirdiğinden habersizdim tabii. Bayan Metzger ile geride bıraktığı ailesi hiçbir şey değildiler. Halbuki babamla ben, bu kadar yüksek sesle itiraf ettiğimize göre, kendimizi film yıldızı sanıyorduk anlaşılan.

Artık Morissey'nin koruması altında değildik ve kararsız, dengesiz, ağır aksak, natamam bir linç girişimi başlamak üzereydi. Önce, hayatımın ne hale geldiğini görmemeye çalışarak karyolamda yüzükoyun yatarken bir kova dolusu buz gibi su üzerime boca edildi.

İki polis beni kaldırıp ayağa diktiler ve ellerimi arkadan kelepçelediler. Ayak bileklerime prangalar geçirdiler ve dediklerine göre parmak izimi almak için aynı katta bir ofise sürüklediler.

Boyum uzundu ama gücüm yoktu ve neredeyse bir kibrit kutusu kadar ağırdım. Erişebildiğim yegâne erkeksi kuvvet başarısı, ateşlendikten sonra geri tepen bir silaha hâkim olmaktı. Bütün gücümü ve ağırlığımı toplayarak adam büyüklüğünde bir tüfeğin, çiftenin veya tabancanın bana aktarmak isteyebileceği her sarsıntıyı soğurmayı –memnuniyetle soğurmayı– ve sonra tekrar tekrar ateş etmeye hazır olmayı, babamla abimin Balıkçılık ve Avcılık Kulübü'nde yaptırdığı talimler sayesinde öğrenmiştim.

Yalnızca parmak izim alınmadı. Yüz izim de alındı. Polisin biri önce elimi, sonra da yüzümü yapış yapış siyah mürekkeple dolu sığ bir tavanın içine itti.

Sonra doğrultuldum ve polislerden biri, nihayet doğru dürüst bir zenci olduğumu söyledi. O âna kadar,

polislerin benim en iyi dostlarım olduklarına, hatta herkesin en iyi dostları olduklarına inanmaya can atardım.

* * *

Ahalinin kaygılı üyelerine teşhir edilmek üzereydim – caddenin karşısındaki eski bölge adliyesinin bodrum katında, yargılanmayı bekleyen zanlıların kapatıldığı bir kafesin içindeydim. Akşam saat ondu. Hâlâ Anneler Günü'ydü. Adliye binası boştu. Üst katlar karanlık kalacaktı. Yalnızca bodrumun ışıkları yanacaktı.

Polisler iyi görünmemem ve yapmış olduğum şeyin onları kızdırdığını gösteren izler taşıyor olmam gerektiğine inanıyorlardı. Ama beni, yetişkin bir suçluyu dövebilecekleri gibi dövemezlerdi; çünkü insanların merhametini uyandırabilirdi bu. Onlar da çareyi, yüzümü şu yapışkan maddeye batırmakta bulmuşlardı.

Bütün bunların Birleşik Devletler Anayasası'ndaki Haklar Kanunu'na aykırı olduğu çok açıktı.

* * *

Böylece adliye binasının bodrum katındaki o büyük kafese sokuldum. Kafes dikdörtgen şeklindeydi, dayanıklı tel örgü ve dikey demir borulardan yapılmıştı. Dört tarafının dördü de seyre açıktı. İçine aşağı yukarı otuz kişinin oturabileceği tahta sıralar yerleştirilmişti. Birçok tükürük hokkası vardı ama hiç tuvalet yoktu. Kafesteki birinin tuvalete gitmesi gerektiğinde bunu söylemesi ve bir polis eşliğinde yakınlardaki bir tuvalete götürülmesi gerekiyordu.

Zincirlerimi çıkarmışlardı.

Seyirciler daha gelmemişti ama beni oraya getirmiş ve şimdi aradaki tel örgüyle benden ayrılmış olan polis-

ler, birazdan dört bir yanda bol bol ne göreceğimi bana gösterdiler – tel örgüye geçirilmiş parmaklar. İnsanlar beni daha iyi görebilmek için birbiri ardına neredeyse otomatik olarak kafese yaklaşıp parmaklarını tel örgüye geçireceklerdi.

Maymuna bakın.

* * *

Maymuna bakmaya gelen insanlar kimlerdi? Birçoğu polislerin arkadaşları ya da akrabalarıydı, şuna benzer sözlü davetlere icabet ediyorlardı hiç şüphesiz: "Bugün öğleden sonra hamile kadını vurmuş olan veledi görmek istiyorsan, onu adliye binasının bodrumuna kapattık. Seni içeri alabilirim. Ama aramızda kalacak. Sakın kimseye söyleme. İzdiham olsun istemiyoruz."

Lakin bu ayrıcalıklı ziyaretçiler hatırı sayılır vatandaşlardı, her şeyi bilmek isteyecekleri farz edilen vakur toplum liderleriydi. Telefondaki polislerin, görmelerini önemli buldukları bir şey vardı – öyleyse gidip görseler iyi olurdu. Göreve çağrılmışlardı. Bazıları aile fertlerini de yanlarında getirmişti. Kucakta bir bebek gördüğümü bile hatırlıyorum.

Bildiğim kadarıyla, kafese konulmuş bir çocuğu teşhir etmenin korkunç bir şey olduğunu, Ortaçağ'ı çağrıştırdığını yalnızca iki kişi söyledi davetçilere. Onlar da tabii ki Gino ile Marco Maritimo idi, ailemizin neredeyse yegâne vefalı dostları. Bunu da biliyorsam, iki kardeş bana kendileri söyledikleri için biliyorum. Çatımızdaki kubbenin yerinde açılan deliği kapatmalarından kısa süre sonra çirkin davet onlara da gelmiş, bundan daha medenice bir şey olamazmış gibi sunulmuştu önlerine.

* * *

Yazar, mizahçı ve radyocu Alexander Woollcott'ın bir keresinde evimize konuk geldiğinden daha evvel bahsetmiştim. Yazarlara o harikulade yakıştırmayı yapan kişi kendisiydi: "mürekkep lekeli garibanlar."

Beni bir de kafesimde görmeliydi.

* * *

Aynı sıranın üstünde tam iki saat oturdum. Onlar bana ne söylerse söylesin ben ağzımı açıp bir şey demedim. Bazen dimdik oturdum. Bazen iki büklüm olup başımı öne eğerek mürekkepli ellerimle mürekkepli kulaklarımı, mürekkepli gözlerimi kapattım. Sonuna doğru mesanem doluluktan patlayacak hale gelmişti. Konuşmaktansa pantolonumun içine işemeyi tercih ettim. Neden olmasın? Nasıl olsa eblehin tekiydim. Borneo'dan gelen vahşi bir adamdım.

* * *

Adliye avlusuna kurulan darağaçlarında halka açık idamların gerçekleştirildiği günlerden bu yana Midland City'de halkın teşhirine sunulmuş tek suçlu olduğumu, çok yaşlı insanlarla konuşa konuşa tespit etmiş bulunmaktayım. Cezam zalimce ve olağandışı olmakla kalmıyordu. Eşsizdi de. Yine de –dediğim gibi Maritimo kardeşlerden ve ne gariptir ki o öğleden sonra öldürmüş olduğum kadının kocası olan, *Bugle-Observer*'ın Midland City editörü George Metzger'dan başka– hemen herkese mantıklı gelmişti.

Gerçi George Metzger gelene kadar, seyircilerim kötü insanları aşağılamaya gayet alışkınmış gibi davranmışlardı. Belki de bunu rüyalarında bol bol yapıyorlardı. Benden saygılı bir ilgi görmeye hakları olduğuna inandıkları çok açıktı.

Dolayısıyla "Hey sen! Sana diyorum. Evet, sana!" ve, "Allah'ın belası, gözümün içine bak, orospu çocuğu!" gibi bir sürü laf işittim.

Bana savaşta yaralanan ya da ölen arkadaş ve akrabalarından bahsettiler. O kişilerden bazıları, bulunduğumuz yerde, kendi şehrimizde meydana gelen endüstriyel kazaların kurbanlarıydı. Hesap çok basitti: Burada bütün o askerler, denizciler ve savaş fabrikalarında çalışan işçiler dünyaya iyilik katmak için her şeylerini ortaya koyarlarken, ben o gün birkaçını eksiltmiştim.

Peki ben kendimi nasıl görüyordum? Arızalı bir insan olduğumu, artık bu gezegende bile olmamam gerektiğini düşünüyordum. Her kim .30-06'lık bir Springfield'ı bir şehrin çatıları üstünden ateşliyorsa mutlaka bir tahtası eksik olmalıydı.

Eğer insanlara cevap vermeye başlamış olsaydım sanırım tekrar tekrar şu sözleri gevelerdim: "Benim bir tahtam eksik, benim bir tahtam eksik, benim bir tahtam eksik, benim bir tahtam eksik."

* * *

Celia Hildreth kafese yaklaştı. Onu bir senedir, o korkunç mezuniyet balosu akşamından beri görmemiştim; ama tanımakta hiç zorluk çekmedim. Hâlâ şehrin en güzel kadınıydı. Polisin onu çağrılmaya uygun bulmuş olacağına hiç ihtimal vermiyorum. Belli ki birlikte geldiği adamdı davet edilen. Celia, yanılmıyorsam o sıralar Ordu Hava Birlikleri'nin bir tür sivil denetçiliğini yapan Dwayne Hoover'ın kolundaydı.

Dwayne her ne hikmetse hiçbir zaman üniforma giymemişti. Kim olduğunu biliyorduysam, otomobillerle arası iyi olduğu ve babam ona zaman zaman Keedsler'ın bakımını yaptırdığı için biliyordum. Dwayne sonunda

Celia'yla evlenecek ve bölgedeki en başarılı otomobil satıcısı olacaktı.

Celia 1970'te, yani günümüzden on iki yıl önce, çamaşır suyu ile çinko parçacıklarından oluşan ve boruları açmakta kullanılan Drāno'yu yutarak intihar edecekti. Kendini –Mildred Barry Sanat Merkezi'nin kamuya tahsis edilmesine birkaç ay kala– aklıma gelebilecek en korkunç yolla öldürecekti.

Celia sanat merkezinin açılacağını biliyordu; gazeteler, radyo, siyasetçiler filan hep bir ağızdan merkezin şehirdeki hayat kalitesinde ne büyük fark yaratacağını anlatıyordu. Ama Drāno kutusu, üzerindeki vahim uyarılarla birlikte elinin altındaydı, Celia'nın da daha fazla beklemeye sabrı kalmamıştı.

Hayatımda böyle bir mutsuzluğa şahit oldum ben.

13

Şimdi vuduculuğuyla, lanetleriyle, büyüleriyle, zombileriyle, herkesin ve her şeyin içini mesken tutabilen iyi ve kötü ruhlarıyla Haiti'yi tanıdıktan sonra düşünüyorum da, onca zaman önce eski adliye binasının bodrumunda kafese sokulan benmişim değilmişim, çok fark eder miydi acaba? Ahali, Midland City halkının benim için düşündüğü gibi, onun kötü bir büyü paketi olduğuna inandığı sürece, tuhaf biçimli bir kemik, bir sopa ya da saman saçlı, kuru çamurdan bir bebek de o tahta sıranın üstünde benim gördüğüm işi görebilirdi.

Herkes bir süreliğine kendini güvende hissedebilirdi. Uğursuzluk hapsedilmiş olurdu. Uğursuzluk işte orada, içerideki sıranın üstünde pusmuş oturuyor olurdu.

İnanmazsanız deneyin.

* * *

Gece yarısı bütün siviller bodrumdan dışarı kışkışlandı. "Bu kadar yeter millet," dedi polisler. "Gösteri bitti," filan dediler. Bana gösteri demekten çekinmiyorlardı. Bölge tiyatrosuydum ben.

Lakin kafesten çıkmama izin verilmedi. Banyoya girip yıkansam güzel olurdu, sonra yatağa girip temiz çarşaflar arasına uzansam, sonra da ölene dek uyusam.

Ama daha başıma gelecekler vardı. Altı polis bodrumda hâlâ benimleydi – üçü üniformalı, üçü sivil giyimli, hepsi de tabancalı. Tabancaların imalatçılarını bir bir sayabilirdim, kaç kalibrelik olduklarını da. Aralarında parçalayıp güzelce temizledikten sonra tekrar bir araya getiremeyeceğim tabanca yoktu. Yağ damlalarının nereye gitmesi gerektiğini bilirdim. Tabancalarını benim ellerime teslim edecek olsalardı onlara şu garantiyi verebilirdim: Tabancalarınız asla tutukluk yapmayacak.

Bir tabancanın tutukluk yapması çok sinir bozucu olabilir.

Yanımda kalan altı polis "Rudy Waltz Şov"un yönetmenleriydiler ve bodrum katında aldıkları pozlarından anladığım kadarıyla bu bir perde arasıydı, daha olacaklar vardı. O an için, aramıza bir perde inmiş gibi, beni görmezden geliyorlardı.

Yukarıdan gelen bağırışı duyunca elleri ayaklarına dolaştı. "Geldi!" diye bağırmıştı biri, yukarıda bir kapı açılıp kapanırken. Onlar da tekrar ettiler. "Geldi, geldi." Gelenin kim olduğunu söylemiyorlardı ama olağanüstü biri olduğu belliydi. Şimdi merdivende onun ayak seslerini duyuyordum.

Onun bir cellat olabileceğini geçirdim aklımdan. Başkomiser Francis X. Morissey olabileceğini düşündüm, henüz ortaya çıkmamış eski aile dostumuz. Babam olabileceğini düşündüm.

George Metzger'dı oysa, vurmuş olduğum kadının otuz beş yaşındaki dul kocası. Benim şimdiki yaşımdan on beş yaş gençti, ömrünün baharında sayılırdı daha – ama ben, tüm çocuklar gibi, yaşlı bir adam olarak görüyordum onu. Tepesi kelleşmişti. Çırpı gibiydi, kambur duruyordu, giyimi de neredeyse hiçbir Midland City'lininkine benzemiyordu – gri flanel pantolon ve tüvit bir spor ceket vardı üstünde, çok sonraları Ohio eyaletinde bir İn-

giliz profesörün üniforması olarak ayrımsayacağım bir kılık. Tek yaptığı, *Bugle-Observer*'da bütün gün yazı yazıp yazı düzeltmekti.

Onun kim olduğunu bilmiyordum. Evimize hiç gelmemişti. Yalnızca bir yıldır şehirdeydi. O bir gazete çingenesiydi. *Indianapolis Times*'daki işinden atılmıştı. Wisconsin'ın Kenosha kentinde yoksul bir anne ile babanın oğlu olarak dünyaya geldiği, bin bir zorlukla da olsa Harvard'ı bitirdiği ve sığır gemilerinde iki defa Avrupa'ya gitmeyi başardığı, sonradan kanuni takibat sırasında ortaya çıkacaktı. Avukatımızın onun hakkında topladığı olumsuz bilgiler, bir zamanlar Komünist Parti üyesi olduğu ve İspanyol İçsavaşı sırasında Abraham Lincoln Taburu'na yazılmaya kalkıştığı yönündeydi.

Kemik çerçeveli bir gözlük takıyordu, gözleri ağlamaktan ya da belki fazla sigara içmekten kan çanağına dönmüştü. Onu almaya gitmiş olan dedektifin önü sıra merdivenleri inerken bir yandan da sigara içiyordu. Suçlu olan kendisiymiş gibi davranıyor, bodrum duvarının önüne dikilip idam mangasının karşısına geçirilmiş olsa yapacağı gibi tüttürüyordu sigarasını.

Polisler bu mutsuz yabancıyı gözlerimin önünde vurup öldürselerdi hiç şaşırmazdım. Artık hiçbir şey beni şaşırtmıyordu. Hâlâ hiçbir şey beni şaşırtmıyor. Hamile bir kadını vurmamdan doğan sonuçların akla hayale sığmayacak ölçüde karmaşık olması kaçınılmazdı.

George Metzger'la bu ilk yüzleşmemi hatırlamaya yüreğim nasıl dayansın? Tüm kötü hatıralarımla başa çıkmak için başvurduğum bir hilem vardır benim. Her şeyin bir oyun olduğunu varsayarım. Karakterler oyunculardır. Konuşma ve hareketleri rol gereğidir, oyundur. Sanatın huzurundayımdır.

Şöyle yani:

Perde, gece yarısı bir bodrum katına açılır. Altı POLİS *duvar kenarlarına dizilmiştir.* RUDY *adlı, mürekkebe bulanmış erkek çocuğu odanın ortasındaki bir kafesin içindedir. Merdivenden, karısı o gün, o* RUDY *tarafından vurulmuş olan* GEORGE METZGER, *sigara içerek iner. Peşinden, teşrifatçı edalarıyla bir* DEDEKTİF *gelmektedir.* POLİSLER *birazdan olacak olanlar karşısında büyülenmişlerdir. İlginç olacağı kesindir.*

METZGER (RUDY'*nin halini görünce dehşete kapılarak*): Aman Tanrım. Bu da ne?

DEDEKTİF: Karınızı vuran şey, Bay Metzger.

METZGER: Ona ne yaptınız böyle?

DEDEKTİF: Onun için endişelenmeyin. Bir şeyi yok. Şarkı söyleyip oynasın ister misiniz? Sizin için şarkı söyleyip oynamasını sağlayabiliriz.

METZGER: Eminim. (*Duralar*) Pekâlâ. Baktım ona işte. Artık beni eve, çocuklarımın yanına geri götürür müsünüz?

DEDEKTİF: Ona söyleyecek bir çift sözünüzün olacağını umuyorduk.

METZGER: Şart mı?

DEDEKTİF: Hayır efendim. Ama ben ve arkadaşlarım... bu altın fırsatın size verilmesi gerektiğini düşündük.

METZGER: Çok resmî bir tonda söylenmişti – sizinle gelmem gerektiği yani. (*Sıkıntıyla fark ederek*) Bu resmî bir toplantı değil. Bu... (*Duralar*) gayriresmi.

DEDEKTİF: Zaten kimse yok ki burada. Ben evde yatağımdayım, siz evde yatağınızdasınız. Diğer arkadaşlar da evlerinde yataklarında. Öyle değil mi çocuklar?

(POLİSLER *farklı ifadelerle onay verip horlama sesleri filan çıkarırlar.*)

METZGER (*marazi bir merakla*): Sizi ne yapsam memnun ederim acaba beyler?

DEDEKTİF: Birimizin tabancasını kapsanız ve o tabanca ateş alıverse, mermi de şuradaki genç beyimiz Bok Suratlı Zengin Nazi'yi vursa mesela, sizi suçlamazdık. Lakin sonrasında pisliği temizlemek bizim için zor olurdu. Öyle bir pislik temizle temizle bitmez.

METZGER: Demek ki saldırımı kelimelerle sınırlı tutsam daha iyi olacak, öyle mi?

DEDEKTİF: Kimileri elleri ve ayaklarıyla konuşurlar.

METZGER: Ona dayak atmam lazım yani.

DEDEKTİF: Yok daha neler. Nasıl aklınıza getirirsiniz böyle bir şeyi?

(POLİSLER *dayak fikrine sahte bir dehşetle tepki verirler.*)

METZGER: Sordum yalnızca.

DEDEKTİF: Çıkarın getirin onu buraya çocuklar.

(*İki* POLİS *çabucak gidip kafesi açarak* RUDY*'yi yaka paça dışarı çıkarır.* RUDY *korku içinde debelenir.*)

RUDY: Kazaydı! Üzgünüm! Bilmiyordum! (*vesaire*)

(*İki* POLİS, METZGER *istediği kadar vurup tekmeleyebilsin diye* RUDY*'yi* METZGER*'ın önünde tutar.*)

DEDEKTİF (*hem* RUDY*'ye hem de* METZGER*'a*): Pek çok insanın merdivenden düştüğü olur. Sonrasında onları hastaneye götürmemiz gerekir. Sık rastlanan bir kazadır bu. Şimdiye kadar, rezil sarhoşların ve

had bilmez zencilerin başına geldi. Daha evvel elimize hiç ukala bir çocuk katil düşmemişti.

METZGER (*hiçbir şey yapmaya niyeti olmadan, canından bezmiş bir halde*): Ne gündü ama.

DEDEKTİF: Görünen yerine vurmak istemiyor musunuz? Pantolonunu indirin de adam onun poposuna vurabilsin çocuklar. (POLİSLER, RUDY'*nin pantolonunu indirip arkasını çevirdikten sonra öne doğru eğerler onu*) Biri bu adama popo dövmeye yarayacak bir şey getirsin.

(POLİSLER'*in elinde iş olmayanları ortalıkta bu işe uygun bir araç ararlar.* POLİS BİR, *yerde elli-altmış santim uzunluğunda bir kablo parçası bularak gururla* METZGER'*a getirir, o da bezgince kabul eder.*)

METZGER: Çok teşekkürler.

POLİS BİR: Ne demek.

RUDY: Üzgünüm! Kazayla oldu!

(*İlk darbeyi herkes sessizlik içinde bekler.* METZGER *hareket etmez, sesini yükselterek konuşur yalnızca.*)

METZGER: Tanrım... Bizim gibi hayvanlar olmamalı dünyada. Bizim gibi canlılar olmamalı.

(METZGER *kamçıyı yere bırakıp arkasını döner, merdivene gider ve ağır adımlarla basamakları tırmanmaya başlar. Kimse yerinden kıpırdamaz. Yukarıda bir kapı açılıp kapanır.* RUDY *hâlâ öne eğilmiş halde durmaktadır. Yirmi saniye geçer.*)

POLİS BİR (*bir rüyada*): Eyvah! Eve nasıl gidecek?

DEDEKTİF (*bir rüyada*): Yürüyerek. Dışarıda hava güzel.

POLİS BİR: Evi ne kadar uzakta?
DEDEKTİF: Buradan altı sokak ötede.

(*Perde*)

* * *

Tam olarak böyle olmadı elbette. Birebir hatırlayamıyorum. Ama buna çok benziyordu.

Doğrulup pantolonumu kaldırmama izin verildi. O zamanlar küçücük bir pipim vardı. Yıkanmama izin vermeye hâlâ niyetleri olmasa da, Bay Metzger bu özünde masum, hödük polisleri ne kadar saçmaladıkları konusunda uyarmayı başarmıştı.

Bunun üzerine beni tartaklamayı bıraktılar, çok geçmeden de eve, anneme götürülecektim.

Vurduğum kişi onun karısı olduğundan, Bay Metzger'ın gücü yalnızca polislerin bana nazik davranmalarını sağlamaya değil, bütün şehre beni iyi kötü bağışlatmaya da yeterdi. Nitekim o ölümcül gaflet ânımdan bir buçuk gün sonra *Bugle-Observer*'ın birinci sayfasında yayımlanan, siyah çerçeve içine alınmış kısacık bir yazıyla yaptı da bunu:

"Karım aslında bir insanın eline hiç geçmemiş olması gereken bir makine tarafından öldürülmüştür. Bu makineye ateşli silah deniyor. Bu makine, insani emellerin en karanlıklarını –bir şeyi öldürme emelini– ânında yerine getirebiliyor, hem de uzaktan:

Bu size kötülükten başka bir şey getirmez.

İnsanoğlunun gelip geçici kötü emellerinden kurtulamayız. Ama onları yerine getiren makinelerden kurtulabiliriz.

Size kutsal bir sözcük vereceğim: SİLAHSIZLANIN diyeceğim."

14

Ben kafesteyken, babam da caddenin karşısındaki polis karakolunda başka birtakım polislerden dayak yemekteydi. Başkomiser Morissey'nin kendisine teklif ettiği kolay yolu reddetmeseydi iyi olacaktı. Ama artık çok geçti.

Polisler merdivenden aşağı hakikaten ittiler onu. Akıbeti bu olurmuş gibi davranmakla kalmadılar yani. Bir sürü saçma sapan, ırkçı laflar edildi besbelli. Babam sonradan, merdivenin dibinde boylu boyunca yatarken birinin üstüne eğilip, "Hey, Nazi... Zenci olmak nasıl bir duyguymuş söyle bakalım şimdi?" dediğini hatırlayacaktı.

George Metzger'la yüzleşmemden sonra beni onu görmeye götürdüler. Bodrum katındaki bir odadaydı, ağzı burnu dağılmıştı ve morali fena halde bozuktu.

"Şu babanın sefilliğine bak," dedi. "Ciğeri beş para etmez bir adamım ben." Benim durumumu merak ediyorduysa da hiç belli etmiyordu. Kendi çaresizliğine ve değersizliğine öyle kapılıp gitmişti ki öz oğlunun mürekkebe bulanmış olduğunu bile fark ettiğini sanmam. Az evvel başımdan neler geçtiğini de sormadı bana hiç.

Akabinde itiraf etmeye kararlı olduğu şeyi, yani alkol ve fahişeler yüzünden karakterinin erken yaşta nasıl bozulduğunu işitmemin uygun olup olmayacağını da

düşünmedi. Düşünseydi onun August Gunther'la müze ve atölye gezmeleri gerekirken ne çılgınlıklar yaptıklarını hiç bilemeyecektim. Felix'e ben söylemeseydim o da hiç bilemeyecekti. Annem zaten hiç bilmedi, eminim. En azından ben ona kesinlikle söylemedim.

On iki yaşında bir çocuk için katlanılabilir bir bilgi olabilirdi belki bu; çünkü her şey uzun zaman önce olup bitmişti. Gelgelelim babam fahişeleri *hâlâ* düzenli olarak ziyaret ettiğini söyleyerek devam etti konuşmaya, dünyanın en harika kadınıyla evliyken hem de.

Paramparçaydı.

* * *

Polisler artık iyice yatışmışlardı. Aralarından bazıları demin ne yaptıklarını sandıklarını merak ediyor olabilirlerdi.

Başkomiser Morissey'den, "Yeter, sabrımı taşırmayın!" komutu gelmiş olabilirdi. Babamla benim, bizim namımıza haklarımızı savunacak bir avukatımız yoktu. Babam avukat tutmayı reddetmişti. Fakat bölge başsavcısı ya da başka biri, benim daha fazla taciz edilmeden eve gönderilmem gerektiğini söylemiş olsa gerekti.

Her neyse... Babama gösterildikten sonra koridorda sert bir sıranın üstünde oturup beklemem söylendi. Yüzüm gözüm hâlâ mürekkep içinde, yapayalnız bırakıldım. İsteseydim oradan çıkıp gidebilirdim. Önümden geçen polisler dönüp bakmıyorlardı bile bana.

Derken üniformalı genç bir tanesi önümde durdu ve çöpü dışarı çıkarması söylenmiş birinin tavrıyla, "Kalk ayağa, katil! Seni eve götürmem emredildi," dedi.

Duvarda bir saat vardı. Saat sabahın biriydi. Yasaların benimle işi bitmişti, yalnızca bir tanıktım artık. Yasalar önünde, babamın işlediği cezai ihmal suçunun görgü

tanığı olmaktan ibarettim. Şüpheli ölüm soruşturması açılacaktı. İfade vermem gerekecekti.

* * *

Böylece o sıradan devriye polisi beni arabayla eve bıraktı. Gözlerini yoldan hiç ayırmadıysa da aklı hep bana çalışıyordu. Bayan Metzger'ın yerde yatan soğuk bedeninin hayatımın sonuna kadar aklımdan çıkmayacağını, benim yerimde olsaydı muhtemelen intihar edeceğini söyledi. Bayan Metzger'ın bir akrabasının er ya da geç, en beklemediğim anda –belki hemen ertesi gün, belki büyüdüğümde, umut ve gelecek vaat eden bir adam olup kendi ailemi kurduğumda– yakama yapışmasını beklediğini de söyledi. Bunu her kim yaparsa, dediğine göre muhtemelen bana biraz acı çektirmek isteyecekti.

Onun adını aklımda tutamayacak kadar sersemlemiş, öleyazmıştım; lakin o, öğrenmem konusunda ısrarcıydı. Anthony Squires'dı adı, bunu hatırımda tutmamın önemli olduğunu çünkü hiç şüphesiz hakkında şikâyette bulunmak isteyeceğimi, zira polislerin her zaman kibar konuşmalarının beklendiğini, ayrıca beni eve bırakmadan önce bana küçük Nazi saksocu ve kedi boku diyeceğini, başka neler diyeceğine henüz karar vermediğini söyledi.

Yalnızca yirmi dört yaşında olmasına rağmen neden Silahlı Kuvvetler'de olmadığını da izah etti. Kulak zarlarının ikisi de delinmişti, dediğine göre; çünkü babasıyla annesi ona boyuna dayak atarlardı. "Bir keresinde elimi bir gaz ocağının ateşine tutmuşlardı," dedi. "Sana hiç bunu yapan oldu mu?"

"Olmadı," dedim.

"Zamanı gelmiş," dedi. "Hatta geçmiş bile belki. İş işten geçtikten sonra önlem almışsın ne fayda."

Bu konuşmayı eski ve bulanık bir hatıramdan esinlenerek yazıyorum tabii. Buna benzer bir konuşmaydı işte. Ama bir şey var ki söylenmiş olduğuna şerefim üstüne yemin edebilirim. "Bundan böyle sana nasıl hitap edeceğim, biliyor musun?" dedi polis. "Herkese de nasıl hitap etmelerini söyleyeceğim?"

"Hayır," dedim.

"Kör Nişancı," dedi.

* * *

Evimizin kapısına kadar eşlik etmedi bana. Evin içi karanlıktı. Gökyüzünde ay da yoktu. Polis arabasının farları, araba yolunda duran tuhaf, kırık dökük bir şeklin üzerine vurmuştu. O şekil önceki sabah orada yoktu. Bizim kubbe ile meşhur rüzgârgülünün enkazıydı elbette. Başkomiserin arabasının tepesinden kaldırıldıktan sonra olduğu gibi araba yoluna bırakılmıştı.

Ön kapı kilitliydi ki bu alışılmadık bir şey değildi. Muhit artık çok bozulduğundan ve içeride bir sürü sözde sanat hazinemiz olduğundan geceleri hep kilitlenirdi. Cebimde bir anahtar vardı ama doğru anahtar değildi.

Silah odasının anahtarıydı.

* * *

Unutmadan söyleyeyim, polis devriyesi Anthony Squires seneler sonra dedektif şefi olacak, sonra da sinir zafiyeti geçirecekti. Kendisi artık yaşamıyor. Gözetleme deliği bizim şu eski nötron bombası yüzünden kapandığında Yeni Holiday Inn'de yarı zamanlı olarak barmenlik yapıyordu.

* * *

Bayan Gino Maritimo'nun *spuma di cioccolata*'sı[1]: Yüz yetmiş gram yarı tatlı çikolatayı parçalayıp küçük bir tencereye koyun. 120 dereceye kadar ısıtılmış fırında eritin.

Dört yumurta sarısına iki çay kaşığı şeker ekleyin ve karışımı uçuk sarı bir renk alana kadar çırpın. Sonra eritilmiş çikolatayı katın, çeyrek bardak sert kahve ve iki çorba kaşığı rom katıp karıştırın.

Üçte iki bardak soğuk kremayı katılaşana kadar çırpın. Onu da karışıma ekleyin.

Dört yumurta akını katı bir kıvam alana kadar çırptıktan sonra karışıma ekleyin. Hepsini nazikçe karıştırıp kaşıkla birer porsiyonluk fincanlara doldurun. On iki saat buzdolabında bekletin.

Altı kişiliktir.

* * *

1944'ün Anneler Günü böylece sona erdi. Yeni bir günün ilk saatleri başlarken kendi evimin kapısını açıp içeri giremiyordum. Karanlıkta ayaklarımı sürüyerek yürüyüp arka kapımıza, evin tek diğer kapısına ulaştım. O da kilitliydi.

Beni beklemesi kimseye söylenmemişti ve evde bizimle yaşayan hiçbir hizmetçimiz yoktu. Demek ki evde uykusundan uyandırabileceğim tek kişi annemdi. Onu da görmek istemiyordum.

Yapmış olduğum şey ve bana yapılmış olan her şey için henüz ağlamamıştım. Şimdi ağlıyordum, arka kapımızın önünde dikilirken.

Öyle yüksek sesle hüngürdüyordum ki köpekler bana havlamaya başladı.

1. (İt.) Çikolatalı mousse. (Y.N.)

Kalenin içinden biri arka kapı kilidinin pirinç mücevherini kurcaladı. Kapı önümde açıldı. Karşımda, kendisi de bir çocuk olan annem Emma vardı. Okul biteli beri hiçbir sorumluluğu, yapacak hiçbir işi olmamıştı. Çocuklarını hizmetçiler büyütmüştü. Tam bir süs bebeğiydi.

Onun başına kötü bir şey gelmesi beklenmezdi – hiçbir zaman. Ama işte, incecik sabahlığıyla kapıdaydı şimdi, yanında ne kocası ne hizmetçileri vardı ne de davudi sesli büyük oğlu. Ben vardım – fasulye sırığı gibi zayıf, flüt sesli küçük oğlu, bir katil.

Beni kucaklamaya ya da mürekkepli kafamı öpücüklere boğmaya niyeti yoktu. Yüzünde duygu namına hiçbir şey okunmuyordu. Felix savaşa giderken teşvik manasında elini sıkmış, sonra da treni bir kilometre kadar uzaklaştığında ona bir öpücük göndermişti.

Sakın yanlış anlaşılmasın, onca yılı birlikte geçirdiğim bu kadını kötülemek gibi bir maksadım yok. Babam öldükten sonra onunla ayrılmaz çift olduk, karıkoca gibi. Hep birbirimizin yanındaydık ve birbirimizden başka kimsemiz yoktu. O kötü biri değildi. Yalnızca kimseye yararı yoktu.

"Yüzüne gözüne ne oldu öyle?" dedi. Mürekkebi kastediyordu. Kendini sakınıyordu. Mürekkep kendisine bulaşsın istemiyordu.

Benim ne istiyor olabileceğimi düşünmekten o kadar uzaktı ki içeri girebileyim diye kapıdan çekilmedi bile. Yatağıma girmek ve örtüleri başımın üstüne çekmek istiyordum. Planım buydu. Planım hâlâ aşağı yukarı bu.

Beni böyle dışarıda bekleterek ve görünüşe bakılırsa içeri almayı isteyip istemediğinden bile emin olmadan, babamın eve ne zaman geleceğini, artık her şeyin düzelip düzelmeyeceğini filan sordu bana.

İyi haberlere ihtiyacı vardı, ben de ihtiyacı olanı ona

verdim. İyi olduğumu, babamın de iyi olduğunu söyledim. Babamın yakında eve döneceğini söyledim. Kalıp bazı şeyleri izah etmesi gerekiyordu sadece. Annem beni içeri aldı, ben de planladığım gibi yatağıma gidip yattım.

Bu türden yanlış bilgilendirmeler günden güne, yıldan yıla, hayatının neredeyse sonuna kadar onu yatıştırmaya devam edecekti. Hayatının sonunda iğneleyici bir nüktedanlığı olan, hırçın ve kavgacı birine dönüşecekti, bir nevi taşra Voltaire'ine, alaycı, şüpheci filan. Yapılan otopsi, başında küçük birkaç tümörün varlığını ortaya koyacaktı – doktorların, kişiliğindeki değişimden sorumlu olduğuna kesin gözüyle baktıkları tümörler.

* * *

Babam iki seneliğine hapse gönderildi, George Metzger da babamla anneme tazminat davası açarak sahip oldukları her şeyi –birkaç demirbaş eşya ve başlarının üzerindeki kabaca yamalanmış çatı hariç– ellerinden almayı başardı. Meğerse annemin tüm serveti babamın üstüne yapılmıştı.

Babam kendini savunmak için dişe dokunur hiçbir şey yapmadı. Onca tavsiyeye rağmen kendi avukatlığını kendisi üstlendi. Tutuklandıktan hemen sonra suçunu kabul etti; soruşturma sırasında da, herkesin ayan beyan malumu olan şey konusunda –geçenlerde eşek sudan gelinceye kadar dövülmüş olduğu konusunda– tek kelam etmediği gibi, suçunu bir kez daha kabul etti. Kendisinin ve benim avukatım olarak, yalnızca on iki yaşında bir çocuk olan benim mürekkebe bulanıp halka teşhir edilerek aşağılanmış olmamın çok sayıda kanunun ihlali anlamına geldiğini de kayıtlara geçirtmedi.

Ahalinin utanmasını gerektiren bir şey yoktu ortada. Babamınsa her şeyden utanması gerekiyordu. O afrasın-

dan tafrasından hiç geçilmeyen babam, meğer kâğıttan bir bardak kadar yatkınmış yıkılmaya. Ciğeri beş para etmez biri olduğunu nicedir biliyordu anlaşılan. Tuttuğu yolda yürümeye devam etmesinin bence tek sebebi, hemen her şeyi satın alabilen paranın oluk gibi akmasıydı.

Beni şoka uğratan, babamın yıkılmaya yatkınlığı olmadı.

Beni şoka uğratan, annemle benim buna hiç mi hiç şaşırmamamız oldu.

Hiçbir şey değişmemişti.

* * *

İfadelerimizi verip eve gelmemizden sonra –Bayan Metzger'ın cenaze töreninden önceki gün oluyordu bu– abim Felix, Fort Benning'den bizi aradı. Daha temel eğitim bile başlamadan, subayın biri onun geçici onbaşılığa yükseltilmesini ve on üç hafta içinde Yedek Subay Okulu'na başlamasını tavsiye etmişti. Askerî otobüste müthiş bir liderlik sergilediği için olmuştu bu.

Ben hiç konuşmadım, yalnızca paralelden dinledim.

Felix evde işlerin nasıl gittiğini sorduğunda, gerçeği ona ne annem ne de babam söyleyecekti.

Annem ona şöyle dedi: "Bizi bilirsin işte. Mississippi gibiyiz. Akıp gidiyoruz."[1]

1. *Show Boat* müzikalinin en meşhur şarkısı "Old Man River"a gönderme. Şarkı, Mississippi Irmağı'nın Afroamerikanların yaşadıkları zorluklara rağmen akıp gitmesini konu almaktadır. (Y.N.)

15

Babam duruşmada bir avukat tarafından savunuldu savunulmasına; ama o zamana kadar çoktan kodes kuşu olmuştu. Sonraki gelişmelere bakılırsa, hiç mahkemeye gitmeden her şeyi peşinen George Metzger'a devretseymiş daha kârlı çıkarmış. Hiç olmazsa, Hitler'e hayranlık beslemiş olduğunun, bir gün bile alnının teriyle para kazanmadığının, ressamlığın ancak numarasını yaptığının, liseden sonra hiç eğitim almadığının, gençliğinde başka şehirlerde birkaç defa tutuklanmış olduğunun, çalışan akrabalarına mütemadiyen hakaret ettiğinin ve başka pek çok şeyin kanıtlarını dinlemek zorunda kalmazdı.

Durumumuzda bir savaş gemisini batıracak sayıda ironi mevcuttu. George Metzger'ı temsil eden genç avukat, önce babam için çalışmayı teklif etmişti. Adı Bernard Ketchum'du, Maritimo kardeşler onu ölüm soruşturmasına getirmiş, babamı onu tutmaya ve derhal kullanmaya başlamaya teşvik etmişlerdi. Bir gözü kör olduğundan Ketchum Silahlı Kuvvetler'de değildi. Küçükken bir oyun arkadaşı onu hava tüfeğiyle gözünden vurmuştu.

Ketchum, Metzger'ı temsil ederken babama hiç acımadı, tıpkı babam tarafından tutulmuş olsaydı Metzger'a acımayacağı gibi. Jürinin Bayan Metzger'ın hamile olduğunu unutmasına asla izin vermedi. Embriyoyu şehrin

ileri gelen şahsiyetlerinden biri haline getirdi. Ondan hep "kız" diye bahsetti; zira bebeğin kız olacağı biliniyordu. Ketchum bebeği bizzat hiç görmediği halde, onun gelişimini tamamlamış küçük el ve ayak parmaklarından aşinalıkla bahsetti.

Yıllar sonra Felix ile ben de, radyoaktif bir şömine rafıyla annemizi öldürdükleri gerekçesiyle Nükleer Düzenleme Kurumu'nu, Maritimo Kardeşler İnşaat Şirketi'ni ve Ohio Valley Dekoratif Beton Şirketi'ni mahkemeye vermesi için Ketchum'u tutacaktık.

Felix'le Haiti'deki oteli satin alacak parayı bu sayede bulduk, yaşlı Ketchum da bize ortak oldu.

Ketchum'a şu talimatı vermiştim: "Jüriye annemin gelişimini tamamlamış el ve ayak parmaklarından bahsetmeyi unutma."

* * *

Babamın davayı kaybetmesinden sonra bütün hizmetçilere yol vermek zorunda kaldık. Onlara maaş ödeyebilmemize imkân yoktu, dolayısıyla Mary Hoobler ve geri kalan herkes gözyaşları içinde ayrıldılar. Babam hâlâ hapisteydi, o yürek burkucu vedalaşma anlarından en azından o esirgenmiş oldu böylece. Keza ertesi sabah bizim yaşadığımız tüyler ürpertici ânı da yaşamadı, annemle kendi odalarımızda uyanıp ana kata yukarıdan bakan balkona çıkarak havayı kokladığımız ânı yani.

Mutfakta hiçbir şey pişmiyordu.

Aşağıda kimse ortalığa çekidüzen vermiyor, gelip yataklarımızı toplamak için zaman kollamıyordu.

Bu yeni bir şeydi.

Ben elbette kahvaltısız kalmadım. Bu benim için kolay ve doğal bir işti. Önce yalnızca anneme, sonra hem ona hem babama ev hizmetçiliği yapmaya da böylece

başlamış oldum. Yaşadıkları sürece bir kez olsun kalkıp yemek hazırlamak, bulaşıp yıkamak, yatak toplamak, çamaşır yıkamak, toz almak, evi silip süpürmek ya da mutfak alışverişi yapmak zorunda kalmadılar. Hepsini ben yaptım, üstelik okulda da not ortalamamı B'den aşağıya düşürmeden.

Ne iyi çocukmuşum ya!

* * *

Rudy Waltz Usulü Yumurta (yaş on üç): İki bardak ıspanağı doğrayıp pişir ve süz. İki çorba kaşığı tereyağı, bir çay kaşığı tuz ve bir tutam hindistanceviziyle harmanla. Isıttıktan sonra üç adet ateşe dayanıklı kâseye veya fincana doldur.

Üstlerine birer çılbır yumurta yerleştirip rendelenmiş peynir serpele. 200 derecede beş dakika fırınla.

Üç kişiliktir: babacık ayı, annecik ayı ve yemeği pişiren –sonrasında sofrayı da toplayacak olan– bebecik ayı için.

* * *

Dava sonuçlanır sonuçlanmaz, George Metzger iki çocuğunu alıp Florida'nın yolunu tuttu. Bildiğim kadarıyla aralarından hiçbiri bir daha Midland City'de görülmedi. Orada zaten çok kısa bir süre yaşamışlardı. Kök salmalarına kalmadan, merminin teki durup dururken, sebepsizce çıkagelip Bayan Metzger'ı iki kaşının ortasından oymuştu. İzleyen yıllarda mektuplaşacakları dostlar da edinmemişlerdi şehirde.

Eugene ve Jane adlarındaki iki çocuk, herkes okula döndüğü zaman benim hissettiğim kadar dışlanmış hissettiler kendilerini. Bize gelince, babaları ya da abileri

savaşta öldürülmüş birkaç çocuktan daha parlak değildi halimiz. Ölümle el sıkışmış olduğumuzdan dolayı, ister istemez hepimiz cüzamlılar gibiydik.

Her gittiğimiz yerde ziller çalsak yeriydi, Karanlık Çağlarda cüzamlıların genellikle yapmaya mecbur tutuldukları gibi.

Çok acayip.

* * *

Daha geçenlerde öğrendiğime göre Eugene ile Jane, adlarını Indiana'nın Terre Haute şehrinde doğmuş sendika lideri Eugene V. Debs'den ve Illinois'un Cedarville şehrinde doğmuş Nobel ödüllü sosyal reformcu Jane Addams'dan almışlar. Yaşça benden çok daha küçük olduklarından farklı okullarda okuduk. Onların da kendilerini benim kadar cüzamlı hissettiklerini ve Florida'da başlarına gelenleri de yine geçenlerde öğrendim.

Metzger'lar hakkındaki tüm bu bilgilerin kaynağı, şimdi bizim avukatımız olan avukatları Bernard Ketchum oldu tabii.

Metzger'ların ne âlemde olduklarını birine ancak elli yaşıma geldiğimde, yani Bayan Metzger'ın hayatını, kendi hayatımı ve annemle babamın hayatlarını bir mermiyle mahvetmemden otuz sekiz sene sonra sordum. Tam da burada, sabahın ikisinde yüzme havuzunun başında oldu bu. Zaten hiçbir zaman çok sayıda olmayan otel müşterilerinin hepsi uykudaydı. Felix ile yeni karısı, beşincisi yani, oradaydılar. Ketchum ile ilk ve tek karısı da oradaydılar. Ben de oradaydım. Eşim neredeydi? Kim bilir? Sanırım eşcinselim ama emin de olamıyorum bundan. Hayatım boyunca kimseyle sevişmedim.

Alkolü de, bazı yemeklerin içeriğinde bulunan homeopatik dozları saymazsak, hiç ağzıma koymamışımdır – ama o gece diğerleri şampanya içiyordu. Ona bakarsa-

nız, on iki yaşımdan beri ne çay ne kahve içmişliğim var benim ne de bir ilaç almışlığım; aspirin, müshil, antasit veya bir tür antibiyotik bile. Çok tuhaf bir sicil bu, hele ki benim gibi mesleği eczacılık olan ve Midland City'nin gece gündüz açık tek eczanesinin gece vardiyasında yıllar boyu yalnız çalışmış biri için.

Ne yapalım, öyle olsun.

Az önce diğerlerine ve kendime, sürpriz olarak, önceki gün yapmış olduğum *spuma di cioccolata*'yı ikram etmiştim. Geriye tek bir porsiyon kalmıştı.

Hepimizin özel olarak da toplu olarak da düşünmemiz gereken çok şeyimizin olduğu kesindi; zira memleketimiz olan şehrin nüfusu nötron bombası tarafından daha yeni sıfırlanmıştı. Oteli devralmak üzere buralara gelmiş olmasaydık patlamada bizim gözetleme deliklerimiz de şakkadak kapanmış olabilirdi.

Aslına bakarsanız, şehrimizde meydana gelen o ölümcül ışık patlamasının haberini duyduğumuzda, küçükken anlayışlı bir İngilizce öğretmeninin beni intihar etmekten alıkoymak için William Cowper'dan aktardığı şu sözleri alıntılamıştım:

Tanrı'nın işine akıl sır ermez
Mucizelerini gerçekleştirmek için
Ayak izlerini denize eker
Fırtınaların sırtında gider

Çikolatalı denizköpüklerimizi bitirdikten sonra Ketchum'a şöyle dedim: "Hadi bize Metzger'lardan bahset."

Felix kaşığını elinden düşürdü. Metzger'ları merak etmek, gelmiş geçmiş tüm aile tabularımızın en dirençlisi olmuştu. Bu tabu tabii ki büyük ölçüde benim kendi korunmam için vardı. Oysa şimdi, tatlı servisi kadar sıradan bir şey yaparcasına onu yıkıvermiştim.

Yaşlı Ketchum da çok etkilenmişti. Başını hayretle iki yana sallayarak, "Waltz ailesinden birinin Metzger'lardan birinin halini merak edeceğine rüyamda görsem inanmazdım," dedi.

"Bu konudaki merakımı yüksek sesle yalnızca bir defa ifade ettim," dedi Felix, "o da savaştan eve döndüğümde. O kadarı bana yetmişti. Savaşta iyi vakit geçirmiştim, ileride işime yarayacak bir sürü bağlantı kurmuştum, çok para kazanıp kısa sürede bir köşe başı tutacağımdan da gayet emindim."

Bir köşe başı tuttu da tutmasına. Sonunda NBC'nin, teras katıyla, limuziniyle filan, dört başı mamur başkanı oldu.

Lakin derler ya, "Çabuk buldu, çabuk kaybetti". On iki sene önce henüz kırk dört yaşındayken NBC'den sepetlendikten sonra hiçbir yerde kendine uygun bir iş bulamadı.

Bu otel Felix'in başına konan talih kuşuydu.

"Anlayacağınız, eve döndüğümde ben artık bir dünya vatandaşıydım," diye devam etti Felix. "Akla gelebilecek her ülkenin her şehri, kendi memleketim dahil, canım isterse yaşayıp istemezse yaşamayabileceğim herhangi bir yer olmaktan ibaretti. Ne gam. Mikrofon konulabilecek her yer yeterince evdi bana. Onun için öz anneme, babama ve kardeşime, geçerken uğradığım, savaş enkazına dönmüş zavallı bir şehrin yerlileriymiş gibi davrandım. Onlar, yerlilerden bekleneceği gibi bana dert yandılar, ben de yarım ağızla üzüntülerini paylaştım. Biraz üzüldüm ama. Hakikaten.

Geçerken uğrayan herkesin yapacağı gibi duruma hafif tarafından bakmaya çalışarak, eskinin meteliğe kurşun atan Metzger'larının şimdi milyon dolarlarıyla neler yapıyor olabilecekleri konusunda tahminler yürüttüm.

Bunun üzerine, hayatının sonuna doğru beyninde şu

tümörler oluşana kadar görüp göreceğim en renksiz kadınlardan biri olan annem," diye devam etti Felix, "... beni tokatladı. Üniformalıydım ama savaşta vurulmuş filan değildim. Yalnızca radyo spikerliği yapmıştım.

O zaman babam da bana şöyle bağırdı: 'Metzger'ların paralarıyla ne yaptıkları bizi hiç ilgilendirmez! Para onların parası, duyuyor musun beni? Bana bundan bir daha bahsedilmesini istemiyorum! Biz yoksul insanlarız! Milyonerlerin hayatlarına dair söylentilerle kalplerimizi kırıp kafalarımızı karıştırmamıza ne gerek var?'"

* * *

Ketchum'a göre, George Metzger'ın ailesini Florida'ya götürmesinin altında yatan sebep, Cedar Key'de satışa çıkarılmış olan haftalık bir gazeteydi; bir de oralarda havanın her daim sıcak olması ve Midland City'ye çok uzak olması. George Metzger gazeteyi makul bir fiyata satın aldıktan sonra paranın geri kalanını Orlando yakınlarındaki sekiz bin dönümlük bir arsaya yatırdı.

"Ahmaklık ve para başarılı bir bileşim oluşturabiliyor," dedi Ketchum, ta 1945'te yapılmış bu yatırım için. "George'un iki çocuğu üstüne yaptırdığı ve hâlâ çocukların üstünde olan o sevimsiz savana, sevgili arkadaşlarım ve komşularım, üzerine insanlık tarihinin en başarılı aile eğlence kompleksi olan Walt Disney World'ün inşa edildiği sihirli halı oldu."

Bu sohbete suyun müziği eşlik ediyordu. Okyanustan uzaktaydık ama beton bir yunus, ağzından yüzme havuzunun içine ılık su fışkırtıyordu. Yunus otelle beraber gelmişti, tıpkı vuduçu şef garson Hippolyte Paul De Mille gibi. Yunusun neyle bağlantılı olduğunu ancak Tanrı bilir. Hippolyte Paul De Mille'in neyle bağlantılı olduğunu da ancak Tanrı bilir.

İddiasına göre, uzun zaman önce ölmüş bir cesedi ayağa kaldırıp yürütebilirmiş istese.

Benim şüphelerim var.

"Seni şaşırtırım," diyor Kreolce. "Bir gün sana gösteririm."

* * *

Ketchum'un dediğine göre George Metzger hâlâ hayattaymış ve kendi seçtiği mütevazı koşullarda yaşıyormuş – hâlâ Cedar Key'de haftalık bir gazete çıkarıyormuş. Her halükârda kendine de yeterince para ayırmış olduğundan, gazetesini birilerinin beğenip beğenmediğine aldırış etmek zorunda kalmıyormuş. Hatta ilk başlarda, reklam verenlerinin ve abonelerinin çoğunu, onun savaş, ateşli silahlar, insanların kardeşliği gibi konulardaki ayrıksı görüşlerini paylaşmayan yeni bir haftalık gazeteye kaptırmış.

Anlayacağınız yalnızca çocukları zengin olmuş.

"Gazetesini okuyan var mı peki?" dedi Felix.

"Yok," dedi Ketchum.

"Tekrar evlendi mi hiç?" dedim.

"Hayır," dedi Ketchum.

Felix'in beşinci, ama bana göre ona sevgiyle bağlı ilk karısı olan Barbara, yaşlı George Metzger'ın Cedar Key'deki yalnızlığını kabul edilemez buldu. Bizler gibi Barbara da Midland City'de doğup büyümüştü ve oradaki devlet okullarının ürünüydü. Bir röntgen teknisyeniydi. Felix'le bu sayede tanışmışlardı. Barbara onun omuz röntgenini çekmişti. Yalnızca yirmi üç yaşındaydı. Şimdi Felix'ten çocuk bekliyordu ve hamile olduğu için çok mutluydu. Çocukların hayatı zenginleştirebileceğine yürekten inanıyordu.

Karnında Felix'in ilk meşru çocuğunu taşıyordu.

Felix'in savaş sırasında Paris'te peydahladığı, şimdi kayıplara karışmış gayrimeşru bir çocuğu vardı. Bütün eşleri doğum kontrolü konusunda son derece bilinçliydiler gerçi.

İşte bu dünya tatlısı Barbara Waltz, George Metzger için şöyle dedi: "Ama çocukları var, çocukları ona mutlaka tapıyordur, onun nasıl bir kahraman olduğunu biliyorlardır."

"Yıllardır onunla konuşmuyorlarmış," dedi Ketchum, saklamayı başaramadığı bir hoşnutlukla. Hayatın kötü gidişlerinden ayan beyan zevk alıyordu. Bu onun komiğine gidiyordu.

Barbara sarsılmıştı. "Neden?" dedi.

Bu arada, Ketchum'un kendi iki çocuğu da artık onunla konuşmuyordu; Midland City'den kaçmış oldukları için nötron bombasına yakalanmaktan kurtulmuşlardı. İkisi de erkekti. Biri Vietnam Savaşı sırasında İsveç'e kaçmış, orada alkoliklerle çalışıyordu. Diğeri babasının mezun olduğu okul olan Harvard Hukuk Fakültesi'nde yapamayınca Alaska'ya gidip kaynakçı olmuştu.

"Bebeğin çok yakında o harika soruyu sana sormaya başlar," dedi Ketchum; kendi bahtsızlığını da başkalarınınki kadar eğlenceli buluyordu. "... 'Neden? Neden? Neden?'"

Eugene Debs Metzger, sonradan anlaşıldı ki Yunanistan'da, Atina'da yaşıyordu ve Liberya bayraklı birkaç tankere sahipti.

Uzun zaman önce annesini ölü, elektrik süpürgesini çalışır vaziyette bulan, kocaman çirkin bir kız olarak hatırladığım kız kardeşi Jane Addams Metzger ise, Ketchum'a göre hâlâ kocaman, hâlâ çirkindi ve Hawaii Adaları'ndan Molokai'de sığınmacı bir Çek tiyatro yazarıyla yaşıyor, sahibi olduğu çiftlikte Arap atları yetiştiriyordu.

"Bana sevgilisinin bir oyununu gönderdi," dedi

Ketchum. "Belki onu sahneye koyacak birini bulabileceğimi düşünmüş; çünkü tabii canım, ne demezsin, Ohio'nun Midland City'sinde yapımcıdan bol ne var."

Derken abim Felix, "Broadway'in her ışığına bir kırık kalp düşer" adlı New York şarkısını tiye aldı. Broadway'in yerine Midland City'nin anacaddesinin adını koydu. "Eski Harrison Caddesi'nin her ışığına bir kırık kalp düşer," dedi. Sonra da kalkıp daha şampanya almaya gitti.

Gece şehirde eğlendikten sonra otele geri dönecek olan turistlerin yolunu gözlerken uyuyakalmış Haitili bir ressam, Felix'in merdivenlerden otel barına çıkış yolunu tıkamıştı. Elinde Âdem, Havva ve yılanın, ayrıca Haiti'ye özgü köy hayatının cart renkli resimleri vardı; ressam el çizmeyi iyi beceremediğinden tüm insanların elleri ceplerinde çizilmiş olduğu resimler merdivenin iki yanına dizilmişti.

Felix adamı hiç rahatsız etmedi. Ayağını saygıyla üzerinden aşırıp öteki tarafa geçti. Onu kasten tekmelediğini düşündüren bir şey yapmış olsaydı başı büyük derde girerdi. Zira buralarda o alışılagelmiş sömürge durumları yoktur. Haiti, bir ülke olarak, tüm insanlık tarihinin tek başarılı köle devriminden doğmuştur. Düşünün artık. Başka hiçbir vakada, köleler efendilerini alt edip kendi kendilerini yönetmeye ve diğer ülkelerle kendi başlarına muhatap olmaya başlayarak, tabiat kanunları gereği yeniden köleleşmek zorunda oldukları zannına kapılan yabancıları geri püskürtmemiştir.

Onun içindir ki, bir Haitiliye efendi-köle ilişkisini akla getirecek biçimde vuran ya da hatta gözdağı veren her beyaz veya açık tenli kişinin doğru hapishaneyi boylayacağı konusunda, bu oteli satın alırken biz de uyarılmıştık.

Bu gayet anlaşılabilir bir şeydi.

* * *

Felix yokken Ketchum'a, Çek sığınmacının oyununun bir halta benzeyip benzemediğini sordum. Değerlendirme yapabilecek durumda olmadığını, Jane Metzger'ın da olmadığını zira oyunun Çekçe yazılmış olduğunu söyledi. "Komedi olduğu söylendi bana," dedi. "Belki çok komiktir."

"Benim oyunumdan komiktir, orası kesin," dedim. Evet, buyurun size tüyler ürpertici bir iş: Yirmi üç sene önce, ta 1959'da, Caldwell Vakfı'nın desteğiyle düzenlenen bir oyun yazarlığı yarışmasına katıldım ve kazandım, ödülüm de oyunumun Greenwich Village'daki Theatre de Lys'te profesyonel olarak sahnelenmesi olacaktı. Oyunun adı *Katmandu*'ydu. Babamın önce arkadaşı, sonra düşmanı olan ve öldüğünde Katmandu'ya gömülen mandıracı John Fortune hakkındaydı.

Abimle üçüncü karısı Genevieve'in evinde kalıyordum. Village'da oturuyorlardı; ben de kanepelerinde yatıyordum. Felix daha otuz dördündeydi ama çoktan radyo istasyonu WOR'un genel müdürü olmuş, Batten, Barton, Durstine&Osborn reklam ajansının televizyon departmanının başına geçmesine az kalmıştı. Şimdiden kıyafetlerini Londra'da diktirmeye başlamıştı.

Katmandu tek bir gecede perdelerini açtı ve kapadı. Bu benim Midland City'den uzaklara ilk ve tek savruluşum, Kör Nişancı olmadığım bir yerde şimdiye kadarki ilk ve tek kalışımdı.

16

New York eleştirmenleri, *Katmandu*'nun yazarının Ohio Eyalet Üniversitesi'nden eczacılık diploması almış olmasını çok komik buldular. Oyunumun yarısının geçtiği Hindistan'ı ve Nepal'i hiç görmemiş olduğumun da çok net anlaşıldığını düşünüyorlardı. Oyunu yazmaya henüz yalnızca ortaokula giderken başlamış olduğumu bilselerdi kim bilir ne eğlenirlerdi. Benim bir yazar olmam gerektiğinin, ilahî kıvılcımı içimde taşıdığımın bana kendisi de hayatı boyunca hiçbir yere gitmemiş, önemli bir şey hiç görmemiş, cinselliği hiç yaşamamış bir lise öğretmeni tarafından söylendiğini bilselerdi, bunu da kim bilir ne acıklı bulurlardı. Böyle bir rol için mükemmel bir adı vardı o öğretmenin: Naomi Shoup.

Bana acıdığı kadar kendine de acırdı, eminim. Ne berbat hayatlarımız vardı bizim böyle! O, yaşlı ve yalnızdı, basılı sayfalarda mutluluk bulduğu için tuhaf karşılanırdı. Bense sosyal açıdan tam bir cüzamlıydım. Arkadaş edinmeye vaktim de yoktu zaten. Okuldan sonra hemen mutfak alışverişine çıkar, eve gelir gelmez akşam yemeği hazırlığına girişirdim. Kazan dairesine iner, arıza çıkarıp duran merdaneli Maytag çamaşır makinesinde çamaşırları yıkardım. Annemle babama, bazen misafirlere de yemek servisi yapar, sofrayı kaldırırdım. Kahvaltıdan ve öğle yemeğinden kalan kirli bulaşıklar da olurdu.

Gözlerimi daha fazla açık tutamayana kadar ödevimi yapar, sonra yatağa yığılır kalırdım. Çoğu zaman giysilerimle uyurdum. Sonra sabahın altısında kalkıp ütü yapar, elektrikli süpürgeyle ortalığı süpürürdüm. Sonra annemle babama kahvaltılarını verir, öğle yemeklerini onlar için fırına koyardım. Sonra da bütün yatakları toplayıp okula giderdim.

Bayan Shoup, "Evin bütün işlerini sen yaparken annenle baban neyle meşgul oluyorlar?" diye sordu bana. Beni mışıl mışıl uyumakta olduğum etüt salonunda bulup küçük ofisinde konuşmaya çağırmıştı. Duvarında Edna St. Vincent Millay'in bir fotoğrafı vardı. Bana onun kim olduğunu söylemesi gerekti.

Bayan Shoup'a annemle babamın zamanlarını nasıl değerlendirdikleri konusunda doğruyu söyleyemeye çok utanıyordum. Onlar iki zombiydi. Bütün gün –birinin gelmesini bekliyor olmadıkları sürece– sabahlıklarla, terliklerle dolaşırlardı. Uzaklara dalıp gittikleri çok olurdu. Bazen usulca birbirlerine sarılıp iç çekerlerdi. Yaşayan ölülerdi onlar.

Bir daha Hippolyte Paul De Mille beni eğlendirmek için bir cesedi ayağa kaldırmayı önerdiğinde ona şöyle diyeceğim: "İlk kez göreceğim bir şey değil ki bu benim."

* * *

Ben de Bayan Shoup'a, babamın evde marangozluk işleriyle uğraştığını, tabii ki bol bol resim yaptığını, biraz da antikacılıkla ilgilendiğini söyledim. Halbuki babamın herhangi bir alete elini en son sürdüğü vakit, evin kubbesini uçurup silahları dağıttığı gündü. Resim yaptığını hiç görmemiştim. Antikacılığı ise parlak günlerinde Avrupa'dan getirdiği ganimetten artakalan birkaç parça eşyayı elden çıkarma girişimlerinden ibaretti.

Bizim için karnımızı doyurmaya –ve de ısınmaya– devam edebilmenin bir yolu buydu. Diğer para kaynağımız ise anneme Almanya'daki bir akrabasından kalan küçük mirastı. Annemin eline dava sonuçlandıktan sonra geçmişti. Daha önce geçseydi Metzger'lar onu da elimizden almış olurlardı. Gerçi paramızın büyük bölümü, bizim kendisinden bir şey istememize fırsat bırakmadan olağanüstü cömert davranan Felix'ten geliyordu.

Bayan Shoup'a annemin de bahçeyle uğraştığını, ev işlerinde bana çok yardımcı olduğunu, babama da antika işinde yardım ettiğini, arkadaşlarına mektup yazdığını ve çok kitap okuduğunu filan söyledim.

Gerçi Bayan Shoup'un beni görmek istemesinin asıl sebebi, "Midland City'de En Beğendiğim Kişi" konulu bir kompozisyonumdu. Kahramanım ben daha altı yaşındayken Katmandu'da ölen John Fortune'du. Bayan Shoup bunun kırk yıllık öğretmenlik hayatında görmüş olduğu en güzel öğrenci kompozisyonu olduğunu söyleyince kulaklarım kıpkırmızı oldu. Bayan Shoup ağlamaya başlamıştı.

"Sen gerçekten yazar olmalısın," dedi. "Bu feci şehirden kaçıp kurtulmalısın – olabildiğince çabuk.

Benim de zamanında arama cesaretini kendimde bulmuş olmam gereken şeyi bulmalısın," dedi, "hepimizin arama cesaretini kendimizde bulmuş olmamız gereken şeyi."

"Neymiş o?" dedim.

Cevabı şu oldu: "Kendi Katmandu'n."

* * *

Bayan Shoup son zamanlarda beni izlemekte olduğunu itiraf etti. "Kendi kendine konuşur gibi bir halin var."

"Konuşabileceğim başka kim var ki?" dedim. "Hem yaptığım şey konuşmak değil zaten."

"Öyle mi?" dedi. "Ne o zaman?"

"Hiç," dedim. Ne olduğunu kimseye söylememiştim, ona da söylemedim. "Sinirsel bir alışkanlık yalnızca," dedim. Ona tüm sırlarımı açsaydım çok hoşuna giderdi ama bu zevki ona hiç tattırmadım.

Ona ve herkese karşı buz gibi soğuk olmanın en güvenli ve akıllıca tavır olduğu kanısındaydım.

Öte yandan, sorusunun cevabı aslında şuydu: Kendi kendime yaptığım şey şarkı söylemekti. Bir siyahi icadı olan "scat" tarzında şarkı söylüyordum. Siyahiler bunun kafa dağıtmak için birebir olduğunu keşfetmişlerdi ki bence de öyleydi. "Bubi dubi vap vap," diye mırıldanırdım kendi kendime: "Skadi vi, skidi va," diye devam ederdim. "Bidi op! Bidi op!"

Böyle böyle geçti yollar, bitti yıllar. "Fudili ye, fudili yo. Zang ripa do. Faaaaaaaaaaaaaa!"

* * *

Linzer torte[1] (*Bugle-Observer*'dan): Yarım bardak şekeri bir bardak tereyağıyla birlikte kabarana kadar karıştırın. İki yumurta sarısı ile yarım çay kaşığı limon kabuğu rendesini çırparak karışıma ekleyin.

Bir bardak unu, çeyrek çay kaşığı tuz, bir çay kaşığı tarçın ve çeyrek çay kaşığı karanfille birlikte eledikten sonra şeker-tereyağı karışımına katın. İncecik çekilmiş bir bardak kabuğu soyulmamış iç badem ve bir bardak kavrulmuş fındık ekleyin.

Elde ettiğiniz hamurun üçte ikisini merdaneyle yarım santim kalınlığında açın. Açtığınız hamuru yirmi santim çapında bir tart kalıbının içine ve kenarlarına döşeyin.

1. (Alm.) Linz turtası. (Y.N.)

Bir buçuk bardak ahududu reçelini hamurun üstüne kalın bir tabaka halinde yayın. Hamurun geri kalan kısmını da açın ve ince ince keserek yirmi beş santim uzunluğunda sekiz çubuk elde edin. Çubukları biraz burduktan sonra tartın üstüne dekoratif bir şekilde yerleştirin. Hamurun kenarlarına parmaklarınızla dalga şekli verin.

Yüz seksen dereceye ısıtılmış fırında bir saat kadar pişirin ve oda sıcaklığında soğumaya bırakın. Birinci Dünya Savaşı'ndan önce Avusturya'nın Viyana kentinde çok tutulurdu bu tatlı.

* * *

Tarifini gazeteden bulduğum bir sürpriz tatlı hazırlayıp onlara ikram edene kadar, yazar olma sevdamdan annemle babama hiç bahsetmedim. Linzer torte'ydi o tatlı.

Babam tatlının kendisini kırk yıl öncesine götürdüğünü söylemek için kısa süreliğine canlanıp yaşayan ölü halinden sıyrıldı. Ben de onun yeniden gitmesine fırsat vermeden, Naomi Shoup'un bana dediklerini aktarıverdim.

"Yarı kadın yarı kuş," dedi.

"Efendim?" dedim.

"Bayan Shoup," dedi.

"Anlamadım," dedim.

"Kadının bir seiren olduğu çok açık," dedi. "Seiren'lerin yarısı balık yarısı kuştur."

"Seiren'in ne olduğunu biliyorum," dedim.

"O halde tatlı şarkılarıyla denizcileri ayartıp peşlerine takarak gemileri karaya oturttuklarını da biliyorsundur," dedi.

"Evet efendim," dedim. Bayan Metzger'ı vuralı beri tüm yetişkin erkeklere "efendim" diye hitap etmeye başlamıştım. Gizli şarkı söyleme alışkanlığım gibi bu da bir

şekilde, zor hayatımı biraz olsun kolaylaştırıyordu. En düşük rütbeden bir yalancı asker olmuştum.

"Seiren'lerin yanından salimen geçebilmek için Odysseus ne yaparmış?" diye sordu bana.

"Unuttum," dedim.

"Senin de şimdi yapman gereken şeyi, her ne zaman biri sana sanatın herhangi bir dalında yetenekli olduğunu söylerse yapman gereken şeyi yapardı," dedi. "Ah, keşke şimdi sana diyeceğim şeyi zamanında benim babam da bana demiş olsaydı."

"Efendim?" dedim.

"Kulaklarını balmumuyla tıka oğlum... ve kendini geminin direğine bağla," dedi.

* * *

"John Fortune hakkında bir şey yazdım," diye diret-tim. Bunu pek yapmazdım doğrusu – diretmeyi yani. Mürekkebe bulanmış bir halde o kafeste geçirdiğim süre zarfında, kendim ve etrafımdakiler için en iyisinin hiçbir şey istememem, hiçbir şeye heves etmemem, mümkün olduğunca şevksiz kalmam olduğu sonucuna varmıştım; böylece bir daha kimseyi incitmeyebilirdim.

Başka türlü ifade edecek olursam: Erkek, kadın, çocuk, eşya, hayvan, bitki, mineral ayırt etmeden, bu gezegende karşıma çıkan hiçbir şeye elimi sürmemem gerekiyordu – çünkü dokunacağım şeyin itmeli-çekmeli bir fünyeye ve bir miktar patlayıcı maddeye bağlı olması kuvvetle muhtemeldi.

Son bir aydır gece yarılarına kadar çalışarak, beni heyecanlandıran bir konuda ciddi bir kompozisyon yazmakta olduğum gerçeği de, annemle babam için beklenmedik haberdi. Bana okulda neler yapıyor olabileceğimi hiç sormamışlardı.

Okul.

"John Fortune mu?" dedi babam. "Onun hakkında söyleyecek ne buldun ki?"

"Kompozisyonumu göstereyim sana," dedim. Bayan Shoup onu bana geri vermişti.

"Hayır, hayır," dedi babam. "Anlat yeter." Şimdi düşünüyorum da, babam belki de dislektikti. "Onun hakkında söyleyecek ne bulduğunu merak ediyorum; zira onu çok iyi tanıyorum."

"Biliyorum," dedim.

"O halde neden bana sormadın onu?"

"Seni rahatsız etmek istemedim," dedim. "Düşünecek o kadar çok şeyin var ki." Bunu ona söylemedim ama Hitler hayranlığı yüzünden John Fortune'un arkadaşlığını yitirmiş olmasının babamın içini acıtan bir konu olduğunu biliyordum. Ona yeterince acı vermiştim. Herkese yeterince acı vermiştim.

"Adam aptaldı," dedi babam. "Bilgeliği Asya'da boşu boşuna aradı. O lanet olası kitaptı onun ölümüne sebep olan."

"James Hilton'ın *Yitik Ufuklar*'ı," dedim. 1933'te, yani benim gözetleme deliğimin açılmasından bir yıl sonra yayımlanmış çok popüler bir romandı bu. Dünyanın geri kalanı için bir sır olan, kimsenin kimseyi incitmeyi hiç denemediği, herkesin mutlu olduğu, kimsenin ihtiyarlamadığı minik, yalıtılmış bir ülkeyi anlatıyordu. Hilton bu hayalî Cennet Bahçesi'ni Himalayalar'da bir yere konumlandırmış, adını da "Şangri-La" koymuştu.

Karısının ölümünden sonra John Fortune başını alıp Himalayalar'a gitme ilhamını işte bu kitaptan almıştı. Huzurun, Kaptan Kidd'in hazinesi gibi, harita üstünde bir yerde saklı olabileceğinden kuşkulanmak, o tarihlerde eğitimli bir insan için bile –ki Fortune eğitimli değildi– mümkündü. Katmandu, hiç şüphesiz, gezginlerin sıklıkla ziyaret ettiği bir yerdi; ama hepsinin de oraya

John Fortune'un kullandığı yoldan, yani Hindistan sınırından başlayan bir keçiyolunu izleyerek –dağlardan, cangıllardan geçerek– ulaşması gerekmişti. Benim eczacılık okulundan mezun olduğum yıl olan 1952'ye kadar oraya yol yapılmamıştı.

Hay canına yandığım! Orada büyük bir havaalanı var artık. Jetlerin bile iniş kalkış yapmasına uygun. Diş hekimim Herb Stacks şimdiye değin üç defa gitti oraya, bekleme odası Nepal sanatından örneklerle tıka basa dolu. Herb ve ailesi nötron bombasına yakalanmaktan bu sayede kurtuldular. O sırada Katmandu'daydılar.

* * *

Babam, John Fortune ile *Yitik Ufuklar*'ın hikâyesini bildiğimi görünce, bir altıncı his mucizesi gerçekleştirmişim gibi davranmaya başlamıştı. "Sen nereden bilebilirsin ki bunu?" dedi.

"Devlet kütüphanesinde eski gazetelere göz attım," dedim.

"Ha," dedi. Devlet kütüphanesini bir kez olsun kullanmış olduğunu hiç sanmam. "Eski gazeteleri saklıyorlar mı orada?" diye sordu, biraz şaşırarak.

"Evet efendim," dedim.

"Vay canına... Çok birikmiş olsa gerek," dedi. "Günden güne, haftadan haftaya..." Kütüphanede hep böyle "... geçmişi deşeleyen" insanların olup olmadığını sordu bana. Kendi geçmişinin de gazetelere yansımış olan kısmının çöplüğü boylamış olmaması ona belki de yanlış görünmüştü. Gazetelerde babamla ilgili şeylere de rastlamıştım; editörlere yolladığı, Hitler'e methiyeler düzen mektuplardan bazılarına.

"İyi o zaman," dedi, "... gerçi umarım o kitabı hiç okumamışsındır.'

"*Yitik Ufuklar*'ı mı?" dedim. "Çoktan okudum."

"Onu ciddiye almamalısın," dedi. "Deli saçmasıdır. Burası da her yer kadar Şangri-La."

Şimdi, elli yaşımda, bu dediğinin doğruluğuna inanıyorum.

Üstelik burada, Haiti'de, onlu yaşlarımda hiç tahammül edemediğim bu düşünceyi dile getirmeye de başladım. Yakında, devletimiz ne zaman uygun görürse, istediğimiz kadar taşınır mal toplamak ve devletimize karşı davalarımızı açmak üzere Midland City'ye dönmemiz gerekecek. Artık kesin gözüküyor: Bölgenin tamamı, muhtemelen duvarla çevrili bir sığınmacı merkezine dönüştürülecek.

Karanlık bir düşünce: Belki de o nötron bombası o kadar da kaza eseri patlamamıştır.

Her halükârda, memleketimize kısa süreliğine geri döneceğimizi de düşünerek, sohbet sırasında Midland City'ye, Ketchum'ların da, abimle karısının da itirazsız kabul ettiği şu kod adını verdim: "Şangri-La".

17

Babam, yazar olmak istediğimi ona söylediğim akşam, yani Linzer torte akşamı, yazar olacağıma eczacı olmamı emretti bana, ben de oldum. Felix'in işaret ettiği gibi, başka pek çok kaygının yanı sıra, son hizmetçilerini de kaybetme düşüncesi annemle babamı çok tedirgin ediyordu haliyle.

Babam akşam sigarasını yaktıktan sonra kibriti silkeleyerek söndürüp Linzer torte'den artakalanların içine attı, sonra da tekrar şöyle dedi: "Eczacı ol! Aile mesleğini devam ettir! Bu aileden sanatsal yeteneğe sahip kimse çıkmamıştır, bundan sonra da çıkacağı yok! Bunu söylemenin bana ne kadar acı verdiğini tahmin edebilirsin. Bizler iş insanlarıyız ve olmayı umut edebileceğimiz yegâne şey budur."

"Felix'in yeteneği var," dedim.

"Tüm sirk acibelerinin de öyle," dedi babam. "Doğru... Felix dünyanın en davudi sesine sahip ama kendi aklını kullanarak konuşurken neler söylediğine hiç dikkat ettin mi? Gerçek bir yeteneğin o hazırlop söylesin diye yazdığı şeyleri okumuyorken yani?"

Benden cevap gelmeyince devam etti: "Sen, ben, annen ve abin, tek erdemi durmaksızın çalışmak olan katı, duygusuz, kalın kafalı, hayal gücünden yoksun, müzik-

ten anlamayan, inceliksiz bir Alman soyundan geliyoruz. Sen bana baktığında, pohpohlarla, yalanlarla şımartılıp gerçek yazgısından uzaklaştırılmış, ticaret yapmaktan, içinde bulunduğu topluma zahmetli ama yararlı bir hizmet sunmaktan alıkonulmuş bir adam görüyorsun. Yazgını benim yaptığım gibi terk etme. Olmak üzere yaratıldığın şeyi ol. Eczacı ol!

* * *

Ben de gittim eczacı oldum. Ama yazar olmaktan da hiç vazgeçmedim, yalnızca bu konuda konuşmayı bıraktım. Zavallı yaşlı Naomi Shoup içimdeki ilahî kıvılcıma bir daha değinmeye cüret ettiğinde lafı ağzına tıkadım. İlk aşkım olan eczacılıktan başka bir yöne çekilmeyi hiç arzu etmediğimi söyledim ona. Böylece dünyada bir kez daha eşsiz dostsuz kalmış oldum.

Eczacılık okumak için Ohio Eyalet Üniversitesi'ne kayıt yaptırdığımda, her yıl belli sayıda seçmeli ders almaya hakkım oldu. Üniversitedeki ikinci yılımda, tabiri caizse araya kaynayıp bir oyun yazarlığı kursuna yazıldım. Tam da orada, Columbus'ta doğup büyümüş ve sonra New York'a gidip benim de Midland City'de tanımış olduğum türden insanlar hakkında komik şeyler yazmış olan James Thurber'ın adını o zaman kadar çoktan duymuştum. Thurber'ın en büyük hiti, *The Male Animal* [Erkek Hayvan] adını taşıyan bir oyun olmuştu.

"Skubi dubi du-vap! Didıliy-ah! Didıliy ah!" Belki ben de onun gibi olabilirdim.

Bu düşünceyle John Fortune hakkındaki kompozisyonumu bir tiyatro oyununa çevirdim.

* * *

Bu arada evde ev işlerini kim mi yapıyordu? Çoğunu hâlâ ben yapıyordum. Bildiğiniz liselilerden olmadığım gibi, bildiğiniz üniversitelilerden de olmamıştım. Hâlâ ailemle yaşıyor, ders programıma bağlı olarak haftada üç-dört defa Columbus'a gidip geliyor, her gidiş gelişte yüz altmış kilometre yol yapıyordum.

Alengirli yemekler yapmayı azalttığımı söylemeliyim. Öyle günlerde çoğunlukla pişmiş yemek konserveleri açıp ısıtıyor, bazen ona bile gece yarısından önce fırsat bulamıyordum. Annemle babam biraz homurdanıyorlardı ama çok değil.

Okul paramı kim mi ödüyordu? Abim ödüyordu.

* * *

Katmandu'nun gülünç bir oyun olduğuna şimdilerde katılıyorum. Beni bu kadar uzun bir süre, mezun olup Schramm'in Eczanesi'nde gececi olarak çalışmaya başlamamdan sonra bile metin üzerinde çalışmayı sürdürmek zorunda bırakan şey, en sondaki repliklerdi. Bir tiyatroda söylenmeyi o kadar hak ediyorlardı ki. Benim sözlerim bile değildi bunlar. John Fortune'un kendisinin, eski bir *Bugle-Observer*'da bulduğum son sözleriydi.

Şöyle olmuştu: John Fortune 1938'de Asya'da bir yerde kayıplara karışmıştı. Öncesinde ilkin San Francisco'dan, sonra Honolulu'dan, sonra Fiji'den, sonra Manila'dan, sonra Madras'tan vesaire, kartpostallar göndermişti. Ama sonra, kartpostallar ansızın durmuştu. En sonuncusu Hindistan'ın Agra şehrinden, Tac Mahal'in olduğu yerden gelmişti.

Gazetede bulduğum, Midland City'lilerin Fortune'un akıbetini öğrenmesinden uzun zaman önce, 1939'da yayımlanmış bir mektupta şöyle deniyordu: "Hiç değilse Tac Mahal'i gördü."

Gelgelelim, İkinci Dünya Savaşı sona erer ermez, yıllarca Japonların elinde tutsak kalmış İngiliz bir doktordan *Bugle-Observer*'a bir mektup geldi. Doktorun adı David Brokenshire'dı. Onu oyunumda bir karaktere dönüştürdüğümden, adını hatırlamakta hiç zorlanmam.

Bu Dr. Brokenshire, keçiyolu üzerinden Katmandu'ya kadar yalnız başına yürümüştü. Geleneksel halk hekimliği alanında araştırma yapıyordu. Bazı yerliler ona sedyeyle beyaz bir adam getirdiklerinde, yaklaşık bir yıldır Nepal'deydi. Getirdikleri adam sarayın önünde yere yığılıp kalmıştı. Şehre yeni varmıştı ve çift taraflı zatürreeye yakalanmıştı. John Fortune'du elbette, kostümü İngilizlere de Nepallilere de o kadar değişik geldi ki üstündekinin ne olduğunu kendisine sordular. Cevabı şu oldu: "Halis muhlis Ohio tulumu."

Sonra John Fortune'un gözetleme deliği kapandı ve orada, Katmandu'da toprağa verildi; ama ölmeden önce, Brokenshire'ın er geç Midland City'deki *Bugle-Observer* gazetesine ulaştıracağına söz verdiği bir mesaj karaladı. Lakin doktor en yakın posta kutusuna gitmekte acele etmedi. Aheste aheste gezerek önce Tibet'e, sonra Kuzey Burma'ya, sonra da Çin'e gitti ve orada Japonlara tutsak düştü. Japonlar onu casus sanmışlardı. Halbuki sürmekte olan bir savaşın varlığından bile haberi yoktu Brokenshire'ın.

Sonradan bu konuda bir kitap yazdı. Ben okudum o kitabı. Bulması zor oluyor ama aramaya değer. Hayli ilginç.

Ama asıl mesele şu ki John Fortune'un son sözlerini, Katmandu'nun neresine gömüldüğünü gösteren bir haritayla birlikte Midland City'ye göndermeyi, Fortune'un ölümünden altı sene sonrasına kadar başaramadı. O sözler şunlardı:

"Atkestanesi eyaletindeki tüm dostlarıma ve düşmanlarıma... Haydi siz de gelin. Şangri-La'da herkese yer var."

18

Benim Batı medeniyetine katkım olan *Katmandu*, biletli seyirciler karşısında üç kez sahnelendi – ilkin 1960'ta, babamın öldüğü ay, New York'taki Theatre de Lys'te, üç sene sonra da iki defa Midland City'deki Fairchild Lisesi'nin sahnesinde. Midland City temsilinin baş kadın oyuncusu, yeri gelmişken söyleyeyim, babamın uzun zaman önce bir elma vermeye çalışmış olduğu Celia Hildreth Hoover'dan başkası değildi.

Oyunun Midland City'de geçen ilk perdesinde, gerçek hayatta en nihayet Drāno'yu yutacak olan Celia, John Fortune'un karısının hayaletini oynuyordu. İkinci perdedeyse John Fortune'un Tac Mahal'de karşılaştığı gizemli bir Doğulu kadın oluyordu. Bu kadın John Fortune'a Şangri-La'nın yolunu göstermeyi önerir ve dağlardan, cangıllardan geçen Katmandu yolunda ona rehberlik eder. Sonra da, John Fortune'un Midland City halkına ulaştırılmasını istediği mesajını söyleyip can vermesinin ardından, hiçbir şey dememekle birlikte, John Fortune'un karısının hayaleti olarak tekrar gösterir kendini.

Kolay bir rol değildir bu; üstelik Celia'nın geçmişinde hiçbir oyunculuk deneyimi yoktu. O yalnızca bir Pontiac satıcısının karısıydı ama bana soracak olursanız, en az New York'ta aynı rolü oynayan profesyonel oyun-

cu kadar başarılıydı. Ondan daha güzel olduğu kesindi. Henüz amfetamin yüzünden sararıp solmamış, beyni sulanmamış, dişleri dökülmemiş, cılkı çıkmamıştı.

New York temsilinde rol alan kadın oyuncunun adını unuttum gitti. Düşünüyorum da, belki *Katmandu*'dan sonra oyunculuğu bırakmıştır.

* * *

Amfetaminden söz açılmışken: Babamın eski dostu Hitler belli ki bu maddenin nimetlerinden faydalanan ilk insanlardan biriymiş. Özel doktorunun Hitler'e giderek artan dozlarda vitamin ve amfetamin vererek onu son âna kadar ateş gibi canlı ve uyanık tuttuğunu okudum geçenlerde.

* * *

Eczacılık okulunu bitirir bitirmez gececi olarak Schramm'in Eczanesi'nde iş buldum ve haftanın altı günü gece yarısından şafak vaktine kadar orada çalışmaya başladım. Hâlâ ailemle oturuyordum; ama artık hem onların geçimine hem de kendiminkine esaslı bir katkı sağlayabiliyordum. Tehlikeli bir işti bu; zira şehrin bütün gece açık yegâne işletmesi olan Schramm'in Eczanesi, akıl hastaları ve kanun kaçaklarını deniz feneri gibi kendine çekerdi. Benden önceki gececi, babamla aynı dönemde liseye giden yaşlı Malcolm Hyatt, şehir dışından gelen bir soyguncu tarafından öldürülmüştü. Soyguncu, Shepherdstown Otobanı'ndan süratle şehre dalıp kesik namlulu bir tüfekle yaşlı Hyatt'ın gözetleme deliğini kapattıktan sonra yine çevreyolundan basıp gitmişti.

Indiana sınırında tutuklanmış, yargılanmış ve suçlu bulunmuş, sonra da Shepherdstown'da ölüme mahkûm

edilmişti. Gözetleme deliğini elektrikle kapatmışlardı. Bir mikrosaniye önce olan biten her şeyi görüp duyuyorken, ertesi mikrosaniye farklılaşmamış bir hiçlik tutamı olmaya geri dönmüştü.

Layığını bulmuştu.

* * *

Eczanenin sahibi, Horton adında Cincinnati'li bir adamdı. Şehirde Schramm ailesinden kimse kalmamıştı. Halbuki eskiden şehirde onlarca Schramm yaşardı.

Eskiden şehirde onlarca Waltz da yaşardı. Ama Schramm'in Eczanesi'nde çalışmaya başladığım dönemde yalnızca dördümüz kalmıştık – annem, babam, ben ve abimin ilk karısı Donna. Donna, tek yumurta ikizleri olarak doğmuş iki kardeşten biriydi. Felix'le ikisi boşanmış oldukları halde o hâlâ kendine Donna Waltz diyordu. Gerçek bir Waltz, nesepten Waltz değildi yani.

Felix ordudan terhis edilmesinden sonraki gün kazayla onu bir otomobilin ön camından dışarı fırlatmış olmasaydı, Donna'nın hiçbir şekilde Waltz adını alacağı da yoktu. Felix, Donna'yı hemen hiç tanımıyordu; çünkü Donna ailesiyle Indiana'nın Kokomo şehrinden Midland City'ye taşındığında Felix savaştaydı. Felix onu ikizi Dina'dan bile ayıramazdı.

O gün Donna'nın babasının arabasıyla gezmeye çıkmışlardı. Altlarındaki araba neyse ki bizimki değildi. Artık bir arabamız yoktu bizim. Artık hiçbir haltımız yoktu ve babam hâlâ hapisteydi. Gelgelelim Felix araba kullanıyordu. Direksiyonun başındaydı. Derken frenler kilitlendi. Savaş öncesinde üretilmiş bir Hudson'dı araba. Savaş sonrası arabaları daha çıkmamıştı.

Böylece Donna ön camdan dışarı fırladı ve ikiz kız

kardeşine benzer bir hali kalmadı. Felix de Donna hastaneden çıkınca onunla evlendi. Donna yalnızca on sekizinde olmasına rağmen dişlerinin tekmili birden, üsttekiler de alttakiler de, takmaydı artık.

Felix şimdilerde ilk evliliğini bir "mecburi nikâh" olarak tanımlıyor. Akrabalarına ve arkadaşlarına göre Donna'yla evlenmek Felix'in boynunun borcuydu, onu sevse de sevmese de – kendi dediğine göre o zamanlar o da böyle düşünüyordu. Mecburi nikâhlardan bahsedildiğinde akla hamilelikler gelir. Bir erkek bir kadını hamile bıraktıysa onunla nikâhlanmak zorundadır.

Felix ilk karısını evlenmeden hamile bırakmış değildi ama onu bir otomobilin ön camından dışarı fırlatmıştı. "Onu hamile bıraksaymışım da olurmuş," dedi önceki gece. "Ön camdan dışarı fırlatmam da aşağı yukarı aynı kapıya çıktı nasıl olsa."

* * *

Schramm'deki gece mesailerimin ilk zamanlarında, yani oyunumun sahnelenişini görmek için New York'a kaçmamdan çok önce, sabahın ikisinde sarhoşun teki içeri girip reçete sayacının üzerindeki tabelaya gözlerini kısarak bakmıştı. RUDOLPH WALTZ, ECZ., yazıyordu tabelada.

Daha önce karşılaşmış olduğumuzu hiç sanmasam da, ailemizin seçkin tarihine ilişkin bir şey bildiği her halinden belliydi. Ayrıca bana şöyle diyecek kadar sarhoştu: "Sen şu kadını vuran Waltz mısın? Yoksa şu kızı ön camdan dışarı fırlatan mı?"

Hatırlıyorum da çikolata maltlı milkshake istemişti. Schramm'in Eczanesi'nde en az beş yıldır meşrubat otomatı yoktu. Ama o ille de bir milkshake istiyordu. "Bana biraz süt, biraz dondurma, biraz da çikolata şurubu ver,

milkshake'imi kendim yapayım," dedi. Sonra da düştü kaldı.

* * *

Bana "Kör Nişancı" demedi. Biri bunu yüzüme karşı çok nadir söylerdi. Ama lakabım her türlü kalabalıkta –dükkânlarda, sinemalarda, yeme içme yerlerinde– arkamdan bol bol dillendirilirdi. Bir de belki, birinin arabayla yanımdan geçerken böyle seslendiği olurdu. Sarhoşlardan ve gençlerden beklenecek bir hareketti bu. Olgun ve saygın biri bana asla "Kör Nişancı" demezdi.

Lakin Schramm'in Eczanesi'nde gece boyu çalışmanın rahatsız edici yanlarından biri de hiç hesaba katmadığım bir şeydi: içerideki telefon. Genç birinin, şüphesiz kendini harikulade cüretkâr ve muzip hissederek eczaneyi arayıp bana Kör Nişancı olup olmadığımı sormadığı bir gece neredeyse yoktu.

Ben hep o oldum. Hep de olacağım.

* * *

Çalışırken bir şeyler okumaya bol bol vakit buluyordum, raflarda da sürüsüne bereket dergi vardı. Gece yaptığım işlerin çoğu hiç karmaşık değildi, eczacılıkla uzaktan yakından alakası olmayan işlerdi. En çok da sigara, ne ilginçtir ki kol saatleri ve en pahalısından parfümler satıyordum. Kol saatleri ve parfümler hediye olarak alınıyordu tabii, şehirdeki tüm dükkânlar kapandıktan sonra ancak hatırlanan doğum günleri ve yıldönümleri için.

Yine bir gece *Writer's Digest* okurken Caldwell Vakfı'nın oyun yazarları için düzenlediği bir yarışmanın duyurusuna rastladım. Duyuruyu okumamla, malzeme

deposuna geri dönüp etiket yazmakta kullandığımız külüstür Corona daktiloyu parmaklarımla gagalamaya koyulmam bir oldu. *Katmandu*'nun yeni bir taslağını yazıyordum.

Derken birincilik ödülünü kazandım.

* * *

Sauerbraten à la Ecz. Rudolph Waltz:[1] Bir bardak şarap sirkesi, yarım bardak beyaz şarap, yarım bardak elma sirkesi, iki dilinmiş soğan, iki dilinmiş havuç, bir doğranmış kereviz sapı, iki defneyaprağı, altı dövülmüş yenibahar tanesi, iki karanfil, iki çorba kaşığı çekilmiş karabiber ve bir çorba kaşığı tuzu küçük bir tencerede karıştırın. Isıtarak kaynama noktasına getirin.

Rulo yapılıp bağlandıktan sonra derin bir kâseye konulmuş iki kilo rostoluk etin üstüne sıcak sıcak dökün. Eti kâsenin içinde tekrar tekrar çevirerek karışıma bulanmasını sağlayın. Kâsenin üzerini kapatıp buzdolabında üç gün bekletin. Karışımın içindeki eti her gün birkaç defa çevirin.

Eti marinadın içinden çıkarıp kurulayın. Sekiz çorba kaşığı hayvansal yağ erittiğiniz bir pişirme tenceresinde her tarafını mühürleyin. İyice kızardığı zaman eti çıkarıp tenceredeki yağı boşaltın. Eti tekrar tencereye koyun ve marinadı ısıttıktan sonra etin üstüne dökün. Üç saat kısık ateşte pişirin. Yemeğin suyunu tencereden alıp süzün ve fazla yağını ayırın. Eti tencerede sıcak tutmaya devam edin.

Bir tavada üç çorba kaşığı tereyağı eritin, üç çorba kaşığı un ve bir çorba kaşığı şeker ilave edin. Marinadı

1. (Almanca, Fransızca ve Türkçe) Eczacı Rudolph Waltz usulü et güveç. (Y.N.)

azar azar tavaya dökerek pürüzsüz bir sos elde edene kadar karıştırın. Bir bardak ufalanmış zencefilli çörek ekledikten sonra sosu altı dakika kadar kısık ateşte kaynatın.

Hepsi bu kadar!

* * *

Yarışmayı kazandığımı annemle babamdan üç gün sakladım. Sauerbraten'in yapımı üç gün sürüyor. Annemle babam mutfağa hiç girmediklerinden, sauerbraten tam bir sürpriz oldu. Küçük uslu çocuklar gibi sofraya oturmuş, mutfaktan ne çıkacağını görmeyi bekliyorlardı.

İstedikleri kadar sauerbraten yiyip ne kadar güzel olduğunu defalarca söylemelerinin ardından onlara şu konuşmayı yaptım: "Şu anda yirmi yedi yaşındayım. Sizin için on iki yıldır yemek yapıyorum ve bunun her dakikasını çok sevdim. Ama şimdi, bir oyun yazarlığı yarışmasında birinci oldum ve oyunum üç ay sonra New York'ta profesyonel olarak sahnelenecek. Provalar için altı haftalığına orada olmam gerekecek tabii.

Felix, Genevieve'le ikisinin yanında kalabileceğimi söylüyor," diye devam ettim. "Kanepelerinde uyuyacağım. Daireleri tiyatroya yalnızca üç sokak mesafede." Genevieve, sırası gelmişken, Felix'in şimdi "Boşyüz" diye andığı karısı oluyor. Genevieve'in neredeyse hiç kaşı yoktu, dudakları da çok inceydi, öyle ki dikkati yüzüne çekmek istediği zaman onları boyaması gerekiyordu.

Annemle babama, eski aşçımız Mary Hoobler'ın gelini Cynthia Hoobler'ı ben yokken gelip onlara bakması için tuttuğumu söyledim. Ücretini biriktirdiğim paradan ödeyecektim.

Hizmetçi meselesinin icabına bakılmış olduğundan sorun çıkmasını beklemiyordum, çıkmadı da. Bu insanlar, ne de olsa, bir romanın veya oyunun sonundaki ka-

rakterler gibiydiler, olayların gelişimi boyunca bin bir şeyde yanılmışlardı ve sonunda bir şey onları hizaya getirmişti.

Önce annem konuştu. "Vay canına!" dedi. "İyi şanslar."

"Evet," dedi babam. "İyi şanslar."

O sırada babamın yaşayacak yalnızca birkaç ayı kaldığı hiç aklıma gelmezdi.

19

Zaman hızla akıp geçti. Göz açıp kapayana kadar kendimi bir öğlen vakti Greenwich Village'daki Christopher Caddesi'nde, kar taneleri yüzümü öperken başımı kaldırmış tiyatronun markizine bakar halde buldum. Tarih 14 Şubat 1960'tı. Babamın sağlığı bildiğim kadarıyla hâlâ yerindeydi. Markizin üstünde şu sözler yazılıydı:

KATMANDU
YENİ BİR PİYES
YAZAN: RUDY WALTZ

Provalar bitmişti. O gece perde açıyorduk.

Babamın, resim yapamadığını anladığı Viyana'da, çıplak bir modelin tozlu çatı penceresi altında poz verdiği bir atölyesi olmuştu. Şimdi ben de, yazamadığımı anladığım New York'ta, adımı bir tiyatro markizine yazdırmıştım. Oyun tam bir felaketti. Zavallı oyuncular tarafından ne kadar prova edilirse o kadar daha aptal, o kadar daha bunaltıcı bir hale dönüşüyordu.

Oyuncular, yönetmen ve bir daha bir oyun yarışmasını asla desteklemeyecek olan Caldwell Vakfı'nın temsilcileri benimle konuşmayı kesmişlerdi. Tiyatroya girmekten men edilmiştim. Yerine getirilmesi olanaksız ta-

leplerde bulunmam değildi sebep. Suçum, görünüşe bakılırsa oyunu herkesten daha az tanıyor olmamdı. Konuşmaya bile değmeyecek biriydim.

Oyundaki bir replik hakkında bana danışmaya kalksalar, o repliği daha önce hiç duymamışım gibi davranıyordum. Muhtemelen şuna benzer şeyler söylüyordum: "Hay Allah... Orada ne demek istemişim acaba?"

Dahası, orada neden öyle dediğimi yeniden keşfetmeye de istekli gözükmüyordum.

İşin aslı şuydu: Artık Kör Nişancı olmadığımı görmek beni ürkütmüştü. Hamile bir kadını vurup öldürmekle tanındığımı ansızın kimse bilmez olmuştu. Yıllarca etiketli bir şişenin içinde tutulduktan sonra birden atmosfere salınmış bir gaz gibi hissediyordum kendimi.

Artık yemek yapmıyordum. Fena halde yaralamış olduğu insanları besleyerek sağlıklarına kavuşturmak için çalışıp didinen kişi Kör Nişancı'ydı, ben değil.

Artık oyunu umursamıyordum. Yaşlı John Fortune'un Katmandu'da, memleketine olabildiğince uzakta, gayet manasızca ölmesini nedense pek müthiş bulmuş olan kişi, Midland City'de vicdan azabıyla kıvranan Kör Nişancı'ydı, ben değil. John Fortune uzaklığı da, ölümü de kendi istemişti.

Anlayacağınız orada, Greenwich Village'da, markizde yazan adıma bakarken hiç kimse değildim. Kafatasımın içi bayat zencefilli gazozla dolu olsaydı da birdi.

Dolayısıyla, oyuncuların benimle hâlâ konuşuyor oldukları günlerde, John Fortune'u oynayan zavallı Sheldon Woodcock'la aramızda şöyle bir konuşma geçmiş olabilir:

"Bu rolün üstesinden gelmeme yardımcı olman lazım," dedi Woodcock.

"İyi gidiyorsun," dedim.

"İyi gidiyormuşum gibi gelmiyor bana," dedi. "Adam derdini anlatmaktan o kadar âciz ki!"

"Basit bir çiftçi o," dedim.

"Üstüne bastın – fazla basit," dedi. "Salağın teki olmalı, diye düşünüp duruyorum hep; ama salak değildir herhalde, ne dersin?"

"Tabii ki değil," dedim.

"Fakat Katmandu'ya neden gitmek istediğini hiç söylemiyor," dedi. "Onca insan onun Katmandu'ya ulaşmasına ya yardım etmeye çalışıyor ya da engel olmaya. 'Onun Katmandu'ya gidip gidemediği başkalarını neden ilgilendirsin ki?' diye sormadan edemiyorum. Neden Tierra del Fuego değil? Neden Dubuque değil? Adam aptalın teki nasılsa, nerede olduğu bir şey fark eder mi?"

"Şangri-La'yı arıyor," dedim. "Pek çok defa söylüyor bunu – Şangri-La'yı bulmak istiyor."

"Otuz dört defa."

"Efendim?"

"Otuz dört defa söylüyor: 'Şangri-La'yı arıyorum,' diyor."

"Saydın mı?" diye sordum.

"Biri saysa iyi olur, diye düşündüm," dedi. "İki saat içinde neyi bu kadar sık söylersen fazla söylemiş olursun – hele ki bundan başka neredeyse hiçbir şey söylemiyorsan."

"Bazılarını at istersen," dedim.

"Hangilerini?" dedi.

"Sana hangileri fazla görünüyorsa onları," dedim.

"Peki yerlerine ne diyeceğim?" dedi.

"Ne demek istersin?" dedim.

Bunun üzerine homurdanarak küfredecek oldu ama kendini tuttu. Bu konuşmadan kısa süre sonra tiyatroya girmem yasaklanacaktı. "Sen belki farkında değilsin ama," dedi sabırla dişini sıkarak, "oyuncular sahnede söyledikleri şeyleri kendi kafalarından uydurmazlar. Oyunculukları fena değilse uyduruyormuş gibi görünürler ama as-

lında 'oyun yazarı' denen biri ağızlarından çıkan her kelimeyi önceden bir bir yazmıştır."

"O halde ne yazdıysam onu söyle gitsin," dedim. Bu tavsiyenin içindeki gizli mesaj, hayatımda ilk kez evden uzakta olduğumdan, bir sonra ne olacağını umursamayacak kadar sarhoşladığımdı. Oyun büyük bir fiyaskoyla sonuçlanacaktı; ama nasılsa New York'ta beni tanıyan eden yoktu. Tutuklanacak değildim. Mürekkebe batırılıp kafese kapatılarak teşhir edilecek değildim.

Eve de dönmeyecektim. New York'ta bir yerde eczacı olarak kendime iş bulacaktım. Eczacıya iş çok. Sonra abim Felix'in yaptığı şeyi yapacaktım – eve para gönderecektim. Sonra da yavaş yavaş kendi evimi kurup kendi hayatımı yaşamayı, belki kafama göre birileriyle takılmayı deneyecek, nasıl gidiyor bakacaktım.

"Katmandu'da Dr. Brokenshire'ın kollarında sitar müziği eşliğinde gerçekleşen büyük ölüm sahnemi bana bir daha anlat," dedi Woodcock.

"Olur," dedim.

"Kendimi Şangri-La'da sanıyorum," dedi.

"Doğru," dedim.

"Ve ölmekte olduğumu biliyorum," dedi. "Yalnızca biraz hasta olduğumu, iyileşip ayağa kalkacağımı düşünmüyorum."

"Ölmekte olduğunu doktor açık açık söylüyor," dedim.

"Öyleyse Şangri-La'da olduğuma nasıl inanabilirim?" dedi.

"Efendim?" dedim.

"Oyun boyunca söyleyip durduğum bir diğer şey de," dedi, "Şangri-La'da kimsenin ölmediği. Ama ben ölüyorum işte, o halde nasıl Şangri-La'da olabilirim ki?"

"Bunu düşünmem lazım," dedim.

"Yani bunu ilk kez şimdi mi düşünüyorsun?" dedi.

Bu böyle sürdü gitti.

"On yedi defa," dedi.

"Efendim?" dedim.

"On yedi defa Şangri-La'da kimsenin ölmediğini söylüyorum."

* * *

Böylece, açılış gecesine yalnızca birkaç saat kala, tiyatrodan çıkıp abimin üç sokak ötedeki dubleks dairesine doğru aheste aheste yürümeye koyuldum. Kar seyrek taneler halinde atıştırıyor, taneler yere değer değmez eriyordu. New York'a geldiğimden beri gazeteden veya radyodan haber takip etmeyi bırakmıştım, dolayısıyla Buz Çağı'nın Güneybatı Ohio'yu tarihin en feci kar fırtınasıyla geri almaya çalıştığından haberim yoktu.

Tam da perdelerin açılıp *Katmandu* temsilinin başladığı sıralar o kar fırtınası Midland City'deki eski ahır evimizin arka kapısından içeri hücum edecek, sonra da ön taraftaki büyük ikili kapıyı, uzun zaman önce babamın Celia Hildreth için yapmış olduğu gibi, içeriden açıverecekti.

Greenwich Village'da çok sayıda eşcinsel göreceğiniz söylenir hep, oysa o gün benim gözüme takılanlar hep kısırlar oldu. Bunlar benim gibi insanlardı – kimseden sevgi istememeye benim kadar alışkın, arzu edebilecekleri hemen her şeyin muhtemel bir bubi tuzağı olacağından benim kadar emin.

Pek eğlenceli bir fikrim vardı. Bir gün biz kısırlar, hep birlikte kabuklarımızdan çıkıp sokaklarda yürüyecektik. Geçidin en önünde yürüyenlerimizin hangi pankartı taşıması gerektiğine bile karar vermiştim. Beşinci Cadde'nin bir kenarından öbür kenarına uzanacak genişlikteki bir pankartta, bir buçuk metre yüksekliğinde harflerle tek bir İngilizce kelime yazacaktı:

Çoğu insan bu sözcüğün, berbat, işitilmedik, affedilmez gibi manalara geldiğini düşünür. Halbuki bundan çok daha ilginç bir hikâyesi vardır. "Sürüden ayrı" demektir.

Düşünebiliyor musunuz... sürüden ayrılmış binlerce insan.

* * *

Kapıyı açıp Felix'in dubleksine girdim. Bu yer çocukluk evimizi hatırlatıyordu biraz; çünkü ebeveyn yatak odası üst kattaydı, kapısı da salon salamanjeye yukarıdan bakan bir balkona açılıyordu. Felix'le ikimiz, bazı eşyaların yerlerini değiştirerek evi gösteriden sonra düzenleyeceğimiz parti için daha kullanışlı hale getirmiştik. Yiyecekleri yemekçiler getirecekti. Dediğim gibi, yemek işi hiç ırgalamıyordu beni artık.

Zaten aklı başında olan kimse o partiye gelmezdi.

Parti de benim partim değildi zaten, oyun benim aptal oyunum olmadığı gibi. Eskiden olduğum –Bayan Metzger'ı vurmadan önce olduğum– çocuğu olmaya geri dönmüştüm. On iki yaşında ya var ya yoktum.

Dairenin bütün öğleden sonra bana kalacağını tahmin ediyordum. Felix ile karısı "Boşyüz" Genevieve'in radyo istasyonu WOR'da olduklarını sanıyordum. Genevieve hâlâ orada danışma görevlisi olarak çalışıyordu, Felix de Batten, Barton, Durstine&Osborn'a geçip daha mühim işler yapmaya hazırlandığından radyodaki masasını boşaltmakla meşguldü.

Onların da benim oyunda son dakika değişiklikleri yapmak üzere tiyatroya gitmiş olacağımı düşünmeleri için her türlü sebep vardı. Tiyatroya girmekten men edildiğimi onlara söylememiştim.

Evin içinde boş boş dolanarak üst kat balkonuna çıktım ve orada bulduğum sert arkalıklı bir sandalyeye oturdum. Gerçekten masum ve on iki yaşında olduğum zamanlar ahır evinde sık sık yaptığım bir şey olsa gerekti bu – balkonda hiç kıpırdamadan oturup aşağıdan kulağıma yükselen her sesin tadını çıkarmak. Gizli dinleme değildi bu. Müzik keyfiydi.

Abimin ikinci evliliğinin nihai çöküşüne de, Felix'le, benimle, annemiz ve babamızla, Genevieve'le ve tanımadığım başka bazı kişilerle ilgili kırıcı karakter betimlemelerine de hep böyle kulak misafiri olmuştum. Daireden içeri hışımla önce Genevieve daldı, öyle öfkeliydi ki kedi gibi tükürüyordu; arkasından, yarım dakika sonra Felix girdi içeri. Genevieve bir taksiyle gelmiş, abim de başka bir taksiyle onu takip etmişti. Sonra hemen aşağımda, görüş alanım dışında kalan bir noktada, viyola ve kontrbas için bestelenmiş sert, hırçın, atonal bir düet doğaçlandı. İkisinin de muhteşem sesleri vardı. Genevieve'inki viyola, abiminki kontrbastı.

Ya da belki bir komediydi bu. Eli yüzü düzgün, hali vakti yerinde büyük insansı maymunların kentsel bir dekorda birbirlerinden bu kadar nefret ettiklerini seyretmek çok eğlenceli oluyordu.

DUBLEKS
YENİ BİR KOMEDİ
YAZAN: RUDY WALTZ

Perde açılır ve Greenwich Village'daki son derece modern, pahalı, beyaz eşyalarla döşeli dubleks daireyi gözler önüne serer. Dairede taze çiçekler vardır. Taze meyveler vardır. Kayıtlı müzik çalmaya yarayan çok etkileyici elektronik cihazlar vardır. GENEVIEVE WALTZ *son derece öfkeli bir halde ön kapıdan içeri girer; kaşları ve dudakları porse-*

len bir bebeğinkiler gibi boyanması gereken genç ve güzel bir kadındır. Genç ve başarılı kocası FELIX, *Londra'da dikilmiş giysileri içinde, hemen arkasından gelir. O da karısı kadar öfkelidir. Balkonda,* Ohio'lu *kısır bir eczacı ve* FELIX'*in küçük kardeşi olan* RUDY WALTZ *oturmaktadır. Endamlı ve yakışıklı olmakla birlikte o kadar cinsiyetsiz ve çekingendir ki konserve tonbalığından yapılmış olsa birdir. İnanması çok zor da olsa, birkaç saat içinde açılışı yapılacak olan bir tiyatro oyunu yazmıştır. Oyunun hiç iyi olmadığını bilmektedir. Kendini büyük bir hata olarak görmektedir. Hayatı büyük bir hata olarak görmektedir. Hayat belki de devam etmemelidir. Tek yapabileceği hayatı delil yetersizliğinden beraat ettirmektir. Geçmişinde, abisiyle ikisinin* GENEVIEVE'*den sakladıkları korkunç bir sır vardır:* RUDY'*nin bir katil olduğu.* GENEVIEVE *şimdi belli belirsiz bir İngiliz aksanıyla,* FELIX *ise Harvard mezunu bir dışişleri bakanı edasıyla konuşsa da, üçü de Ortabatı'daki devlet okulu sistemlerinin ürünleridir. Aralarında bir tek* RUDY *hâlâ genizden konuşan bir taşralıdır.*

GENEVIEVE: Yalnız bırak beni. İşine geri dön.

FELIX: Eşyalarını toplamana yardım edeceğim.

GENEVIEVE: Kendim hallederim.

FELIX: Kapıdan çıkarken kendi kıçına tekme de atabilir misin?

GENEVIEVE: Hastasın sen. Hastalıklı bir aileden geliyorsun. Bir çocuğumuz olmadığı için ne kadar şükretsem az.

FELIX: Dundee'li bir delikanlı varmış, Ağaçtaki maymunu becermiş. Korkunç olmuş sonuçları, Koca kıçlı ve sıfır alınlı, Üç hayalı ve mor keçi sakallı.

GENEVIEVE: Babanın Dundee'li olduğunu bilmiyordum. (*Bir dolabı açar*) Ne güzel valizler varmış burada.

FELIX: Doldur hadi hepsini. Senden geriye hiçbir iz kalmasın istiyorum.

GENEVIEVE: Parfümümün kokusu perdelere sinmiş olabilir. Onları muhtemelen ateşe atıp yakman gerekecek.

FELIX: Hadi hadi, işine bak. Topla eşyalarını.

GENEVIEVE: Burası senin evin olduğu kadar benim de evim. Yalnızca teoride de olsa.

FELIX: Sana paranı ödeyeceğim. Evdeki bütün payını satın alacağım senden.

GENEVIEVE: Giysilerimi de kardeşine vereyim en iyisi. Buradaki her şeyim onun olsun. Toplanmama bile gerek yok. Buradan elimi kolumu sallaya sallaya çıkıp gidecek ve yeni bir sayfa açacağım.

FELIX: Ne demek oluyor bu?

GENEVIEVE: Yeni bir sayfa açmak mı? Şöyle oluyor: Üstünde kredi kartından başka hiçbir şey olmadan Bendel's'e, olmadı Saks'a, olmadı Bloomingdale's'e gidersin ve...

FELIX: Kardeşim ve senin giysilerin. Onu soruyorum.

GENEVIEVE: Bence kadın olmak onun hoşuna giderdi. Hem zaten sanırım yanlış olmuş. Böylesi senin de işine gelir, onunla evlenebilirsin. Ben senin mutlu olmanı istiyorum, senin için buna inanmak ne kadar zor olsa da.

FELIX: Bu iş bitti.

GENEVIEVE: Onu çoktan geçmiştik.

FELIX: İyiden iyiye bitti.

GENEVIEVE: İyiden iyiyenin iyisi de yakın. Çık hadi git şuradan da toplanayım.

FELIX: Kendi ailemin fertlerine karşı sadakat duymayayım mı yani?

GENEVIEVE: Ben de ailenin bir parçasıydım. Belediye Konağı'nda kıyılan nikâhımızı hatırlamıyor musun?

"Kabul ediyorum" diye şarkı söylediğin bir opera sanmışsındır sen onu. Aile bağlarınız madem bu kadar kuvvetliydi, neden ailenden kimse yoktu nikâhta?

FELIX: Çünkü sen evlenmek için çok acele ediyordun.

GENEVIEVE: Ben mi acele ediyordum? Olabilir. Evleniyor olduğuma memnundum çünkü. Büyük bir mutluluk bekliyordu beni. Mutlu olduk da aslında, olmadık mı?

FELIX: Biraz. Evet.

GENEVIEVE: Kardeşin yanımıza gelene kadar.

FELIX: Bu onun suçu değil.

GENEVIEVE: Senin suçun.

FELIX: Nedenmiş o?

GENEVIEVE: İyiden iyiyenin iyisi şimdi geliyor bak. Duymak istediğinden emin misin?

FELIX: Neden benim suçum?

GENEVIEVE: Çünkü ondan fena halde utanıyorsun. Annenizle babanızdan da utanıyor olmalısın. Yoksa neden onlarla hiç tanışmamış olayım?

FELIX: Evden çıkamayacak kadar hastalar da ondan.

GENEVIEVE: Yılda yüz bin doların üstünde geliri olan ben de ziyaretlerine gidemeyecek kadar fakirim çünkü. Öldüler mi yoksa?

FELIX: Hayır.

GENEVIEVE: Tımarhaneye mi kapatıldılar?

FELIX: Hayır.

GENEVIEVE: Tımarhaneye kapatılmış insanları ziyaret etmeyi çok iyi bilirim. Ben lisedeyken kendi annem de tımarhanedeydi, ziyaretine giderdim. O harikaydı. Ben harikaydım. Annemin bir süre tımarhanede kaldığını söylemiştim sana.

FELIX: Evet.

GENEVIEVE: Bilmen gerekir diye düşünmüştüm – bir

bebeğimiz olur belki diye. Utanılacak bir şey yok ki bunda zaten. Var mı yoksa?

FELIX: Utanılacak hiçbir şey yok.

GENEVIEVE: Annen ve babanla ne derdin var o zaman? Söyle hadi bana.

FELIX: Yok bir derdim.

GENEVIEVE: O halde ben söyleyeyim onlarla ne derdin olduğunu. Senin için yeterince iyi değiller. Sen çok daha klaslarına layıksın. Öyle snopsun ki.

FELIX: Durum bundan daha karmaşık.

GENEVIEVE: Hiç sanmam. Seninle ilgili bir durumu zerre kadar karmaşık bulduğumu hiç hatırlamıyorum. Her ne pahasına olursa olsun iyi intiba bırakmak istiyordun – tabii bu her şeyi açıklıyor.

FELIX: Kusura bakma ama o kadar basit değil.

GENEVIEVE: O kadar basit. Sen son derece mükemmel bir adamdın, ta ki kardeşin gelene –ve bir sirk acibesi olduğu ortaya çıkana– kadar.

FELIX: Ona öyle deme.

GENEVIEVE: Ben yalnızca senin onun hakkındaki düşünceni söylüyorum. Karın olarak bana düşen neydi peki? Senin mükemmelliğini olabildiğince korumak. Kardeşinde hiçbir sorun yokmuş gibi davranmak. Ama ben en azından yaltaklanmadım. Onu hep sen yaptın.

FELIX: Yaltaklanmak mı?

GENEVIEVE: Onunla aynı ortamdayken başını ellerinin arasına almalar falan. Utancından ölebilirdin. Evde eğlenmek için gereken her düzeni kurmuş olduğumuz halde hiç misafir davet etmediğimizi fark etmemiş midir sanıyorsun?

FELIX: Onu koruyordum.

GENEVIEVE: Kendini koruyordun. Az önceki şu güzel kavgamız – benim ona söylediğim bir şey yüzünden

çıkmadı. Ben ona hep iyi davrandım. Kaldıramadığın, sana söylediğim şey oldu.

FELIX: Bir milyon kişi dinlerken.

GENEVIEVE: Bekleme odasında bizden başka sadece beş kişi vardı. Aralarından biri bile duymadı sana ne dediğimi – çünkü kulağına fısıldamıştım. Halbuki senin bana nasıl bağırdığın, ta Chicago'dan duyulmuştur herhalde. Bu sabah sen bana bağırmadan önce –birkaç saniye için– mutlu bir evliliğim vardı aslında benim. Danışma bankosunda otururken kendimi çok güzel, çok değerli hissediyordum. Bu sabah sevişmiştik seninle, hatırlarsan. Perdelerle birlikte yatak çarşafını da yaksan iyi olur. Bekleme odasındaki beş kişi, sabah sabah bu kadar hınzır, bu kadar keyifli görünmemi nasıl bir hayata, nasıl bir sevgiliye borçlu olduğumu merak ediyorlardı sanırım. Derken bekleme odasına genç bir radyo yöneticisi girer, son derece şık, kibar ve seksidir. Ne müthiş New York zırvası! Sevgili işte odur! Bankoda durup kadını öper, kadın da onun kulağına bir şey fısıldar. New York efsanesi az kalsın doğru çıkıyordu. Gotham'da başarıyı ve şöhreti yakalayan Ortabatı'dan gelme bir çift cesur çocuk.

FELIX: Fısıldadığın şeyi fısıldamamalıydın.

GENEVIEVE: Tekrar edeyim mi? "Kardeşine yıkanmasını söyle."

FELIX: Sırası mıydı bunun?

GENEVIEVE: Bugün oyununun galası var ama o öyle kötü kokuyor ki yedi düvelden duyuluyor kokusu. Buraya geldiğinden beri banyo yapmadı.

FELIX: Sen şimdi bu yoruma romantik mi diyorsun?

GENEVIEVE: Aile hayatı diyorum. Samimiyet diyorum. Artık geçmiş olsun zaten. (*Dolaptan bir bavul çeker, kapağını açar ve açık vaziyette kanepenin üzerine bırakır*) Bak bu bavulun karnı ne kadar aç.

FELIX: Dediklerimi dediğim için özür dilerim.
GENEVIEVE: Bağırdın. "Kapa şu lanet çeneni!" diye bağırdın. "Akrabalarımı beğenmiyorsan defol git hayatımdan!" diye bağırdın.
FELIX: Bir dakikada geçti öfkem.
GENEVIEVE: Geçti tabii, ona ne şüphe. O ofisten geri dönmemek üzere çıktım ben. Benden bu kadar arkadaşım. Arkamdan gelerek ne baş belası, ne hödük bir adam olduğunu gösterdin. Taşralı sen de.

(*Dolapta ekseriyetle spor malzemeleri, kayak parkaları, dalış giysileri, eşofmanlar, vesaire vardır.* GENEVIEVE *bu eşyalar arasından istediklerini ayırıp kanepeye, bavulun yanına atar.* FELIX*'in erkeksi kibri onu seyrederken yavaş yavaş kaybolur. Zayıf karakterli biridir* FELIX, *yok sayılmaya tahammülü olmayan bir oyuncudur. Kendisine acındırarak ve yürek burkucu bir açık sözlülük sergileyerek* GENEVIEVE*'in dikkatini yeniden üstüne çekmeyi seçer.*)

FELIX (*süklüm püklüm*): Doğru, doğru, doğru.
GENEVIEVE (*ilgisizce*): Seninle hiç tüplü dalış yapmadık.
FELIX: Ailemden utandığım doğru! Haklısın! Yakaladın beni!

(RUDY *bütün bu konuşma boyunca hiçbir şey yapmaz. Öylece oturur.*)

GENEVIEVE: Sırada tüplü dalış vardı.
FELIX: Babam bir süre hapis yattı, belki bilmek istersin.
GENEVIEVE (*beklenmedik bir ilgi göstererek*): Gerçekten mi?
FELIX: Artık biliyorsun.
GENEVIEVE: Hangi suçtan peki?

(*Sessizlik*)

FELIX: Cinayet.

GENEVIEVE *(duygulanarak)*: Aman Tanrım! Ne feci!

FELIX: Artık biliyorsun. Yayın sektörünün nur topu gibi bir dedikodusu oldu.

GENEVIEVE: Dedikoduyu boş ver şimdi. Kardeşin kim bilir ne hale gelmiştir? Sen ne hale gelmişsindir?

FELIX: Ben iyiyim.

GENEVIEVE: Nasıl iyi olacaksın? Ya o zavallı kardeşin – neden böyle olduğuna şaşmamalı. Onun özürlü doğduğunu, göbek bağının boğazına dolandığını filan sanmıştım. Onun bir aptal dâhi olduğunu düşünüyordum.

FELIX: Aptal dâhi de ne demek?

GENEVIEVE: Tek bir şey hariç –piyano çalmak gibi– her bakımdan aptal olan biri demek.

FELIX: Kardeşim piyano çalamaz.

GENEVIEVE: Ama bir oyun yazdı – ve o oyun sahnelenecek. Yıkanmıyor olabilir. Hiç arkadaşı olmayabilir. Biriyle konuşmaktan korkacak kadar çekingen olabilir. Ama o bir oyun yazdı ve olağanüstü bir kelime dağarcığı var. İkimizin dağarcığını birbirine eklesek onunkinin yanında sönük kalır. Bazen gerçekten çok komik, çok akıllıca şeyler söylediği de oluyor.

FELIX: Eczacılık diploması var.

GENEVIEVE: Aptal dâhi olduğunu düşünmemin bir sebebi de buydu zaten – tiyatro ve eczacılık. Ama o bir katilin oğluymuş meğer. Böyle olduğuna şaşmamalı. Görünmez olmak istemesine şaşmamalı. Geçtiğimiz pazar günü onu Christopher Caddesi'nde yürürken gördüm, Gary Cooper kadar endamlı ve yakışıklıydı; ama benden başka kimse onu göremiyordu. Bir kafeye girip tezgâhın önüne oturdu ama

gelip siparişini alan olmadı – çünkü orada yoktu. Şimdi anlıyorum.

FELIX: Cinayetin detaylarını hiç sorma bana.

(*Sessizlik*)

GENEVIEVE: Saygı duymam gereken bir rica bu. Baban hâlâ hapiste mi?

FELIX: Hayır; ama olsaydı da fark etmezdi. Ölseydi de fark etmezdi.

GENEVIEVE: Hayat durmuş sizin için – şimdi anlıyorum.

FELIX: Gitme lütfen Gen. Boyuna evlenip boşanan, evlenip boşanan, evlenip boşanan o hıyarlardan olmak istemiyorum. O adamlarda çok yanlış olan bir şey var.

GENEVIEVE: O radyo istasyonuna bir daha asla gidemem artık – bu sabahki rezaletten sonra hayatta olmaz. O kadar utandım ki.

FELIX: Ben zaten senin çalışmanı istemiyorum artık.

GENEVIEVE: Çalışmayı seviyorum. Kendi paramı kazanmayı seviyorum. Çalışmayıp ne yapayım, bütün gün evde mi oturayım?

FELIX: Bir bebek doğur.

GENEVIEVE: Hey Allahım!

FELIX: Neden olmasın?

GENEVIEVE: İyi bir anne olacağımı düşünüyor musun gerçekten?

FELIX: En iyisi.

GENEVIEVE: Hangisi olsun istersin – kız mı erkek mi?

FELIX: Hiç fark etmez. Hangisi olursa olsun, onu çok seveceğim.

GENEVIEVE: Vay, vay, vay. Galiba ağlayacağım.

FELIX: Beni bırakma n'olur. Seni öyle çok seviyorum ki.

GENEVIEVE: Bırakmayacağım.

FELIX: Seni sevdiğime inanıyor musun?
GENEVIEVE: İnansam iyi olacak sanırım.
FELIX: Ben şimdi ofise dönüyorum. Masamı boşaltacağım. Çıkardığım rezaletten dolayı herkesten özür dileyeceğim. Hepsi benim suçumdu. Kardeşimin koktuğu yok bu arada. Yıkanması lazım sadece, söylediğin için teşekkürler. Döndüğümde burada olacağına söz ver.
GENEVIEVE: Söz veriyorum.

(FELIX *ön kapıdan çıkıp gider.* GENEVIEVE *çıkardığı eşyaları dolaba geri koymaya başlar.*)

RUDY: Ehem.
GENEVIEVE: Kim o?
RUDY: Ehem.
GENEVIEVE (*korkuyla*): Kim var orada? Konuş lütfen.
RUDY (*ayağa kalkıp kendini göstererek*): Benim.
GENEVIEVE: Aman Yarabbim.
RUDY: Seni korkutmak istememiştim.
GENEVIEVE: Her şeyi duydun.
RUDY: Konuşmanızı bölmek istemedim.
GENEVIEVE: Söylediklerimizin yarısını inanarak söylemedik.
RUDY: Sorun değil. Yıkanacaktım zaten.
GENEVIEVE: Yıkanmak zorunda değilsin.
RUDY: Bizim Midland City'deki ev kışın çok soğuk olur. Yıkanma alışkanlığını kaybeder insan. Saldığımız kokuya hepimiz alışırız.
GENEVIEVE: Duymana çok üzüldüm.
RUDY: Sorun değil. Lastik bir toptan daha duygulu değilimdir ben. Kimsenin beni görmediğini, kimsenin siparişimi almaya gelmediğini söylemiştin, değil mi?
GENEVIEVE: Onu da duydun.

RUDY: Kısırım da ondan. Cinsiyetim yok benim. Seks oyununun tamamen dışındayım. Dünyada kaç kısır olduğunu kimse bilmez; çünkü onlar çoğu insan için görünmezdir. Yine de sana bir şey söyleyeyim mi? Bu şehirde onlardan milyonlarca var. Bir gün bir geçit yapmalılar, üzerinde şöyle yazan kocaman pankartlarla: SEKSİ BİR KEZ DENEDİM, APTALCA BULDUM; ON YILDIR HİÇ SEKS YAPMADIM, HARİKA HİSSEDİYORUM; HAYATINDA BİR KEZ OLSUN SEKSTEN BAŞKA BİR ŞEY DÜŞÜN.

GENEVIEVE: Bazen gerçekten komik olabiliyorsun.

RUDY: Aptal dâhi. Yaptıkları hiçbir işe yaramaz ama yorumları bazen çok komik olabilir.

GENEVIEVE: Baban için üzüldüm.

RUDY: O kimseyi öldürmedi.

GENEVIEVE: Öldürmedi mi?

RUDY: Karıncayı bile incitmez o. Yine de çok kötü bir babaydı. Felix'le ben eve arkadaş getirmekten vazgeçmiştik, o kadar utandırıyordu bizi. Hayatı boyunca hiçbir halt olamamış, hiçbir halt yapmamıştı ama yine de kendini pek mühim zannederdi. Çocukken fazla şımartılmıştı sanırım. Ödevlerimizi yaparken ondan yardım alır, sonra okula gittiğimizde bize söylediği her şeyin yanlış olduğunu anlardık. Bir rakuna kesmeşeker verdiğinde ne olur, bilir misin?

GENEVIEVE: Hayır.

RUDY: Rakunlar yiyeceklerini yemeden önce mutlaka yıkarlar.

GENEVIEVE: Onu duymuştum. Wisconsin'deyken rakunlarımız vardı.

RUDY: Bir rakuna kesmeşeker verirsen, onu alıp suya sokar, sonra da bir güzel yıkar.

(*Sessizlik*)

GENEVIEVE: Ha! Şeker eriyip kaybolana kadar.

RUDY: Felix'le benim için büyümek böyle bir şeydi. Büyümemiz bittiğinde artık bir babamız yoktu. Annem hâlâ onun dünyanın en müthiş adamı olduğunu düşünür.

GENEVIEVE: Her şeye rağmen annenle babanı hâlâ seviyorsun ama.

RUDY: Kısırlar kimseyi sevmez. Kimseden nefret de etmezler ama.

GENEVIEVE: İyi de evi yıllarca annenle baban için sen çekip çevirdin, öyle değil mi? Yoksa doğru değil mi bu?

RUDY: Kısırlardan çok iyi hizmetçi çıkar. Karşılığında saygı filan da beklemezler ve genellikle çok iyi yemek yaparlar.

GENEVIEVE (*ürpererek*): Çok tuhaf bir insansın sen, Rudy Waltz.

RUDY: Çünkü katil *benim*.

GENEVIEVE: NE?

RUDY: Ailede bir katil var, var olmasına – ama o katil babam değil. Benim.

(*Sessizlik*)

(*Perde*)

* * *

Abimin o yıllarda baba olmasını işte böyle engelledim. Genevieve orada bir katille yalnız kalmak istemediğinden eşyalarını toplayıp dubleksi terk etti, sonra da Felix'le bir daha hiç bir araya gelmediler. Yapmayı ko-

nuştukları çocuk doğmuş olsaydı şayet, şimdi yirmi ikisinde olacaktı. Eloise Metzger'ı vurduğumda karnında olan çocuk da otuz sekizinde! Düşünün artık!

O insanlar şimdi burada olsalardı, farklılaşmamış hiçlik tutamları olarak hiçlikte oradan oraya sürüklenecekleri yerde neler yapıyor olurlardı kim bilir. Çok meşgul olabilirlerdi şu an.

* * *

Bugüne değin, Genevieve'le yaptıkları konuşmaya balkondan nasıl kulak misafiri olduğumu ve Genevieve'i nasıl korkutup bir daha dönmemek üzere evi terk etmesine sebep olduğumu Felix'e hiç söylemedim. Onların evliliklerini yıktım ben. Hayatımın netameli bir dönemindeydim, tıpkı Bayan Metzger'ı vurduğumda hayatımın netameli bir döneminde olduğum gibi.

Tek diyebileceğim bu.

* * *

Hafife alınmaması gereken biri olduğumu –bir katil olduğumu– yengeme bildirmek zorundaydım. Bu benim şöhret sebebimdi.

20

Katmandu'nun perde açtığı ve kapattığı akşamın sabahı, Felix'le ben hayatlarımız kadar beyaz ve boş bir manzaranın üstünde uçuyorduk. Felix ikinci karısını kaybetmişti. Ben New York'un maskarası olmuştum. Altı kişilik özel bir uçakta, buzullarla kaplı bir kutup bölgesi kadar cansız görünen Güneybatı Ohio topraklarını bir uçtan öbür uca kat etmekteydik. Aşağılarda bir yerde Midland City vardı. Elektrik kesikti. Telefon hatları kopuktu.

Orada biri hâlâ nasıl hayatta kalabilirdi?

Gökyüzü bulutsuzdu neyse ki, hava da durulmuştu. Bunu yapmış olan kar fırtınası şimdi Labrador açıklarında bir yerde esip gürlemekteydi.

* * *

Felix'le ben, sofistike silah sistemleri imal eden ve Midland City'nin en büyük işvereni olan Barrytron Ltd. ye ait bir uçaktaydık. Beraberimizde Barrytron'ın kurucusu ve tek sahibi Fred T. Barry ile annesi Mildred, bir de pilotları vardı.

Bay Barry bekâr, annesi duldu ve ana oğul yorulmak nedir bilmeden dünyayı geziyorlardı. Felix'le ben, onla-

rın gezegenin dört bir yanında düzenlenen kültürel etkinliklere katıldıklarını –film festivallerine, yeni bale ve operaların prömiyerlerine, müze gösterilerinin açılışlarına kol kola gittiklerini– konuşmalarından öğrenmiştik. Bu kadar uçarı gezentiler oldukları için onlarla dalga geçecek son kişi ben olmalıydım; zira onları ve uçaklarını New York'a benim oyunum getirmişti. Ne beni ne de Felix'i tanıyorlardı, annemiz ve babamızla da göz aşinalığından öte bir tanışıklıkları yoktu. Ama bir Midland City'li tarafından yazılmış ve biletli olarak sahnelenecek olan gelmiş geçmiş yegâne tiyatro oyununun açılışında bulunmayı üzerlerine vazife bilmişlerdi.

Bu yaptıklarından sonra nasıl sevmezdim ben onları?

Dahası var: Bu ana oğul *Katmandu*'nun sonuna kadar kalmışlardı. Bunu yalnızca on iki kişi yapmıştı, Felix'le ben dahil. Biliyorum. Çünkü saydım. Üstelik Barry'ler perde kapanırken alkışlamışlar, ıslıklamışlar, ayaklarını yere vurmuşlardı. O kadar çekinmeleri yoktu. Ve Bayan Barry gerçekten çok iyi ıslık çalıyordu. Çünkü İngiltere'de doğmuş ve gençliğinde müzik salonlarında Britanya İmparatorluğu'nun muhtelif kuşlarını taklit etmişti.

* * *

Bay Barry annesini, benim kendi annemi düşündüğümden çok daha fazla düşünürdü. Annesinin ölümünden sonra Maritimo Kardeşler İnşaat Şirketi'yle anlaşarak Sugar Creek'in ortasına kazıklar çaktırıp üzerine bir sanat merkezi inşa ettirecek ve annesinin adını bu merkeze vererek ölümsüzleştirmeye çalışacaktı.

Benim annemse, söz konusu sanat merkezinin de, içindekilerin de ucube şeyler olduğuna halkı inandırarak bu planı resmen suya düşürecekti. Arkasından nötron bombası gelecekti. Velhasıl Mildred Barry'nin kim oldu-

ğunu bilecek ya da umursayacak kimse kalmadı artık Midland City'de.

Bu arada, şehrimin boş yapılarını sığınmacılara tahsis edilecek konutlara çevirme planı da süratle ilerliyor. Başkan bile bizzat, "altın bir fırsat" olarak nitelendirdi bunu.

Bizim burada, Grand Hotel Oloffson'da ikame eden dümenci avukatımız Bernard Ketchum, Haitili sığınmacıların beyaz insanların geçmişte çizdikleri örneği takip ederek Florida'yı, Virginia'yı, Massachusetts'i filan keşfetmeleri gerektiğini söylüyor. Kıyıya çıkıp insanları vuduculuğa döndürmeye başlayabilirlermiş.

"Yaygın kabul gören bir ilkedir bu," diyor. "Üzerinde on binlerce yıldır insanların yaşadığı bir toprak parçası üstünde hak iddia edebilirsin, yeter ki şu mantrayı durmaksızın tekrarla: 'Onu biz keşfettik, onu biz keşfettik, onu biz keşfettik...'"

* * *

Fred Barry'nin annesi Mildred'ın, en az çeyrek yüzyıldır Midland City'de yaşıyor olduğu halde değiştirmeye hiç çalışmadığı bir İngiliz aksanı vardı.

Siyahi hizmetçilerinin onu çok sevdiklerini biliyorum. Ne maskara olduğunun kendisi de tamamen farkındaydı ve hizmetçilerini ikide bir kendine güldürmeye bayılırdı.

O gün o küçük uçakta bile, Malezya'nın bülbülünü, Yeni Zelanda'nın benekli baykuşunu filan taklit etmişti. Annemle babamın hayat konusundaki temel yanılgılarından birinin ne olduğunu anlamış bulunuyorum: Birinin kendilerine gülmesinin çok yanlış olacağını düşünüyorlardı.

* * *

Fred T. Barry'nin hayatta gördüğüm en büyük kısır olduğunu söyleyesim geliyor hep. Hiç cinsel hayatı olmadığı kesindi. Arkadaşı bile yoktu. Hayat bir gün ansızın bitiverse onun için hava hoş olacaktı besbelli; zira ona göre bir intihar uçuşuydu bu yapmakta olduğumuz. Ne benim ölmem umurundaydı çok ne Felix'in ya da annesinin – ne de abimle aynı dönemde liseye gitmiş ve şu anda ödü bokuna karışmış olan pilotun. Kullanıma açık en yakın uçak pistinin bulunduğu Cincinnati'ye varamadan motorumuz arızalansaydı mesela, nereye iniş yapacaktık?

Lakin Bay Barry'nin, annesinin yarenliğinden ve dünyanın dört bir yanındaki sportif ve kültürel etkinliklere yaptıkları dertsiz tasasız gezilerden aldığı keyif, kısır olduğunu değil, aksine, olmadığını gösteriyordu. Hayatın herhangi bir yanını bu kadar çok seven biri, tatlı gelecekteki büyük kısırlar geçidinde yürüyemezdi.

Annesi de yürüyemezdi.

* * *

Fred ile annesi *Katmandu*'yu gerçekten beğenmişler, sonrasında da sabah gazetelerinin erken baskılarını alıp eleştirileri okumak için geç saatlere kadar uyanık kalmışlardı. Onları deli eden şeylerden biri de eleştirmenlerden hiçbirinin, John Fortune'un Şangri-La'yı bulup bulamadığını öğrenecek kadar uzun kalmamış olmasıydı.

Bay Barry oyunun bir gün tamamı Ohio'lu bir oyuncu kadrosuyla sahnelendiğini görmek istediğini söyledi. Basit bir çiftçinin Asya'da bilgelik ararken –orada bulunabilecek fazla bilgelik olmasa da– ölmesinin neden önemli olabileceğini New York'lu oyuncuların tam manasıyla takdir edebildiklerini sanmadığını söyledi.

Bu dileği, dediğim gibi üç sene içinde gerçek olacaktı: Midland Bölgesi Maske ve Peruk Kulübü, *Katmandu*'

yu lise sahnesinde tekrar canlandıracak, baş kadın karakter rolünü de zavallı Celia Hoover'a verecekti.

Vay, vay, vay.

* * *

Ben de Fred T. Barry'ye, bir ayağı çukurda bir ihtiyardan bahsediyormuşum gibi "Bay Barry" deyip duruyorum. Halbuki o zaman yalnızca ellisinde filandı – yani benim şimdi olduğum yaşta. Annesi ise aşağı yukarı yetmiş beşindeydi, bir yarasayı oturma odası perdelerine tepetaklak tutunmuş halde bulup kurtarmaya çalışana kadar yaşayacağı sekiz senesi daha vardı.

Bay Barry kendi kendini eğitmiş bir mucit ve bir süper satıcıydı. Silah işine hasbelkader girdiği söylenebilirdi. Eski Keedsler Otomobil Fabrikası'nda imal etmekte olduğu otomatik bir çamaşır makinesinin zamanlayıcısı askerî uygulamalara da uygun çıkınca olmuştu bu. Zamanlayıcı, bombaların uçaklardan doğru zamanlamayla atılmasını –ve böylece yerde istenen etkiyi doğuracak biçimde patlamasını– sağlamak için idealdi. Savaş bittiğinde çok daha sofistike silah sistemleri için siparişler gelmeye başladı; Bay Barry de talep hızına yetişebilmek için kadrosundaki parlak biliminsanlarının, mühendislerin ve teknisyenlerin sayısını artırdıkça arttırdı.

Bu insanların çoğu Japon'du. Babam Midland City'ye yerleşen ilk İtalyanlara evini açmıştı. Bay Barry de ilk Japonları getirdi.

Schramm'in Eczanesi'nde gece nöbetine kaldığım dönemde dükkândan içeri giren ilk Japon'u hiç unutmayacağım. Eczanenin akıl hastalarını deniz feneri gibi kendine çektiğinden daha önce bahsetmiştim; işte bu Japon da bir tür akıl hastasıydı, hatta neredeyse kelimenin tam manasıyla "lunatik"ti; zira "lunatik" kelimesi hem delilikle

hem de aysarlıkla[1] alakalıdır. Bu Japon bir şey satın almak istemiyordu. Benim dışarıya çıkıp ay ışığında harika bir şey görmemi istiyordu.

O şey bilin bakalım neydi? Yalnızca birkaç sokak ötedeki çocukluk evimin konik arduvaz çatısıydı. Koninin eskiden kubbeyle örtülü olan tepesi, üzerine kum taneleri yapışmış açık gri bir katranlı kâğıtla kaplıydı şimdi. Dolunayın ışığında beyaz beyaz parlıyordu – kar gibi.

Japon gülümseyerek parmağıyla çatıyı gösterdi. O binanın benim için herhangi bir anlamı olup olmadığı konusunda hiçbir fikri yoktu. Benimle, şehrin o saatte uyumayan yegâne kişisi olduğum için paylaşmak istediği düşünce ise şuydu: "Fujiyama," dedi, "... Japonya'nın kutsal volkanı."

* * *

Bay Barry, kendi kendini eğitmiş pek çok insan gibi, kendi keşfettiği ve görünüşe bakılırsa kendisinden başka kimsenin bilmediği, kıyıda köşede kalmış gerçeklerle doluydu. Bana da o gün, Sir Galahad'ın bir Yahudi olduğunu bilip bilmediğimi sordu.

Kibarca bilmediğimi söyledim. Sonuçta onun uçağındaydık. Yahudi düşmanlığı içeren bir espriyle damarıma basmasını bekliyordum. Yanılmışım.

"Sir Galahad'ın Yahudi olduğunu Yahudiler bile bilmez," diye devam etti. "İsa, evet... ama Galahad, hayır. Tanıdığım her Yahudiye sorarım. 'Nasıl oluyor da sizler Sir Galahad'la daha fazla övünmüyorsunuz?' derim. İnanmıyorlarsa nereye bakabileceklerini bile söylerim onlara. 'Kutsal Kâse'den başlayın,' derim."

1. Ayın evrelerinden etkilenerek huy değiştirme durumu. (Ç.N.)

Fred T. Barry'ye göre, Son Akşam Yemeği'nin sonunda Aramatyalı Yusuf adında bir Yahudi masadan İsa'nın kadehini almış. İsa'nın ilahî olduğuna inanıyormuş.

Yusuf kadehi çarmıha getirmiş ve orada İsa'nın kanının birazı kadehin içine dolmuş. Yusuf Hıristiyanlığa yakınlık duyduğu gerekçesiyle tutuklanmış. Hapse atılıp susuz yemeksiz bırakılmış ama buna rağmen birkaç yıl yaşamış. Kadeh yanındaymış, her gün su ve yemekle doluyormuş.

Bunun üzerine Romalılar onu bırakmışlar. Kadehten haberleri yokmuş anlaşılan; olsaymış mutlaka elinden alırlarmış. Böylece Yusuf, Hıristiyanlığı yaymak üzere İngiltere'ye –Glastonbury'ye– gitmiş. Kadeh, yolculuk sırasında da onu doyurmaya devam etmiş. Ve bu avare Yahudi, İngiltere'de –Glastonbury'de– ilk Hıristiyan kilisesini kurmuş. Orada asasını yere saplamış ve asa her Noel akşamı çiçek açan bir ağaca dönüşmüş.

Düşünebiliyor musunuz?

Yusuf'un çocukları olmuş, kadeh de onlara miras kalarak "Kutsal Kâse" diye bilinegelmiş.

Ancak izleyen beş yüz yıl içinde bir zamanda Kutsal Kâse kaybolmuş. Derken Kral Arthur ve şövalyeleri onu –İngiltere'deki en kutsal yadigârı– tekrar bulmayı akıllarına koymuşlar. Bu işe kalkışan şövalyeler birbiri ardına başarısızlığa uğramış. Doğaötesi mesajlar, kalpleri yeterince saf ve temiz olmadığı için kâseyi bulamadıklarına işaret ediyormuş.

Ama sonra Sir Galahad, Camelot'ta ortaya çıkınca, kalbinin saflığı ve temizliği herkese aşikâr olmuş. Kâseyi bulmayı sahiden başarmış da. Bunu yalnızca kalben hak etmiyormuş. Hukuken de hak ediyormuş, çünkü kendisi, o gezgin Yahudinin, Aramatyalı Yusuf'un hayattaki son torunu oluyormuş.

* * *

Bay Barry "maskara" sözcüğünün başka ne manaya geldiğini de söyledi bana. Karnavallarda takılan maskelere de maskara denirmiş. Ona New York'un maskarası olduğumu söylemiştim de.

Fred'in annesi, kendisinden bahsederek şöyle dedi bana: "Gel Midland City'nin maskarasıyla tanış o zaman, İtalya'da Venedik'in maskarası, İspanya'da Madrid'in maskarası, Britanya Kolumbiyası'nda Vancouver'ın maskarası, Mısır'da Kahire'nin maskarası, aklına gelebilecek her önemli şehrin maskarası olmuş biri var karşında."

* * *

Felix, pilot Tiger Adams'la, artık Hoover soyadını almış olan Celia Hildreth hakkında konuşmaya koyuldu. Lisede Felix'ten bir sınıf ileride olan Tiger, Celia'yı bir defa dışarı çıkarmış, beklenenden farklı bir şey geçmemişti aralarında. Tiger onun, kaputunun altında ne olduğuyla ilgilenmeyen bir otomobil satıcısıyla evlendiği için şanslı olduğunu düşünüyordu.

"Gıcır düldül," dedi. O zamanlar –çalışır durumda olsun olmasın– aksesuvarlarla donatılmış tüm fiyakalı otomobiller için sıklıkla kullanılan bir tabirdi bu.

Adams, benim de kulağıma gelmiş olan ilginç bir bilgiye sahipti: Geceleri Celia'yı görmek isteyen onu YMCA'da bulurdu, birkaç kişisel gelişim programına yazılmıştı zira – kaligrafi, modern dans, iş hukuku gibi şeylere. Birkaç yıldır sürmekteydi bu durum.

Felix, öne doğru eğilerek, karısının her gece dışarı çıkmasını Dwayne Hoover'ın nasıl karşıladığını sordu Adams'a. Adams da Dwayne'in seksüel anlamda karısının ilgisini çekmeye çalışmaktan muhtemelen vazgeçmiş olduğunu söyleyerek cevap verdi. Beyhude bir çaba olurdu bu. Dwayne hiç şüphesiz bir başkasının kollarında avutuyordu kendini.

"Zaten muhtemelen o da bir angarya olarak görüyordur bunu," diye devam etti Adams, "diş temizliği yaptırmak gibi." Güldü. "Herkesin yılda en az iki defa yaptırması gereken bir şey olarak yani," dedi.

"Ne seksi şehir ama," dedi Felix.

"Bazı şehirler de işlerine güçlerine baksalar fena olmaz," dedi Adams. "Bütün şehirler Hollywood'a, New York'a benzeseydi ne olurdu ülkenin hali."

* * *

Cincinnati'nin kullanıma açık yegâne pistine iniş yaptığımızda, pistin büyük masraflar karşılığında ve yalnızca bizim için kardan temizletilmiş olduğunu gördüm. Fred T. Barry bu kadar mühim biriydi yani. Ne kendisi ne de annesi bu konuda hiçbir şey söylemediyse de, Fred'in bir acil durum görevinde olduğu anlaşılıyordu. Hava Kuvvetleri, Barrytron'un onlar için yapmakta olduğu hassas iş konusunda son derece kaygılıydı. Fred'i kar fırtınasının fabrikada yaratmış olabileceği hasarı değerlendirip onarabilmesi için derhal Midland City'ye götürmek üzere, pistte bir helikopter hazır bekletiliyordu.

Bay Barry, bizim de kendisiyle gelebilmemiz için Felix'le benim şirketinde çalışan iki üst düzey yönetici olduğumuzu söylemişti. Böylece bir kez daha havalandık; bu sefer, Leonardo da Vinci tarafından icat edilmiş patırtılı bir garip aletin içindeydik. Leonardo belli ki mitolojik bir yaratıktan esinlenerek tasarlamıştı onu – yarı kartal yarı inek bir yaratıktan.

Fred T. Barry'nin benzetmesiydi bu: "Yarı kartal yarı inek."

Havadan ağır makinemizin gölgesi, altımızda uzanan ve eskiden Cincinnati ile Midland City arasındaki Route 53 karayolunun geçtiği geniş alanı kesintisizce

kaplayan kar tabakası üzerinde sıçrayarak ilerlerken Bay Barry bana bir benzetme daha hediye etti.

Kar fırtınası hakkında New York'tayken duymuş ve okumuş olduğum tüm o korkunç şeyleri aklımdan geçirirken koltuğuma büzülüp kalmıştım. Aşağımızda, ölmekte ya da ölmüş olan binlerce insan vardı. Bütün cesetleri bulmak uzun zaman alacak, şehrin büyük ölçüde yeniden inşa edilmesi gerekecekti. Karlar eridiğinde Midland City ve Shepherdstown, Birinci Dünya Savaşı'nda savaşa maruz kalmış Fransız şehirlerine benzeyecekti.

Ama Fred T. Barry, her zamanki neşesiyle şöyle dedi bana: "Koca bir yastık savaşından başka bir şey değil bu."

"Efendim?" dedim.

"İnsanlar kar fırtınalarına hep dünyanın sonu muamelesi yaparlar," dedi. "Güneşin batışına kuşların yaptığı gibi. Kuşlar güneşin bir daha hiç doğmayacağını zannederler. Bir ara güneş batarken kuşları dinlersen anlarsın."

"Efendim?" dedim yine.

"Karların hepsi birkaç güne, olmadı birkaç haftaya kadar eriyecek," dedi, "ve bir de bakacağız ki herkes gayet iyi, zayiat fazla değil. Haberlerde kar fırtınasının bilmem kaç kişiyi öldürdüğünü duyacaksın ama onlar zaten öleceklerdi. Biri on bir yıldır hastası olduğu kanserden ölse, radyo diyecek ki kar fırtınasında öldü."

Bunun üzerine biraz rahatladım. Oturduğum yerde doğruldum.

"Koca bir yastık savaşından başka bir şey değil bu fırtına," dedi.

Annesi güldü. Ana oğul öyle kayıtsız, öyle korkusuzdular ki. Çok güzel zamanları olmuştu.

* * *

Gelgelelim –ahır evine havadan dikkatlice baktığı-

mız zaman– Fred T. Barry bunu söylediğine bir an için pişman olmuş olsa gerek. Konik çatıya kuzeyden yaklaşmak için şehrin üstünde daireler çizmiştik. Rüzgâr büyük kuzey penceresinin önüne kar yığarak onu yarı yarıya gömmüştü. Kar yığıntısı arka kapıyı, mutfak kapısını tamamen gözden saklamıştı. Uzaktan bakınca yığıntının rüzgâra siper olarak mekânı korumuş bile olabileceğini düşündüm.

Ama güney tarafını gördüğümüzde dehşete kapıldık. En son 1943'te Celia Hildreth için açılmış olan ikili kapının koca kanatları yine ardına kadar açıktı. Sonradan öğrendik ki arka kapı rüzgâra karşı koyamayarak açılınca, eve hücum eden fırtına ikili kapıyı içeriden iterek açmıştı. Açık duran devasa kapı boşluğu, içeriye yığılan karı dışarı kusmaya çalışmıştı anlaşılan. İçerideki kar yığının derinliği ne kadardı peki? Yüz seksen metreden az değildi.

21

Helikopter, Fred T. Barry ile annesini Barrytron'da bir bina çatısına bıraktı. Bay Barry, Felix'le benim kendi çalışanları olduğumuz yalanını sürdürerek pilota, bizi nereye gitmek istiyorsak oraya götürmesini ve kendisiyle işimiz bitene kadar yanımızdan ayrılmamasını sertçe tembihledi. Bu arada herkes birbiriyle iyice kanka olmuştu; birlikte yaşadığımız onca şeyden sonra artık kesinlikle daha sık görüşmemiz gerektiği, Midland City'deki insanların çoğunun bizim kadar eğlenceli ve gün görmüş olmadığı havasına girmiştik.

Ne var ki, sonraki on yıl boyunca Bay Barry'den bir daha hiç haber alamayacak, annesini de bir daha dünya gözüyle göremeyecektim. Gözden ırak olan gönülden de ırak olurmuş. Barry'lerin huyuydu bu.

Böylece Felix'le ikimiz, o Hava Kuvvetleri helikopterini taksi gibi kullandık. Ahır evine geri döndük. Karların üstünde hiç ayak izi görünmüyordu. Üzerimizde ceketlerimiz, şapkalarımız, eldivenlerimiz vardı ama ayaklarımızda bot yoktu. Sıradan sokak pabuçları giyiyorduk. Biz karda bata çıka, düşe kalka eve doğru ilerlemeye çalıştıkça pabuçlarımızın içine kar doluyordu. Kim bilir belki de annemle babam bu kar yığınının altındaydılar. Eğer öyleyse, ölmüş olmalıydılar.

Alt yarısı kara gömülmüş olan asmakat merdivenine kadar geldik. Annemle babamı tanıyorduysak, kar fırtınası başlayınca odalarına gidip yatmış olmalıydılar. Aşağıda kopan kızılca kıyamet dindikten sonra bile yataktan çıkmış olacaklarını sanmıyorduk. Felix'le böyle düşünerek ikisinin yatak odasına girdik. Yatak boştu. Boş olmakla kalsa iyi, tüm battaniye ve çarşaflar üstünden çekilip alınmıştı. Öyleyse, biz hiç ihtimal vermesek de, annemle babam onlara sarınıp aşağıya inmiş olabilirlerdi belki.

Felix asmakattaki diğer odalara bakarken ben bir merdiven daha tırmanıp eskiden silah odası olarak kullandığımız tavan arasına çıktım.

Demirden şömine ızgaraları kadar sertleşip kazık gibi olmuş cesetler bulmayı bekliyorduk. İçerisi inanılmaz soğuktu. Aklıma şu sözcükler düşüvermişti: "Ölü depolama."[1]

Felix'in balkondan seslendiğini işittim: "Kimse yok mu?" Sonra da, silah odasından çıkıp basamakları indiğim sırada başını yukarıya çevirip bana bakarak bezgin bir sesle şöyle dedi: "Tekrar evde olmak güzel."

* * *

Annemle babamı Bölge Hastanesi'nde bulduk. Babam çift taraflı zatürreeden ölmekteydi, üstüne bir de böbrek yetmezliği eklenmişti. Annemin elleri ve ayakları soğuk yanığı olmuştu. Babam kar fırtınası başlamadan önce çok fena hastalanmıştı zaten, dolayısıyla her halükârda hastaneye gitmesi gerekiyordu.

Annem, sokaklar henüz geçit vermez hale gelmeden, Macar Özel Muhafız üniformasının ceketini omuzlarına

1. *Dead storage.* Kullanılmayan ya da nadiren kullanılan eşyaların bir depoda süresiz olarak saklanması anlamına gelir. (Ç.N.)

alıp samur kalpağı başına geçirerek, içinde geceliği ve sabahlığı, ayağında terlikleriyle dışarıya, fırtınaya çıkmıştı. Soğuktan eli ayağı yanacak kadar dışarıda kalmış ama bu arada elini sallayıp bir kar temizleme aracını durdurmayı başarmıştı. Kar temizleme aracı da onu ve yatak kıyafetlerine sarınıp sarmalanmış haldeki babamı alıp kendi dizel jeneratörü sayesinde kendi elektriğini üretmekte olan hastaneye götürmüştü.

Felix'le ben, annemizle babamızın orada olup olmadığını bilmeden hastanenin lobisine girdiğimizde öyle bir kargaşayla karşılaştık ki neye uğradığımızı şaşırdık. Ağır hasta olmadığı sürece kimsenin hastaneye gitmemesi gerektiği halde, sağlığı gayet yerinde yüzlerce insan oraya sığınmıştı. Tuvaletleri sel basmıştı; yiyecek, su ve yatacak yer arayışındaki sığınmacılar hastanenin her yerini istila etmeye başlamışlardı.

Bunlar benim halkımdı. Bir kez daha kolonici olmuşlardı. Yeni bir koloni kuruyorlardı.

Felix'le benim de yaklaşmaya çalıştığımız danışma bankosunun önünü hıncahınç doldurmuşlardı. Gören de Klondike'ta bir bardayız sanırdı. Felix'i annemizle babamızdan haberi olabilecek tanıdık yüzler aramaya yolladım, o arada ben de bankoya yaklaşmaya çalışmayı sürdürecektim.

Kalabalığın içinde gıdım gıdım ilerlerken başımın etrafında görünmez böceklerin vızıldadığı hissine kapılıyordum. Hastanenin lobisi gerçek böcekler için de tabii ki yeterince sıcak ve nemliydi; ama etrafımda vız vız edip duranlar benim kendi ruh halimin bir sonucuydu. New York'ta böyle böcek sürülerine hiç rastlamamıştım fakat burada, memleketimde işte yine karşıma çıkmışlardı. Onun bunun hakkında sahip olduğum ya da onun bunun, benim hakkımda sahip olduğu küçük bilgi parçacıklarıydı bunlar.

Midland City'de meşhurdum tabii, dolayısıyla ötemde berimde zırt pırt şu kelimeleri işitiyor ya da işittiğimi sanıyordum: "Kör Nişancı".

Onları işittiğimi hiç belli etmiyordum. Onun bunun gözünün içine bakarak onları bana "Kör Nişancı" demekle suçlamanın ne âlemi vardı? O adı hak etmiştim ben.

Danışma bankosunun önüne bir hayli yaklaştığım zaman, diğerlerinin esasen biraz hizmet almak amacıyla orada olduklarını anladım. Bankonun arkasındaki üç bitkin kadına acilliği olan hiçbir soru sorulmuyordu.

Tipik sorular:

"Son haberler nasıl bayan?"

"Battaniye istesek nereden alabiliriz?"

"Kadınlar tuvaletinde tuvalet kâğıdı bitmiş, haberiniz var mı?"

"Odaya yatış yapabilmek için ne kadar hasta olmamız gerek?"

"Telefonlar yeniden çalışmaya başladığında kullanmak için biraz bozukluk alabilir miyim sizden?"

"Şu saat doğru çalışıyor mu?"

"Mutfaktaki ocaklardan birini on beş dakikalığına kullanabilir miyiz acaba?"

"Dr. Mitchell benim doktorum olur. Hasta değilim ama siz yine de benim burada olduğumu söyleyebilir misiniz kendisine?"

"Şu an burada olan herkesin bir listesi tutuluyor mu? Adımı almak ister misiniz?"

"Şahsi bir çeki bozdurabileceğim bir ofis var mı burada?"

"Size bir yardımım olabilir mi?"

"Annemin sol bacağındaki ağrı geçmiyor. Ne yapmam lazım?"

"Elektrik idaresi ne yapıyor?"

"Bir bacağımın Birinci Dünya Savaşı'ndan kalma şarapnellerle dolu olduğunu birine söylemem gerekir mi?"

Bankonun arkasındaki üç kadın hayranlığımı uyandırmaya başlamıştı. Ekseriyetle sabırlı ve kibardılar. Aralarından biri, bacağı şarapnellerle dolu adama azıcık patlar gibi oldu. İlk cevabı adamı nedense tatmin etmemiş olmalı ki adam ona, insanların kendileri hakkında anlatmaya çalıştıkları şeylere kulak tıkayacaksa tıp mesleğinde yeri olmadığını söyledi. Adamın kim olduğu konusunda az da olsa fikrim vardı, hayatında hiç savaşa katılmış olup olmadığındansa şüpheliydim. Onun, alet edevat ve inşaat malzemesi çalarken yakalanana kadar Maritimo Kardeşler İnşaat Şirketi'nde çalışmış olan Gatch kardeşlerden biri olduğundan hayli emindim.

Adam şayet, olduğundan hayli emin olduğum kişi idiyse, okulda benden iki sınıf ilerde olan bir kızı olmalıydı, adı ya Mary ya Martha ya da belki Marie'ydi ve bir dükkân hırsızıydı. Çaldığı şeyleri insanlara hediye ederek onların dostluklarını kazanmaya çalışırdı hep.

Bankonun arkasındaki kadın ona sert bir sesle, yalnızca sıradan bir ev kadını olduğunu, hastaneye gönüllü olarak yardıma geldiğini ve yirmi dört saattir uyumadığını söyledi. O sırada öğlen geçmiş, akşam yaklaşmıştı.

Onun kim olduğunu da bildiğimi fark ettim – tahminen filan değil, kesinkes. Yirmi dört saat uykusuzluk, onu benim gözümde en azından, her yerde rastlanabilen, her yaştan, şefkatli, çilekeş kadınların ideal temsilcisine çevirmişti. Her ne kadar hemşire olduğunu inkâr etse de, kibirle şeytanlıkla işi olmayan bir bakıcıydı o.

Kendi annem soğuk mu soğuk, bencil mi bencil bir yaşlı yarasa olduğundan, anaç bir kadın görünce gizlice kendimden geçmeye meyilliyimdir zaten.

Bankonun arkasındaki bu güzeller güzeli, bu fedakâr kadın kimdi dersiniz? Sıkı durun! Celia Hoover'dı, ev-

lenmeden önceki soyadıyla Celia Hildreth, şu Pontiac satıcısının karısı – bir zamanlar lisenin en aptal kızı olduğuna inanılan kız. Felix'in onu görmesini istiyordum ama abim ortalarda yoktu. Felix onu en son gördüğünde Celia ta 1943'te gece vakti boş bir arsanın ortasına dalmış, kestirmeden eve gitmekteydi.

* * *

Celia bankonun arkasında bir robota dönüşmüştü. Belleği yorgunluktan yanmıştı. Bay ve Bayan Waltz'un hastanede olup olmadıklarını sordum ona, o da bir kartotekse baktı. Otto Waltz'un yoğun bakıma alındığını, durumunun kritik olduğunu ve yanına ziyaretçi kabul edilemeyeceğini, Emma Wetzel Waltz'un ise durumunun ciddi olmadığını ve bodrum katında oluşturulmuş geçici bir koğuşta kendisine bir yatak tahsis edilmiş olduğunu mekanik bir sesle söyledi bana.

İşte bir kez daha seçkin ailemizin bir ferdi bodrumlara atılmıştı.

Bir hastanenin bodrumuna daha önce hiç inmemiştim. Lakin küçük bir çocukken bile orası hakkında şu kadarını biliyordum: Şehir morgunun bulunduğu yer orasıydı.

Eloise Metzger'ın da, ben kendisini iki kaşının ortasından vurduktan sonra ilk durağı orası olmuştu.

* * *

Felix'i lobinin köşesinde dikilmiş heyecanla kalabalığa bakar halde buldum. Annemizi ve babamızı bulmak için hiçbir şey yapmamıştı. Hiçbir işe yaradığı yoktu. "Yardım et bana Rudy,' dedi, "...on yedi yaşıma geri döndüm sanki." Doğruydu.

"Demin biri bana 'Kadife Sis' diye seslendi," dedi hayretle. Mel Tormé adında ünlü bir popüler müzik şarkıcısının takma adıydı bu. Felix'e de lisedeyken aynı lakap takılmıştı.

"Bana böyle seslenen kişi her kimse," dedi, "alayla söyledi bunu, kendimden utanmam gerekiyormuş gibi. Bayağı şişman bir herifti, soğuk mavi gözleri vardı. Takım elbiseli, yetişkin bir adam. Ordu beni buradan alıp götüreli beri kimse benimle böyle konuşmamıştı."

Bahsettiği adamın kim olduğunu tahmin etmek benim için zor değildi. Felix'in lisedeki en kötü düşmanı olan Jerry Mitchell'dı mutlaka. "Jerry Mitchell," dedim.

"Jerry miydi o?" dedi Felix. "Ne kadar şişmanlamış. Saçları ne kadar dökülmüş!"

"O kadarla kalsa iyi," dedim. "O şimdi bir doktor."

"Hastalarının vay haline," dedi Felix. "Kedilere köpeklere işkence eder, sonra bir de bilimsel deney yaptığını söylerdi."

Bunda bir kehanet saklıydı. Dr. Mitchell, modern zamanlarda artık kimsenin en ufak bir rahatsızlık, en ufak bir sıkıntı çekmemesi gerektiği, zira her şey için bir hap olduğu prensibine dayanan müthiş bir yöntem geliştiriyordu. Sonradan kendine Fairchild Heights'ta, Dwayne ile Celia Hoover'ların hemen bitişiğinde muhteşem bir ev satın alacak, Celia'yı, kendi karısını ve kim bilir başka kimleri, akıllarını ve ruhlarını amfetaminle mahvetmeye teşvik edecekti.

Kafamın etrafında dolanan şu böcek sürüsüne, onun bunun hakkında sahip olduğum tüm o bilgi parçacıklarına gelince: Dr. Jerome Mitchell, Anthony Squires'ın küçük kız kardeşi olan sabık Barbara Squires'la evliydi. Anthony Squires ise bana Kör Nişancı lakabını takan polis oluyordu.

* * *

Babamın ölüm döşeği sahnesi şöyle gelişti: Annem, Felix ve ben orada, babamın yatağı başındaydık. Ona sonuna kadar sadık kalan Gino ve Marco Maritimo da kendi buldozerleriyle hastaneye gelmişlerdi. Bu iki yaşlı dangalağın, karlar altında kalmış otomobilleri, çitleri, yangın musluklarını, posta kutularını filan ezip geçerek, yol boyunca yüz binlerce dolarlık zarara yol açmış oldukları sonradan anlaşılacaktı. Babamla nesepten akraba olmadıkları için koridorda beklemek zorundaydılar.

Babam bir oksijen çadırının altındaydı. Vücuduna bir sürü antibiyotik zerk edilmiş olduğu halde zatürreeyle savaşını kazanamıyordu. Başkaca da ters giden çok şey vardı. Çadırın içi oksijenle doluyken kazayla parlayan bir kıvılcım kalın gür saçlarını ve bıyığını çıra gibi tutuşturmasın diye hastane görevlileri hepsini tıraş etmişlerdi. Felix'le içeri girdiğimizde babam görünüşe bakılırsa uykudaydı; ama kâbuslar görüyor, gözlerini açmadan çırpınıyordu.

Annem zaten saatlerdir oradaydı. Soğuktan yanmış elleri ve ayakları sarı bir merhemle dolu plastik torbalara sokulup bileklerinden bağlanmıştı, dolayısıyla hiçbirimize dokunamıyordu. Bunun Miles Pendleton adında bir doktor tarafından daha o sabah orada, Midland City'de icat edilmiş deneysel bir soğuk yanığı tedavisi olduğunu sonradan öğrenecektik. Tüm soğuk yanığı kurbanlarının zarar görmüş bölgelerinin böyle merhemlenip plastiğe sarıldığını zannediyorduk. Halbuki annem, tarihte bu şekilde tedavi edilen yegâne kişiydi muhtemelen.

Anlayacağınız kobay olarak kullanılmıştı ve bizim bundan haberimiz bile yoktu.

Şans eseri hiç zarar görmedi.

* * *

Babamın gözetleme deliği, oyunumun açılışını ve kapanışını izleyen gün, güneş batarken ilelebet kapandı. Altmış sekiz yaşındaydı. Felix'le benim onun ağzından duyduğumuz tek sözcük, onun ölmeden önceki son sözü oldu, o sözcük şuydu: "Anneciğim." Babamın ölüm döşeğinde biz gelmeden evvel neler dediğini annemin ağzından dinledik – hiç değilse çocuklarla arasını iyi tutmuş olduğunu, her zaman onurlu davranmaya çalıştığını, kendisi bir ressam olamadıysa da en azından Midland City'ye biraz güzelliği takdir duygusu kazandırmış olduğunu umduğunu söylemiş.

* * *

Silahlara da değinmiş, annemin dediğine göre; ama haklarında hiçbir şey söylememiş. Tek dediği "silahlar" olmuş.

Öldürücü Springfield'i de içeren silah koleksiyonundan geriye kalan enkaz, savaş sırasında –rüzgârgülüyle birlikte– bir hurda metal toplama kampanyasına bağışlanmıştı. Eritildikleri takdirde mermilere, bombalara, el bombalarına dönüştürülerek çok daha fazla insanın öldürülmesine yarayabilirlerdi.

Sakla samanı, gelir zamanı.

* * *

Bildiğim kadarıyla, ölüm döşeğinde söylemiş olabileceği tek bir büyük sırrı vardı babamın: August Gunther'ı kimin öldürdüğü ve Gunther'ın kellesine ne olduğu. Ama söylemedi. Söyleseydi de kimin umurunda olacaktı? Yıllarca başkomiserlik yaptıktan sonra artık emekliye ayrılmaya hazırlanan yaşlı Francis X. Morissey'nin kırk dört yıl önce on kalibrelik bir tüfekle kazara Gunther'ın kafa-

sını uçurduğu için mahkemeye verilmesinden sağlanabilecek herhangi bir toplumsal fayda var mıydı?

Boş ver, uyuyan iti uyandırma hiç.

* * *

Felix'le babamın yanına vardığımızda babam bebekliğine geri dönmüştü. Annesinin yakınlarda bir yerde olduğunu sanıyordu. Vaktiyle dünyanın en müthiş on resminden birine sahip olmuş olduğuna inanarak öldü. Adolf Hitler'in *Viyana Minorit Kilisesi*'nden bahsetmiyordu. Babamın ölürken Hitler hakkında söyleyebileceği hiçbir şey yoktu. Hitler konusunda dersini almıştı. Dünyanın en müthiş on resminden biri, babama soracak olursanız, öğrencilik yıllarında Hollanda'da yok pahasına satın aldığı, John Rettig'in *Roma'da Çarmıha Germe* adlı tablosuydu. O tablo şimdi Cincinnati Sanat Müzesi'nde asılı duruyor.

Roma'da Çarmıha Germe, babamın altmış sekiz yıllık ömrü boyunca tecrübe etmiş olduğu gibi, resim piyasasında da, diğer piyasalarda da başarılı olan tek tük resimden biriydi. Annemle babam Metzger'lara tazminat ödeyebilmek için bütün hazinelerini satışa çıkardıklarında, sırf tablolarının bile yüz binlerce dolar edeceğini düşünüyorlardı. Hatırlıyorum da bir sanat dergisine ilan vererek, önemli bir resim koleksiyonunun nakde çevrileceğini, ciddi koleksiyoncu ve müze küratörlerinin randevu almak suretiyle koleksiyonu evimizde görebileceklerini duyurmuşlardı.

Aşağı yukarı beş kişinin koleksiyona bakmak için ta nerelerden kalkıp Midland City'ye geldiğini ve onu gülünç bulup gittiğini hatırlıyorum. Aralarında, Mississippi'nin Biloxi kentinde dayayıp döşemekte olduğu bir motel için yüz adet resim arayan bir adamın olduğunu

da hatırlıyorum. Diğerleriyse gerçek sanat erbaplarına, gerçek sanatseverlere benziyordu.

Fakat aralarından birinin talip olduğu tek resim, *Roma'da Çarmıha Germe* oldu. Tablo Cincinnati Sanat Müzesi tarafından üç-beş kuruşa satın alındı; müze onu muhteşemliği aşikâr olduğu için istememişti eminim, bir Cincinnati'linin fırçasından çıkmış olduğu için istemişti. Ufacık bir şeydi, gömlek kartonu kadar – babamın hâlâ üzerinde çalışmakta olduğu eserinin, Viyana atölyesindeki çıplak modelin resmi kadar.

John Rettig, benim doğduğum yıl olan 1932'de ölmüştü. Benden farklı olarak, Rettig memleketinden çıkıp gitmiş ve hiç geri dönmemişti. Önce Yakındoğu'ya, sonra Avrupa'ya gittikten sonra nihayet, Hollanda'nın Volendam şehrine yerleşmişti. Orası onun evi olmuş, babam da kendisini Birinci Dünya Savaşı'ndan evvel orada keşfetmişti.

Volendam, John Rettig'in Katmandu'suydu. Babam onunla karşılaştığı sıralar bu Cincinnati'li adamın ayağında tahta çarıklar vardı.

* * *

Roma'da Çarmıha Germe, "John Rettig" imzasını taşır ve 1888 tarihlidir. Yani babamın doğumundan dört yıl önce yapılmıştır. Babam onu 1913'te filan satın almış olmalı. Felix'e göre, Hollanda'ya yaptığı o gönül eğleme seyahatinde babama Hitler'in eşlik etmiş olması da ihtimal dahilinde. Kim bilir, belki etmiştir.

Roma'da Çarmıha Germe'nin mekânı, benim hiç gidip görmediğim Roma'dır sahiden. Hiç gitmedim dediysem, resmin mimari anakronizmlerle dolup taştığını ayırt edebilecek kadar tanırım o şehri. Colosseum mesela, resimde mükemmelen onarılmış durumdadır; ama

aynı zamanda bir Hıristiyan kilisesinin kulesi ve Rönesans'tan daha ileri tarihlere, hatta belki on dokuzuncu yüzyıla ait olduğu anlaşılan mimari bazı ayrıntılar, bazı anıtlar vardır. Bütün bu yapı ve heykellerin ortasında, bir tür kutlamada yerini almış altmış sekiz ufak ama belirgin insan figürü bulunur. Felix'le küçükken bir keresinde oturup saymıştık onları. Başka yüzlerce insanın varlığı, resimdeki empresyonist leke ve beneklerle ima edilir. Bayraklar dalgalanmaktadır. Duvarlar yaprak zincirleriyle süslenmiştir. Ne eğlence ama!

O altmış sekiz figürden ikisinin diğerleri kadar iyi vakit geçirmekte olmadığını ancak resme çok yakından baktığınızda anlarsınız. Bunlar resmin sol alt köşesinde kalırlar ve kompozisyonun geri kalanıyla uyumludurlar; ama az evvel çarmıha gerilmişlerdir aslında.

Bu resim öyle sanıyorum ki –John Rettig'in daha modern bulacağı zamanlarda bile– insanın insana olan insaniyetsizliğini güle oynaya kutlayışına ilişkin bir yorumdur, her ne kadar yavan bir yorum olsa da.

Picasso'nun bizzat görmüş olduğum *Guernica*'sıyla aynı genel temayı işlediğini tahmin ediyorum. New York'tayken, *Katmandu*'nun provalarına geçici olarak ara verildiği bir gün, Modern Sanat Müzesi'ne gidip görmüştüm *Guernica*'yı.

Ne resimdir ama o!

22

Babam öldükten sonra yalnız başıma hastane koridorlarında yürüyüşe çıktım. Birkaç kişi arkamdan "Kör Nişancı" diye seslenmiş olabilir, emin değilim. Ortalık çok kalabalıktı.

Dördüncü kattaki çıkmazlardan birinde acayip bir güzellik beklenmedik bir anda karşıma çıktı. Hastalara ayrılmış günlük güneşlik bir dinlenme salonuydu burası. Beklenmedik güzellik, Celia Hoover'ın, eski soyadıyla Celia Hildreth'ın suretine girmişti. Bir kanepenin üstünde uyuyakalmıştı, on bir yaşındaki oğlu ona göz kulak olmaktaydı. Celia oğlunu kar fırtınasının ortasında evde yalnız bırakacağına yanında hastaneye getirmişti anlaşılan.

Oğlan kanepenin kenarında dimdik oturuyordu. Celia uyurken bile oğlunu başıboş bırakmıyordu. Elinden tutuyordu. Bana öyle geliyordu ki oğlan ayaklanmaya kalksa Celia uykusunun arasında bir anlığına da olsa gözünü açıp onu tekrar yerine oturtacaktı.

Gerçi oğlanın pek bir şikâyeti yok gibiydi.

* * *

Ne var ki bundan on sene sonra, yani 1970'te aynı oğlan, adı çıkmış bir eşcinsel olarak evinden uzakta, eski

Fairchild Oteli'nde yaşıyor olacaktı. Babası Dwayne Hoover onu evlatlıktan reddetmişti. Annesi dünyayla ilişkisini kesmişti. Oğlan geçimini zar zor, geceleri yeni Holiday Inn'in Tally-Ho Odası'nda piyano çalarak sağlıyordu.

Bense yine, oyunumun New York'ta fiyasko vermesinden önce olduğum şeyi olmuştum: Schramm'in Eczanesi'nde gececi. Babam, Calvary Mezarlığı'na, Eloise Metzger'ın çok uzağında olmayan bir yere gömülmüştü. Onu bir ressam önlüğüyle, sol başparmağı bir paletin deliğine geçirilmiş halde toprağa vermiştik. Neden olmasın?

Belediye, on beş yıllık vadesi geçmiş vergi borcumuza karşılık eski ahır evine el koymuştu. Giriş katı şimdi, parçalarına ayrılmakta olan kamyon ve otobüslerin iskeletlerini barındırıyordu. Üst katlarsa belediyenin Birinci Dünya Savaşı'ndan önceki faaliyetleriyle alakalı belgeler için depo olarak kullanılıyordu.

Annemle ben, Maritimo kardeşlerin "Avondale" adıyla bilinen toplu konut merkezinde, iki odalı küçük bir bok kutusunda oturuyorduk. Annemle oraya babamın ölümünden yaklaşık üç ay sonra taşınmıştık. Gino ile Marco Maritimo orayı bize armağan etmiş sayılırlardı. Peşinat bile ödememiştik. Annem de ben de beş parasızdık, Felix ise henüz iyi para kazanmaya başlamamıştı, üstelik artık bir değil iki eski karısına birden nafaka ödemek zorunda kalacaktı. Yaşlı Gino ile Marco bize her halükârda taşınmamızı ve endişe etmememizi söylediler. Bizden istedikleri para, sonradan anlaşıldığı üzere, evin gerçek değerinin o kadar altındaydı ki ev kredisi almakta hiç zorlanmadık. Müşterilere gösterilen örnek evlerdendi üstelik; bu da her şeyinin tastamam olduğu anlamına geliyordu; tüm pencerelerinde jaluziler, ön kapısına kadar uzanan taş kaplama bir yürüme yolu, kapı önünde bir sokak lambası vardı; ayrıca geniş ve kullanışlı bir bodrum katı gibi, gerçek seramik döşeli bir banyo

gibi, annemin odasındaki sedir dolap gibi, mutfaktaki bulaşık makinesi, çöp öğütücü, duvar fırını ve sabit kahvaltı köşesi gibi, oturma odasındaki şömine, süslü şömine rafı ve dışarıdaki barbekü gibi, arka bahçeyi çevreleyen iki buçuk metre yüksekliğindeki sedir çit gibi, gibi gibi, çoğu Avondale alıcısına nasip olmayan bin bir çeşit pahalı olanak mevcuttu.

* * *

Artık otuz sekizime geldiğim 1970'te hâlâ annem için yemek pişiriyor, her gün onun yatağını topluyor, çamaşırını yıkıyordum. O zaman kırk dört yaşında olan abim NBC'nin başına geçmiş, Central Park'a yukarıdan bakan bir teras katında yaşıyordu; ülkenin en iyi giyinen on adamından biri olduğu söyleniyordu ve dördüncü karısından boşanmak üzereydi. Annemle birlikte okuduğumuz bir dedikodu sütununa göre, abimle dördüncü karısı evin ortasına dizdikleri sandalyelerle teras katını ikiye bölmüşlerdi. İkisinin de birbirinin bölgesine girmemesi gerekiyordu.

Aynı sütuna göre, Felix'in bugün yarın kovulması bekleniyordu; zira NBC'nin *prime time* televizyon şovlarının reytingleri, diğer kanalların çok gerisinde kalmaya başlamıştı.

Felix ise bunu inkâr ediyordu.

* * *

Evet... bu arada Fred T. Barry annesini kaybetmiş ve Maritimo Kardeşler İnşaat Şirketi, Sugar Creek'in ortasına çakılan kazıklar üzerinde Mildred Barry Sanat Merkezi'ni inşa etmeye başlamıştı. Bay Barry'yi on senedir görmemiştim.

Lakin pilotu Tiger Adams bir gece sabaha karşı iki sularında Schramm'in Eczanesi'ne damladı. Ona Bay Barry'nin nasıl olduğunu sordum, o da bana Bay Barry'nin artık sanat merkezinden başka neredeyse hiçbir şeyle ilgilenmediğini söyledi.

"Güneybatı Ohio'ya kendi Tac Mahal'ini armağan etmek istiyor," dedi. "Yalnızlık canına tak etti tabii. Bana öyle geliyor ki sanat merkezi olmasaydı öldürebilirdi bile kendini."

Bunun üzerine ertesi gün öğleden sonra şehir merkezindeki devlet kütüphanesine gidip Tac Mahal'i araştırdım. Muhit artık çok bozulduğundan kütüphane dökülüyordu. Düzgün insanlar artık oraya gitmek istemiyorlardı; çünkü içeride sırf ısınmaya gelmiş bir sürü it kopuk oluyordu hep.

Tac Mahal'i daha evvel hiç duymamış değildim elbette. Kim duymamıştır ki? Oyunumda bile geçiyordu adı. Yaşlı John Fortune ölmeden önce Tac Mahal'i görüyordu. En son oradan kartpostal göndermişti. Ama Tac Mahal'in neden, ne zaman ve nasıl inşa edilmiş olduğunu tam olarak hiç öğrenmemiştim.

1643'te tamamlanmış meğer, yani Eloise Metzger'ı vurmamdan üç yüz bir yıl önce. İnşası için yirmi bin işçinin yirmi iki yıl çalışması gerekmiş.

Fred T. Barry'nin hiç sahip olmadığı, benim hiç sahip olmadığım bir şeyin anısına yapılmış: bir eşin. Bu eşin adı Ercümend Banu Begüm'müş. Doğum yaparken ölmüş. Tac Mahal'in her ne pahasına olursa olsun inşa edilmesini emreden kocası ise, Moğol imparatoru Şah Cihan'mış.

* * *

Tiger Adams uzunca bir zamandır görmemiş olduğum başka birinden de haberler verdi bana. Dediğine göre, iki gece önce Will Fairchild Havaalanı'na gece inişi

yaparken pistte birinin olduğunu görüp uçağı son anda durdurmak zorunda kalmıştı.

Bu kişi her kimse, pistin tam ortasında düşüp yere yığılmış ve öylece kalmıştı. O saatte havaalanında yalnızca iki kişi vardı – biri kuledeydi, diğeriyse aşağıda yerleri cilalıyordu. İşte Gatch kardeşlerden biri olan bu yer cilalayıcı, kendi arabasına atlayıp piste yöneldi.

Pistteki esrarengiz kişiyi arabasına yarı sürükleyerek bindirmek zorunda kaldı. O kişinin Celia Hoover olduğu sonradan anlaşıldı. Ayakları çıplaktı, geceliğinin üstüne kocasının pardösüsünü giymişti ve evinden aşağı yukarı sekiz kilometre uzaktaydı. Her ne kadar yalınayak da olsa, belli ki uzun bir yürüyüşe çıkmış, karanlıkta pisti yol zannedip ortasına dalmıştı. Derken uçağın iniş ışıklarını ansızın karşısında bulmuş, Barrytron'a ait Learjet'in rüzgârı saçlarını havalandırmıştı.

Kimse polisi ya da başka birini aramadı. Gatch onu alıp evine götürdü.

Gatch, Celia'nın evinde onun kaç saattir nerede olduğunu merak etmekte olan, iyi olduğunu görünce içi rahatlayan hiç kimsenin olmadığını Tiger'a sonradan anlatacaktı. Celia yapayalnız içeriye girmiş, sonra da herhalde yine yapayalnız yatağına yatmıştı. İçeri girmesinden sonra üst katta bir ışık aşağı yukarı üç dakikalığına yanık kaldıktan sonra tekrar sönmüştü. Bir banyo ışığına benziyordu.

Tiger'a göre, Gatch evin karanlık pencerelerine bakarak şöyle demişti: "İyi uykular tatlım."

* * *

Bu çok doğru değil. Evine girdiğinde Celia'yı karşılayan bir köpek vardı aslında ama o, köpeğe hiç aldırış etmemişti. Gatch'in görebildiği kadarıyla köpeğin sevincinin onun gözünde zerre kadar değeri yoktu. Ne başını

okşamış ne teşekkür etmiş ne başka bir şey yapmış ne de kendisiyle birlikte yukarıya gelmesini söylemişti.

Köpek, Dwayne Hoover'ın labrador retriever'ı Sparky idi ama Dwayne artık neredeyse hiç evde olmuyordu. İçeriye her kim gelse Sparky sevinirdi. Sparky, Gatch'i gördüğüne de sevinmişti.

* * *

Her ne kadar kimseye fazla önem vermemeye çalışsam da, her ne kadar Eloise Metzger'ı vuralı beri bu gezegene ait olmadığımı hissetsem de, Celia'yı azıcık da olsa sevmiştim. Benim oyunumda rol almıştı ne de olsa, üstelik oyunu çok ciddiye almıştı – bu da onu bir çocuk gibi ya da kız kardeşim gibi görmeme yol açıyordu.

Etliye sütlüye karışmayan biri olmak, kusursuz bir kısır olmak istiyorduysam, asla bir tiyatro oyunu yazmamış olmam gerekirdi.

Kusursuz bir kısır olmak istiyorduysam, yeni bir Mercedes satın almamış olmam da gerekirdi. Doğru duydunuz: Babam öldükten on sene sonra, geceler boyu aralıksız çalışarak ve Avondale'de son derece mütevazı bir yaşam sürerek o kadar çok para biriktirmiştim ki dört kapılı beyaz bir Mercedes 280 satın aldım ve cebimde daha bir sürü para kaldı.

Çok komik bir kaza gibiydi bu. Bildiğiniz Kör Nişancı durup dururken bu koca beyaz saray yavrusuyla şehrin sokaklarında dolaşarak kendi kendine çan çan eder olmuştu. Aslında yapmakta olduğum şey tabii ki "scat" tarzında şarkı söyleyerek kafa dağıtmaktı."Fidıliy vat a bu bu," diye şakırdım Mercedes'imin içinde, "Renga-deng vi," vesaire. "Fudiliy et! Fudiliy et!"

* * *

Tiger Adams'ın Celia hakkında verdiği en rahatsız edici haber şuydu: Celia, oyunumda rol almasını izleyen yedi yıl içinde, Oz *Büyücüsü*'ndeki Batı'nın Kötü Cadısı kadar çirkinleşmişti.

Tiger tam olarak şu sözlerle söylemişti bunu bana: "Hiç sorma Rudy, gözlerine inanamazsın – kadıncağız Oz *Büyücüsü*'ndeki Batı'nın Kötü Cadısı kadar çirkin artık."

* * *

Bir hafta sonra Celia beni eczanede ziyaret etti – tam da gece yarısına doğru, cadıların ortaya çıktığı saatte.

23

İşe daha yeni gelmiştim. Arka kapıda dikilmiş, yeni Mercedes'imi süzüyor, çok uzakta olmayan bir sahile vuran dalgaların boğuk çağıltısına benzettiğim sesi dinliyordum. Bana dalgaları çağrıştıran bu ses, çevreyolunda süratle ilerleyen on sekiz tekerlekli dev kamyonların sesiydi aslında. Ilık ve güzel bir geceydi. Tek eksiğim bir ukuleleydi. O kadar hoştu gönlüm.

Bilinen her hastalığın ilacını barındıran malzeme deposuna sırtım dönük duruyordum. Malzeme deposunda küçük bir zil çınlayarak dükkânın önüne az önce birinin gelmiş olduğunu bana bildirdi. Bir katil de olabilirdi tabii. Gelenin bir katil ya da en azından bir soyguncu olma ihtimali her zaman vardı. Babamın ölümünün üstünden geçen on senedir dükkânda altı defa soyulmuştum.

Ne kahraman adamdım ama!

Zili duyunca, müşteriyi ya da gelen her kimse onu beklemeye gittim. Arka kapıyı kilitlemedim. Gelenin bir soyguncu olması halinde arka kapıdan çıkıp otların ve çöp kutularının arasına saklanmaya çalışacaktım. Soyguncunun kendi işini kendi halletmesi gerekecekti. Orada kalıp onun emirlerine itaat edecek değildim.

Müşteri ya da her kimse o, döner bir stantta sergile-

nen kara güneş gözlüklerini inceliyordu. Gece yarısı güneş gözlüğüne kim ihtiyaç duyardı?

Bir insan için fazla ufaktı. Lakin etekleri neredeyse yeri süpüren bol pardösüsünün altında kesik namlulu bir tüfek taşıyabilecek kadar iri olduğu kesindi.

"Yardımcı olabilir miyim?" dedim neşeyle. Belki başının ağrısı ya da basuru tutmuştu.

Bana doğru döndü ve bir zamanlar şehrin en güzel kızı olan Celia Hoover'ın yüzünden geriye kalan pörsük, dökük dişli enkazı bana gösterdi.

Alın işte, bir kez daha belleğim kısa bir oyun yazıyor.

Perde, küçük bir Ortabatı şehrinin en yoksul kesimindeki sefil bir eczanenin içine açılır, vakit gece yarısından hemen sonradır. Şişman, kısır bir eczacı olan RUDY WALTZ, *içeriye giren bunak amfetamin bağımlısı kocakarının, bir zamanlar şehrin en güzel kızı olan* CELIA HOOVER *olduğunu şaşkınlık içinde fark eder.*

RUDY: Bayan Hoover!

CELIA: Kahramanım benim!

RUDY: Yok, o ben değilim.

CELIA: Evet! Evet! Sensin! Oyun yazarı kahramanımsın sen benim!

RUDY (*ıkına sıkına*): Şey, lütfen...

CELIA: Senin şu oyunun var ya... hayatımı değiştirdi.

RUDY: Rolünü kesinlikle çok iyi oynadın.

CELIA: Ağzımdan çıkan tüm o harika sözler... Onlar senin sözlerindi. Ben sittinsene uğraşsam o kadar güzel sözü bir araya getiremezdim. Ömrümü dinlenmeye değer hiçbir şey söyleyemeden tükettiğim söylenebilir.

RUDY: Sözcüklerimin kulağa gerçekte olduklarından çok daha güzel gelmelerini sen sağladın.

CELIA: Sahnedeydim ve karşımda onca insan vardı; gözlerini fal taşı gibi açmış, aptal kafa Celia Hoover'ın ağzından dökülen harikulade sözcükleri dinliyorlardı. İnanamıyorlardı.

RUDY: Benim hayatımda da büyülü bir dönemdi o.

CELIA (*seyircileri taklit ederek*): "Yazar! Yazar!"

RUDY: Perde indiğinde şehrin sevgilisi olmuştuk. Ee, söyle bakalım... Sana ne verebilirim?

CELIA: Yeni bir oyun.

RUDY: İlk ve son oyunumu çoktan yazdım ben Celia.

CELIA: Yanılıyorsun! Buraya bu yeni yüzümle sana ilham vermeye geldim. Yüzüme bak! Böyle bir yüzün ağzından dökülmesi gereken sözleri yaz. Bir deli kocakarı oyunu yaz!

RUDY (*dışarıdaki sokağa bakarak*): Arabanı nereye park ettin?

CELIA: Hep böyle bir yüzüm olsun isterdim. Keşke böyle bir yüzle doğmuş olsaydım. Beni bir sürü dertten kurtarırdı bu. Herkes şöyle diyebilirdi o zaman: "O deli kocakarıyı rahat bırakın."

RUDY: Kocan evde mi?

CELIA: Benim kocam sensin. Sana bunu söylemeye geldim.

RUDY: Celia... Sen iyi değilsin. Doktorunun adı ne?

CELIA: Benim doktorum sensin. Bu şehirde beni yaşadığıma memnun eden yegâne kişi sensin – benim ilacım senin sihirli kelimelerin! Bana daha kelime ver!

RUDY: Ayakkabılarını kaybetmişsin.

CELIA: Attım onları! Senin şerefine! Bütün ayakkabılarımı attım. Hepsi çöp sepetini boyladı.

RUDY: Buraya nasıl geldin?

CELIA: Yürüyerek geldim – dönüşte de yürüyeceğim.

RUDY: Bu muhitte her yer cam kırığı doludur.

CELIA: Senin için kor ateşlerde yürümeye razıyım. Sana âşığım. Çok ihtiyacım var sana.

(RUDY *bu ilamaşk üzerine durup düşünür, canını sıkan kötümser bir sonuca varır.*)

RUDY (*bezginlikle*): Haplar.

CELIA: Ne ekip olurduk ama seninle – deli kocakarı ve Kör Nişancı.

RUDY: Benden hap istiyorsun – reçetesiz olarak.

CELIA: Seni seviyorum.

RUDY: Ona ne şüphe! Ama insanı gece yarısı cam kırıkları üzerinde ancak haplar yürütür, aşk değil. Hangisinden olsun Celia, amfetamin mi?

CELIA: Doğrusu, şey...

RUDY: Doğrusu ne?

CELIA (*temin edileceğinden şüphe olmayan gayet sıradan bir sipariş verir gibi*): Pennwalt Bifetamin olsun lütfen.

RUDY: "Siyah güzellikler."

CELIA: Onlara böyle dendiğini hiç duymamıştım.

RUDY: Ne kadar siyah ve parlaktırlar bilirsin.

CELIA: Onlara ne dediğimi duydun.

RUDY: Onları buradan alamazsın.

CELIA (*kızgınlıkla*): Yıllarca reçete edildiler bana!

RUDY: Eminim öyledir! Ama daha önce buraya hiç gelmemiştin – reçeteli ya da reçetesiz.

CELIA: Buraya senden bir oyun daha yazmanı istemeye geldim.

RUDY: Buraya geldin çünkü başka her yerde kapılar yüzüne kapandı. Yüce Tanrı'ya imzalattığın bir reçeteyle dahi gelsen sana o zehirden biraz daha vermem. Meğer seni hiç sevmemişim dersin şimdi bana.

CELIA: Bu kadar kötü olduğuna inanamıyorum.

RUDY: Peki onca zamandır sana iyi davranan kimdi, söylesene? Dr. Mitchell'dır eminim – Fairchild Heights Eczanesi'yle el ele. Çok geç artık, seni ne hale getirdiklerini görünce ödleri kopmuştur.

CELIA: Aşktan bu kadar korkmanın sebebi ne?

(*Reçete sayacının arkasında duran telefon çalmaya başlar.* RUDY *açmaya gider.*)

RUDY: İzninle. (*Telefona*) Buyrun, Schramm'in Eczanesi. (*Kısa bir soruyu ifadesizce dinler*) Öyle diyorlar. (*Telefonu kapatır*) Biri benim Kör Nişancı olup olmadığımı merak etmiş. Peki o halde Bayan Hoover... Uzun süreli amfetamin kullanımının etkileri konusunda bildiklerim, birazdan saldırganlaşmanı beklemeye sevk ediyor beni. Mecbur kalırsam kaldırabileceğim bir durum bu; ama seni bir şekilde evine götürmeyi tercih ederim.

CELIA: Çok bildiğini zannediyorsun.

RUDY: Kocana ulaşabileceğim bir yer var mı? Evde mi kendisi?

CELIA: Detroit'te.

RUDY: Oğlun buraya yalnızca birkaç sokak uzakta.

CELIA: Ondan ölesiye nefret ediyorum, o da benden.

RUDY: Deli kocakarı oyununu bilfiil yaşar gibiyiz. Dr. Mitchell'ı arayacağım.

CELIA: O benim doktorum değil artık. Dwayne geçen hafta dövdü onu – onca zamandır bana o haplardan verdiği için.

RUDY: Aferin Dwayne'e.

CELIA: Ne iyi yapmış, değil mi? Detroit'ten geri döner dönmez beni de tımarhaneye kapatacak.

RUDY: Yardıma ihtiyacın olduğu doğru. Hem de çok ihtiyacın var.

CELIA: Öyleyse hadi kollarının arasına al beni! (RUDY *donakalır*) Pennwalt Bifetamin de istemiyorum. Buradan hiçbir şey almayacağım. (*Bir kozmetik standını koluyla tezgâhın üstünden usulca süpürerek yere düşürür*)

RUDY: Lütfen dur, daha fazla zarar verme.

CELIA: Ah, merak etme... Vereceğim bütün zararı bir bir karşılayacağım. Para dert değil. (*Pardösüsünün cebinden bir avuç altın para çıkarır*) Gördün mü?

RUDY: Altın onlar.

CELIA: Herhalde! Masal anlatmıyoruz burada. Kocam bir para koleksiyoncusudur, bilmiyorsan söyleyeyim.

RUDY: Orada birkaç bin dolar var kesin.

CELIA: Senin olsun, hepsi senin olsun tatlım. (*Paraları* RUDY'*nin ayaklarına saçar*) Hadi şimdi bana bir sarıl; yahut biraz Pennwalt Bifetamin ver.

(RUDY *telefona gidip bir numara çevirir.*)

RUDY (*Telefonuna yanıt verilmesini beklerken kendi kendine bir şarkı mırıldanır*): Skidi-va, skidi-vu. (*Vesaire.*)

CELIA: Kimi arıyorsun?

RUDY: Polisi.

CELIA: Seni koca yağ tulumu! (*Bir güneş gözlüğü standını yere devirir*) Seni şişko Nazi piçi!

RUDY (*telefona*): Ben Rudy Waltz – Schramm'in oradaki. Kiminle görüşüyorum? Ha, Bob! Sesini alamadım. Burada biraz yardıma ihtiyacım var da.

CELIA: Burada çook yardıma ihtiyacın var! (*Elinin uzanabildiği her şeyi kırıp dökmeye koyulur*) Katil! Muhallebi çocuğu!

RUDY (*telefona*): Cezai bir durum değil. Akıl bozukluğu vakası.

(*Perde*)

* * *

Ama Celia, polisin gelmesine kalmadan çıkıp gitti dükkândan. Polis geldiğinde Celia'nın dükkânda bıraktığı hasarı görebildiler ama kendisi, esip gürleyerek, ayakkabısız ayaklarla gecenin içine dalmıştı yine. Celia'nın yalınayak kaçıp gitmesiyle biten ikinci Celia öyküsü oluyor bu.

Tarih tekerrürden ibaret.

Polisler onu aramaya çıktılar – korumak için. Soyulabilir, tecavüze uğrayabilirdi. Köpeklerin saldırısına uğrayabilirdi. Bir araba ona çarpabilirdi.

Bu arada ben de Celia'nın dükkânda yarattığı pisliği temizlemeye koyulmuştum. Dükkân bana ait değildi, dolayısıyla bağışlayıp unutmak benim haddim değildi. Celia'nın kocası, onun yaptıklarından haberdar olmak, sonra da en az bin dolar para sökülmek zorunda kalacaktı. Celia en pahalı parfümlere saldırmıştı. Celia kol saatlerine de saldırmıştı ama onlar hâlâ iyi durumdaydılar. Bir Timex kol saatine zarar vermek neredeyse imkânsızdır. Her ne hikmetse, bir kol saati için ne kadar az para öderseniz onun hiç durmayacağından o kadar daha emin olabilirsiniz.

Dükkânda çalışırken vicdanım rahat durmuyordu. Ona sarılmış ya da amfetamin vermiş olmam mı gerekirdi? Kimyasal maddelerin onun beynini haşat ettiği ve onu Celia Hoover olmaktan çıkardığı kanısındaydım. Artık bir canavardı o. Yeni yüzü için harbiden bir oyun yazacak olsaydım, rolünü ezberleyemezdi, diye düşünüyordum. Onu bir başkasının oynaması gerekirdi – bir kirpi peruk ve birkaçı siyaha boyanmış dişlerle.

Hem zaten benim gibi bir yazar onun gibi deli bir kocakarıya hangi harika sözleri konuşturabilirdi ki? Aklım bu sorunu şuraya kadar çözebiliyordu gerçi: Celia yüz yaşlarında olduğunun düşünülmesine bir süre izin verdikten sonra seyircilere gerçek yaşını açıklayacak olursa şa-

yet, onları allak bullak edebileceği kesindi. Zira eczaneyi birbirine kattığında henüz yalnızca kırk dördündeydi.

Tiyatronun arkasından Tanrı'nın sesini yükseltme fikrini de bayağı kurcaladım. Tanrı'yı her kim oynarsa oynasın mutlaka abiminki gibi bir sese sahip olmalıydı.

Celia'yı oynayan aktris Tanrı'nın kendisini ne demeye dünyaya gönderdiğini sorabilirdi.

Bunun üzerine tiyatronun arkasından gelen ses şöyle gümbürdeyebilirdi: "Üreyesin diye. Ondan ötesi beni ilgilendirmiyor. Gerisi teferruat."

* * *

Celia üremişti üremesine tabii; bu anlamda benden bir adım ileride olduğu şüphe götürmezdi. Temizliğe bir dakika ara verip oğlu Bunny'yi aramak geldi aklıma. Bu saatte muhtemelen Fairchild Hotel'deki odasındaydı, yeni Holiday Inn'deki işinden yeni dönmüş olmalıydı.

Cin gibi uyanıktı. Biri bana Bunny'nin fena halde kokaine düştüğünü söylemişti. Bir dedikodudan ibaret de olabilirdi bu.

Ona kim olduğumu açıkladıktan sonra annesinin az önce dükkâna geldiğini, kanaatimce ciddi ciddi yardıma ihtiyacı olduğunu söyledim. "Bilmen gerekir diye düşündüm," dedim.

Gözümün ucuyla bakınca, bir farenin beni dinlemekte olduğunu gördüm. Neler döndüğünü tahmin etmesi gerekecekti; zira konuşmanın yalnızca bana ait kısmını işitebiliyordu.

Mirastan mahrum bırakılmış bu genç eşcinsel, hattın öbür ucunda katıla katıla gülmeye başladı. Annesinin sağlık sorunları hakkında herhangi bir yorum yapmaya niyeti yoktu. Kahkahaları tüyler ürperticiydi. Annesinden kesin nefret ediyordu.

Ama sonra biraz durulunca, bana belki de kendi akrabalarımı dert etmeye daha fazla vakit ayırsam iyi edeceğimi söyledi.

"Ne demek oluyor bu?" dedim. Farenin minik kulakları, tek bir heceyi dahi kaçırmamak için sesime ince ayar yapmaktaydı.

"Abin az önce NBC'den sepetlenmiş bulunuyor," dedi.

Bunun bir dedikodudan ibaret olduğunu söyledim.

Artık dedikodudan ibaret olmadığını söyledi. Haberi demin radyodan duymuştu. "Resmileşti," dedi. "Ne mal olduğunu anladılar sonunda."

"Ne demek oluyor bu?" diye sordum ona.

"Midland City'den çıkma bir diğer koca şarlatan o," dedi. "Bu şehirde herkes şarlatan."

"Memleketin hakkında nasıl konuşuyorsun sen böyle!" dedim.

"Baban bir şarlatandı. İyi resimler yapamazdı. Ben de şarlatanım. Aslında piyanoyu hiç iyi çalamıyorum. Sen de şarlatansın. Doğru dürüst oyunlar yazamıyorsun. Evden ayrılmadığımız sürece bunda beis yok. Abinin hatası ayrılmak oldu. Evden uzaklaştı. Gerçek dünyada şarlatanları yakalarlar, biliyor musun? Mutlaka yakalayıp ortaya çıkarırlar."

Biraz daha güldü, ben de telefonu yüzüne kapattım.

Ama kapatmamla çalmaya başlaması bir oldu, abim Manhattan'daki teras katından arıyordu. Haberin kesinlikle doğru olduğunu söyledi. Resmileşmişti: Onu kapıya koymuşlardı. "Başıma gelen en güzel şey bu," dedi.

"Madem öyle, senin adına sevindim," dedim. Ayaklarımın altında çatırdayan kırık güneş gözlüklerinin ve altın paraların arasında öylece dikiliyordum. Polis o kadar çabuk gelip gitmişti ki onlara altınlardan bahsetme şansım olmamıştı.

Altın! Altın! Altın!

"Hayatımda ilk kez," dedi Felix, "gerçekte kim olduğumu keşfetmeye fırsat buluyorum. Şu andan itibaren kadınlar beni, kendilerine güç ve itibar kazandırabilecek üst düzey bir şirket yöneticisi olarak değil de, gerçek bir insan olarak görebilecekler."

Bunun ne kadar rahatlatıcı olabileceğini tahmin ettiğimi söyledim ona. O zamanki karısının adı Charlotte'tu, ona Charlotte'un bu duruma ne dediğini sordum.

"Ben de ondan bahsediyorum zaten," dedi. "Felix Waltz'la evlenmemişti o. NBC'nin başındaki adamla evlenmişti."

Charlotte'la hiç tanışmamıştık. Telefonda konuştuğumuz sayılı zamanlarda sesi gayet kibar –belki bir nebze samimiyetsiz– gelmişti kulağıma. Bana aileden biri gibi davranmaya çalışıyordu sanırım. Gerçekte ne olursam olayım bana yakınlık göstermesi gerektiğini düşünüyordu. Benim bir katil olduğumu hiç öğrenmiş midir bilmem.

Ama şimdi Felix onun aklını kaçırdığını söylüyordu.

"Öyle umuyorum ki biraz abartıyorsundur," dedim.

Meğer Charlotte ona o kadar kızmıştı ki bütün giysilerinin –sahip olduğu her bir ceketin, her bir takımın, her bir gömleğinin, her bir pijamanın– düğmelerini tek tek kesmişti. Sonra da hepsini çöp fırınına atmıştı.

İnsanlar birbirlerine çok ama çok kızabiliyorlar. Kızınca yapmayacakları şey yok.

"Annemin tepkisi ne oldu?" diye sordu.

"Daha haberi yok," dedim. "Haber sabahleyin gazetelerde olur herhalde."

"Ona hayatım boyunca hiç bu kadar mutlu olmadığımı söyle," dedi.

"Söylerim," dedim.

"Çok zoruna gidecektir sanırım," dedi.

"Birkaç ay önce gideceği kadar değil," dedim. "Beklemezsin ama bu ara onun da başında ilginç bazı dertler var."

"Hasta mı yoksa?" dedi.

"Yok yok," dedim. Hasta olmaşına hastaydı tabii ama benim bunu bilmeme olanak yoktu. "Yeni sanat merkezinin yönetim kuruluna atandı..."

"Söylemiştin," dedi. "Fred T. Barry'nin onu ataması kuşkusuz büyük nezaket."

"Öyle de... Modern sanat konusunda adama kök söktürüyor şimdi. Barry'nin satın aldığı ilk iki sanat yapıtı için kıyameti kopardı, adam ikisinin de parasını cebinden ödemişti oysa."

"Annemden beklenir şey değil bu," dedi Felix.

"Yapıtlardan biri Henry Moore'un bir heykeli..." dedim.

"İngiliz heykeltıraş Henry Moore'un mu?" dedi Felix.

"Evet. Diğeri de Rabo Karabekian diye birinin tablosu," dedim. "Heykel çoktan heykel bahçesine yerleştirildi; ama anneme sorarsan, yan yatmış bir sekiz rakamından başka bir şey değil. Resminse ön kapı girişinin hemen içerisindeki duvara asılması gerekiyor, böylece içeri girenin ilk göreceği şey o olacak. Rengi yeşil. Aşağı yukarı bir ambar kapısı büyüklüğünde. Üzerinde turuncu renkte dikey bir bant var, adı da *Aziz Anthony'nin Baştan Çıkarılışı*. Annem gazeteye bir mektup yazarak resmin hem babamın anısına hem de gelmiş geçmiş tüm ciddi ressamların anısına hakaret olduğunu söyledi."

Hat kesildi. Sebebini hiç bilemeyeceğim. Ben kendi adıma buna sebep olabilecek bir şey yapmamıştım. Benim tarafımda sorun belki ancak farenin yaptığı bir şeyden kaynaklanmış olabilirdi. Fare ne zamandır duvarın içindeki telefon kablolarını kurcalıyordu belki. Veyahut abimin New York'taki binasının bodrum katında biri

onun telefonunu dinliyordu. Belki karısının tuttuğu, ileride boşanma davasında kullanılmak üzere abimin aleyhine suç delilleri toplamaya çalışan özel bir dedektif. Her şey olabilir.

Derken telefon tekrar canlandı. Felix köklerini yeniden keşfetmek üzere eve, Midland City'ye gelmekten bahsediyordu. Bunny Hoover'ın bana söylediklerinin tam tersini söylüyordu. Dediğine göre New York'ta herkes ikiyüzlüydü, gerçek yüzünü gösterenlerse Midland City'deydi. Liseden bir sürü arkadaşının adını saydı. Dönünce onlarla bira içecekti, onlarla ava çıkacaktı.

Kızlardan bazılarını da saydı. Onlarla ne işi olabileceğini pek anlamamıştım; zira hepsi çoluğa çocuğa karışıp şehri terk etmişti. Fakat Celia Hoover'ın adını hiç almadı ağzına, ben de hatırlatmadım – Celia'nın çatlak bir yaşlı yarasaya dönüştüğünü ve az evvel eczaneye gelip ortalığı birbirine kattığını söylemedim.

Felix'in Celia'dan bahsetmemiş olması şu sebeple ilginçtir: Sonradan bir doktor tarafından kendisine verilen ilaçların etkisi altındayken itiraf edeceği gibi, Celia onun hayatı boyunca sevdiği tek kadın oldu ve aslında onunla evlenmiş olması gerekirdi.

Lakin bunu söylediğinde Celia çoktan ölmüş olacaktı.

24

Eğer Celia Hoover'ın karakterinin Drāno'yu yutarak intihar etmesinde herhangi bir payı olduğuna inansaydım, ayrıntılı bir karakter tahliline seve seve girişirdim. Lakin bir eczacı olarak, bütün sorumluluğu amfetamine yüklememek için hiçbir sebep göremiyorum.

Her amfetamin kargosuna fabrikadan çıkışı itibarıyla eşlik etmesi şimdilerde kanunen zorunlu olan uyarıda şöyle denir:

"Amfetamin geçmişte büyük ölçüde kötüye kullanılmış bir maddedir. Hastalarda tolerans, aşırı psikolojik bağımlılık ve ciddi sosyal bozukluklar görüldüğü olmuştur. Dozu tavsiye edilenin kat kat üstüne çıkardığı rapor edilen hastalar vardır. İlacın uzun süre yüksek dozlarda kullanıldıktan sonra aniden kesilmesi, aşırı yorgunluğa ve ruhsal depresyona yol açar; uyku EEG'sinde[1] de değişimler kaydedilir.

Kronik amfetamin zehirlenmesinin belirtileri arasında ciddi deri hastalıkları, ileri derecede uykusuzluk, asabiyet, hiperaktivite ve kişilik değişimleri bulunur.

1. Elektroensefalografi. Beyin dalgaları aktivitesinin değerlendirilmesi için kullanılan bir test. (Ç.N.)

Kronik zehirlenmenin en ciddi belirtisi, çoğu zaman şizofreniden ayırt edilemeyen psikoz hastalığıdır."

Alır mıydınız biraz?

* * *

Yirminci yüzyıl sonları, hiç şüphem yok ki tarihe bir farmakolojik kepazelik çağı olarak geçecek. Kendi abim de New York'tan bünyesine bolca Darvon, Ritalin, metakualon, Valium ve daha kim bilir neler yüklenmiş halde döndü eve. Elinde hepsi için reçeteler vardı. Her ne kadar köklerini keşfetmek üzere döndüğünü söylese de, bu kadar çok miktarda ilaç kullanmakta olduğunu duyunca, iki eliyle kendi kıçını bulabilmesinin bile mucize olacağını düşündüm. Çevreyolunda doğru çıkışı bulmuş olması bile mucizeydi bana göre.

Nitekim yepyeni beyaz bir üstü açılır Rolls-Royce'la eve gelirken yolda bir kaza yapmıştı. Arabanın kendisi de hap kafasıyla tasarlanmış manyak bir şeydi. Felix, işinden kovulmasını ve dördüncü karısı tarafından terk edilmesini izleyen gün yetmiş bin dolar sayıp bu otomobili almıştı.

Gardırobundaki düğmesiz giysilerle onu bir kamyon gibi yükledikten sonra Midland City'ye doğru yola koyulmuştu. Eve ilk vardığında, konuşması, buna konuşma denebilirse tabii, tekrarlı ve takıntılıydı. Yapmak istediği yalnızca iki şey vardı: Birincisi köklerini bulmak, ikincisi ise tüm düğmelerini yeniden yerlerine dikecek bir kadın bulmaktı. Düğmeleri kopuk olmayan yegâne giysileri sırtındakilerdi. Düğmelerine yönelik bir saldırıya karşı Felix herkesten daha savunmasızdı; zira tüm takım ve ceketleri Londra'da dikilmiş olduğundan pantolonları fermuarlı değil, düğmeliydi; manşetlerinde de göstermelik değil, gerçekten iliklenip gerçekten çözülen düğmeler vardı. Düğmesiz ceketlerinden birini annemle

bana göstermek için giydiğinde, o kabarık yenlerle *Peter Pan*'dan fırlamış bir korsana benzemişti.

* * *

O yepyeni Rolls-Royce'un sol ön çamurluğunda koca bir göçük ve göçükten başlayıp sol kapı boyunca devam eden tebeşirimsi, mavi renkli bir çizik vardı. Felix mavi bir şeye yandan çarpmış ve kaportayı sıyırtarak geçmiş olmalıydı; çarptığı şeyin ne olabileceğini ise kendisi de bizim kadar merak ediyordu.

Artık ne mutlu ki ölçülü bir şekilde tükettiği alkol ve kafeinin dışında hiçbir şey kullanmıyor olsa da, o gün neye çarpmış olduğu bugün hâlâ gizemini koruyor. Ohio Otobanı üzerindeki gişelerden arabaya aldığı bir kıza evlenme teklif ettiğini hatırlıyor. "Mansfield'ın şehir merkezinde inmişti arabadan," dedi geçen gece. Kızdan ne kadar hoşlandığını kanıtlamak için ona renkli bir televizyon, stereo bir müzik seti ya da ne istiyorsa onu satın almak için otobandan ayrılıp Mansfield'a girmiş.

"Çamurluğu orada göçertmiş olabilirim," dedi.

Onu bu kadar beyinsizce hangi hapın coşturmuş olduğunu da söyleyebildi. "Metakualon," dedi.

* * *

Düşünüyorum da hayatım boyunca arabayla kim bilir kaç küçük bok kutusu evin önünden geçmişimdir, hayatları boyunca bunu yapıp duran tüm Amerikalılar gibi – önünde pahalı mı pahalı otomobillerin, hatta belki römorka bindirilmiş bir yatın durduğu bok kutusu evler. Derken bir gün annemle benim de, otomobil sundurmasının altında yeni bir Mercedes'in, ön bahçesinin ortasında ise yeni bir üstü açılır Rolls-Royce'un durduğu, ken-

dimize ait küçük bir bok kutumuz oluvermişti. Felix'in ilk geldiğinde arabasını park ettiği yer orası olmuştu – bahçenin ortası. Sokak lambasını ve sedir çitin yarısını altına alıp ezmediği için şanslıydık.

Böylece, "Cömert oğul eve döndü! Başlasın karşılama töreni!" gibi şeyler söyleyerek içeri girdi. Annemle benim onun geleceğinden haberimiz vardı; ama tam olarak ne zaman geleceğini bilmiyorduk. İkimiz de giyinip kuşanmış, çıkmak üzereydik; Felix gelirse içeri girebilsin diye yan kapıyı açık bırakacaktık.

En iyi takımımı giymiştim, kalın tombul bir sosisin derisi kadar gergin duruyordu üstümde. Son zamanlarda çok kilolanmıştım. Kendi usta aşçılığımdaydı kabahat. Bir süredir yeni tarifler deniyor, gayet başarılı sonuçlar alıyordum. Elli yıldır bir gram şişmanlamamış olan annemin üstündeyse Felix'in ona babamın cenaze töreninde giymesi için aldığı siyah elbise vardı.

"Siz ikiniz, nereye böyle?" dedi Felix.

Annem söyledi o zaman. "Celia Hoover'ın cenazesine gidiyoruz," dedi.

Felix mezuniyet balosuna davet ettiği kızın artık yaşamadığını ilk kez o zaman işitti. Onu son gördüğünde kendisinden yalınayak kaçıp boş bir arsaya dalmıştı Celia – gece gece hem de.

Felix onu şimdi yakalayacaksa, ölülerin gittiği yer neresiyse oraya gitmesi gerekecekti.

* * *

Bundan çok iyi bir film sahnesi çıkardı: Felix cennette, mezuniyet balosu için smokin giymiş, elinde Celia'nın dore pabuçları, tekrar tekrar seslenmekte: "Celia! Celia! Neredesin? Dans ayakkabıların bende."

* * *

Artık Felix'i bizimle birlikte cenazeye gelmekten hiçbir şey alıkoyamazdı. Metakualon Felix'i, Celia'yla lise aşkı yaşamış olduklarına ve zamanında onunla evlenmiş olması gerektiğine inandırmıştı. "Meğer bunca yıldır onu arıyormuşum da farkında değilmişim," diyordu.

Şimdi düşünüyorum da aslında annemle onu hemen arındırma tedavisi için Bölge Hastanesi'ne götürmemiz gerekirmiş. Halbuki biz hep birlikte onun arabasına binip cenazenin yerini söyledik. Arabanın tavanı açıktı, bir cenazeye bu şekilde gitmek hiç uygun düşmezdi, üstelik Felix'in üstü başı da felaketti. Kravatı yamulmuş, gömleği kirlenmişti, yüzünde iki günlük sakal vardı. Bir Rolls-Royce satın almaya vakit bulmuş ama yeni birkaç düğmeli gömlek de alabileceği aklına gelmemişti. Bütün düğmelerini eski yerlerine dikecek bir kadın bulana kadar yeni bir düğmeli gömleği olmayacaktı.

* * *

Böylece, Felix direksiyonda, annem arka koltukta, Birinci Metodist Kilisesi'nin yolunu tuttuk. Şu feleğin işine bak, Felix ilk karısı Donna'nın gözetleme deliğini, ikiz kız kardeşinin Arsenal Caddesi'ndeki evinin önünde Thunderbird'ünden inmekte olduğu sırada az kalsın kapatacaktı. Donna ölseydi kendi hatası yüzünden ölmüş olacaktı; zira sürücü tarafından inmeden önce gelen var mı diye arkaya bakmamıştı. Ama Felix daha evvel zaten bir defa onu ön camdan dışarı fırlatmış olduğu, ona halen bir sürü nafaka ödemekte olduğu ve onca hap kullandığı da mutlaka ortaya çıkacağı için mahkemede büyük çıngar kopacaktı. Felix'in Rolls-Royce'la gezen, ensesi kalın bir para babası olduğu gerçeği, jüri nazarında onun en göze batan yanı olacaktı şüphesiz.

Felix, Donna'yı tanımadı bile, Donna'nın da onu ta-

nıdığını hiç sanmam. Az kalsın çarpacak olduğu kişinin kim olduğunu söylediğimdeyse Felix onunla ilgili çok aşağılayıcı bir şey anlattı. Ön camdan dışarı fırladığı zaman aldığı yaraların kafa derisinde çaprazlama kesişen bir sürü iz bıraktığını hatırladı. Elini Donna'nın saçları arasından geçirdiği zaman parmakları o yara izlerine rastlayınca kendini bir Amerikan futbolu takımının oyun kurucusu gibi hissedermiş. "Karşı sahada ileri pas yapabileceğim uygun bir açıklık arardım," dedi.

* * *

Yine de, Felix ile iyi dostu metakualonun hali bizi asıl kilisede utandırmaya başlayacaktı. Oraya geç varmıştık, dolayısıyla arkalarda oturmak zorundaydık, merhumla en az alakası olanların oturması gereken yerler de oralardı zaten. Gürültü yapıp rahatsızlık verecek olduğumuz takdirde insanların kim olduğumuzu görmek için oturdukları yerden dönüp bakmaları gerekecekti.

Merasim yeterince sessiz başladı. Yalnızca bir kişinin ağladığını işitiyordum, en önde oturan biriydi bu ve galiba Lottie Davis'ti, Hoover'ların siyahi hizmetçisi. O ve Dwayne, orada zırıl zırıl ağlaması beklenebilecek yegâne insanlardı; zira Celia'yı yedi yıldır –*Katmandu*'da başrol oynayalı beri– onlardan başka neredeyse hiç kimse görmemişti.

Oğlu orada değildi.

Doktoru orada değildi.

Annesi de babası da ölmüştü; erkek ve kız kardeşlerinin de her biri kim bilir nerelere savrulup gitmişti. Erkek kardeşlerinden birinin Kore Savaşı'nda öldürüldüğünü biliyorum. Kız kardeşi Shirley'yi de *King Kong* filminin yeni yapımında figüranlar arasında gördüğüne yemin ettiğini hatırladığım biri var. Belki öyledir.

Kilisede aşağı yukarı iki yüz kişi vardı. Çoğu Dwayne'in çalışanları, arkadaşları, müşterileri ve tedarikçileriydi. Onun desteğe ne kadar muhtaç olduğu, karısı intihar edecek kadar kötü bir koca olduğu için ne kadar utandığını yüksek sesle ifade ettiği söylentisi şehrin her yanına yayılmıştı. Celia'nın kendini öldürmesini izleyen gün Dwayne'in yeni Holiday Inn'in Tally-Ho Odası'nda şöyle bir resmî duyuru yaptığını duymuştum: "Suçun yarısını üstüme alıyorum; ancak diğer yarısı şu orospu çocuğu Doktor Jerry Mittchell'a aittir. Doktorunuzun karınıza almasını söylediği haplara dikkat edin. Tüm diyeceğim bundan ibaret."

* * *

Çok feci bir sahneydi muhakkak. Hafta içi her gün saat beşten altı otuz sularına kadar, otelin kokteyl salonu olan Tally-Ho Odası, Midland City oligarşisinin genel kurulunu ağırlardı. En önde geleni Fred T. Barry olan birkaç nüfuzlu şahsiyet dünya çapında işlerle uğraştıklarından Tally-Ho Odası'nda dönen muhabbet onları ırgalamazdı. Lakin ülke sınırları içinde büyük işler yapan veya yapmayı umut eden birinin, bir bardak zencefilli gazoz içmek için de olsa haftada en az bir defa orada boy göstermemesi aptallık olurdu. Tally-Ho Odası'nda zencefilli gazoz yok satardı.

Dwayne'in yeni Holiday Inn'de hissesi vardı bu arada. Otomobil acentesi otelin hemen bitişiğinde, aynı sürekli asfalt tabakasının üzerindeydi. Ayrıca Tally-Ho Odası, mirastan mahrum bıraktığı oğlu Bunny'nin piyano çaldığı mekândı. Söylendiğine göre Bunny otele söz konusu iş için başvurunca otelin müdürü Dwayne'e bu konuda ne düşündüğünü sormuş, Dwayne de Bunny diye birini tanımadığını, dolayısıyla piyano çalabildiği

sürece otelin onu işe alıp almamakta serbest olduğunu söylemişti.

Sohbete engel olduğunu düşündüğü için piyano müziğinden şahsen nefret ettiğini de eklemişti güya sözlerine. Tek istediği akşam sekize kadar otelde piyano çalınmamasıydı. Böylece, öyle demediyse de, kepaze oğlunu asla görmek zorunda kalmayacaktı.

* * *

Celia'nın cenazesinde hayallere dalıp gitmiştim. Törende gerçekten uyarıcı ya da avutucu bir şey söylenmesini beklemek için hiçbir sebep yoktu. Kilise papazı Muhterem Charles Harrell bile cennete cehenneme inanmıyordu. Her hayatın bir anlamı olduğunu, her ölümün bizi sarsıp kendimize getirerek önemli dersler vereceğini filan papazın kendisi bile düşünmüyordu. Ceset, bir müddet sonra iflas etmiş bir sıradanlık haliydi. Cenazede bulunanlar da bir müddet sonra iflas edecek sıradanlık halleriydi.

Şehrin kendisi de iflas etmekteydi. Merkezi çoktan ölmüştü. Herkes merkezden uzak yerlerdeki alışveriş merkezlerine gidiyordu. Ağır sanayi topu atmıştı. İnsanlar başka yerlere taşınmaya başlamışlardı.

Gezegenin kendisi de iflas etmekteydi. Kendini ilkin zehirlemediği takdirde er geç patlatıp yok edecekti nasılsa. Tabiri caizse Drāno'yu yutmaya çoktan başlamıştı.

Orada, kilisenin arka sırasında, hayatın neden ibaret olduğuna dair bir teori hayal ettim. Annemin, Felix'in, Muhterem Harrell'ın, Dwayne Hoover'ın ve başka herkesin, kocaman, muhteşem bir hayvan olarak düşündüğüm şeye ait hücreler olduğunu anlattım kendime. Bireyler olarak ciddiye alınmamız için ortada hiçbir sebep yoktu. Orada Drāno ve amfetamin yüklü bir halde tabu-

tunun içinde yatmakta olan Celia, Samanyolu büyüklüğünde bir pankreastan atılmış ölü bir hücre olabilirdi.

Benim de, tek bir hücreden başka bir şey olmadığım halde, hayatımı bu kadar ciddiye almam ne komikti!

Cenazenin ortasında gülümsediğimi fark ettim.

Gülümsemeyi kestim. Fark eden biri olup olmadığını anlamak için etrafıma bakındım. Biri vardı. Oturduğumuz sıranın öbür ucundaydı ve onu bana bakarken yakaladığım zaman gözlerini kaçırmamıştı. Dik dik bakmaya devam etmişti, önüne dönmek zorunda kalan ben olmuştum. Onu tanımamıştım. Aynalı camları olan kocaman bir güneş gözlüğü takmıştı. Herhangi biri olabilirdi.

* * *

Derken bütün cemaatin ilgi odağı haline geliverdim; zira Muhterem Harrell benim adımı anmıştı. Rudy Waltz'tan bahsediyordu. Rudy Waltz bendim. Önemsiz hayatlarımızı belki bir elektron mikroskobu altında gözetlemekte olan kişi her kimse ona söylüyorum: Biz hücrelerin adları vardır ve başkaca bir şey bilmesek de adlarımızı biliriz.

Muhterem Harrell, geçmişte Celia Hildreth Hoover ve oyun yazarı Rudy Waltz'la birlikte dünyanın geri kalanı için iyi bir örnek oluşturabilecek harika bir diğerkâmlığın bilincine vardıkları altı haftayı anlatıyordu cemaate. *Katmandu*'nun Midland City temsilinden bahsediyordu. Temsilde, bilinmeyen bir yere doğru hac yolculuğuna çıkan Ohio'lu John Fortune rolünü kendisi üstlenmiş, Celia da karısının hayaletini oynamıştı. Papaz yetenekli bir oyuncuydu. Bir aslanı andırırdı.

Bana sorarsanız, Celia ona gönlünü kaptırmış olabilir. Bana sorarsanız, Celia bana da gönlünü kaptırmış ola-

bilir. Her halükârda, papazın da benim de müsait olmadığımız ortadaydı.

Muhterem Harrell, yetenekli oyunculara has bir beceriyle, Maske ve Peruk Kulübü'nün *Katmandu* temsilini ve bilhassa Celia'nın performansını tüm şehir sakinlerinin hayatlarına zenginlik katmış gibi göstermeyi başardı. Oysa bana göre, insanlar iyi bir basketbol maçından ne kadar etkilenebileceklerse oyundan da o kadar etkilenmişlerdi. Oditoryum o geceyi geçirmek için yeterince hoş bir mekândı.

* * *

Muhterem Harrell, Celia'nın Sugar Creek'teki Mildred Barry Sanat Merkezi'nin tamamlandığını görecek kadar yaşamamasının üzüntü verici olduğunu söyledi; lakin Celia'nın *Katmandu*'daki performansı, sanata Midland City'de merkez inşa edilmeden önce de büyük değer verildiğinin kanıtı niteliğindeydi.

Bir şehrin sahip olabileceği en önemli sanat merkezlerinin binalar değil, insanlar olduğunu belirtti. Benim oradaki varlığıma bir kez daha dikkat çekti. "Orada, en arkada, 'Rudy Waltz' adında bir sanat merkezi oturuyor mesela," dedi.

Felix ile dostu metakualon, işte tam da o sırada mızıldanmaya başladılar. Felix bir yangın tulumbası kadar gürültü çıkarıyor, kendine engel olamıyordu.

25

Neyse ki bundan sonra yalnızca biraz dua okunup ilahi söylendi, sonra da tabutun omuzlar üzerinde dışarı çıkarılıp cenaze arabasına bindirilmesiyle birlikte merasim son bulmuş oldu. Yoksa Felix'in hıçkırıkları cenazeyi mahvedebilirdi. Annemle ben mezarlığa gitmekten vazgeçmiştik. Felix'i kiliseden çıkarıp Bölge Hastanesi'ne götürmekten başka hiçbir şey düşünemiyorduk. Tabuttan önce dışarı fırlamamak için kendimizi zor tuttuk.

Geç gelmiş olduğumuz için arabayı park alanının epey uzağına bırakmıştık; şimdi orada bir grup mahalle çocuğu toplanmış, Rolls-Royce'a saygılarını sunuyordu. Daha önce bir Rolls-Royce hiç görmemiş olduklarına eminim; ama ne olduğunu biliyorlardı. O kadar saygılıydılar ki bu ciddiyetle oracıkta, park alanının ortasında, bir açık tabut merasimine katılabilirlerdi.

Celia Hoover'ın tabutu kapalıydı bu arada. Drāno yüzünden olsa gerek.

Felix'i arka koltuğa sorunsuzca yerleştirdik. Tavanı açık arabanın içinde oturup hıçkıra hıçkıra ağlamaya devam etti. Bana öyle geliyor ki onu bir ağacın tepesine çıkarmış olsaydık da dalların ve kuş yuvalarının arasında yine öyle oturup hüngürdemeye devam edecekti.

Ama anahtarları bize vermeye niyeti yoktu. Anah-

tarlar böyle bir zamanda ilgilenemeyeceği kadar materyalist bir konuydu onun için. Bunun üzerine ben de, annemin "Acele et! Acele et!" uyarıları eşliğinde abimin ceplerini aramak zorunda kaldım. Bir ara gözüm kilise tarafına kayınca, Dwayne Hoover'ın, belki de herkese kendisini orada beklemelerini, Felix'le halletmesi gereken özel bir işinin olduğunu söyledikten sonra, bize doğru yürümeye başladığını gördüm.

Cenaze arabasının yanından fazla uzaklaşmaması, arkada duran Cadillac limuzine binerek kendisine yönelmiş meraklı ve muhtemelen suçlayıcı bakışları savuşturması bekleniyor olabilirdi. Ama yok... Beklenenin tam tersine, park alanına dalıp ağır adımlarla elli metre ileriye yürüyecekti. Orada yalnızca biz vardık; çünkü çabucak sıvışmıştık kiliseden. Anlayacağınız, sahne tam bir kovboy filmini andırıyordu: hepsi bir yere toplaşmış şehir sakinleri ve tek başına yazgısıyla buluşmaya giden, yarı yıkık, trajik, çam yarması bir adam.

Cenaze arabası bekleyebilirdi.

Dwayne'in halletmesi gereken bir iş vardı.

* * *

Bu yüzleşme sahnesi kısa bir oyuna dönüştürülseydi şayet, dekor son derece basit tutulabilirdi. Sahnenin arkası boyunca uzanan bir kaldırım, otopark kenarını gösterebilirdi. Tepesi inik bir Rolls-Royce –dekorun en pahalı kısmı– kaldırımın hemen yanına, sola dönük biçimde park edilebilirdi. Kaldırımın arkasındaki yüzeye, ağaçlar, çalılıklar çizilip boyanabilirdi. Üstünde şu sözler yazan güzel, ahşap bir tabela, mekânı vurgulamaya yarayabilirdi:

BİRİNCİ METODİST KİLİSESİ
ZİYARETÇİ OTOPARKI
HERKESE AÇIKTIR.

Felix, Rolls-Royce'un arka koltuğunda hüngürdüyor olurdu. Adı Emma olan annem ve adı Rudy olan ben, üstü açılır otomobil ile seyircilerin arasında bir yerde dikiliyor olurduk. Emma'nın korkudan eli ayağına dolaşmış, hemen oradan uzaklaşmak istiyor olurdu; Rudy de Felix'in ceplerinde anahtarları arıyor olurdu.

FELIX: Anahtarlar kimin umurunda!
EMMA: Acele et! Hadi, lütfen acele et.
RUDY: Londra'da takımlara kaç cep dikilebiliyor yahu? Hay senin aklına tüküreyim Felix!
FELIX: Beni eve geldiğime pişman ediyorsun ama.
EMMA: Of, yüreğime inecek.
FELIX: Ah ah, çok âşıktım ben Celia'ya.
RUDY: Ya, ne demezsin!

(RUDY *'nin sağ taraftaki kiliseye doğru bakacağı tutar ve* DWAYNE *'in yaklaşmakta olduğunu görerek dehşete kapılır.*)

RUDY: Eyvahlar olsun.
FELIX: Celia için dua edin. Ben şimdi öyle yapacağım.
RUDY: Felix... Çık arabadan.
EMMA: Bırak orada kalsın. Bir yere kıpırdamasın.
RUDY: Anne... Arkana bak. Dwayne geliyor.
(EMMA *bakar ve gördüğü şeyden hiç hoşlanmaz.*)
EMMA: Bak sen... Naaşın yanından ayrılmaması gerekmiyor mu bunun?
RUDY: Felix... çık arabadan, yanılmıyorsam birazdan biri seni fena benzetmek isteyebilir.
FELIX: Ama daha yeni döndüm eve.
RUDY: Şaka yapmıyorum ben. Bak Dwayne geliyor. Bir hafta önce Doktor Mitchell'ı fena benzetmişti. Sıra sende olabilir.

FELIX: Onunla kavga mı edeyim yani?
RUDY: Çık arabadan ve kaç!

(FELIX *homurdanarak, sızlanarak arabadan çıkar. Gözyaşları bir nebze de o olsa dinmiştir. Tehlike ona göre o kadar gerçekdışıdır ki nereden geliyor olabileceğini anlamak için dönüp etrafına bile bakmaz.* DWAYNE*'in sağdan yaklaşıp durduğu sırada, arabanın yan tarafındaki göçük ve çizik* FELIX*'in dikkatini çeker.*)

FELIX: Tüh, şuraya bak. Çok yazık olmuş.
DWAYNE: Yazık olmuş hakikaten. Yapılır mı bu gül gibi makinaya...

(FELIX *doğrulur ve dönüp ona bakar.*)

FELIX: Selam. Sen onun kocasısın.
DWAYNE: Sen nesi oluyorsun?
FELIX: Efendim?
DWAYNE: Ben onun kocasıyım ve hayatım boyunca kendimi hiç bu kadar kötü hissetmemiştim – yine de senin ağladığın gibi ağlayamadım. Erkek olsun, kadın olsun herhangi birinin senin ağladığın gibi ağladığını da ne gördüm ne işittim. Nesi oluyorsun sen onun?
FELIX: Lisedeyken sevgiliydik.

(DWAYNE *durup düşünürken* FELIX *cebinden bir hap şişesi çıkarıp açmaya yeltenir.*)

EMMA: Başka hap yok!
RUDY: Abim biraz rahatsız da.
EMMA: Aklını oynatmış... Halbuki ne gurur duyardım onunla.

DWAYNE: Delirdiğini duyduğuma üzüldüm. Aklı başında olarak ağladığını umut ediyordum.

EMMA: Seninle kavga edemez o. Eskiden de edemezdi.

RUDY: Biz de tam hastaneye gidiyorduk.

FELIX: Hele durun bakayım bir dakika! Aklım başımda olarak ağlıyordum tabii ki. Bu Allah'ın belası yerdeki en aklı başında adam benim! Ne oluyor ya, ne diyorsunuz siz?

EMMA: Devam et, devam et de dağıtsın suratını.

FELIX: Dünyanın gelmiş geçmiş en kötü annesi sen olmalısın.

EMMA: Ele güne karşı ne kendimi ne ailemi rezil etmişimdir şimdiye kadar. Sana o kadarını söyleyeyim.

FELIX: Bir düğme dikmişliğin de yoktur aynı zamanda. Beni bir kez olsun kucaklamamış, bir kez olsun öpmemişsindir.

EMMA: Beni kim suçlayabilir ki?

FELIX: Bir anneden beklenen hiçbir şeyi yapmadın sen.

DWAYNE: Onu bırak da, neden ağladığını biraz daha anlat bakayım!

FELIX: Bizi hizmetçiler büyüttü – biliyor muydun? Şu gördüğün hanımefendi var ya, her Anneler Günü bizden babayı alması gerekir aslında! Kardeşimle ben siyahları o kadar iyi tanır, beyazları o kadar tanımayız ki beyazların yüzlerini boyayıp siyahları oynadığı eğlence gösterilerinden birinde rol alsak yeridir.

DWAYNE: Delirmiş hakikaten, değil mi?

FELIX: *Amos 'n' Andy Show*'da mesela.

EMMA: Şimdiye kadar gururum hiç bu kadar incinmemişti, üstelik gençliğinde dünyayı köşe bucak gezip görmüş bir kadınım ben.

DWAYNE: En azından intihar eden bir karın yok senin. Ya da kocan.

EMMA: Biliyorum çok kötü şeyler atlattın, bu da üstüne tuz biber ekti...

DWAYNE: Evli olduğun kişinin intihar etmesinin başına gelebilecek en gurur incitici şey olmadığı bir yeri, dünyanın gezip görmüş olduğun hangi köşesinde bulabilirsin bilmiyorum.

EMMA: Hadi arkadaşlarının yanına dön. Tekrar söylüyorum, oğlumdan o kadar utanıyorum ki ölmüş olmasını tercih ederdim. Arkadaşlarının yanına geri dön.

DWAYNE: Şu arkada bekleyenlerin mi? Sana bir şey söyleyeyim mi? Düşünüyorum da siz burada olmasaydınız dahi ben böyle yalnız başıma yürüyüp buraya kadar gelirdim belki. Varıp durabileceğim mantıklı bir hedef oluşturuyor olmasaydınız, belki buradan ta Katmandu'ya kadar yürürdüm. Şehirde Katmandu'yu görmemiş olan tek kişi benim. Diş hekimim bile gitmiş görmüş orayı.

EMMA: Sen de mi Herb Stacks'e gidiyorsun?

DWAYNE: Tabii. Celia da ona gider... yani giderdi.

EMMA: Nasıl hiç karşılaşmamışız orada, hayret.

FELIX: Adam Fluoristan'lı Gleem diş macunu kullanıyor da ondan.

EMMA: Oğlumun söylediklerinden ben sorumlu değilim. Koca televizyon şebekesinin başına nasıl geçirmişler onu, hiç anlamıyorum.

DWAYNE: Celia sizin eskiden sevgili olduğunuzu hiç söylememişti bana. Son ânına kadar en çok da bundan yakındı, biliyor musun? Hayatı boyunca kimse onu sevmemiş, hal böyleyken diş hekimine gitmesine bile ne lüzum varmış...

EMMA: Radyonun da. Radyonun da başına geçirdiler.

FELIX: Önemli bir konuşmayı bölmektesin şu an anne – her zaman yaptığın gibi. Bay Hoover – evet, Celia'yla lisedeyken sevgili olmamız bir yana, de-

min orada, kilisenin içinde fark ettiğim üzere, hayatım boyunca sevdiğim tek kadın oldu o benim, belki bundan sonra da başkası olmayacak. Umarım sizi kızdırmıyorumdur.

DWAYNE: Yok, sevindim. Sevinmiş gibi görünmüyor olabilirim ama sevindim. Cenaze arabasının kornasını her an çalabilirler – bana acele etmemi, mezarlığın kapanmak üzere olduğunu bildirmek için. Biliyor musun, Celia da şu Rolls-Royce gibiydi aynı.

FELIX: Tanıdığım en güzel kadındı. Kızmaca gücenmece yok.

DWAYNE: Kızmaca gücenmece yok. İsteyen herkes, onun gördüğü en güzel kadın olduğunu söyleyebilir. Onunla sen evlenmeliymişsin aslında, ben değil.

FELIX: Ona layık değildim ben. Baksana şu Rolls-Royce'a yaptığıma.

DWAYNE: Mavi bir şeye sürttürmüşsün.

FELIX: Dinle. Celia senin yanında, benim yanımda dayanacağından daha fazla dayanmış. Ben dünyanın gelmiş geçmiş en kötü kocasıyım.

DWAYNE: Benim kadar olamaz. Ben çareyi ondan kaçmakta buldum; çok bedbahttı ve ben bu konuda ne yapacağımı bilmiyordum – onu elimden alacak biri de yoktu meydanda. Ben araba satmakta iyiyimdir. Çok iyi araba satarım. Araba tamirinden de anlarım. Çok iyi araba tamir ederim. Ama o kadını tamir edemediğim kesin. Gereken araçları nereden bulacağımı bile bilemedim. Tamir askısında unuttum gittim onu. Keşke zamanında yetişip ikimizi de kurtarsaydın. Ama bugün bana büyük bir iyilik yaptın. Zavallı karımın aşk nedir bilmeden bu dünyadan göçüp gittiğini düşünmek zorunda kalmayacağım en azından.

FELIX: Neredeyim ben? Ne dedim? Ne yaptım?

DWAYNE: Hadi sen de benimle mezarlığa gel. Delirmiş olup olmadığın umurumda değil. Zavallı karım toprağa verilirken biraz daha ağlayacak olursan, bu otomobil satıcısının kendini biraz daha iyi hissetmesini sağlayacaksın.

(*Perde*)

26

Bana öyle geliyor ki hepimiz hayatlarımızı hikâyeler olarak görürüz; psikologların, sosyologların, tarihçilerin filan da bunun doğruluğunu kabul etmekte fayda bulacaklarına eminim. Kişi altmış küsur yıl gibi sıradan bir süre boyunca sağ kalmayı başardıysa şayet, hayatının hikâye faslını tamamına erdirmiş olması kuvvetle muhtemeldir ve geriye yalnızca epiloğun yaşanması kalmıştır. Hayat bitmemiş, lakin hikâye bitmiştir.

Kimi insanlar, tabii ki, bir epiloğun içinde yaşamayı o kadar sevimsiz bulurlar ki intihar ederler. Bu noktada Ernest Hemingway gelir akla. Celia Hoover, evlenmeden önceki soyadıyla Celia Hildreth, gelir.

Bana sorarsanız, babamın hikâyesi de, benim Eloise Metzger'ı vurmamın tüm sorumluluğunu üstüne aldığı –ve sonrasında polis tarafından demir merdivenden aşağı atıldığı– zaman bitmişti. Babam ressam olamamış, asker olamamıştı; ama en azından, kahramanca onurlu ve dürüst davranabilirdi, yeter ki karşısına bir fırsat çıksın.

Aklındaki hayat hikâyesi buydu onun.

Beklediği fırsat sonunda çıktı karşısına. O da kahramanca onurlu ve dürüst davrandı. Sonra da merdivenden aşağı atıldı – bir çöp çuvalı gibi.

İşte o zaman, şu kelimenin bir yerlerde belirme vakti gelmişti:

SON.

Ama belirmedi. Babamın hayatının hikâye faslı her halükârda bitmişti. Kalan yıllar epilog oldu – lalettayin antikalardan, kutular dolusu ıvır zıvırdan başka numarası olmayan bir eskici dükkânı.

Bu durum uluslar için de geçerli olabilir. Uluslar da kendilerini hikâyeler olarak görebilirler ve hikâyeler biter; lakin hayat devam eder. Belki benim ülkem de İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, yani dünyanın en zengin, en güçlü ulusuyken ve atom bombasının tek sahibi olarak her yerde barışı ve adaleti sağlayacakken, hayat hikâyesinin sonuna gelmişti.

SON.

Felix bu teoriyi çok sever. Kendi hayat hikâyesinin, NBC'nin başına geçirildiği ve ülkenin en iyi giyinen on adamından biri ilan edildiği gün bittiğini söylüyor.

SON.

Öte yandan, hayatının en iyi kısmının, hikâyesinden ziyade epiloğu olduğunu da söylüyor. Bu durum çoğu kişi için geçerli olsa gerek.

Bernard Ketchum, Platon'nun diyaloglarından birini anlattı bize: Yaşlı bir adama seksin artık onu heyecanlandırmıyor olmasını nasıl karşıladığı sorulmuş. Yaşlı adam, vahşi bir atın sırtından inmesine izin verilmiş gibi hissettiğini söylemiş.

Dediğine göre Felix de NBC'den sepetlendiği zaman aynen böyle hissetmiş.

* * *

Bu kadar çok sayıda insanın hayatlarından iyi hikâyeler çıkarmaya çalışıyor olması kötü bir şey olabilir. Hikâyeler, içkili mekânlarda üstüne binilip rodeo yapılan mekanik boğalar kadar yapaydır ne de olsa.

Ulusların hikâyelerde karakter olmaya çalışmaları ise daha bile kötü sonuçlara yol açabilir.

Belki de Birleşmiş Milletler'in ve irili ufaklı tüm meclislerin giriş kapılarına şu sözler kazınsa iyi olur: HİKÂYENİZİ DIŞARIDA BIRAKIN.

* * *

Öyle sanıyorum ki ben de kendi hayat hikâyemin vahşi atından Celia Hoover'ın cenazesinde indim – uzun zaman önce Eloise Metzger'ı vurarak işlemiş olduğum günah Muhterem Harrell tarafından alenen affedildiği zaman. O zaman inmediysem de birkaç yıl sonra, annem radyoaktif şömine rafı yüzünden en nihayet öldüğü zaman inmiş olmalıyım.

Babamla ikisinin hayatını mahvetmemin bedelini, anneme elimden gelen en iyi şekilde ödemiştim. Hizmetime artık ihtiyacı kalmamıştı. Dava kapanmıştı.

* * *

Athens'daki Ohio Üniversitesi'nde görev yapan bir sanat tarihçisi olmasaydı, annemin ölümüne şömine rafının sebep olduğunu belki hiç öğrenemeyecektik. Bu sanat tarihçisinin adı Cliff McCarthy'ydi. O da bir ressamdı. Annem Fred T. Barry'nin sanat merkezi için satın almakta olduğu sanat yapıtlarına itirazıyla basında geniş yer bulmuş olmasaydı, Cliff McCarthy hayatımıza hiç girmeyecekti. Cliff McCarthy annemle ilgili haberi *People* dergisinde okumuştu. Aynı şekilde, beyninde radyo-

aktif şömine rafı yüzünden oluşan o küçük tümörler olmasaydı annemin Fred T. Barry'ye cephe almaya o kadar meraklı olmayacağına da kesin gözüyle bakılabilirdi.

İşin içinde ne işler var!

People dergisi annemi Ohio'lu bir ressamın dul karısı olarak tarif ediyordu. Cliff McCarthy, Cleveland'lı bir hayırseverin mali desteğiyle, tüm ciddi Ohio'lu ressamları içermesi planlanan bir kitap üzerinde yıllardır çalışmaktaydı; lakin babamın adını hiç duymamıştı. Bunun üzerine küçük bok kutumuzu ziyaret ederek babamın şöminenin üstünde asılı duran tamamlanmamış resminin fotoğraflarını çekti. Ortada başkaca fotoğraflanabilecek bir şey olmadığından, üçayak üzerine oturttuğu büyük bir fotoğraf makinesiyle o resimden birkaç poz aldı. Kibarlık etmeye çalışıyordu sanırım.

Ne var ki fotoğraf makinesi 4x5 inçlik yassı film paketleriyle çalışıyordu ve Cliff McCarthy bunlardan bir kısmını başka bir yerde kullanmıştı, o yüzden kamera çantasından birkaç paket daha çıkardı.

Giderken bunlardan birini arkasında bıraktı – şömine rafının üstünde. Bir hafta sonra da tesadüfen çevre yolundan geçerken bize uğrayıp rafta unuttuğu paketi aldı.

Bundan üç gün sonra telefonla beni aradı; dediğine göre paketteki film kararmıştı ve üniversitede fizik öğreten arkadaşlarından biri, filmin bir süredir yüksek derecede radyoaktif bir şeyin yakınında durmuş olabileceği görüşündeydi.

* * *

Cliff McCarthy telefonda bana bir haber daha verdi. Ne zamandır Ohio'lu büyük ressam Frank Duveneck'in son dönemlerinde tuttuğu bir günlüğü karıştırmaktaydı. Duveneck 1919'da, yetmiş bir yaşındayken

ölmüştü. En üretken yıllarını Avrupa'da geçirmiş, karısı İtalya'nın Floransa kentinde ölünce memleketi Cincinnati'ye geri dönmüştü.

"Günlükte baban da var!" dedi McCarthy. "Duveneck genç bir ressamın Midland City'de şahane bir atölye kurmakta olduğunu duymuş ve 16 Mart 1915'te gidip bakmış."

"Ne demiş?" diye sordum.

"Kesinlikle çok güzel bir atölye olduğunu söylemiş, dünyadaki her ressamın rüyalarını süsleyecek türden bir atölye."

"Asıl merak ettiğim, babam için ne demiş?"

"Hoşlanmış ondan da sanırım," dedi McCarthy.

"Dinle beni," dedim. "Babamın sahtekâr olduğunu biliyorum, kendisi de biliyordu. Duveneck babamın foyasını görmüş tek hatırı sayılır ressam olabilir. Ne kadar incitici olursa olsun lütfen ne dediğini söyle bana."

"Şey... Okuyayım sana o zaman," dedi McCarthy, okudu da: "Otto Waltz'un vurulması gerekir. Dünyanın bu kesiminde en son kanıtlanması gereken şeyi görünüşe bakılırsa kanıtlamış olduğu için vurulması gerekir: bir ressamın zerre kadar önem taşımayan biri olduğunu."

* * *

Sivil savunmadan kimin sorumlu olduğunu soruşturdum. O kişi her kimse, elinde bir Geiger sayacı ya da başka bir radyoaktivite ölçüm yöntemi olacağını umut ediyordum. Meğer bölgenin sivil savunma müdürü, havaalanı tarafındaki Shepherdstown Otobanı üzerindeki araba yıkama tesisinin sahibi olan Lowell Ulm'mış. Üçüncü Dünya Savaşı'nın patlak vermesi halinde aramamız gereken kişi oymuş. Elinde bir Geiger sayacı hakikaten vardı.

İşten sonra bize uğradı. Ama önce Geiger sayacını

almak için evine gitmesi gerekti. Annemin şöminedeki alevlere ya da babamın tamamlanmamış resmine dalıp giderek önünde saatler boyu oturmuş olduğu o masum görünüşlü şömine rafı, katilin teki çıktı. Lowell Ulm şöyle dedi: "Vay canına! Bu şey Hiroşima'daki bir bebek arabasından daha radyoaktif!"

* * *

Ayda yürüyen astronotlar gibi giyinmiş işçiler Avondale'deki küçük bok kutumuza radikal cerrahi uygularken, biz de annemle yeni Holiday Inn'e taşındık. Durumumuzdaki ironi elbette şuydu: Annem vaktinin çoğunu mutfakta, bodrumda, dışarıda alışverişte geçiren tipik bir anne olsaydı ya da ben, karnının doyurulmasını bekleyerek oturma odasında pinekleyen tipik bir oğul olsaydım şayet, o öldürücü radyasyon dozuna maruz kalanımız ben olacaktım.

Gino ile Marco Maritimo kardeşlerin ikisi de o zamana kadar çoktan ölmüşlerdi en azından, bu konuda herhangi bir şey hissetmeleri herhalde mümkün değildi. Bize neredeyse bedavaya vermiş oldukları evin bu kadar tehlikeli çıktığını öğrenseydiler yüreklerine inerdi. Marco'nun gözetleme deliği, Celia Hoover'ın cenazesinden bir ay önce doğal sebeplerle kapanmıştı, Gino da bundan birkaç ay sonra sanat merkezinde alelacayip bir kazaya uğrayıp ölmüştü. İthaf törenine yalnızca birkaç ay kala, merkezin açılır kapanır köprüsünün doğru çalışmasını sağlamaya çalışırken elektriğe çarpılmıştı. Mildred Barry Sanat Merkezi'nin inşası sırasında iki kişi öldü.

Tac Mahal'in inşası sırasında kaç kişi ölmüştür, hiçbir fikrim yok. Yüzlerce, binlerce muhtemelen. Güzellik nadiren ucuza gelir.

* * *

Ama Gino ile Marco'nun oğulları şömine rafını kesinlikle çok ciddiye aldılar. Bize karşı babalarının kalacağı kadar mahcup kaldıklarından, anlatmaları gerekenden çok daha fazlasını anlattılar, böylece Felix'le ben sonunda onların şirketini ve akabinde daha pek çok kişiyi dava etmeye karar verecektik. Şömine rafının bir hurda yığınından geldiğini söylediler bize, Cincinnati dışlarındaki dekoratif beton şirketinin arkasındaki otlukta bulunmuştu. Onu orada yaşlı Gino bulmuş, kullanılabilir durumda olduğunu görmüş ve sonradan bizim evimiz olacak olan Avondale'deki örnek ev için ucuza satın almıştı.

Şansın ve birkaç dürüst insanın yardımıyla, şömine rafının harcına katılan çimentonun izini Tennessee'nin Oak Ridge kentine kadar sürdük. 1945'te Hiroşima'ya atılan bomba için saf uranyum 235 üretilen yerdi burası. O çimentonun ne kadar radyoaktif olduğu pek çok insan tarafından bilindiği halde, hükümet onun bir savaş artığı olarak satılıp tüketilmesine her ne hikmetse izin vermişti.

Devlet bu vakada, elinde mermi dolu bir Springfield tüfekle –bir Anneler Günü– çatı kubbesine çıkan yarım akıllı bir oğlan kadar umursamaz davranmıştı.

* * *

Annemle küçük bok kutumuza geri döndüğümüzde artık bir şöminemiz yoktu. Evden yalnızca yirmi dört saat ayrı kalmıştık ama şimdi şöminenin yerinde alçı levhadan yapılmış bir duvar vardı, oturma odasının da tamamı yeniden boyanmıştı. Maritimo Kardeşler İnşaat Şirketi bütün masrafları kendi cebinden karşılamıştı. Önceden bir şöminemizin olduğunu anlamak bile mümkün değildi.

Felix ortalarda olmadığı için evdeki dönüşümü göremedi. Gerçekte kim olduğu ya da geçmişte kim olmuş

olduğu işverenleri tarafından bilindiği halde takma bir isimle Indiana'nın South Bend şehrindeki bir radyo istasyonunda sunuculuk yapmaya gitmişti. Onur kırıcı bir durum değildi bu. Yapmak istediği şeydi, yapmak için yaratıldığını söylediği şeydi. Haplardan kurtulmuştu. Onunla öyle gurur duyuyorduk ki.

* * *

Annem artık bir şöminemizin olmadığını görünce çok anlamlı bir şey söyledi. "Aman ya... Bir şöminem olmadan yaşamaya devam etmek ister miyim bilmiyorum."

"Onun hayatının," diye sorabilirsiniz, "hangi kısmı hikâye, hangi kısmı epilogdu?" Bence onun durumu da babamınkine benziyordu; abim ve ben dünyaya geldiğimizde, hayatında epilogdan başka bir şey kalmamıştı. Çocukluk ve gençlik yıllarının koşulları, onu başladıktan kısacık bir süre sonra bitiveren bir küçük kadın hikâyesi yaşamaya mahkûm etmişti. Başından beri hiç şeytana uyup kötü bir şey yapmamış olduğundan, affettirmesi gereken bir günahı yoktu örneğin. Kendine göre bir Kutsal Kâse arayacağı da yoktu; çünkü bu belli ki erkek işiydi, hem onun yenilip içilebilecek iyi şeylerle her daim dolup taşan bir kâsesi vardı zaten.

Öyle sanıyorum ki pek çok Amerikalı kadın, bugünlerde en çok bundan yakınmakta: Hayatlarının hikâye kısmını çok kısa, epiloğunu aşırı uzun ve ağır buluyorlar.

Annemin hikâyesi, şehrin en yakışıklı ve zengin adamıyla evlendiği gün bitmişti.

27

Annem hayatına şöminesiz devam etmek isteyeceğinden emin olmadığını daha yeni söylemişti ki telefon çaldı. Annem açtı. Eskiden telefonlara bakan hep ben olurdum; ama şimdi o hep benden önce davranıyordu. Soyut sanata karşı girişilen kutsal savaşın yerli Jeanne d'Arc'ı olalı beri, hemen her telefon onu heyecanlandırıyordu.

Mildred Barry Sanat Merkezi'nin, ülkenin dört bir yanından gelen meşhur yaratıcı şahsiyetlerin konuşma ve performanslarıyla açılmasının üstünden bir yıl geçmişti. Orası şimdi neredeyse şehir merkezindeki eski Sears Roebuck mağazası kadar ya da eskiden Monon ile New York Central demiryollarının kesiştiği ama artık raylarından dahi eser kalmamış olan tren istasyonu kadar boş ve ıssızdı.

Annem toplantılardaki rahatsız edici tavırlarından ve basında, kilise toplulukları önünde, bahçecilik kulüpleri gibi yerlerde merkez hakkında yaptığı düşmanca yorumlardan ötürü merkezin yönetim kurulundan uzaklaştırılmıştı. Taşkın, çabuk parlayan bir hatip olarak büyük rağbet görmekteydi. Fred T. Barry'ye gelince, sanat merkezinin kendisi kadar sessizleşmişti o da. Lincoln limuzinini birkaç defa gördüysem de, arka pencerelerin

camları karartılmış olduğundan kendisinin içeride olup olmadığı konusunda hiçbir fikrim yoktu. Şirketine ait jeti havaalanında park halinde gördüğüm olurdu; ama kendisini asla. Yolu eczaneye düşen çalışanları sayesinde, geçmişte olduğu gibi arada bir Bay Barry'den haber alabileceğimi düşünmüştüm. Fakat sonradan anlaşıldı ki Bay Barry'nin çalışanları, annemin küçük oğlunun işyeri olması sebebiyle Schramm'in Eczanesi'ni gece gündüz boykot ediyorlardı.

Dolayısıyla şimdi annemin kendini telefonda konuşur durumda bulduğu kişinin Fred T. Barry'den başkası olmaması bir sürprizdi. Bay Barry, olabildiğince kibar bir tavırla, annemin önümüzdeki bir saat boyunca evde ve onu kabul etmeye istekli olacağını umut ediyordu. Küçük bok kutumuza daha önce hiç gelmemişti. Daha önce Avondale'e gelmiş olduğundan bile şüpheliyim.

Annem ona buyurup gelmesini söyledi. Hiçbir kavgada yenilmemiş birinin tekdüze ses tonuyla aynen böyle demişti: "Madem istiyorsun, buyur gel."

* * *

Radyoaktif şömine rafının sağlığımıza neler etmiş olabileceği konusunda annemle ciddi ciddi kafa patlatmaya henüz başlamamıştık; bizi bunu yapmaya teşvik eden olmamıştı. Bundan sonra da teşvik edileceğimiz yoktu. Sivil savunma müdürü ve araba yıkama tesisi patronu Ulm, bir süredir telefonla Washington'daki Nükleer Düzenleme Kurumu'ndan durumumuz hakkında öneriler alıyordu; en önemli hususun kimsenin paniklememesi olduğu yönünde önerilerdi bunlar. Paniği önlemek amacıyla, Ulm'ın tedarik ettiği koruyucu giysilerle şöminemizi yıkıp molozunu kaldıran işçilere gizlilik yemini ettirilmişti – vatanseverlik adına, ulusal güvenlik adına.

Washington tarafından uydurulan ve annemle benim yeni Holiday Inn'de kaldığımız sırada Avondale'e yayılan göstermelik hikâye, evimizi akkarıncaların bastığı ve böcekler siyanürle öldürüldüğü için işçilerin koruyucu giysiler giymelerinin icap ettiği şeklindeydi.

Böcekler.

Biz de paniklemedik. İyi vatandaşlar paniklemezdi. Sakin sakin oturup Fred T. Barry'yi bekledik. Ben büyük pencerenin önünde durmuş, jaluzinin şeritleri arasından sokağa bakıyordum. Annemse, abim Felix'in ona üç Noel önce hediye ettiği yatar koltuğa uzanmıştı. Yattığı yerde belli belirsiz titreşiyor, altından rahatlatıcı bir vınıltı yükseliyordu. Masaj motorunu en kısıkta çalıştırmıştı.

Radyoaktiviteye maruz kalmış olduğunu artık biliyor olsa da kendisini eskisinden farklı hissetmediğini söyledi. "Sen herhangi bir fark hissediyor musun?" diye sordu.

"Hayır," dedim. Radyoaktif maddeler dünyanın dört bir yanına yayıldıkça bu tür konuşmalar giderek yaygınlaşacaktır sanırım.

"O kadar büyük bir tehlikede olsaydık," dedi, "bir şeyler fark ederdik herhalde. Şömine rafının üstünde ölü böcekler bulurduk, sence de öyle değil mi? Veyahut bitkilerin üzerinde tuhaf benekler oluşurdu filan."

O sırada kafasının içinde küçük tümörler filizlenmekteydi.

"Komşulara evimizi akkarıncaların bastığını söylemelerine çok üzüldüm," dedi. "Keşke başka bir bahane bulsalardı. Herkese bizim cüzamlı olduğumuzu söylemeye benziyor bu."

Meğer çocukluğunda akkarıncalarla ilgili, bana hiç bahsetmediği travmatik bir olay geçmişti başından. Bu anısını onca yıldır bastırmaktaydı ama işte şimdi, küçük bir kızken yıkılmazlığına inandığı baba konağındaki mü-

zik odasına girip döşemeden, kuyruklu piyano yakınındaki bir süpürgelikten, piyanonun bacaklarından ve tuşlarından dışarı fışkıran o köpüğümsü şeyi gördüğü ânı dehşet içinde anlatıyordu bana.

"Bir sıvı gibi bütün dünyaya yayılmaya çalışan parlak kanatlı milyarlarca, on milyarlarca böcek vardı," dedi. "Koşup babamı getirdim. O da gözlerine inanamadı. Piyanoyu yıllardır kimse çalmamıştı. Biri çalmaya kalksaydı belki böcekler dışarıya uğrayacaktı. Babam piyanonun bacaklarından birine hafif bir tekme atınca bacak kartondan yapılmış gibi buruşup göçtü. Piyano yere indi."

* * *

Bu onun bütün hayatının belli ki en unutulmaz olaylarından biriydi ve ben onu daha önce hiç duymamıştım.

Annem çocukken ölmüş olsaydı şayet, böceklerin bir kuyruklu piyanoyu yediğini görmek istediğiniz takdirde gideceğiniz yer olarak hatırlayacaktı hayatı.

* * *

Derken Fred T. Barry limuziniyle geldi. Artık çok yaşlanmıştı, annem de artık çok yaşlanmıştı ve bu ikisi, modern sanatın bir işe yarayıp yaramadığı konusunda uzunca bir süredir kavgalıydılar. Onu içeri aldım, annem de yatar koltuğunda uzanır vaziyette kabul etti onu.

"Teslim bayrağı çekmeye geldim Bayan Waltz," dedi Fred T. Barry. "Kendinizle ne kadar gurur duysanız azdır. Sanat merkezine olan bütün ilgimi kaybettim. Bir tavuk kümesine çevrilse umurumda olmaz. Midland City'yi bir daha dönmemek üzere terk ediyorum."

"İyi niyetli olduğunuzdan eminim Bay Barry," dedi

annem. "Bundan hiç şüphem olmadı. Ama bir daha birine harika bir şey armağan etmeye çalıştığınızda, önce onu istediğinden emin olun. Zorla kabul ettirmeye çalışmayın."

Fred T. Barry şirketini RAMJAC ortaklığına dünyanın parasına sattı. Çiftliğini de, Araplara Amerika'da toprak edindiren bir kuruluş satın aldı. Bildiğim kadarıyla bir Arap'ın o toprakları görmeye geldiği hiç olmadı. Fred T. Barry, Güney Carolina'daki Hilton Head adasına taşındı ve o gün bugündür kendisinden hiç haber alamadım. O kadar yılgındı ki sanat merkezinin idamesi için arkasında ödenek filan bırakmadı; belediye de meteliğe kurşun attığından merkezin harabeye dönmesine göz yummaktan başka çaresi yoktu.

Sonra bir gün şu ışık patlaması oldu.

* * *

Annem, Fred T. Barry'nin ona teslim bayrağı çekmesinden bir yıl sonra öldü. En son hastaneye yatışında, kendini bir uzay gemisinde zannediyordu. Beni babam sanıyor, ikinci balayımızı geçirmek üzere Mars'a doğru yola çıktığımızı düşünüyordu.

Herkes kadar canlıydı ama her konuda fena halde yanılıyordu. Elimi hiç bırakmıyordu.

"Şu resim..." dedikten sonra gülümseyerek elimi sıktı. Dünyada var olan onca resim arasından hangisini kastettiğini bilmemi bekliyordu. Bir müddet, babamın Viyana'daki harcanmış gençliğinden kalma tamamlanmamış başyapıtından bahsettiğini sandım. Ama annem, kendisinin bir yerlerde, belki Avrupa'da, küçük bir nehirde yüzen bir sandalda çekilmiş bir albüm fotoğrafından bahsettiğini, kısa bir netlik ânında belli etti. Düşünüyorum da, o nehir Sugar Creek olabilir. Sandal kıyıya bağlanmış. Kü-

rek yuvalarına kürekler takılmamış. Annemin bir yere gideceği yok. Üstünde yazlık bir elbise, başında hasır bir şapka var. Biri onu sandalda otururken poz vermeye ikna etmiş, etrafı suyla sarılı, gölgelerle benekli. Gülüyor. Daha yeni evlenmiş ya da evlenmek üzere.

Bir daha hiç, daha mutlu olmayacak. Bir daha hiç, daha güzel olmayacak.

Kim derdi ki o genç kadın bir gün bir uzay gemisiyle Mars'a doğru yola çıkacak?

* * *

Öldüğünde yetmiş yedi yaşındaydı; dolayısıyla gözetleme deliği, ecel dahil pek çok başka sebeple de kapanmış olabilirdi. Ama yapılan otopsi, kafasındaki tümörler dışında her bakımdan genç bir at kadar sağlıklı olduğunu ortaya koydu. Dahası, bu türden tümörlere ancak radyasyon sebep olabilirdi; bunun üzerine Felix'le ben, Oak Ridge'den gelen radyoaktif çimentoyu herhangi bir şekilde satın almış ya da satmış olan herkese dava açması için Bernard Ketchum'u tuttuk.

Kazanmamız vakit aldı, ben de bu arada Schramm'in Eczanesi'nde haftada altı gece çalışmaya ve Avondale'deki küçük bok kutusunu çekip çevirmeye devam ettim. Bir evi iki kişi için çekip çevirmekle tek kişi için çekip çevirmek arasında çok fazla fark yoktur.

Mercedes'im bana yakışıksız miktarda zevk vermeyi sürdürüyordu.

O aralar, bir yanlış anlama sonucu da olsa, küçük bir kızı kaçırıp öldürdüğümden şüphelenildi. Bu sebeple eyalet polisinin biliminsanları Mercedes'e el koyarak parmak izi tozuyla, elektrikli süpürgeyle filan her yerini didik didik aradılar. Onu bir temiz raporuyla birlikte bana geri verdiklerinde, hiç böyle bir şey görmediklerini

söylediler. Araba o sıralar yedi yaşındaydı ve yüz altmış bin kilometrenin üstünde yol yapmıştı; fakat içinde bulunan her bir saç teli ve her bir parmak izi tek bir kişiye aitti: sahibine.

"Pek sosyal biri değilsiniz anlaşılan," dedi polislerden biri. "Neden dört kapılı bir araba aldınız ki?"

* * *

Benekli brownie: Yarım bardak tereyağı ile yarım kilo esmer şekeri iki litrelik bir tencerede eritin. Köpüklenene kadar kısık ateşte karıştırın. Oda sıcaklığına inmesini bekleyin. İçine iki yumurta ve bir çay kaşığı vanilya katarak çırpın. Bir bardak elenmiş un, yarım çay kaşığı tuz, bir bardak dövülmüş fındık, bir bardak küçük parçalara bölünmüş yarı tatlı çikolata ekleyip karıştırın.

Karışımı iyice yağlanmış 23x28 santimlik bir fırın kabına yayın. Yüz on dereceye ısıtılmış fırında yaklaşık otuz beş dakika pişirin.

Oda sıcaklığına inince, iyice yağlanmış bir bıçakla kare kare kesin.

* * *

Açtığımız tüm davaların sonuca ulaşmasını beklerken sanırım ben de Midland City'deki, hatta belki ülkedeki hemen herkes kadar mutluydum. Ama buyurun size bir görelilik sorunu daha. Kendi yaptığım müzikle, yani şu "skidi va"ları ve "budi o do"ları beyinsizce içime yağdırarak "scat" tarzında söylediğim şarkılarla kendimi avutmaya devam ediyordum. Mercedes'imde Blaupunkt marka bir FM-AM stereofonik radyom olduğu halde, onu neredeyse hiç açmıyordum.

"Scat" söylemeye nasıl alıştığıma gelince: Bir sabah

Will Fairchild Havaalanı'ndaki erkekler tuvaletinde, fayans üzerine tükenmezkalemle yazılmış, son derece eğlenceli bulduğum bir grafitiye rastladım. Şafak vaktiydi; işten eve dönüşte, tam da havaalanının önünden geçmekte olduğum sırada ishal olacağım tutmuştu. Sebep, hiç şüphesiz, önceki gece işe gitmeden evvel çok fazla benekli brownie yemiş olmamdı.

Bunun üzerine derhal havaalanına saptım ve kendimi dört kapılı Mercedes'imden dışarıya attım. Binaya girebilmeyi beklemiyordum. Tek istediğim gözden kaybolmaktı. Fakat o acayip saatte park alanında bir araba daha vardı. Ben de yan kapılardan birini denedim ve açık buldum.

Uçarak içeri dalıp erkekler tuvaletine girdim, uçarken birinin bir paspas makinesiyle yerleri sildiğini fark ettim. Tuvalette bir güzel rahatlayıp tekrar her vatandaş kadar, hatta belki daha bile sakin ve saygın bir hale geldim. Orada geçirdiğim bir-iki dakika boyunca mutlu mu mutlu, sağlıklı mı sağlıklı hissettim kendimi ve lavabolardan birinin üzerindeki fayanslara karalanmış şu sözcükleri gördüm:

"*To be is to do*" –Socrates
"*To do is to be*" –Jean-Paul Sartre.
"*Do be do be do*"[1] –Frank Sinatra.

1. (İng.) Sırasıyla; olmak yapmaktır; yapmak olmaktır; du bi du bi du. (Ç.N.)

Epilog

Bir nötron bombasının küçük bir kente neler yapabileceğini artık kendi gözlerimle görmüş bulunuyorum. Eski memleketimde üç gün geçirdikten sonra Hotel Oloffson'a geri döndüm. İçinde artık hiçbir insanın yaşamıyor olması dışında, Midland City tıpkı hatırladığım gibiydi. Şehirde asayiş berkemal. Işık patlamasının meydana geldiği alan yüksek bir duvarla çevrilip üstüne dikenli tel çekilmiş ve aşağı yukarı üç yüzer metre aralıkla gözetleme kuleleri dikilmiş. Alanın önünde bir mayın tarlası, onun da ötesinde alçak bir dikenli tel engeli var; ama bu engel kararlı birini durdurmaya yetmeyeceğinden, mayınlar konusunda dostça bir uyarı olmaktan ibaret.

Sivil birinin duvarla çevrili bölgeyi ziyaret etmesi ancak gündüzleri mümkün. Akşam olunca ışık patlaması alanı bir serbest atış bölgesine dönüşüyor. Askerlere hareket eden her şeyi vurmaları emredilmiş, silahları da kızılötesi görüntüleme cihazlarıyla donatılmış. Karanlıkta görebiliyorlar.

Gündüzleriyse sivillerin içeride ancak cırtlak mor renkli bir okul otobüsüyle dolaşmalarına izin var; bir askerin kullandığı bu otobüse başka askerler de binerek sert ve dikkatli bir kılavuzluk sağlıyorlar. Hiç kimse, işini, hısım akrabasını, her şeyini kaybetmiş olsa bile kendi

arabasını içeriye sokamıyor, canının istediği yerde inip yürüyemiyor. Oranın tamamı artık kamu malı. Bütün insanlara ait, aralarından bazılarına değil.

Bizim grup dört kişiydi – Felix, ben, avukatımız Bernard Ketchum ve Oloffson'daki şef garsonumuz Hippolyte Paul De Mille. Ketchum'un karısı ile Felix'in karısı bizimle gelmek istememişti. Radyoaktiviteden korkuyorlardı; en çok da Felix'in karısı korkuyordu çünkü gebeydi. O batıl inançlı ruhları, bir nötron bombası patlamasının en güzel yanının sonrasında arkasında hiç radyasyon bırakmaması olduğuna ikna edememiştik.

Felix'le ben, annemi Calvary Mezarlığı'nda babamın yanına gömme vakti geldiğinde de aynı türden bir cehalete çatmıştık. İnsanlar annemin bedeninin radyoaktif olmadığına inanmayı reddediyorlardı. Mezarlıktaki diğer cesetlerin karanlıkta parlamasına sebep olacağından, toprağa sızıp su kaynaklarına filan bulaşacağından emindiler.

Annemin şahsen radyoaktif olabilmesi için şömine rafından bir parça ısırıp yemiş, sonra da onu dışkılamayı başaramamış olması gerekirdi. Bunu yapmış olsaydı, doğru, en az yirmi bin yıl daha başa bela olmaya devam ederdi.

Ama yapmamıştı.

* * *

Daha önce hiç Haiti dışına çıkmamış olan yaşlı Hippolyte Paul De Mille'i, Veteriner Dr. Alan Maritimo ile karısının Haitili aşçılarının kardeşi olduğu bahanesiyle yanımızda getirmiştik. Alan, Maritimo ailesinin asi çocuğuydu, inşaat işine girmeyi reddetmişti. Ailesinin tamamı ışık patlamasında ölmüştü. Ketchum, Hippolyte Paul'e mor okul otobüsünün içinde bizimle birlikte kapıdan geçme hakkı veren sahte belgeler ayarlamıştı.

Hippolyte Paul için bu kadar zahmete girmemizin sebebi, bizim en kıymetli çalışanımız olmasıydı. O ve hüsnüniyeti olmasaydı, Grand Hotel Oloffson bir halta benzemezdi. Onu mutlu etmek için ne kadar çabalasak azdı.

Lakin bu yolculuk Hippolyte Paul'u o kadar heyecanlandırmıştı ki, bize çok değişik bir armağan vermeye gönüllü olmuştu, zamanı geldiğinde kibarca reddetmek niyetinde olduğumuz bir armağan. Dediğine göre, Midland City'ye önümüzdeki birkaç yüzyıl boyunca musallat olması gerektiğine inandığımız herhangi bir hayalet vardıysa şayet, onu mezarından kaldırıp ortalıkta dolanması için serbest bırakacaktı.

Bunu yapabileceğine inanmamak için çok uğraştık.

Ama yapabilirdi, yapabilirdi.

Ne acayip.

* * *

Hiç koku yoktu. Ağır bir koku olmasını bekliyorduk ama hiç yoktu. Ordu mühendisleri bütün ölüleri emniyet müdürlüğünün karşısındaki belediye otoparkının altına, eski adliye binasının yerine gömmüşlerdi. Sonra otoparkı yeniden asfaltlamış ve cüce parkmetreler arboretumunu tekrar yerine dikmişlerdi.

Abim Felix, o gürül gürül sesiyle, bir gün bir uçan dairenin bu toplu mezar üzerine inebileceği ve bütün gezegenin asfaltla kaplı olduğu, parkmetrelerin de buradaki yegâne canlılar olduğu sonucuna varabileceği tahmininde bulundu. Okul otobüsünün içinde oturuyorduk. O noktada otobüsten inmemize izin yoktu.

"Belki patlak gözlü canavarların gözüne Cennet Bahçesi gibi görünür bu yer," diye devam etti Felix. "Bayılırlar ona. Parkmetreleri ışın tabancalarının kabzalarıy-

la kırıp açar ve içlerinden çıkan jetonlarla, bira kutusu açma halkalarıyla, madenî paralarla kendilerine ziyafet çekerler."

* * *

Birkaç çekim ekibi ilişti gözümüze; hiçbir şeye, kendi malımız olduğu tartışma götürmese dahi asla dokunmamamızı istemelerine gerekçe olarak onları gösteriyorlardı. Nesli tükenmekte olan canlı türleriyle dolu bir ulusal parktaydık sanki. Küçük bir çiçeği dahi koparıp koklayamazdık. O çiçek, türünün dünya üzerindeki son örneği olabilirdi çünkü.

Okul otobüsümüz bizi annemle benim Avondale'deki küçük bok kutumuza götürdüğü zaman mesela, kapı komşumuz Meeker'ların evi önünde dolanacak oldum. Küçük Jimmy Meeker'ın beyaz lastik yanaklı üçtekeri araba yolunda durmuş, sabırla sahibini beklemekteydi. Elimi selenin üstüne koyup taşıtı ileri geri üç-dört santim kıpırdatarak Midland City'de hayatın eskiden nasıl olduğunu hissetmeye kalktım.

Ve öyle bir böğürtü duydum ki anlatamam.

Grubumuzdan sorumlu olan Yüzbaşı Julian Pefko, "Sok ellerini cebine!" diye böğürmüştü bana. Kurallardan biri de buydu: Okul otobüsünden aşağı her inildiğinde, herkes ellerini ceplerinde tutmak zorundaydı. Kadınların, cepleri varsa aynı şeyi yapmaları, yoksa kollarını göğüslerinde kavuşturmaları gerekiyordu. Pefko, duvarla çevrili alanın içinde kaldığımız sürece sıkıyönetim altında olduğumuzu hatırlattı bana. "Bir daha böyle bir aptallık yaparsanız bayım," dedi, "askerî cezaevinin yolunu tutarsınız. Yirmi yıl hapis yatmak ister miydiniz?"

"İstemem yüzbaşı," dedim. "Hem de hiç istemem."

Bundan sonra kimse sorun çıkarmadı. Hepimiz davranışlarımıza çekidüzen verdik. Sıkıyönetim altındayken her şeye çabuk alışıyor insan.

Hiçbir şeyin yerinden oynatılmaması, bir nötron bombasının prensipteki zararsızlığının çekim ekipleri tarafından en ufak bir hileye başvurulmadan belgelenebilmesi için gerekiyordu tabii.

Şüpheler tartışmaya yer bırakmayacak biçimde çürütülecekti.

* * *

Şehrin boşluğu içimi ürpertmiyordu, Hippolyte Paul ise bilakis, hoşlanmıştı bundan. Özleyecek insanı olmadığından, insanları özlemiyordu. Geniş zamanla sınırlı Kreolce dilinde şöyle haykırıyordu: "Ne kadar da zenginler! Ne kadar da zenginler!"

Fakat durgunluğum Felix'i sonunda rahatsız etmişti. Işık patlaması alanındaki ikinci öğleden sonramız sona ererken, "İnsaf be yahu!" diye patladı. "Biraz duygu belirtisi gösterir misin lütfen?"

O zaman ona şöyle dedim: "Benim erişkinlik hayatım boyunca neredeyse her gün görmediğim bir şey değil ki bu. Güneş doğacağı yerde batıyor yalnızca – onun dışında şafak vakti Schramm'in Eczanesi'ni kapatırken Midland City bana hep böyle görünür, hep bu duyguyu verirdi:

Benden başka herkes şehri terk etmiş gibi."

* * *

Midland City'ye girmemize, kesinlikle bize ait olan, bize ait olması muhtemel olan ya da tüm hukuki ayrıntılar hallolur hallolmaz miras alabileceğimiz kişisel mal-

ların fotoğraflarını çekip listelerini çıkarmamız için izin verilmişti. Dediğim gibi, hiçbir şeye dokunmamıza izin yoktu. Ne kadar değersiz olursa olsun, ışık patlaması alanından bir şey kaçırmaya çalışmanın cezası, siviller için yirmi yıl hapisti.

Dediğim gibi, asayiş berkemaldi; öyle ki bizim uğradığımızdan çok daha feci kayıplara uğramış pek çok ziyaretçinin, orduyu liyakatli duruşundan ve etkin varlığından ötürü övdüğünü duymuştuk. Midland City başından beri ihtiyacı olan yönetim tarzına sonunda kavuşmuştu sanki.

Ama üçüncü ve son günümüzün sabahı keşfedeceğimiz gibi, duvarın dışını çevreleyen mayın tarlasının bittiği yerde federal hükümete yönelik büyük bir hıyanet başlıyordu. Işık patlaması alanının eteklerinde yaşayan ve geçmişte siyaseten mastodonlar kadar atıl olan çiftçiler, ışık patlamasından sonra toplumsal sorunların en ateşli yorumcuları haline gelmişlerdi.

Alışveriş merkezlerini kaybetmişlerdi tabii.

İşte o gün de, Felix, ben, Ketchum ve Hippolyte Paul, kalmakta olduğumuz ve mor okul otobüsümüzün bizi almaya geleceği yer olan Kutsal Mucize Mağarası'nın önündeki Quality Motor Court'ta kahvaltımızı yaparken, tıpkı John Fortune'un Katmandu'da giydiğine benzer bahçıvan tulumları giymiş iki çiftçi, kafede oturanlara el ilanı dağıtıyordu. Quality Motor Court o sıralar sıkıyönetim altında değilmiş demek. Anladığım kadarıyla şimdilerde Midland City'ye seksen kilometre mesafedeki tüm oteller sıkıyönetim altına alınmış.

Bu ikisi, el ilanlarını dağıtırken tekrar tekrar aynı şeyi söylüyordu: "Gerçekleri okuyun, sonra da meclisteki temsilcinize yazın." Müşterilerin yarısı el ilanlarından almayı bile reddettiler; ama biz birer tane aldık.

Bizden meclisteki temsilcilerimize yazmamızı isteyen

örgütün adı "Nükleer Aklıselim İçin Güneybatı Ohio'lu Çiftçiler"miş meğer. Federal hükümetin, Midland City'yi bizden daha şanssız ülkelerden ya da her neresiyse oradan gelen sığınmacılar için bir liman haline getirmek gibi idealist planlar yapmasına kimsenin itirazı olmadığını söylüyorlardı. Öte yandan, şehrin önceki sakinlerinin nasıl olup da belediye otoparkının altını boyladıklarının da alenen tartışılması, bu gizemin üstündeki "sessizlik perdesinin kaldırılması" gerektiği kanısındaydılar.

Güneybatı Ohio'lu olmayan birine "Midland City" adlı bir yerde nelerin yaşandığını umursatmaya çalışmanın, başından kaybedilmiş bir savaş olduğunu itiraf ediyorlardı. Çiftçilerin bildiği kadarıyla, ışık patlamasına kadar belli başlı televizyon şovlarından birinde Midland City'nin adı dahi geçmemişti. Bundan yanılıyorlardı gerçi. 1960'taki kar fırtınası sırasında şehrin televizyonda haber olduğundan eminim; ama başka örnek hatırlayamıyorum. Fırtına sırasında şehrin elektriği kesilmişti, dolayısıyla Midland City'nin nihayet televizyona çıktığını çiftçilerin bilmesine olanak yoktu.

Kaçırdılar!

Ama bu, el ilanlarındaki iddiayı, yani Amerika Birleşik Devletleri'nin belli ki artık, çoğu Amerikalının son derece sıkıcı, yeteneksiz ve kolay lokma olduğuna, dolayısıyla uzun vadede hiçbir pişmanlık duyulmadan on binler halinde katledilebileceğine inanan güç simsarlarının oluşturduğu küçük bir klik tarafından yönetildiği savını, zayıflatmıyordu. "Şimdi bunu Midland City örneğiyle kanıtlamış oldular," diyordu el ilanı, "peki sırada Terre Haute'un ya da Schenectady'nin olmadığı ne malum?"

İnançlarının en vurucu kısmı ise kesinlikle şuydu: Midland City'de patlayan nötron bombasının kasıtlı olarak, bir kamyondan değil, bir füze mevzisinden ya da yüksekten uçan bir uçaktan atılmış olduğu. Işık patlama-

sının çıkış noktasının neresi olduğunu hesaplaması için hükümetinkinden bağımsız olarak, dediklerine göre "büyük bir üniversitenin" matematikçisini tutmuşlardı. Bir misilleme sonucu zarar görmesinden korkulduğundan bu matematikçinin adı açıklanamıyordu; ama kendisi, ışık patlamasının dış çevresinde meydana gelen sığır ölümlerinin izlediği motiften yola çıkarak şu görüşe varmıştı: Işık patlamasının merkezi, çevreyolu üzerindeki 11 numaralı çıkış civarıydı, doğru; ama asfaltın en az on sekiz metre yukarısıydı. Bu da hiç şüphesiz, bombanın havadan geldiğini düşündürüyordu.

Ya öyle olmuştu ya da kamyonun teki, nötron bombasını devasa bir ekmek kızartma makinesinin içinde taşıyordu.

* * *

Bernard Ketchum, bize el ilanı veren çiftçiye Midland City'ye nötron bombası attığı iddia edilen kliğin adını sordu. Aldığı cevap şu oldu: "Adlarını bilmemizi istemedikleri için kendilerine bir ad vermiyorlar. Adı olmayan bir şeyle savaşamazsın."

"Askerî-endüstriyel kompleks olmasın?" dedi Ketchum hınzırca. "Rockefeller'lar? Uluslararası holdingler? CIA? Mafya?"

O zaman çiftçi ona şöyle dedi: "O adlardan hangisi olsun istersin? Seç hadi birini. Ya şundadır ya bunda... Zavallı çiftçi nereden bilsin? Başkan Kennedy'yi ve biraderini vuran her kimse odur – Martin Luther King'i de."

İşte bu kadar – faili meçhul John F. Kennedy suikastı etrafında durmaksızın büyüyerek yüzlerce kilometre çapında bir ip yumağına dönüşen Amerikan paranoyası.

"Rockfeller'lar dedin ya," dedi çiftçi. "Bana soracak olursan iplerin kimin elinde olduğu, gerçekte ne dolapla-

rın döndüğü konusunda onlar da benim bildiğimden fazlasını bilmiyorlar."

* * *

Ketchum ona bu isimsiz, görünmez güçlerin Midland City'nin –ve belki ileride Terre Haute'un ya da Schenectady'nin– nüfusunu neden sıfırlamak isteyeceğini sordu.

"Kölelik!" oldu çiftçinin hızlı cevabı.

"Pardon?" dedi Ketchum.

"Amaçları köleliği geri getirmek," dedi çiftçi. Şimşekleri üzerine çekmekten korktuğundan bize adını vermiyordu ama içimden bir ses onun bir Osterman olduğunu söylüyordu. Kutsal Mucize Mağarası civarında çiftliği olan birkaç Osterman vardı.

"O sevdadan hiç vazgeçmediler," dedi. "Onların nazarında, içsavaş uzun vadede hiçbir şeyi değiştirmeyecekti. Er geç köle sahibi olmaya geri döneceğimizi avuçlarının içi gibi biliyorlardı."

Şakayla karışık, bir köle ekonomisinin arzu edilirliğini anlayabileceğini söyledi Ketchum, özellikle de bu kadar çok sayıda Amerikan sanayisinin dış rekabetle başı dertteyken. "Fakat köleler ile boş şehirler arasında bir bağlantı göremiyorum ben," dedi.

"Öyle tahmin ediyoruz ki," dedi çiftçi, "bu köleler Amerikalı olmayacak. Haiti'den, Jamaika'dan, büyük bir sefaletin, aşırı nüfuslanmanın yaşandığı benzer yerlerden, gemilere yüklenip getirilecekler. Konutlara ihtiyaçları olacak. Hangisi daha ucuza gelir? – halihazırda elimizde olanı kullanmak mı yoksa yenilerini yapmak mı?"

Buna bir süre kafa yormamıza izin verdikten sonra ekledi: "Ayrıca bilin bakalım ne olacak? Şu gözetleme

kuleleriyle donatılmış duvarı gördünüz. O duvarın bir gün yıkılacağına gerçekten inanıyor musunuz?"

* * *

Ketchum bu sinsi güçlerin kimler olduğunu bilmeyi kesinlikle çok istediğini söyledi.

"Çılgınca bir tahminde bulunacağım," dedi çiftçi. "Buna çok güleceksiniz; zira adını vereceğim insanlar vakit çok geç olana kadar gülünüp geçilmek istiyorlar. Kimsenin, ülkeyi baştan aşağı ele geçirmekte olduklarından şüphelenip endişeye kapılmasını istemiyorlar – vakit çok geç olana kadar tabii."

Çılgınca tahmini şu oldu: "Ku Klux Klan."

* * *

Benim tahminimse şu: Amerikan hükümetinin, nötron bombasının beklendiği kadar zararsız olup olmadığını kesin olarak öğrenmesi gerekiyordu. Onlar da kimsenin takmadığı, insanların zaten hayatları boyunca dişe dokunur şeyler yapmadığı, ticarethanelerin ya iflas etmekte ya da kapanmakta olduğu küçük bir şehrin üstüne bir tane atıverdiler. Hükümet, Üçüncü Dünya Savaşı'nı başlatmayı göze almadan yabancı bir şehir üzerinde bomba denemesi yapamazdı ne de olsa.

Ordunun nüfuzlu isimleriyle teması olan Fred T. Barry'nin, bir nötron bombası denemesi için ideal yer olarak Midland City'nin adını vermiş olması bile mümkün.

* * *

Midland City'deki üçüncü günümüzün sonunda Felix ağlamaklı oldu ve Yüzbaşı Julian Pefko'yu sinirlendir-

meyi göze alarak, mor okul otobüsümüzle ana kapıya doğru giderken ebeveynlerimizin mezarlarını ziyaret edebilmemiz için yolu azıcık uzatıp Calvary Mezarlığı'ndan geçmemizi yana yakıla rica etti ondan.

Tüm o kaba saba tavırlarına rağmen Pefko, pek çok profesyonel asker gibi bademli makaron kıvamında bir yüreğe sahipmiş meğer. Razı oldu.

* * *

Bademli makaron: Fırını yüz elli dereceye ısıtın ve bir bardak pudra şekerini bir bardak bademezmesinin içine parmak uçlarınızla yedirin. Üç yumurta akı, bir tutam tuz ve yarım çay kaşığı vanilya ekleyin.

Bir kurabiye tepsisinin içine yağsız kâğıt döşeyin. Üzerine tozşeker serpin. Bademezmesini yuvarlak bir krema torbasından geçirerek birbirine değmeyen eşit büyüklükte topaklar halinde kâğıda düşmesini sağlayın. Üstlerine tozşeker serpin.

Yirmi dakika fırınlayın. Püf noktası: Makaronları kâğıtlı taraf altta kalacak şekilde nemli bir bezin üzerine koyun. Bu yöntem kurabiyelerin kâğıttan ayrılmasını kolaylaştıracaktır.

Soğumaya bırakın.

* * *

Calvary Mezarlığı'na gitmenin içimi rahatlattığı hiç olmamıştır, onun için ben neredeyse mor okul otobüsümüzden hiç inmeyecektim. Ama sonra, başka herkes inince –bacaklarımı açmak için– ben de indim. Aheste aheste yürüyerek, mezarlığın daha ben doğmadan büyük ölçüde dolmuş olan eski kısmına gittim. Bu kemik bahçesinin en görkemli anıtı olan, tepesine taştan bir

futbol topu kondurulmuş, yirmi metre yüksekliğinde, gri mermerden bir dikilitaşın önünde durdum. Anıt, gözetleme deliği 1924'ün Şükran Günü sabahı lise takımında futbol oynarken kapanan on yedilik George Hickman Bannister'ın anısına dikilmişti. Bannister yoksul bir ailenin oğluydu; ama ölümüne bizim ebeveynlerimizin aralarında bulunmadığı binlerce insan tanıklık etmiş ve pek çoğu, bu dikilitaşın satın alınabilmesi için bağışta bulunmuştu.

Bizimkiler sporla hiç ilgilenmezdi.

Dikilitaşın belki altı metre ilerisinde mezarlığın en fantastik mezar taşı vardı: pembe mermerden yapılmış, bronz pervaneli, hava soğutmalı, radyal bir uçak motoru. Birinci Dünya Savaşı'nda Lafayette Filosu'nda görev alarak en az beş düşman uçağı indirmiş savaş pilotu Will Fairchild'ın mezar taşıydı bu, havaalanına adı verilmiş olan adamın. Will Fairchild savaşta ölmemişti. 1922'de, yine binlerce kişinin gözleri önünde, Midland Bölge Fuarı'nda gösteri uçuşu yaparken yere çakılıp yanmıştı.

Şehirde pek çok şeye adı verilmiş olan öncü aile Fairchild'ların sonuncu üyesi oluyordu. Gözetleme deliği kapanmadan evvel üremeyi başaramamıştı.

Bronz pervaneye adı, doğum tarihi ve ölüm tarihiyle birlikte Lafayette Filosu'nda görev yapan havacıların savaş zamanı uçakta ölenler için kullandıkları edebikelam yazılmıştı: "Batı'ya Gitti."

"Batı" Avrupa'daki bir Amerikalı için elbette "ev" demekti.

Will Fairchild burada evindeydi.

Yakınlarda bir yerde, babamı delikanlılığında ülkenin mısır ambarı olarak bilinen bölgenin en lüks genelevlerine götürmüş olan August Gunther'ın başsız bedeninin yattığını biliyordum. Kendinden utansın.

Gözlerimi kaldırıp ufka bakınca, orada, güneşte par-

layan Sugar Creek'in karşı kıyısında, çocukluk evimin beyaz takkeli arduvaz çatısını gördüm. Batmakta olan güneşin yatık ışınları altında hakikaten de Japonya'nın kutsal yanardağı Fujiyama'nın kartpostal resimlerini andırıyordu.

Felix ile Ketchum uzakta daha çağdaş mezarları ziyaret etmekteydiler. Felix sonradan, annemizle babamızı ziyaret ederken metanetini korumayı başardığını, ancak onların mezar taşlarına arkasını döner dönmez kendini Celia Hoover'ın mezarı başında bulunca dağıldığını söyleyecekti.

Vurduğum kadın Eloise Metzger da oralarda bir yerde yatıyordu. Onu ziyaret etmeye hiç gelmemiştim.

Abimin Celia Hoover'ın mezarı başında dağıldığını işitince dönüp o tarafa baktım. Hippolyte Paul De Mille onu teselli etmeye çalışıyordu.

Ben de yalnız değildim bu arada. Bir asker, ellerimi ceplerimde tuttuğumdan emin olmak için dolu M16'sıyla yanımda duruyordu. Mezar taşlarına dahi dokunmamız yasaktı. Felix, Hippolyte Paul ve Bernard Ketchum da, mezar taşları arasında dolaşırken el kol hareketleri yapmayı ne kadar istiyor olsalar da, ellerini ceplerinde tutuyorlardı.

Derken Hippolyte Paul De Mille, Felix'e Kreolce olarak öyle afallatıcı, öyle rahatsız edici bir şey söyledi ki Felix'in kederi demirden bir maske gibi yere düşüp kayboldu. Hippolyte Paul, Felix'in Celia Hoover'ı yeniden görmeyi gerçekten istiyor olması halinde, Celia'nın hayaletini mezardan çıkarabileceğini söylemişti.

O an iki kültür arasında bir çatışma olmadıysa, ben hiç çatışma görmemişim demektir.

Hippolyte Paul'e göre, bir ruhu mezardan çıkarmak kabiliyetli bir metafizikçinin dostlarına önerebileceği en olağan iyilikti. Mezarlıktan zombi çıkarmayı, toza topra-

ğa bulanmış, üstünden paçavralar sarkan bir yürüyen ceset çıkarmayı önerdiği yoktu; düpedüz şeytanca bir iş olurdu bu. O yalnızca, bakabileceği, konuşabileceği, bulanık ama tanınır halde bir hayalet vermek istemişti Felix'e; gerçi bu hayalet, Felix'in kendini avutmak için sormak isteyebileceği sorulara cevap veremeyecekti.

Felix'e göreyse, bizim Haitili şef garson sanki ona aklını kaçırmayı teklif etmişti; bir hayaletle buluşacağına ancak bir kaçık memnun olurdu çünkü.

Anlayacağınız, bu birbirinden son derece farklı iki insan, Ketchum'un, Yüzbaşı Pefko'nun ve diğer birkaç askerin gözleri önünde, ellerini ceplerine daldırmış, İngilizce-Kreolce karışımı bir dilde ayrı tellerden çalıyorlardı.

Hippolyte Paul sonunda o kadar derinden incindi ki Felix'e arkasını dönüp yanından ayrıldı. Bana doğru geliyordu, ben de gelmeye devam etmesini, bu anlaşmazlığı izah edeceğimi, onun görüşünü de abiminki kadar anladığımı filan, başımla işaret ettim ona.

Hippolyte Paul, Felix'e kızgın kaldığı takdirde, Grand Hotel Oloffson elden giderdi.

"Kadın bir şey hissetmez. Kadın bir şey bilmez," dedi bana Kreolce. Celia'nın hayaletinin, artık hiçbir şey hissedemeyen gerçek Celia'yı herhangi bir şekilde utandıracak, zor duruma düşürecek, rahatsız edecek bir şey yapmayacağını anlatmaya çalışıyordu. Hayalet, Celia'nın eski suretini zararsızca model alan bir illüzyondan başka bir şey olmayacaktı.

"Biliyorum. Anlıyorum," dedim. Felix'in son zamanlarda bir sürü şeye canının sıkıldığını, dolayısıyla onun herhangi bir lafını fazla ciddiye almanın hata olacağını açıkladım.

Hippolyte Paul emin olamıyormuş gibi başını salladı; ama sonra birden yüzü aydınlandı. Mezarlıkta *benim*

tekrar görmek isteyeceğim birinin mutlaka olması gerektiğini söyledi.

Bizi bekleyen asker bu dediklerimizin bir kelimesini dahi anlamamıştı tabii.

"Çok iyisin," dedim Kreolce. "Çok cömertsin; ama ben halimden memnunum."

Yaşlı şef garson, mucizesini gerçekleştirmeye kararlıydı, biz istesek de, istemesek de. Bir tür temsilci hayaleti, orada bundan sonra kimler yaşarsa yaşasın, gelecek nesiller boyu şehre musallat olması için mezarından çıkarmayı hem geçmişe hem de geleceğe borçlu olduğumuzu ileri sürdü.

Ben de, otelin hatırı için, gidip birini çıkarmasını söyledim ona; fakat mezarlığın o an bulunduğumuz kısmından, yani benim kimseyi tanımadığım kısmından yapacaktı bunu.

O da gidip Will Fairchild'ın hayaletini çıkardı. Yaşlı akrobasi pilotunun yüzünde koruyucu bir gözlük, boynunda beyaz ipekli bir fular, başında siyah deriden bir kask vardı, yani uçuş için gereken her şeyi tamamdı ama paraşütü yoktu.

Babamın bir keresinde bana onun hakkında ne dediğini hatırladım: "Üstünde bir paraşüt olsaydı Will Fairchild bugün hâlâ yaşıyor olurdu."

Anlayacağınız, Hippolyte Paul De Mille'in Midland City'de bundan sonra yaşayacak olan insanlara armağanı bu olmuştu: Will Fairchild'ın huzursuz hayaleti.

Şimdi ben de, Midland City'nin William Shakespeare'i, orada yaşayıp orada çalışmış yegâne ciddi oyun yazarı Rudy Waltz, geleceğe kendi armağanımı sunacağım. Bir efsane olacak bu armağan: Will Fairchild'ın hayaletinin neden şehrin hemen her yerinde –boş sanat merkezinde, bankanın lobisinde, Avondale'deki küçük bok kutuları arasında, Fairchild Heights'taki lüks evler arasında, üze-

rinde yıllarca devlet kütüphanesinin durduğu boş arsada vs. – görülüp duruyor olabileceğinin bir açıklamasını icat ettim.

Will Fairchild paraşütünü arıyor.

* * *

Size bir şey söyleyeyim mi? Şu an aslında hâlâ Karanlık Çağlardayız. Karanlık Çağlar... onlar henüz bitmedi.